



SECTIO PRIMA.

Quid ea sit, & que eius facultates.

DICENDVM PRIMO. Anima vegetatiua est actus corporis organici quo viuunt: Non mine autem vite intelligimus hęc actus omnes, quibus nutritur, generamus &c. præter sentientes: patet ex his, quæ diximus cum egimus de anima in communi.

Thomasi.

Discendum secundo, potentias animæ vegetatiuæ primarias esse tres, nutritiuam, augmentatiuam, & generatiuam. Ita Arist. hęc tex. 34. & 39. D.Th. 1. par. quæst. 78. art. 2. Caiet. &c. Probat D.Th. ibid. sic. Anima vegetatiua habet pro obiecto corpus viuens per animam: ad hoc autem vt corpus viuatur triplex est necessaria operatio, vna per quam acquirit esse, ad quam spectat potentia generatiua, secunda per quam corpora acquirit debitam magnitudinem, ad hoc facit vis augmentatiua: tertia per quam corpora conferuntur, & ad hoc operatur potentia nutritiua.

Secunda
tertia,
per actum
tur, & I
resoluitur.
occurrit nu
tres potent.

12252

generatur ex parua materia, & eorum substantia in caloris innati absumptione, & resolutione: augmentatio, ideo

Discendum vltimo, Præter potentias primarias sunt etiam alie secundariæ, tales sunt attracti-

A

Tertia sententia est Nominalium dicentium distingui tantum secundum nostrum modum concipiendi. Sequuntur Conimb. 2. de Animalibus, cap. 4. quæst. vltima art. 2. Augmentatiuam, & nutritiuam affirmant non distingui Durand. in 1. distinct. 2. quæst. 2. Niph. 2. de Anima tex. 42. Valles. 2. Controuer. cap. 14. Med. hęc cap. 20. Idem quoad omnes tres affirmant Zimar. lib. 2. Theorem. 42. qui etiam citant Arist. tex. 44. vbi habet, *Cum verò eadem facultas sit alitrix, & generatrix.*

Prima conclusio. Potentia augmentatiua, & nutritiua non distinguuntur à parte rei inter se.

Probat, quia obiectum vtriusque est vnum, & tantum distinguitur magis & minus, ergo potentie non distinguuntur inter se ex natura rei. Antecedens probatur, quia potentia nutritiua intendit partes deperditas in se. Atque, conuertendo cibum in substantiam aliam, quod si substantia, quæ conuertitur tanta quantitas est deperditæ nutritio, si autem maior sit augmentatio, ergo tantum distinguitur ab alia magis & minus, quæ autem sic differunt possunt prouenire ab eadem potentia, sicut actus remissi, & intensiores ab eodem habitum.

Confirmatur, ex 1. de Gener. tex. 41. vbi habetur idem esse augmentationem, & nutritionem, differre tantum per rationem, quia scilicet, alimentum vt caro quanta, attinget: vt caro verò, nutrit. Quomodo autem terminus augmentationis sit ad quantitatem, videmus infra.

Pedro Calabrino

PHILOSOPHIA
NATURALIS
PER QVÆSTIONES,
ET ARTICVLOS DIUISA.

IVXTA MENTEM D. THOM.

AVTHORE.

73
36

R. A. P. M. Fr. FROYLANO DIAZ, LEGIONENSI, FILIO
Conventus Sancti Pauli Vallis-Oletani, quondam in Insigni D.
Gregorij Regente, & modo Vespertinam Cathedram D. Th.
Moderante in Vniuersitate Complutensi, & in
Collegio Sancti Thomæ eiusdem vrbis
Regente. *Rosario*

73-36
Maria Sa

Anno



Rosario

1698.

Cum Privilegio Vallis-Oletii: Ex Typographia Regia IOSE-
PHI DE RVEDA, in via de Samano.

AD R. A. P. M.

Fr. ANTONIVM DE SANJVRXO,
celeberrimi Conventus S. Pauli Vallis-Oletani Præ-
clarissimum filium, & insignis D. Gregorij fœlicissi-
mum Alumnum, post plurimas Theologiæ Cathedras
sua eruditione munitas, & sapientia decoratas totius
Provinciæ Hispaniæ Provinciale dignissi-
mum, & supradicti Conventus mo-
do Priorem.

PRÆFULGET in terra Vallis-Oleti nomine dicta,
Domus Celeberrima Sancti Pauli, amabilis Cælo,
toti clarissima mundo, scientiarum ditata Regnis,
que cunctis dominatur in oris, inclita porticibus, varijs cla-
ta columnijs, figuris decorata pluribus, foribusque super-
bis, ad cuius præsentiam, muta fiunt culmina Tharsis, si-
lent miracula Memphis. Præfulget quidem, & nullo de-
core caret, sed semper illa per orbem, nota per Æthiopes,
nigros audita per Indos, cuius in Cælum satis tolluntur
athena, tot Sophia fecunda bonis, tot lucida clavis scripto-
rum ingenijs, qua tanquam sydera lumen ubique spargunt,
candoremque novum, & Sol, & Luna mirantur. Præful-
get utique dum eius incola lucent, orationi instantes, præces-
que diffundant, Musica nova, ordine miro, cantuque sono-
ro: & cum tot sint, tantique diversi, laudes divinas into-
nant

nant uno terminabiles puncto, unico numerabiles echo. O
veneranda Domus cunctis hilaranda diebus, qua resides
veri victima sacra Dei! O quantum stirpis tua gaude
ome, & gemitus esse! O veneranda domus! Vive, fo ve, fa-
ve, & honora mundum, teque Deus noster longum conser-
vet in Aevum.

In hac igitur domo nostra pretiosum habemus the-
saurum doctrinae, & abyssum scientiae, exemplar virtutis,
normam veritatis, claritate sydereum, & usque ad syde-
ra clarum, insignem caelesti munere virum, Mercurij fi-
lium, Palladisque florentem, cui gloriam dedit Apollo, de-
dit ore rotundo Minerva loqui: quem omnes uno ore fa-
tentur luminare magnum Guzmanae gentis, Amulato-
rem Iovis, quemque ingenio singulariter elevatum, per
cunctorum usque hodie ora volitantem considerare licet, &
admiratione portentum, sapientia, & eruditione prodi-
gium, & gratiarum omnium cumulum ordinatum, pela-
gumque profundam, quem quidem Regio Dominicana
gaudens peperit, leta protulit: felicem dico, & magnum
illum de quo saepe audistis Antonium, seu R. A. P. Mag.
Fratrem Antonium de Sanjurxo, supradicti Conventus
Praclarissimum Alumnus, astra luce micantem, aurora
donante Solem, totius Provinciae Hispaniae quondam Pro-
vincialem, in consilijs altum, in iustitia rectum, in premiar-
do iustum, in corrigendo pium, in puniendo severum, in
dirigendo clarum, & fama testificante, Sede Apostolica
digi-

dignum. De presenti autem eiusdem Conventus Priorem,
 & Patrem, Doctorem, & Iudicem, Ducem, & Pastorem:
 Priorem exercitio, Ducem exemplo, Pastorem regimine,
 Iudicem lege, Patrem custodia, Iudicem vigilantia, Iudi-
 cem qui pacem trahit, & reos ad aras, & Ducem qui mol-
 lit animos, & temperat iras, Priorem, & Patrem, qui ge-
 nerosum pectus preceptis format amicis, instruit exemplis,
 praeit disciplinis, ducit ad portum, inopem solatur, &
 agrum: Priorem tandem, Patrem, Ducem, & Pastorem,
 qui fortunam superat, nullo terrore movetur, qui non mi-
 ratur opes, nullos sectatur honores, cui necit edoratas, &
 Smyrna, & Mantua lauros, nec adhuc potest scientia, &
 virtutis tantos describere triumphos. Te ergo fulgentissi-
 mum Iubar, observantia Polum, Religionis Phebam, &
 Theologia murum, propter tales gratias, & dotes egregias,
 te solum inter omnes, auctor minus maximum optat,
 & tibi soli librum consecrat, librum dicat, animum
 toto pectore iactat.

Fr. Froylanus Diaz.

1. de Diciembre de 1691.

Fr. Domingo Ponce,
Prior Provincial.

Compañero y Sec.
 Fr. Francisco Garcia de Olivares,
 Por mandado de su P. M. R.

LICENCIA DE N. M. R. P. PROVINCIAL.

EL Maestro Fray Domingo Perez Cathedratico de Prima de la Universidad de Salamanca, y Prior Provincial de la Provincia de España Orden de Predicadores, aviendo remitido à personas doctas, y graves de esta nuestra Provincia, vn libro, que se intitula, *Phylosophia Naturalis per quæstiones, & articulos diuisa*, compuesto por el R. P. M. Fr. Froylan Diaz Cathedratico de Uisperas de la Vniuersidad de Alcalà, y Regente de nuestro Colegio de Santo Thomàs, damos licencia al dicho R. P. M. para que se pueda imprimir, guardando los requisitos, que por estatutos Pontificios, y Regios se deben guardar en la impresion de los libros. En fee de lo qual lo firmè, y mandè sellar con el sello menor de nuestro officio, y refrendar de nuestro Secretario, y Compañero. En nuestro Convento de San Esteyan de Salamanca, en 1. de Diziembre de 1691.

Fr. Domingo Perez,
Prior Provincial.

Por mandado de su P. M. R.
Fr. Francisco Garcia de Olivares,
Compañero, y Sec.

APPROBATIO R. A. P. M. Fr. FRANCISCI DE
Lara, Prioris Regalis Conuentus Sancti Petri Mar-
tyris Toletani, & R. A. P. M. Fr. Bernardi Cano,
Catholicae Maiestatis Concionatoris eximij.

LIBENTER obtemperantes mandato R. A. P. N. M. Fratris
Dominici Perez, Primariæ Cathedræ in Vniuersitate Sal-
mantina Dignissimi Moderatoris, ac Provinciæ Hispaniæ
Ordinis Prædicatorum Provincialis, magna mentis atten-
tione iustravimus, alacrique animo perlegimus commentarios in octo
libros Phylsorum Aristotelis, ingeniosissimè elaboratos à R. A. ac
Sapientissimo Patre Magistro Fratre Froylano Diaz, Sacræ Theologiæ
in Vniuersitate Complutensi Vespertino Professore, ac insignis Colle-
gij Sancti Thomæ Regentis. Opus sanè prælo, & laude dignissimum:
In quo nihil à Catholica veritate devium, nec bonis moribus adver-
sum reperimus; sed omnia menti nostri Angelici Præceptoris conso-
na, vtpotè ex ipsius doctrina, magna profunditate, ac subtilitate de-
prompta. Et satis demirari non valemus maturum Auctoris ingenium
in se legendis sententijs: præclarum iudicium in reiiciendis inutilibus:
modestiam in redarguendo, & impugnando: miram claritatem in
explicando tot, tam ingentesque difficultates, quæ in hoc vastissimo
totius naturæ pelago circa ens mobile se offerunt: quæ omnia disputat,
& resolvit mirabili arte, ita imitante naturam, vt nihil in hoc opere
prolixum, aut superfluum reperiatur, quod fastidiet, nec aliquid ne-
cessarium, quod deficiat, desideretur. Quapropter dignissimum iudi-
camus, vt statim evulgetur, & in lucem prodeat, in nostræ Religionis
splendorem, sanæ, & Angelicæ doctrinæ præsidium, Auctoris famam,
& in communem vtilitatem. Sic censemus in Conventu Sancti Petri
Martyris Regalis Toletani. Die 1. Januarij, Anno Domini 1692.

Fr. Franciscus de Lara,
Mag. & Prior.

Fr. Bernardus Cano,
Sacræ Theologiæ Mag.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOS el Doctor Don Juan Caldera, Prothonotario Apostolico, Uicario General en la Audiencia, y Corte Arçobispal de esta Ciudad de Alcalà de Henares, y en todo el Arçobispado de Toledo, &c. Por la presente, y por lo que à Nos toca, damos licencia, para que se pueda imprimir, è imprimir vn libro, escrito por el Reverendissimo P. M. Fr. Froylan Diaz, Cathedratico de Uisperas de la Vniversidad de Alcalà, y Regente en su Colegio de Santo Thomàs, que se intitula: *Phylosophia naturalis per quaestiones, & articulos diuisa*. Arento, que por nuestro mandado ha sido visto, y examinado, y consta, no aver en èl cosa alguna que se oponga à nuestra Santa Fè Catholica, y buenas costumbres. Dada en Alcalà à 5. de Enero de 1692.

Doct. Caldera.

Por su mandado,
Custodio Valentin,
Notario.

CENSURA Rmi. P. M. Fr. FRANCISCI A SANCTO THOMA,
in Collegio Complutensi Carmelitarum Excalceatarum,
semel iterumque Rectoris.

Gratissimum mihi accepi videndum, ex commissio-
ne, & mandato D. Doctoris D. Ioannis Caldera,
Archiepiscopatus Toletani in Civitate Complu-
tensi Generalis Vicarij, librum amplectentem
omnia ad octo primos Physicorum pertinentia, iuxta men-
tem Angelici Præceptoris, à RR. P. M. Fr. Froylano Diaz,
quondam in insigni Collegio D. Gregorij Vallis-Oletani Re-
gente, & modo in Vniversitate Complutensi Vespertinæ Ca-
thedræ Moderatore percelebri, & Collegij Sancti Thomæ
Regente, elaboratum: accuratèque legi, & vidi non solum
nulla ex parte Catholicæ fidei, aut morum gravitati dissonum;
sed Scholasticis omnibus vtilissimum fore. Siquidem
rationum pondere instruit, acumine ingenij elevat, eruditio-
ne pascit, principiorum stabilitate delectat, roboratque intel-
lectum, vt avidius phylosophicis veritatibus iam diratus, ad
altiores capesendas scientias dirigatur. Materia etenim com-
munis, sed tanta modi novitate ab Auctore discussa, vt operi
tanto inter aptari queat illud Ovidij.

Est quoque cunctarum novitas gravissima rerum.

3. Pont.

Gratias igitur Auctori refero, vt qui humilitate sua, ac
modestia, diù tantum opus abscondit, & sub silentij modio
phylosophicam lucem inclusit (vere Prædicator, & Prædica-
torum Familiæ filius, qui præclaram sapientiam præclare vni-
ret virtuti) iam sub modio extingui non est passus, sed super
candelabrum ponit, vt luceat omnibus, qui in scientiarum
domo sunt, aut esse totius nisibus satagunt. Laborat fructuo-
sissimè iuventuti, dum præclarissima hæc in octo Physico-
rum libros commentaria iuxta miram Angelici Præceptoris
doctrinam, mandare prælo parat, quibus instruat; imò &
omnibus etiam doctissimis, quibus delectentur. Quapropter
licentiam quam scholastico zelo petit, iudico pro meritis
concedendam. In hoc nostro Carmelitarum Excalceatarum
Complutensi Collegio,

Fr. Franciscus à Sancto Thoma,
Rector.

SVMA DEL PRIVILEGIO.

YO Joseph Francisco de Aguiriano, Secretario de Camara del Rey nuestro señor, de los que residen en su Consejo: certifico, que por los señores del dicho Real Consejo se ha dado licencia al R^{mo}. P. M. Fray Froylan Diaz, Cathedratico de Prima de la Vniversidad de Alcalà, y Regente en el Colegio de Santo Thomàs, del Orden de Santo Domingo, para que por tiempo de diez años pueda imprimir, y vender el libro que ha compuesto, intitulado, *Phylosophia naturalis, per questiones, & articulos diuisa*, con que antes, y primero que se venda, se trayga ante los dichos señores, con fee del Corrector, de estar conforme al original, y guardando en la impresion lo dispuesto por las Leyes, y Pragmaticas de estos Reynos, que tratan de la impresion de los Libros: y para que conste, doy el presente, en Madrid à 25. de Agosto de 1695.

Joseph Francisco
de Aguiriano.

APPRO-

APPROBATIO Rmi. P. M. Fr. PETRI DE
 Moura, quondam Rectoris Regalis Collegij Mag-
 ni Augustini Complutensis, & Conventus Burgen-
 sis eiusdem Ordinis Prioris, Diffinitoris
 Provinciae Castella, & Regalis Sancti
 Philippi Matritensis, semel
 iterumque Prioris.

VESTRÆ iussu celsitudinis volumen *Philosophia natura-*
lis, inscriptum à Sapientissimo, & Reverendissimo
 P. M. Fr. Froylano Diaz, præclari Ordinis SS. P. N.
 Dominici, & in Complutensi Academia Vesperti-
 no Sacræ Theologiae Moderatore concinnatum cernere, iu-
 cundèque legi. Gratulor hercè, Vestræ Celsitudini, quod mihi
 ante communem lucem, tam eximium patefecerit opus. NI
 ad Lydij censuram lapidis, ni ad censoriam trutinam subeun-
 dam, ex vestra altissima remitteretur providentia, ad illud
 encomijs extollendum mihi missum iudicarem. Vtrique me
 ineptum munerì fateor ingenuè. Si namque censor extitit ro,
 nil censura lima vè dignum reperio, immò approbatione
 dignissimum opus omne pronuncio, & vt typis quamtotius
 ad publicam mandetur vtilitatem supplex oro, cum de ipso,
 quod in Canticis de lylio est elocutus P. N. Ambrosius digne
 asseveretur: *Flos sublimis, immaculatus, innoxius, in quo non spinarum*
offendit asperitas, sed gratia circumfusa clarescit. Si me laudatorem
 gesserò, vbi mihi valbucienti illa Ciceronis affluentia? Illa
 Demosthenis elegantia? Illa Plinij Panegyrica eloquentia? Et
 ò quam libentè hic ego Sapientissimi huius viri Dominica-
 næ Familiæ splendoris, Complutensis Lycœi deliciae, nostræ
 Europæ decoris, Angelici Præceptoris Affectu, clarissimi Phy-
 losophi Expositoris in laudes excurrerem, si ingesta in ipsum
 commendatio verecundum ruborem ad genas non evocaret;
 patiatur tamen religiosam ipsius modestiam, vel paucioribus
 vulnerari: nil ignorat, qui Augustinum non ignorat, Augusti-
 num qui sapit omnes sapit. Vndè meritò sanè tanti viri mi-
 rabor operis fulgorem, qui

In Cant.
 Cant. cap.
 5. & lib.
 7. in Lu-
 cam.

Sustulit interpretes noctem, veterique nigrore.

Detrito, fecit luce nitere nova.

Qui cum ad divina confurgit, hominem excedit: cum ad humana descendit, divinis informat: si scribit naturæ arcana, reddit publica: si retundit mendacia, aperit veritatem: si evolvit errores, confundit labyrinthos: disertissimus cum taceat, eloquentissimus cum agat. Fulgentissimi Ecclesiæ Solis, & divinitatis interpretis, Augustini amantissimus filius, à quo ut Oceanus exhaurit flumina, & emittit: ut speculum accipit lumen, & refundit: quem Vnum si sapientissimorum virorum Dominicana Familia mundo proferret, prodigiosa sapientiæ fecunditate univèrsam orbem repleret. Si videtur, miraculum objicit oculis: si auditur, oracula infundit auribus: cum semetipsum consumit, alios roborat, & illustrat, laboribus suis quietem pariens studiosorum ingenijs. Si ergò novam lucem, non Moyses, sed Deus, quod esset bona asseruit, nam solus illius conditor eam approbare debebat, ad codicem Auctoris novum, qui totus est lux, censura mea, obedientiæ, atque admirationis gressibus debet pervenire. Sic accedit se melior subiiciens censura. Ita sentio, & subscribo in hoc Regali S. Philippi Matritensis Ordinis S. P. Augustini Cœnobio, die verò 18. Januarij, Anno 1692.

Mag. Fr. Petrus de Moura.

Erra

Erratas sic corrige.

Pag. 1. inti vita, lege vitæ. Pag. 10. col. 2. defecto, lege de factõ.
Pag. 12. col. 2. vbi ponitur materialitate, lege etiam materia.
le. Pag. 32. col. 2. posibles, lege possibilis. Pag. 46. col. 2. l. 33.
dominari, lege denominari. Pag. 47. col. 2. l. 10. eadem, lege
eandem. Pag. 49. col. 1. l. 37. violenta, lege violentia. Pag. 54. col. 2. l.
16. Philosophiæ, lege Philosophicæ. Pag. 57. col. 1. l. 14. iure, lege in re.
Pag. 60. col. 2. l. 13. obiectum, lege obiectorum. Pag. 61. col. 1. l. 2. fla-
beat, lege habeat. Pag. 63. col. 2. l. 9. substantia, lege sub scientia. Pag.
252. col. 2. potest, lege post. Pag. 254. col. 2. applicatæ, lege appli-
cata. Pag. 257. col. 1. simpliciter, lege temporaliter. Pag. 281. col. 1. ali-
quid, lege aliquo. Pag. 433. col. 1. extensam, lege extensa.

*Lic. D. Simon Joseph
de Olivares y Balcazar.*

T A S S A.

YO Don Manuel Negrete y Angulo, Secretario de Camara del Rey nuestro Señor, de los que en su Consejo residen. Certifico, que aviendo visto por los Señores del Real Consejo vn libro intitulado, *Philosophia naturalis per quæstiones, & articulos diuisa*, compuesto por el Reverendissimo P. M. Fr. Froylan Diaz, Cathedratico de Uisperas de la Universidad de Alcalá, y Regente del Colegio de Santo Thomàs, que con licencia de dichos Señores ha sido impresso, tassaron cada pliego à seis maravedis, y el dicho libro parece tiene setenta y cinco pliegos, sin principios, y tablas; y al dicho precio, y no mas, mandaron se venda el dicho libro; y que esta certificacion se ponga al principio de cada vno. Y para que conste doy el presente en Madrid à 26. de Enero de 1692.

D. Manuel Negrete
y Angulo.

AD LECTOREM.



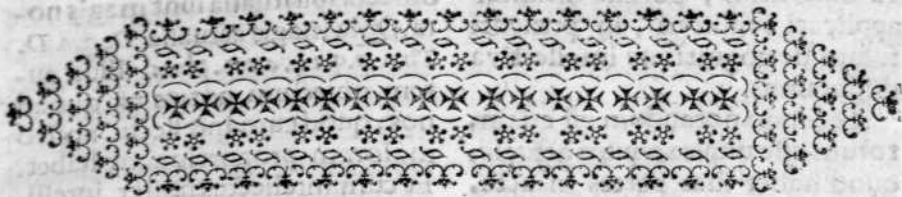
IN Collegio Insignissimo Gregoriano, Athenarum firmamento, & litterarum Olympo, in quo Dominicanæ Familix proceres aluntur, & iuvenes totius ævi, & gloria sæculi nostri, quorum sapientiam, dum Ceres inclinata canit, sydera laude ferit, quorumque nomina marmore premit ardor, pignore tenet ebur. In illo ergo Palladis campo, Lector benevole, utriusque Logicæ, & Philosophiæ doctrinam palam dictavi fortuna dante foelix: exinde namque ortus est clamor, incepit crescere rumor, oportere quidem, quæ voce dixeram, typis mandari, præloque diffundi. Quo tamen tempore, si verum fatear, invitabat amor, detinebat timor, inclinabat charitas, suspendebat infirmitas, & quantum poterat communis exhortatio iubare, iuventutis etiam sufficiebat consideratio confundere; verum usque modo urgent consilia, plurimorum augentur placita, crescunt voces, perseverant preces, multitudo instat, pars bona cuncta rogat: quibus intentus cædit animus, qui fuerat invictus: in libris tamen, quos parare prævenimus, non propria utilitas, sed doctrinæ veritas sola quaritur, sola diligitur. Nam, ut optimè Plato de leg. dial. 5. *Qui se ipsum magis, quam veritatem amat, quid pulchrum, quid iustum sit, male iudicat.* Quid autem, ut loquitur Aug. in præmio confesi. *Quid de illis alij sentiant, ipsi viderim: multis tamen eos multum placuisse, & placere, scio.* His ergo mens auxiliata opus iam, exercere connatur, & pagina iudicium docti subitura movetur. **Cyid lib. I. fast. VALE.**

PROOEMIUM.



OMEN Græcum Philosophiæ, significatione attempta, idem valere, quod amor scientiæ, & veritatis affectus, communis conceptio docet, Latinus quoque sermo declarat. Consuetudo verò Philosophiam pro ipsa scientia vsurpandi, invaluit iam Peritos, & Sapientes obtinet omnes, Singularitèr tamen, in Moralem, Rationalem, & Naturalem partiri vtilitas dividendum insinuat, & veritas ipsa probat. Moralis, quæ Cœlestibus digna est, consurgere sedibus hospes, humanos considerat actus, mentem fovet, & virtutum agmina cingit. Rationalis autem, horrendas canit ambages, tenebrisque remugit, & obscuris vera involvens, iuventutem præmit, Palladi minatur, & ipsam inventione loricatedam, forsâ se timet Apollo. Philosophia naturalis, rationi dulcis, & sensuum amica est, homini delectabilis valdè: quæ omnia mutabilia ad arcem vocat, & per elementa, & mixta nunquam defessa, satis elevata discurrit: lucidum intuetur Solem: fulgentem nitido monstrat in Æthere circum, & omne movet mobile, sublime vel altum: totam denique naturam ambit, Pontumque, Polumque, quidquid terra creat, gignit Mare, parturit aer, quæ freta diffundunt, solidum dat corpus in artibus. Hanc ergò prius, ordine mutato, tacita necessitate compulsi, veluti speciosam volumus ascendere Cedrum, ad quam manibus rapidis opus est, & arte magistra. Inter omnes tamen ramos virentes illius priorem illum, qui ceteros sua extensione circumdat, mente contingere licet: in quo ratio naturalis per principia tam intrinseca, quàm extrinseca entis mobilis in communi, invidio procedit animo, & per omnes motus, & mutationes sensibiles ingeminat voces, hilari resonabiles Eco. Ille autem, à quo bona cuncta procedunt, labori nostro, Dominus præsto erit, quid autem opus valeat, melior sapientia notabit. Modo sit.

Ay Paulina del señor Nuncio de su Santidad, para que ninguna persona pueda imprimir, ni hazer imprimir esta Filosofia sin licencia del Convento de San Pablo de Valladolid.



QVÆSTIO PRIMA.

DE ORDINE COGNITIONIS HVMANÆ.

TANTA est humanæ mentis debilitas, vt quæ res minima naturalis sua valêt materialitate concludere, vnica non possit cognitione vtiliter aperire: & ea, quæ vnum individuum in rebus implicat, per plures actus intellectus exponat. Proptereaque necessarium est, quod prædicatum magis proportionatum primò percipiat quicumque ad perfectam obiecti in intelligentiam anhelat. Scire autem quodnam prædicatum tale sit, in quæstione ista præambula desideramus: in qua modum, & ordinem humanæ cognitionis inquirimus, auxiliante Sanctissimo Præceptore, cuius mirabilem sanctitatem, & sapientiam cœli prædicant, Ecclesia resonat, & mundi machina clamat. De cuius munere sit

ARTICVLVS I.

Verum primum cognitum ab intellectu nostro pro statu vite presentis sit. Species specialissima.

§. I.
Quibusdam suppositis statuitur negativa conclusio.

AD articuli intelligentiam aliqua supponere oportet: quorum primum est cognitionem duplicem esse, ynam intellecti-

vam, & alteram sensitivam. Sensitiva ea est, quæ fit à potentia sensitiva interiori, vel exteriori: qualis est operatio, quæ à potentia imaginativa procedit, & visio, quæ procedit ab oculo corporali. Cognitio verò intellectiva est operatio, quæ ab intellectu producitur, & intellectio appellatur: ex quibus cognitionibus prior est sensitiva cognitio. Nam iuxta Philosophicum proverbium, *omnis nostra cognitio ortum habet à sensu.* Et quamvis ea, quæ de cognitione intellecti-

va dixerimus, possint similiter applicari sensitivæ, in præsentis solum de cognitione intellectiva disputamus.

Secundo notandum est etiam, totum esse duplex: vnum actuale, quod habet suas partes in actu, sicut homo actualiter constat corpore, & anima: metaphysicè verò actu componitur ex conceptu animalis, & differentia rationalis. Aliud autem esse totum potentiale, quod suas partes tantum continet in potentia, sicut genus continet differentias, & species individua. Quorum utrumque est cognoscibile cognitione cōfusa, & cognitione distincta. Cognitionis cōfusa attingit totum; partes tamen illius solum percipit in cōfuso, prout continentur in toto, sicut quando quis cognoscit hominem; corpus, & animam non cognoscit clare, & distinctè. Cognitionis autem distincta opposito modo se habet. Nam totum attingit, & partes illius clarè etiam, & distinctè cognoscit. Et inter has cognitiones cōfusa imperfectior est, & naturaliter prior cognitione distincta.

3. Supponendum est aliquod obiectum posse esse notius secundum se, & aliud posse esse magis notum quoad nos. Illud dicitur notius secundum se, quod maiorem perfectionem, & immaterialitatem habet, supra quâ fundatur cognoscibilitas passiva obiecti. In qua consideratione

obiecta spiritualia sunt magis nota. Quia magis actualia. *De quo D. Th. 1. p. q. 14. art. 1. plura.* Illud autem obiectum notius est quoad nos, quod cum intellectu nostro maiorem proportionem habet. Et cum intellectus noster intelligat per species abstractas à phantasmatibus, & à rebus materialibus: inde est obiecta materialia esse magis proportionata cum intellectu pro statu vitæ præsentis, & magis nota quoad nos.

4. Supponendum est singulare non esse illud, quod primo intellectus cognoscit. Quia singulare non cognoscitur directè; sed tantum reflexè, ut modo supponimus ex illis, quæ in 3. *de Anima late dicuntur à Nostris.* Sed cognitio reflexa prima nõ est: siquidẽ supponit cognitionem directam. Ergo.

Secundo probatur suppositio nostra. Quia non datur in intellectu species per se primò representativa rei singularis. Ergo singulare nequit esse primum cognitum. Probatur antecedens. Species in intellectu recepta est abstracta à conditionibus individualibus, & à singularitate. Sed species abstracta à singularitate per se primò representat naturam à singularitate abstractam, & separatam; nõ autem ipsam singularitatem. Ergo non datur species per se primò representativa rei singularis.

Tandem supponendum est difficultatem præsentem nõ procedere de primò cognito, ut quo.

Hoc enim debet esse ratio entis. Quia ens est obiectum specificativum intellectus: obiectum autem specificativum intellectus debet saltem, *ut quo*, & tanquam ratio formalis attingi per omnem actum illius. Quia propter solum de primo cognito, *ut quod* loquimur in presenti. Et illud esse speciem specialissimam defendit Doctor Subtilis in 1. Distinct. 3. quem discipuli sequuntur. Negat tamen D. Th. Cum quo sit nostra conclusio

§. II.

Species specialissima non est primum cognitum ab intellectu nostro pro presenti statu.

Sententia ista probatur primo ratione D. Th. 1 p. q. 85. art. 3. Quia prima cognitio intellectus pro statu vite presentis est imperfectissima cognitio. Sed cognitio speciei specialissime imperfectissima non est. Ergo species specialissima non est primum cognitum. Minor patet. Quia cognitio entis materialis, & cuiuscumque predicati superioris ad speciem specialissimam imperfectior est. Siquidem est magis confusa, quam cognitio speciei infime. Et consequenter cognitio speciei specialissime, vel infime imperfectissima non est. Maior vero, in qua difficultas est, probatur. Quia omne agens procedens de potentia ad actum prius

pervenit ad actum imperfectum, quam perfectum. Sed intellectus est agens procedens de potentia ad actum. Ergo prima cognitio intellectus pro statu vite presentis imperfectissima est. Minor cum consequentia tenet, & probatur maior primo. Agens procedens de potentia ad actum prius pervenit ad actum magis sibi proportionatum. Sed actus imperfectus magis proportionatus est. Ergo prius pervenit ad actum imperfectum. Probatur minor. Actus imperfectus est medius inter potentiam, & actum perfectum. Ergo magis proportionatus est. Quia cum agente procedente de potentia ad actum maiorem proportionem habet actus medius, quam ultimus actus. Eo quod ultimus actus magis distat ab agente.

Secundo probatur maior ad hominem contra Scotum. Nam in doctrina ipsius prius pervenit intellectus ad cognitionem confusam, quam ad cognitionem claram. Sed hoc ideo est: quia agens procedens de potentia ad actum prius pervenit ad actum imperfectum, quam ad perfectum. Ergo ita contingere debet, quod agens procedens de potentia ad actum prius debet ad actum imperfectum pervenire. Cui consonat Axioma commune, *a facillioribus, & imperfectioribus est incipiendum.*

Exemplis declaratur maior. Homo generans hominem prius producit embriorem, quam in-

troducat animam rationalem: & similiter quęcumque forma prius communicat materię gradum corporis, quam alios gradus inferiores. Quia gradus corporis imperfectior est. Quod etiam contingit in arte. Nam Artifex imperfectus in principio minus perfecta opera sua facit, vt generaliter constat in omnibus incipientibus artem. Ergo agens procedens de potentia ad actum prius debet ad imperfectum pervenire.

Secundo probatur conclusio nostra ratione. Quia connaturale nobis est a notioribus, & magis proportionatis incipere, vt experientia testatur: & Aristoteles asserit in presenti. Sed species specialissima notior nobis non est. Ergo non est primum cognitum. Probatur minor. Illud predicatum est magis notum, quod inter obiecta proportionata est magis universale. Sed species specialissima talis non est. Quia supra illa inveniuntur predicata magis universalia, videlicet, ratio corporis, substantię, & animalis, &c. Ergo species specialissima notior non est. Probatur maior. Illud predicatum est magis notum, quod inter obiecta proportionata est magis confusum. Predicatum namque magis confusum est minus perfectum. Et consequenter in principio est magis notum. Sed predicatum magis universale est magis confusum. Quia plura continet, & involuit,

& ea non explicat. Ergo predicatum magis universale est magis notum.

Addimus. Quod totum integrale prius, quam partes cognoscimus: quia magis confusum est: & prius cognoscimus definitum cognitione confusa, quam partes definitionis: & prius hominem, quam hominem singularem, v. g. Patrem, vel fratrem. Unde passim experimur parvulos a principio omnes homines vocare Patres, & omnes mulieres Matres. Et hoc idem a paritate convincimus. Nam in cognitione complexa prius cognoscit intellectus principia magis universalia, v. g. *quodlibet est, vel non est. Quę sunt eadem inter se, sunt eadem inter se, &c.* Ergo in cognitione simplici, & in complexa prius intellectus cognoscit universaliora predicata, quę magis confusa sunt. Pater consequentia. Quia intellectus in utraque cognitione procedit de potentia ad actum, & de imperfecto ad perfectum.

§. III.

Diobus argumentis contra rationes occurritur.

ARguitur I. contra rationem primam. Quia principium, in quo nititur, plures patitur infirmitas. Ergo ratio bona non est. Probatur anteced. Actus circa principia

cipia perfectior est, quam actus circa conclusiones. Et tamen intellectus prius habet actum circa principia, quam circa conclusionem. Nam intellectus ex assensu præmissarum procedit, & movetur ad assensum conclusionis.

Secundo. Quia essentia perfectior est proprietatibus. Et tamen generans prius producit essentiam, quã illius proprietates. Et similiter Sol, dum primo incipit illuminare, perfectissimam illuminationem elicit. Et actus perfectior est, quam habitus scientificus. Nam habitus specificatur ab actu. Et tamen, quando incipimus acquirere scientiam, prius habemus actum, quam habitum, quem per actum potius adquirimus. Ergo principium, in quo nititur ratio D. Th. plures patitur instantias.

Confirmatur. Si ratio D. Th. procedit de agente naturali non impedito vera non est. Sed intellectus respectu primæ cognitionis est agens naturale non impeditum. Ergo vera non est ratio D. Th. Quia ratio prædicta de intellectu in prima cognitione procedit. Maior probatur. Agens naturale non impeditum, & debite applicatum prius elicit actum perfectissimum, quem potest. Ergo si ratio D. Th. de tali agente procedit. Vera non est. Probatur ant. Agens naturale non impeditum operatur secundum ultimum suæ potentia. Ergo prius elicit actum

perfectissimum, quem potest. Alias non operaretur secundum ultimum suæ virtutis, neque ageret in quantum posset.

Ad hoc argumentum respondetur. Rationem D. Th. intelligendam esse quando actus imperfectus non dependet à perfecto. In quo sensu nullam patitur instantiam. Quia assensus conclusionis essentialiter dependet ab assensu præmissarum: & proprietates, saltem connaturaliter, ab essentia dependent. Et ita mirum non est, quod prius non producantur. Sicut prius elicit voluntas intentionem, quam electionem, quæ minus perfecta est. Et generans prius producit cor, quam alias partes viventis. Et materia prius recipit formam, quam existentiam. Quia electio ab intentione, & alia partes à corde, & existentia à forma dependet. Cognitionis verò confusæ non dependet à cognitione distincta: neque cognitio prædicati superioris à cognitione inferioris. Et ita, cum aliunde cognitio confusæ, & prædicati superioris imperfectissima sit, intellectus procedens de potentia ad actum prius debet cognitionem confusam magis habere.

Ad alteram instantiam adductam in sole, respondetur. Rationem factam procedere de agente acquirente successive perfectionem, & habente utrumque actum perfectum, & imperfectum, quod quidem non reperitur in sole: qui

non habet successivè actum perfectum, & imperfectum, sed unico, & perfectissimo actu illuminat à principio.

Poterat etiam dici: Rationem esse intelligendam de actu procedente ab agente per veram efficientiam; non autem de actu procedente per meram emanationem, qualiter plures asserunt illuminationem à sole procedere. Et ratio est. Quia quando actus per emanationem procedit, statim cum omni sua perfectione ab agente dimanat.

Ad aliàm instantiam de actu, & habitu, respondent aliqui: Actum productum ab habitu esse habitu perfectiorem; non tamen actum productivum habitus. Et ita mirum non est, quod actus, per quem habitus producitur, sit prior in intellectu.

Hæc tamen solutio vera esse non potest. Quia idèò actus productus ab habitu perfectior est illo: quia est magis immaterialis, & maiorem actualitatem importat. Sed hoc idem habet actus productivus habitus. Siquidem etiam est exercitium, & actus secundus. Et consequenter magis actualis est, quam habitus, & actus primus. Ergo etiam talis actus erit habitu perfectior.

Secundo impugnatur data solutio. Quia in Moralibus actus productivus habitus vitiosi maiorem malitiam habet, quam habitus ipse. Ergo in Physicis actus

productivus habitus maiore perfectionem importat. In cuius confirmationem plura adducere poteramus, quæ modò omittimus: quia ea alibi adducemus. Undè tali solutione relicta.

Aliter iuxta dicta respondetur. Habitum connaturalem dependentiam habere ab actu, per quem producitur. Et idèò agens, quamvis procedat de potentia ad actum, prius debet actum habere.

Ad confirmationem argumenti principalis respondetur negando maiorem. Ad probationem distinguo antecedens. Perfectissimum, quem potest pro tunc: concedo antecedens. Quem absolute potest: nego anteced. Et ad probationem similiter disting. antecedens. Secundum ultimum potentia: pro illo tunc: concedo anteced. Secundum ultimum potentia: absolute: nego antecedens, & consequentia. Cognitio namque perfectissima, quam intellectus potest elicere pro illo tunc, non est cognitio speciei infimæ, sed cognitio entis naturalis, vel entis in communi: quæ est magis confusa, & magis proportionata. Et idèò intellectus in principio debet prius talem cognitionem elicere. Instantia est in contrariorum doctrina. Iuxta quam, prius elicit intellectus cognitionem confusam, quam distinctam, quæ est magis perfecta. Non ergo debet intellectus perfectiorem cognitionem elicere in principio: quamvis

impeditus non fit.

Secundo ad eandem confirmationem respondetur. Distinguendo minor. Non impeditum ab extrinseco: concedo minor. Ab intrinseco: nego minorem. Et consequentiam. Licet namq̄ intellectus in prima cognitione nō sit impeditus ab extrinseco; est tamen ab intrinseco impeditus. Quia, sicut forma prius actuat materiā secundum gradum communem, & postea secundum gradus particulares: ita species representativa prius vnitur intellectui quatenus representat gradū communem, & postea secundum quod representat gradum particularem. Et ideō intellectus per speciem sibi intrinsecam impeditur ad cognoscendum obiectum perfectius, & ad cognitionem perfectiorem habendam.

Secundo arguitur contra secundam rationem. Vniuersaliora non sunt notiora. Ergo ratio secunda nititur principio falso. Probatur antecedens. Vniuersaliora in genere scibili, vel in Ordine ad cognitionem scientificam non sunt notiora. Quia obiectum Metaphysicæ, videlicet ens, non est notius. Alias Metaphysicæ esset prima acquisitione. Et tamen obiectum Metaphysicæ est vniuersalius. Ergo etiā in ordine ad simplicem cognitionem vniuersaliora non debent esse notiora. Consequentia à paritate nota est.

Respondetur negando vlti-

mam consequentiam. Quia respectu scientificæ cognitionis obiectum vniuersalius, videlicet ens, non est magis proportionatū. Eo quod perfectissimū est inter obiecta scientiæ naturalis: & perfectissima gaudet abstractione. Et ita non est prius cognoscibile in genere scibili; sed prius scibile est obiectum minus perfectum, quale est obiectū logica. Respectu verō cognitionis confusæ obiectū magis proportionatū prius debet attingi. Et argumentum contra aduersarios procedit, loquendo formaliter, quia si obiectū metaphysicæ non est prius scibile: quia est magis perfectū; etiā obiectū magis perfectum nō debet prius cognosci per cognitionē confusam; sed potius obiectum minus perfectum debet prius per talem cognitionem attingi.

Sed instabis. Inter cognitiones scientificas, & distinctas non est incipiendum à magis distincta, & perfecta, qualis est cognitio metaphysicæ. Ergo inter cognitiones confusas non est incipiendum à magis confusā. Consequenterque prima cognitio non debet obiectum magis vniuersale, & magis confusam attingere.

Respondetur negando consequentiam. Quia inter cognitiones distinctas illa, quæ est magis distincta, est etiā magis perfecta. Et consequenter cum intellectu incipientē scire est minus proportionata. Et ideō non debet esse

esse prima. Inter autem confusas, magis confusa est minùs perfecta, & magis proportionata, & sic debet esse prima.

Sed replicabis. Cognitio magis confusa non est magis proportionata. Ergo nulla est data solutio. Probatur antecedens. Cognitio confusa versatur circa prædicatum magis vniuersale. Sed tale prædicatū non est magis notum. Ergo nec ipsa cognitio est magis proportionata. Probatur minor. Prædicatū magis vniuersale est magis confusum. Ergo Non est magis notum. Quia esse notum, & esse clarum idem sunt: claritas verò opponitur cōfusione. Et idèd prædicatum magis cōfusum nequit esse magis notum.

Respondetur ad replicam distinguendo vltimum consequens. non est magis notum obiectiue, & in se: concedo consequent. Comparative ad intellectum: nego cōsequentiam. Prædicatū namque magis vniuersale in se ipso est magis confusum, & minùs notum: quia plura sub se inferiora continet, & involvit; comparative tamen ad intellectum est magis notum: quia primò offertur intellectui, & ipsum primò representat species. Neque claritas, quàm habet comparative ad intellectum, opponitur cum cōfusione obiectiua. Eo quod nō se habet respectu eiusdem, & in ordine ad idē.

Sed instabis. Prædicatum, magis confusum ex parte obiecti, est

minùs in actu, minùs perfectum, & magis potentiale. Ergo non est magis notum comparative ad intellectum. Quia vnumquodque est cognoscibile ab intellectu, in quantum est ens, & secundum quod est in actu. Consequenterque quod est minùs in actu, non erit magis cognoscibile, & notum in ordine ad intellectum.

Respondetur distinguendo consequens. Magis notum secundum se: concedo consequentiam. Quoad nos: nego consequentiam. Cognoscibilitas namque conueniens obiecto secundum se fundatur super actualitatē. Et ita quod est minùs actuale, est etiam minùs cognoscibile secundum se. Esse verò magis notum, & cognoscibile quoad nos, provenit à maiori proportione cum intellectu incipiente cognoscere: quæ proportio supra vniuersalitatē, & potentialitatem fundatur: quatenùs vniuersalitas ista specialem modum immaterialitatis, & cognoscibilitatis importat. Vndè prædicatum magis vniuersale, & confusum debet esse priùs cognitum. Siquidem cum intellectu in principio est magis proportionatum.

Sed instabis. Prædicatum magis confusum, & magis vniuersale est etiam minùs notum quoad nos. Ergo nulla est data solutio. Probatur antecedens. Prædicatum magis vniuersale est magis perfectum, quia minùs accedit ad materiam, & indiuiduationem.

mem. Et quod magis distat à materia, maiorem perfectionem importat. Ergo tale prædicatum est minus notum quoad nos. Nam intellectus nollet non à perfectioribus; se dab imperfectioribus incipit.

Respondetur negando antecedens, & ad probationem dicimus: quod prædicatum magis universale non est magis perfectum. Quia licet minus accedat ad materiam: non tamen hoc habet propter sui perfectionem, & actualitatem, sed potius propter potentialitatem suam, & conditionem accidentalem præcisionis intellectus imperfecte intelligentis: vel quia intellectus ipse non attingit comprehensivè prædicatum cum conditionibus, & differentiis, quibus invenitur in re, sed præscindit ab illis: & tantum prædicatum contrahibile cognoscit.

§. III.

Ceteris argumentis occurritur.

Tertio arguitur contra nostram conclusionem. Prius cognoscitur cognitione confusa totum, quàm illius partes. Sed quilibet gradus superior ad speciè specialissimam est pars illius. Ergo prius debet cognosci species specialissima, quàm gradus superiores ad ipsam, ex quibus tanquam ex partibus componitur.

Facile tamen respondetur. Quod si partes considerentur, ut

partes non possunt prius, quàm totum cognosci, sed prius totum cognoscitur cognitione confusa. Sicut à longe stantes prius cognoscimus Domum, quàm partes ipsam componentes: & prius cognoscimus corpus, quod videmus moveri, esse corpus, quàm esse sensibile rationale: si tamen partes absolute considerentur, possunt prius cognosci. Et hoc modo asserimus primum cognitum non esse speciem specialissimam, sed aliquam partem metaphysicam illius, & superiorem ad ipsam analogicè, vel univocè; non quidem ut partem, sed secundum se, & absolute, quæ ratione est magis proportionata. Doctrina est D. Th. 1. p. q. 85. art. 3. ad 3.

Quarto arguitur. Illud prius cognoscitur, cuius species facilius abstrahitur à singularibus. Nam intellectus intelligit per species abstractas à singularibus. Et consequenter illud obiectum prius intelligit, cuius speciem facilius abstrahit. Sed species representativa speciei specialissimæ facilius abstrahitur. Ergo species ista prius cognoscitur. Probatur minor. Abstractio specierum facilius fit ab illis, quæ maiorem similitudinem habent. Sed singularia speciei specialissimæ maiorem similitudinem habent. Siquidem solo numero differunt. Ergo species representativa speciei specialissimæ facilius abstrahitur.

Respondetur distinguendo

minorem. Facilius abstractione positiva: concedo minorem. Abstractione negativa: nego minorem, & consequentiam. Ratio namque communis abstrahitur abstractione positiva, quando intellectus ex vi convenientiæ plurium inferiorum in aliqua ratione communi abstrahit ab illis talem rationem communem, in qua inferiora conveniunt. Talis enim abstractio comparativa est inferiorum inter se: & ab illis, vt sic convenientibus, abstrahit naturam communem. Et ita abstractio hæc facilius fit ab illis, quæ maiorem similitudinem habent. Et consequenter abstractione ista facilius abstrahitur species, quæ speciem infimam representat. Alia autem est abstractio, quæ dicitur negativa, quando videlicet cognoscitur natura, non cognitis singularibus, quæ in natura conveniunt: & abstractio ista æqualiter fit à quibuscumque singularibus, sive entis, sive corporis, sive hominis, vel alterius speciei: imò facilius fit prædicati superioris, quod primò offertur intellectui, & per speciem prius etiam representatur: & hæc abstractio sola requiritur ad cognitionem confusivam.

Ultimo arguitur. Illud prius cognoscitur, cuius singulare fortius movet sensum. Nam omnis nostra cognitio ortum habet à sensu. Sed singulare speciei specialissimæ fortius movet sensum. Er-

go species specialissimæ prius cognoscitur. Probatur minor. Singulare in quantum singulare movet sensum. Sed singulare speciei specialissimæ est magis singulare. Ergo fortius movet sensum. Patet consequentia. Quia sicut se habet simpliciter ad simpliciter: ita se habet magis ad magis. Vndè quia album in quantum tale disgregat visum, magis album disgregat magis. Consequenterque, si singulare in quantum tale movet sensum: & singulare speciei specialissimæ est magis singulare, fortius, & magis movebit.

Ad hoc argumentum poterat responderi. Singulare in quantum tale movere sensum, ita vt singularitas sit ratio formalis movendi. Ex quo solum habetur magis singulare secundum se fortius posse movere sensum: non tamen defecto fortius, & magis movere sensum primo incipientem sentire. Quia sensus in principio debilis, & imperfectus est, minusque proportionatus cum singulari perfectiori. Et idè facilius à singulari minus perfecto movetur. Sicut potentia visiva debilis, & imperfecta sustinere non potest lucem perfectiorem, vt contingit in Vespertilionem, & Noctua; sed facilius talis potentia à luce imperfecta movetur.

Secundo tamen probabilius respondemus. Singularitatem non esse rationem formalem movendi sensum; sed solum esse condi-

tionem movendi. Quia sensus est potentia materialis, quæ attingere non potest nisi obiectum contractum, & singulare. Vnde maior secundi silogismi distinguenda est. Et si ly in quantum dicat conditionem movendi: est concedenda. Si autem ly in quantum reduplicet rationem formalem: neganda est. Ex quo non sequitur, magis singulare fortius movere sensum. Vnde experientia cognoscimus, quod singulare entis materialis fortius movet, quam singulare hominis. Nam singulare entis materialis magis ditans, percipitur à sensu. Prius namque percipimus de obiecto, quod videmus à longe, esse ali- quod singulare materiale, quam esse Petrum, vel Paulum. Et tamen singulare entis materialis minus perfectum est, & non ita singulare.

Sed instabis. Quamvis singularitas sit solum conditio, magis singulare debet movere fortius. Ergo singulare speciei specialissimæ fortius movebit sensum. Probatum antecedens. Magis univiale magis movet intellectum, ut concedimus. Et tamen univialis solum est conditio in ordine ad intellectum. Quia si esset ratio formalis, non posset intellectus, etiam per reflexionem, attingere singularia. Eo quod nulla potentia potest excedere limites suæ rationis formalis. Ergo quamvis singularitas sit tantum conditio movendi, comparative ad sensum quod est magis singulare, fortius movere debet,

Resp. tamen negando consequentiam. Et ratio disparitatis ea est. Quia quamvis univialis sit solum conditio in ordine ad intellectum, prædicatum tamē magis univiale est magis confusū, & minus perfectū. Et ita magis est proportionatū cum intellectu in- cipiente: & propterea prius debet ab illo cognosci. Singulare verò quod est magis singulare, est magis perfectum: & ita minus est proportionatum cum potentia sensitiva in principio. Consequenterque non debet prius illam movere, nec ab illa sic incipiente cog- nosci.

§. Ultimus.

Corollaria ex dictis.

EX dictis ergo in articuli dis- cursu colligitur primò.

Quod quando dixit Aristoteles, quod nobis notiora sunt, quæ sunt propinquiora sensui, intelligendus est de notitia sensitiva. Quia, cū singularia sint sensibus propinquiora, sunt etiam magis nota respectu sensitivæ potentia. Propter quod alibi Aristoteles affirmavit: quod univiale notius est ratione, singulare vero sensu.

Secundo infertur ex dictis, quod dum ipse Aristoteles affirmat: quod simpliciter notiora sunt, quæ sunt magis remota sensibus, & hæc esse univialiora, intelligendus est, de univialioribus in causando, & cognoscendo, videlicet de sub-

tan-

tantijs separatis, quæ à sensibus remotissimæ sunt propter suam perfectionem: propterquam sunt etiam notiores simpliciter, & secundum se; non tamen intelligendus est, de vniuersalioribus in essendo, & prædicando, quæ licet magis separentur à sensibus; non tamen sunt simpliciter, & secundum se notiora, quam ipsa singularia; sed dumtaxat quoad nos.

Tertio colligitur. Intellectum procedentem de potentia ad actum postquam cognouit prædicatum entis, vel entis materialis, nõ posse immediatè transire ad cognoscendam speciem infimã, sed prius debere prædicata inter media cognoscere. Quia agens procedens de potentia ad actum prius debet elicere cognitionem magis sibi proportionatã: cumque cognitio prædicati intermediij minus perfecta sit, & consequenter magis proportionata, prius debet intellectus talem cognitionem elicere.

Vltimo inferitur. Quod quamvis species à phantasmaticis abstracta repræsentet omnia prædicata, quæ in obiecto reperiuntur; intellectus tamen propter sui imperfectionem non omnia simul, clarè, & distinctè cognoscit; sed potius ad illa distinctè cognoscenda successione temporis requirit. Et hæc de articulo isto, ad Philosophum applicanda in 1. physicorum textu 3. ad illa verba sunt. autem primum nobis manifesta, &c.

Vtrum primum cognitum sit ens materiale formaliter?

§. I.

Status difficultatis aperitur, & sententia referuntur.

IN Præsenti difficultate vnum supponimus, & aliud inquirimus. Supponimus quidem ens vniuersalissime acceptum esse obiectum specificatum intellectus. Et inquirimus, vtrum illud ipsum sit obiectum magis proportionatum cum intellectu nostro pro vitæ præsentis statu, & primum cognitum ab ipso: vel hoc solum competat enti materiali, vel alteri prædicato ab ente distincto. In qua parte.

Aliqui asserunt: Primum cognitum ab intellectu nostro pro statu vitæ præsentis esse ens abstrahens à materiali, & spirituali. Ita Mag. Soto, quem plurimi Thomistæ sequuntur. Alij autem affirmant: Primum cognitum esse ens connotans materialitatem, vt exercitam à parte rei, & in phantasmaticis, à quibus species abstrahitur. Illam defendit in manuscriptis Illust. Godoy, Mag. Ioannes à Sancto Thoma, & alij eadem via incedentes. Alij tandem asserunt: Primum cognitum ab intellectu nostro esse ens materialitæ ingrediente tanquam ratio,

sio, quæ cognita, explicite, & formaliter ex parte obiecti. Huius princeps Caiet. in proœmio de ente, & essentia, q. 1. & in 1. p. q. 85. super art. 3. cui etiam adherent plures Thomistæ. Quid autem verum sit, triplici conclusione declaramus.

§. II.

PRIMA CONCLUSIO.

Primum Cognitum à nostro intellectu non est ens in communi.

Conclusionem istam efficaciter suademus, ratione desumpta ex doctrina Sacrosissimi Præceptoris in 1. p. à quæst. 84. vsque ad 87. ubi sæpè repetit illam. Quia ens in communi non potest esse obiectum proportionatum intellectus pro statu vitæ præsentis Ergo non potest esse primum cognitum ab intellectu. Prob. Ant. Nam obiectum specificativum essentialiter debet esse distinctum ab obiecto proportionato intellectus pro statu vitæ præsentis. Sed ens, vt sic, est obiectum specificativum intellectus. Ergo non potest esse obiectum proportionatum. Minor cum consequentia tenet, & maior probatur à paritate, & ratione. Paritate quidem. Quia in Angelis, & Anima separata obiectum specificativum essentialiter diversum est ab obiecto proportionato. Siquidem obiectum

specificativum tam Angeli, quam Animæ separatae est ens, vt sic: obiectum verò proportionatum vtriusque est propria substantia. Et ita Angelus, & Anima separata ante omnia alia obiecta suam substantiam cognoscunt. Ergò obiectum specificativum essentialiter debet esse distinctum ab obiecto proportionato intellectus etiã nostri pro statu vitæ præsentis. Consequentia hæc à paritate nota est. Ant. verò, esse expressum D. Th. ipsi adversarij fatentur.

Ratione autem probatur maior. Obiectum proportionatum intellectus secundum se essentialiter debet esse distinctum ab obiecto proportionato intellectus pro vitæ præsentis statu. Sed obiectum specificativum intellectus est obiectum proportionatum intellectus secundum se, & quatenus ab hoc statu, & à statu separationis præscindit. Ergò obiectum specificativum intellectus essentialiter debet esse diversum ab obiecto proportionato illius pro statu vitæ præsentis. Mai. prob. Vbi est diversus modus cognoscendi, debet esse diversum obiectum proportionatum. Nam D. Tho. ex diverso modo cognoscendi intellectus nostri pro hoc statu, & Animæ separatae probat q. 85. artic. 1. obiectum proportionatum vtriusque esse diversum. Sed intellectus in hoc statu habet speciale modum cognoscendi non convenientem intellectui secundum se, &

vt præscindentem ab hoc, & altero statu. Ergo obiectum proportionatum intellectus secundum se essentialiter debet esse distinctum ab obiecto proportionato intellectus pro hoc statu.

Respondent contrarij. Obiectum proportionatum adæquatim intellectus pro statu vitæ præsentis debere esse distinctum ab obiecto proportionato intellectus secundum se. Quia obiectum proportionatum intellectus in hoc statu includit etiam entia materialia, quæ non sunt obiecta proportionata intellectus secundum se: non tamen est necessarium quod obiectum proportionatum intellectus in hoc statu inadæquatè sumptum, videlicet pro ente in communi sit essentialiter diversum ab obiecto proportionato intellectus secundum se.

Sed contra est. Obiectum proportionatum intellectus pro hoc statu inadæquatè acceptum, pro obiecto adæquatè acceptum, pro obiecto videlicet primo cognito debet esse essentialiter distinctum ab obiecto proportionato intellectus secundum se. Sed obiectum specificativum intellectus est etiam obiectum proportionatum illius secundum se. Ergo non potest esse obiectum proportionatum in prima cognitione pro statu vitæ præsentis. Prob. mai. Vbi est diversus modus cognoscendi, debet esse diversum obiectum proportionatum. Sed modus cognoscen-

di, quem intellectus habet in prima cognitione huius status, non competit intellectui secundum se. Ergo obiectum proportionatum intellectus pro hoc statu inadæquatè acceptum pro obiecto per primam operationem attacto essentialiter debet esse distinctum ab obiecto proportionato intellectus secundum se.

Secundo probatur conclusio nostra ratione. Obiectum proportionatum non potest esse commune obiecto proportionato, & obiecto improportionato. Nam esse obiectum proportionatum essentialiter debet repugnare obiecto improportionato. Sed ens, vt sic, est commune obiecto proportionato, & improportionato; enti videlicet materiali, & enti spirituali, quod cum intellectu pro hoc statu proportionem non habet. Ergo ens vt sic non potest esse obiectum proportionatum. Et consequenter nequit esse primum cognitum.

Respondebis. Obiectum proportionatum in esse obiecti non posse esse commune obiecto proportionato, & improportionato; posse tamen esse commune in esse rei: & quamvis ens, vt sic, sit commune in esse rei; non tamen in esse obiecti. Et ideo potest esse obiectum proportionatum.

Sed contra est. Ens vt sic est commune in esse obiecti obiecto proportionato, & improportionato. Ergo non potest esse obiectum

tum proportionatum. Prob. ant. Ens vt sic, constituitur in esse obiecti per rationem communem entis negativè abstractam ab inferioribus suis. Sed talis ratio communis est omni obiecto proportionato, & improporcionado, & de omnibus prædicatur. Ergo ens vt sic est commune in esse obiecti.

Respondebis: ens vt sic, non constitui in esse obiecti per ipsam rationem entis abstractam ab inferioribus specificativè sumptam: qua ratione communis est: sed constitui per illam reduplicativè vt abstractam, & vt non explicantem inferiora, secundum quam rationem communis non est. Quia in inferioribus non invenitur formaliter, vt abstracta.

Sed contra est. Quia, si vera est data solutio, differentia constitutiva entis in ratione obiecti proportionati non erit communis ad omnia obiecta proportionata. Ergo non erit constitutiva entis in ratione obiecti proportionati. Consequentia bona est. Quia differentia constitutiva obiecti proportionati debet esse communis ad omnia proportionata. Ant. verò prob. Ratio entis reduplicativè vt abstracta, & non explicans inferiora non invenitur in omnibus obiectis proportionatis intellectus, & alijs inferioribus suis; sed potius in illis contracta, & determinata invenitur. Ergo si vera est data solutio, differentia constitutiva entis in ratione

obiecti proportionati non erit communis ad alia proportionata.

Explicatur impugnatio. Necessario assignanda est aliqua differentia constitutiva obiecti proportionati, in qua omnia obiecta proportionata conveniant. Sed in ratione entis reduplicativè vt abstracta non conveniunt omnia obiecta proportionata, omnia videlicet entia materialia, quæ profuturæ vitæ præsentis obiecta proportionata sunt. Ergo ratio entis reduplicativè vt abstracta non potest esse differentia constitutiva obiecti proportionati, sed alia differentia assignanda est, in quo omnia proportionata conveniant: quæ quidem erit ratio formalis omnia proportionandi, & per primum actum attracta.

Tandem impugnatur data solutio. Obiectum proportionatum, & obiectum specificativum intellectus nostri debent esse distincta, distinctione gradus ad gradum. Sed ens vt sic, quod est obiectum specificativum intellectus, & ipsum ens reduplicativè, vt abstractum non differunt distinctione gradus ad gradum; sed potius sunt formaliter idem gradus, superaddita tantum reduplicacione abstractionis. Ergo ens reduplicativè vt abstractum non potest esse obiectum proportionatum. Min. cum conseq. tener. & prob. mai. Obiectum specificativum Angeli, & Animæ separate differunt distinctione gradus ad gradum. Quia
ens

ens vt sic, quod est obiectum specificativum illorum, gradus diversus est à propria illorum substantia, quæ est obiectum proportionatum. Ergo inter obiectum specificativum, & obiectum proportionatum intellectus pro hoc statu eadem differentia constituenda est.

§. III.

Secunda Conclusio.

Ens connotans materiam nequit esse primum cognitum.

Probatur conclusio ista. Primum cognitum non est ens commune adens materiale, & ens spirituale. Sed ens connotans materiam est ad vtrumque commune. Ergo non est primum cognitum. Prob. min. Ens analogum ad materiale, & spirituale est ad vtrumque commune. Sed ens connotans materiam est analogum ad materiale, & spirituale. Quia illam implicite continet, & nullum illorum explicat. Ergo ad vtrumque commune est.

Respondent contrarij. Ens connotans materiam non continere implicite entia spiritualia. Quia ratio entis connotantis materiam solum est abstracta ab ente materiali; non tamen ab ente spirituali. Et idè hoc secundum nec continet implicite, neque ad ipsum analogum est.

Contra tamen est. Quia ratio analogum ab aliquo in inferiori semel abstracta continet impli-

cite omnia inferiora, & ad illa manet analogum: vt communiter Logici dicunt. Ergo si ratio entis connotantis abstracta est ab ente materiali, continebit implicite ens spirituale: & erit ad vtrumque commune.

Secundo impugnatur ista solutio. Ratio analogum ab vno inferiori semel abstracta manet indifferens pro explicito ad omnia inferiora. Ergo implicite continet illa, & manet ad omnia commune. Prob. ant. Ratio analogum ab vno inferiori abstracta manet indifferens. Siquidè sic abstracta separata manet à singularitate determinante. Sed indifferens in quantum tale æqualiter se habet ad omnia inferiora. Ergo ratio analogum semel abstracta ab vno inferiori manet indifferens pro explicito ad omnia inferiora.

Tertio impugnatur solutio. Ratio univoca ab vno inferiori semel abstracta ad omnia manet indifferens. Vndè ratio animalis abstracta ab homine manet indifferens ad hominem, & equum, & ad omnia animalia commune. Et in opinione probabili Thomistarum, quam nos etiam in Logica habemus, natura Angelica semel abstracta ab vnico individuo, quod habet, manet ex conceptu naturæ indifferens ad plura individua. Ergo idem de ratione analogum dicendum.

Secundo respondent alij. Rationem entis abstractam ab ente materiali,

riali esse quidem communem ad ipsum, & ad ens spirituale. Non tamen ex parte rei, sed solum ex parte modi: quatenus non explicat ens materiale, neque ens spirituale: sicut logici dicunt, istam propositionem, substantia est ens, non esse superioris de inferiori ex parte rei conceptæ, sed solum ex parte modi. Quia ens solum quantum ad explicitum à substantia præscindit.

Sed contra est. Quia nullum analogum præscindit ab analogo nisi quantum ad explicitum: vel saltim plura analogia aliam præcisionem non habent. Et tamen ratio analogia, semel abstracta, verè, & propriè communis est. Ergo licet ratio entis solum quantum ad explicitum præscindat ab ente materiali, & spirituali, semel tamen abstracta, verè, & propriè erit ad utrumque communis. Alia autem circa conclusionem istam dabimus infra.

§. IV.

Tertia conclusio responsiva quaesito.

Primum cognitum ab intellectu nostro est ens formalitè materiale.

Conclusio ista est sententia D. Thom. 1. p. à q. 84. vsque ad 88. vbi passim affirmat, ens materiale esse solum obiectum proportionatum, & primò

cognitum ab intellectu nostro, pro statu vitæ præsentis. Et in vltima q. citata art. 3. adducit verba sequentia: *Primum cognitum, quod intelligitur à nobis secundum statum præsentis vitæ, est quidditas rei materialis, quæ est nostri intellectus obiectum.* In quibus procedit Angelicus Doctor de obiecto proportionato: sicutdem articuli interrogatio fit de primo cognito, quod idem est, ac interrogare de obiecto proportionato.

Respondent contrarij. D. Th. ibi loqui de quidditate rei materialis inadquatè sumpta secundum aliquod prædicatum quidditativum ipsius, videlicet secundum rationem entis, quæ est de quidditatè cuiuscumque rei materialis. Et ideo ex littera D. Thom. non infertur ens materiale, secundum differentiam materialis, esse obiectum magis proportionatum intellectus, & prius ab intellectu conceptum. Quam explicationem veram esse persuadere conantur alijs locis D. Th. de quibus in argumentorum solutione dicemus. Modo autem

Explicatio prædicta rejicitur. D. Th. absolute asserit, quidditatem rei materialis esse primum cognitum ab intellectu nostro, pro statu vitæ præsentis. Sed in doctrina D. Th. quidditas inadquatè sumpta, vel pars quidditatis non potest absolute quidditas nominari. Ergo non loquitur

D. Th. de quidditate inadæquatè sumpta, & secundùm aliquam partem; sed de illa adæquatè considerata. Maior cum consequentia tenet, & prob. min. D. Tho. q. 75. art. 4. probat hanc propositionem, Anima est homo, esse falsam: quia anima non est tota quidditas hominis, sed pars quidditatis: & ibidem etiam in corpore affirmat, quod quidditas significat id, quod diffinitio. Diffinitio autem totam quidditatem significat, & non partem quidditatis. Ergo in doctrina D. Th. pars quidditatis non potest absolute quidditas nominari. Sicut sola materia non dicitur absolute quidditas hominis, nec sola forma. Consequenterque dum D. Tho. affirmat, quidditatem rei materialis esse primum cognitum, & obiectum proportionatum, de quidditate rei materialis adæquatè sumpta, etiam secundùm propriam differentiam, intelligendus est. Nec amplius immorari oportet in doctrina D. Th. quæ pro nostra, & opposita sententia non difficile explicatur.

Ratione autem conclusionem nostram probant aliqui Thomistæ. Illud, quod in omni actu intellectus nostri pro vitæ presentis statu ingreditur in obliquo, debet in recto attingi per primum actum tanquam ratio quæ signatè, & expressè cognita. Sed materialitas in omni actu intellectus nostri attingitur in obliquo.

Nam quidquid intellectus cognoscit ipsum attingit admodum rei materialis. Ergo ens materiale debet esse primum cognitum, & actum per primum actum in recto. Minor cum consequentia tenet, & mai. prob. Nam, quia Deus in dilectione charitatis, qua diligimus creaturas, semper attingitur in obliquo, per primum actum charitatis attingitur semper in recto. Et idem de primo actu fidei, & spei, qui Deum attingunt in recto: quia in omni alio actu fidei, & spei, debet Deus saltem in obliquo attingi. Sicut etiam intellectus cognitione absoluta prius attingit ens reale quàm ens rationis. Quia omnis cognitio absoluta entis rationis ad ens reale in obliquo terminatur. Ergo etiam quod in omni actu intellectus nostri attingitur in obliquo per primum actum in recto debet attingi.

Hæc tamen ratio manifestè infatur. Quia malum ingreditur in obliquo in quocumque actu doni timoris. Et tamen per primum actum non attingitur in recto. Eo quod nullus actus doni, vel virtutis potest attingere malum in recto. Alias bonus, & virtuosus non esset. Ergo quamvis materialitas in omni actu nostri intellectus ingreditur in obliquo, non inde inferitur, quod per primum actum attingatur in recto.

Insuper etiam ad rationem præ-

prædictam facile respondebunt contrarij. Illud esse intelligendum, quando obiectum attactum per alios actus in obliquo habet proportionem cum primo actu : sicut illam habet Deus cum primo actu fidei claritatis, & spei, & ens reale cum primo actu intellectus. Et talem proportionem non habere ens materiale in ordine ad primum actum. Et ideo aliter

Probatur conclusio nostra ex doctrina D. Tho. contenta in locis antecedenter relatis. Nam illud primo pro præsentis statu ab intellectu cognoscitur, quod per se primo repræsentatur per speciem à phantasmatis abstractam. Quia per talem speciem cognoscit intellectus obiectum. Et ita illud primo debet cognoscere, quod primo repræsentat species. Sed species à phantasmatis abstracta per se primo, & explicitè repræsentat ens materiale. Ergo ens materiale pro præsentis statu primo ab intellectu cognoscitur. Prob. min. in qua difficultas est. Illud primò, & per se repræsentat species abstracta, cuius singulare primò, & per se repræsentatur in phantasmate. Eo quod iuxta doctrinam D. Tho. q. 85. art. 3. in corpor. Idem ordo cognitionis in sensu, & in intellectu servari debet. Sed in phantasmate non repræsentatur nisi singulare entis materialis formaliter. Ergo quod per se primò repræsentat spe-

cies abstracta à phantasmate debet esse ens materiale formaliter. Minor prob. Phantasma in esse repræsentativo est intrinsicè, & formaliter materiale : ut omnes fatentur. Ergo in phantasmate non repræsentatur nisi singulare entis materialis formaliter. Consequentia bona est. Et ans etiam constat. Quia species in esse repræsentativo non potest propriam potentiam, & illius immaterialitatem excedere. Sed phantasia est potentia essentialiter, & intrinsicè materialis. Ergo phantasia, quod est species phantasia, debet in esse repræsentativo esse materiale formaliter. Quod etiam eo constat. Quia phantasia solum cognoscit ens explicitè materiale in individuo : hoc autem signum est in phantasmate solum repræsentari ens materiale formaliter. Si namque aliud repræsentaret, illud etiam phantasia cognosceret.

Ad rationem istam respondent contrarij. Speciem à phantasmatis abstractam repræsentare omnes gradus, & prædicata omnia, quæ in obiecto reperiuntur: cumque inter omnia prædicata ratio entis sit magis confusa, & magis universalis, consequens fit speciem per se primò debere repræsentare rationem entis : & intellectum illam cognoscere.

Hæc tamen solutio nititur principio falso. Quia species à phantasmate abstracta solum representat explicitè omnes gradus materiales. Sed inter omnes illos ratio communis entis materialis magis confusa, & vniversalis est. Ergo illam primò representat species. Prob. mai. Species illa secundum representationem adæquatam est intrinsicè materialis. Ergo solum representat explicitè omnes gradus materiales. Prob. ant. Nihil representat species illa nisi quod prius in singulari representatur per phantasma. Sed phantasma est intrinsicè materiale secundum representationem adæquatam. Ergo species illa secundum adæquatam representationem intrinsicè materialis est. Min. cum consequent. tenet, & mai. similiter constat. Quia species intellectus, & phantasma tantum distinguntur in eo, quod species representat in communi, quod phantasma in singulari representat. Et consequenter nihil representat species, quod prius in singulari phantasma non representet.

Respondent contrarij. Quod singulare entis implicitè representatur in phantasmate. Et consequenter species à phantasmatis abstracta representare debet rationem communem entis. Cum que aliàs ratio entis sit magis confusa, magis etiam debet esse proportionata, & primò etiam ab

intellectu cognita.

Contra tamen est. Quamvis singulare entis implicitè representetur in phantasmate; hæc tamen representatio purè materialis est. Ergo sufficit, vt à phantasmatis possit abstrahi species representativa entis. Prob. ant. Phantasma nec implicitè, nec explicitè potest representare formalitèr, nisi illud quod est formalitèr materiale. Sed singulare entis non est formalitèr materiale. Alias esset singulare; non quidem entis, sed entis materialis. Ergo representatio illius implicita in phantasmate purè materialis est. Probo mai. Nihil potest formalitèr representare phantasma, nisi sub ratione sui obiecti. Sed obiectum phantasmatis est formalitèr, & intrinsicè materiale; sicut, & obiectum phantasiæ. Eo quod species extendi non potest vltra obiectum suæ potentix. Ergo phantasma nec implicitè, nec explicitè, potest representare formalitèr, nisi quod formalitèr materiale est.

Secundo impugnatur solutio data. Eo modo per speciem intellectus potest representari ens in communi, quo singulare entis per phantasma representatur. Sed singulare entis tantum implicitè materialitèr per phantasma representatur. Ergo species abstracta à phantasmate solum implicitè materialitèr potest repræ-

præsentare rationem entis.

Explicatur impugnatio. Ita proportionabiliter repræsentat species intellectus rationem communem sicut phantasma repræsentat singulare. Sed phantasma non repræsentat singulare entis, vt hoc ens, sed vt hoc ens formaliter materiale. Ergo species intellectus non repræsentat ens, formaliter vt ens, sed potius vt ens formaliter materiale. Min. probatur. Quia singulare entis tantum repræsentatur in phantasmate propter identitatem, quam habet cum singulari entis materialis. Ergo non repræsentatur, vt hoc ens, sed vt hoc ens materiale. Sicut species potentia visiva non repræsentat formaliter ens. Quia in obiecto potentia visive solum reperitur ens materialiter, & per identitatem cum colore formaliter terminante visionem.

Secundo probatur ratione conclusio nostra. Absoluta cognitio entis debet necessario præsupponere cognitionem entis materialis. Ergo ens materiale debet esse primum cognitum. Prob. antec. Omnis cognitio entis absoluta debet esse connotativa, & ad modum rei materialis. Ergo debet necessario præsupponere cognitionem entis materialis. Quia propterea Deum, & Angelos non primo cognoscimus: quia semper Deum, & Angelos connotativè attingimus ad modum rei materialis. Ant. verò solum contra

manifestam experientiam poterit negari. Omnes namque experimur nihil nos cognoscere, nisi ad modum rei materialis: & ipsum prædicatum entis non aliter apprehendimus nisi ad modum alicuius materialis. Et si semel prædicatum entis possemus cognoscere, & non ad modum rei materialis, etiam, Deum, & Angelos eodem modo possemus attingere. Ergo omnis cognitio entis absoluta debet esse connotativa, & ad modum rei materialis.

Confirmatur, & vrgetur ratio prædicta. Materialitas est ratio formalis constituendi obiectum proportionatum. Ergo solum ens materiale potest esse obiectum proportionatum, & primum ab intellectu cognitum. Prob. antec. 1. Ea est ratio formalis proportionandi, vel constituendi obiectum proportionatum, quæ se ipsa proportionata est. Sicut patet in luce, quæ est ratio formalis videndi alia, & se ipsa visibilis est. Et univèrsaliter ratio formalis respectu aliorum est etiam ratio formalis ad se ipsam. Sed materialitas per se ipsam proportionata est. Siquidem illam attingimus per speciem propriam quidditivè; & non ad modum alterius. Ergo materialitas est ratio formalis proportionandi, vel constituendi obiectum proportionatum.

Secundo prob. antec. Non

intellecta materialitate solum remanet obiectum specificatum intellectus. Ipsa namque non intellecta solum remanet ens ad materiale, & spirituale commune. Sicut non intellecta rationalitate in homine tantum remanet animal commune ad hominem, & ad equum. Ergo materialitas est ratio formalis constituendi obiectum proportionatum.

Tertio prob. antec. Immaterialitas est differentia constitutiva constituendi obiectum proportionatum intellectus Angelici. Ergo materialitas est ratio formalis proportionandi obiectum intellectus humani pro statu vitæ presentis.

Respondebis: Seclusa materialitate, vel illa non intellecta remanere ens connotans materialitatem: & prædictam connotationem materiæ esse rationem formalem constituendi obiectum proportionatum.

Sed contra est. Ea est ratio formalis constituendi obiectum proportionatum, quæ per se ipsam proportionata est. Sed materialitas per se ipsam proportionata est: vt probavimus. Ergo materialitas ipsa, non autem connotatio materiæ, erit ratio formalis constituendi obiectum proportionatum.

Secundo impugnatur data solutio. Immaterialitas; non autem connotatio immaterialita-

tis: est ratio formalis proportionandi obiectum intellectus Angelici. Ergo ab opposito materialitas erit ratio formalis proportionandi obiectum intellectus humani. Et quidem, ens materiale non redditur obiectum proportionatum per connotationem materiæ; sed per ipsam materiam, quam formaliter importat. Ergo connotatio materiæ non est ratio formalis proportionandi, vel constituendi obiectum proportionatum. Et certè mirum est, quod connotatio materiæ constituat obiectum proportionatum, & quod ipsa materia per se ipsam proportionata non sit: neque constituisse possit obiectum proportionatum.

§. V.

Argumentis primæ sententiæ respondetur.

IN favorem primæ sententiæ. Arguitur primo autoritate sanctissimi Præceptoris in proœmio de ente, & essentia. Et 1. 2. q. 94. art. 2. in corpor. In quibus locis expresse alerit: ipsum ens esse, quod primo concipit intellectus, & quod primo cadit in intellectus apprehensione. Ergo ens est primum cognitum ab intellectu pro statu presentis vitæ.

Respondent aliqui: D. Tho. in locis relatis loqui de obiecto pro-

proportionato intellectus secundum se, quod quidem est ens in communi; non tamen loqui de obiecto proportionato pro statu vitæ præsentis.

Hæc tamen solutio expressa est contra mentem D. Thom. Ipse namque loquitur de obiecto, quod intellectus cognoscit in actu secundo. Siquidem loquitur de obiecto, quod primò cadit in apprehensione intellectus: & solum apprehendit, quod cognoscitur. Sed intellectus secundum se non intelligit in actu secundo. Quia intellectus secundum se non operatur; sed solum importat prædicata essentialia, & habitudinem ad obiectum specificativum, quod comparative ad intellectum prout sic, est etiam proportionatum. Ergo non loquitur D. Thom. de obiecto proportionato intellectus secundum se. Et idè hac solutione relicta

Respondetur, D. Thom. loqui de ente; non tamen secundum expressionem entis, sed solum secundum expressionem entis materialis. Cuius ea est ratio. Nam quando Angelicus Præceptor de eadem re in pluribus locis sermonem facit, verba, quæ adducit in locis extraneis intelligenda sunt iuxta ea, quæ habet in proprio loco, in quo rem ex professo disputat. Sed in proprio loco, videlicet in 1. p. à q. 84. usque ad 88. semper assignat pro obiecto proportionato quid-

ditatem rei materialis. Ergo verba quæ alibi habet in hoc sensu intelligenda sunt. Et maximè quia in quæst. 87. art. 3. explicans, quodnam sit obiectum proportionatum, & quid sit quidditas rei materialis, asserit: quod est *natura materialis*. Quibus verbis, & non alijs clarioribus, possumus nos mentem nostram declarare. Rursus etiam ad primum in eodem articulo respondet: *Quod obiectum intellectus est commune quoddam ens, & verum, sub quo comprehenditur etiam ipse actus intelligendi. Undè intellectus potest suum actum intelligere, sed non primo. Quia neque primum obiectum nostri intellectus secundum præsentem statum est quodlibet ens, & verum, sed ens, & verum consideratum in rebus materialibus.* Iuxta quam doctrinam alia loca D. Thom. intelligenda sunt.

Secundo arg. à ratione. Prima cognitio intellectus nostri pro statu vitæ præsentis est cognitio imperfectissima omnium. Sed cognitio entis materialis imperfectissima non est. Siquidem imperfectior est cognitio entis in communi. Ergo ens materiale primum cognitum non est. Minor cum conseq. tenet. & prob. maior. Quia agens procedens de potentia ad actum prius elicit actum imperfectissimum. Sed intellectus est agens procedens de potentia ad actum. Ergo prima cognitio illius imperfectissima est.

Respondetur disting. min. Non est imperfectissima absolute: conced. min. Imperfectissima circa obiectum proportionatum: nego min. & conseq. Intellectus namque procedens de potentia ad actum non debet prius elicere cognitionem imperfectissimam absolute; sed illam quæ imperfectissima est circa obiectum proportionatum: & cum talis sit cognitio entis materialis, (vt iam vidimus) illa debet esse prima.

Sed instabis. Cognitio entis, vt sic, est etiam circa obiectum proportionatum. Sed hæc imperfectior est cognitione entis materialis. Ergo cognitio entis materialis imperfectissima non est circa obiectum proportionatum. Prob. maior. Ens, vt sic, quidditative cognoscitur à nobis pro statu vitæ præsentis. Ergo est obiectum proportionatum. Alias non posset quidditative cognosci; sed solum connotative, & admodum obiecti proportionati. Consequenterque cognitio entis vt sic circa obiectum proportionatum versatur. Prob. ant. Ens materiale cognoscitur à nobis quidditative pro statu vitæ præsentis. Sed non potest quidditative cognosci, quin ens vt sic quidditative attingatur. Ergo ens vt sic quidditative cognoscitur.

Min. syllogismi, in qua difficultas est, prob. I. Ens materiale constat ex ratione entis, &

ratione materialis. Ergo non potest quidditative cognosci, nisi ratio entis quidditative attingatur. Prob. consequentia. Non potest res aliqua quidditative cognosci, nisi prædicata quidditative, & essentialia ipsius quidditative attingatur. Cognitio namque quidditativa est cognitio clara, & distincta: & non potest esse distincta, nisi prædicata constitutiva rei quidditative cognoscat. Ergo, si ens materiale constat essentialiter ex ratione entis, & ratione materialis, non poterit quidditative cognosci, nisi ratio entis quidditative attingatur.

Secundo prob. min. Quia animal est prædicatum essentialiter hominis, non potest homo quidditative cognosci, quin etiam animal quidditative attingatur. Ergo non potest res aliqua cognosci quidditative, quin etiam prædicata constitutiva illius quidditative attingatur.

Respondetur, neg. mai. ad probationem nego antec. & ad probationem, distingo minor. Quidditative attingatur exerce, & inconcreto: conced. min. In sua communitate: neg. min. & sub eadem distinctione negat. conseq. Vt enim aliqua res quidditative cognoscatur, necessarium non est, quod prædicata essentialia, & constitutiva ipsius quidditative cognoscantur in sua communitate, & amplitudine; sed satis est, quod inconcreto, vel

vt contracta cognoscantur quidditative: quo modo, quando ens materiale quidditative cognoscitur, etiam ratio entis cognoscitur quidditative, vt contracta videlicet, & determinata per materiam contrahentem. Per quod patet ad secundam probationem minoris principalis. Cuius etiam plures habemus instantias.

Prima instantia reperitur in Angelo, qui propriam substantiam cognoscit quidditative per primam operationem. Et tamen rationem entis in communi non cognoscit quidditative in sua communitate. Nam omnis cognitio Angeli circa naturalia inferiora, vel equalia comprehensiva est, & ad rem in singulari terminatur. Et etiam anima separata per primam operationem se ipsam attingit quidditative: & non attingit ens in sua communitate. Alias cognitio sui ipsius non esset prima cognitio.

Secunda instantia invenitur in communi Dialecticorum doctrina asserente: primam cognitionem quidditativam Dialectici esse circa terminum: & tamen non supponitur quidditative cognita antecedenter secunda intentio in communi, quæ pertinet ad Metaphysicam. Et in sententia contrariorum ipsum ens in communi quidditative cognoscitur. Et tamen ens spirituale, quod est de essentia entis pro-

implicito, non attingitur quidditative.

Sed instabis 1. Implicat aliquid scientificè cognosci, nisi etiam quidditative attingatur. Sed ens in sua communitate scientificè cognoscimus. Siquidem passionem illius verè in Metaphysica demonstramus. Ergo ens vt sic quidditative cognoscimus. Prob maior. Ante assensum scientificum debet de obiecto scibili præcognosci, an sit, & quid sit. Nam quod quid est subiecti est vnum ex præcognitis ad ipsam demonstrationem: vt Aristoteles docet. Sed cognoscere de obiecto quid sit, est ipsum quidditative cognoscere. Ergo implicat aliquid scientificè cognosci, nisi etiam quidditative attingitur. Quibus addimus demonstrationem fieri per diffinitionem subiecti. Diffinitio autem, & quidditas idem sunt. Et consequenter non poterit aliquid scientificè cognosci, nisi etiam quidditative cognoscatur.

Secundo instabis. Conceptus formalis representans ens in communi vt imperfectè præcisum ab inferioribus suis, representat ipsum quidditative; & non admodum alterius. Ergo ens in communi quidditative cognoscitur.

Tertio instabis. Ita nominamus, sicut concipimus, vt asserit D. Sanctus 1. p. q. 13. artic. 9. Sed nominamus ens per nomen

absolutum, & quidditativam ipsius. Ergo ipsum quidditative cognoscimus.

Quarto instabis. Ens est representabile per speciem propriam. Ergo potest quidditative cognosci. Probatur ant. Species, qua ens per cognitionem metaphysicæ attingitur, est propria entis. Ergo ens est representabile per speciem propriam. Probatur ant. Species, qua Metaphysica utitur, representat ens secundum expressum entis, & nullo modo materiam. Ergo species illa est propria entis. Probatur ant. Eo modo species representat ens, quo Metaphysica ipsum attingit. Sed Metaphysica attingit ens secundum expressum entis; non verò attingit materiam. Quia Metaphysica abstrahit ab omni materia. Ergo species, qua Metaphysica utitur, representat ens secundum expressum entis, & nullo modo materiam.

Respondetur tamen ad primam instantiam. Negando maiorem. Et ad eius probationem distinguo maiorem. *An sit, & quid sit*, per propriam vel alienam speciem: concedo maiorem. Per propriam semper: neg. maiorem. Et distinguo minorem. *Quid sit*, per propriam speciem: concedo minorem. Per alienam: neg. min. & consequens. Licet namque, ut obiectum scientificè cognoscatur, debeat cognosci de illo quid sit, vel quidditas, & ipsius definitio; non tamen requiritur quid-

ditatem per propriam speciem cognosci, vel aliam rei superioris, quod est necessarium, ut obiectum quidditative attingatur; sed satis est quidditatem cognosci per speciem alienam. Quia hoc sufficit, ut intellectus de tali obiecto proprietates demonstret. Doctrina est D. Th. 1. p. q. 88. art. 2. Instantia clara invenitur in Deo, & Angelis, & in anima separata: quorum in hac via veram scientiam habemus. Et tamen nullum illorum per propriam speciem, & quidditative cognoscimus.

Ad secundam instantiam. Respondemus. Conceptum formalem entis non representare ens quidditative, sed solum connotative, & admodum rei materialis.

Dices: quod ens in communi est diffinibile, & de facto diffinitur. Ergo quidditative cognoscitur.

Respondetur distinguendo consequens. Quidditative ex parte rei cognita: concedo consequens. Ex parte modi: neg. consequens. Ut enim res diffiniri possit, necessarium non est cognoscere illam quidditative, & per propriam speciem; sed satis est quidditatem illius, quamvis per alienam speciem attingere, sicut constat in Angelis, & Anima separata.

Ad tertiam instantiam, neg. min. Ad quid enim tale nomen si non possumus ipsum ens cognoscere quidditative? Unde nomen ens solum significat quiddita-

tatem entis ex parte rei; non tamen ex parte modi significandi. Sicut namq̄ ipsum connotativè concipimus, ita ipsum connotativè nominamus. Er̄ ita univērsaliter verum est, quod sicut concipimus, ita nominamus. Et entis, Dei, & Angelorum, sicut nec species, ita nomina quidditativa non habemus.

Ad quartam respondetur, negando duo antecedentia prima, & ad probationem, dist. ant. Secundum expressum entis ex parte rei repræsēntate: concedo ant. Ex parte modi repræsēntandi: nego ant. & conseq. Species namque, quā Metaphysicā utitur, est abstracta à phantasmatibus. Et ideò non repræsēntat ens nisi admodum rei materialis; quamvis ex parte rei repræsēntet expressum entis. Et quando dicitur, Metaphysicā abstrahere ab omni materia: de rebus ex parte rei cognitæ intelligendum est; non tamen ex parte modi attingendi propter speciem ipsam, quā utitur: quæ quidem solum est propria rerum terminativè, non tamen motivè, sed potius ab ente materiali producitur, & ab eodem Metaphysicā movetur. Sicut etiam per Theologiam non attingimus Deum nisi modo materiali motivè. Et tamen Theologia abstrahit ab omni materia. Et idem de Logica dicendum.

Quod alijs terminis poterat dici Metaphysicā videlicet

attingere ens secundum expressum entis in recto; non tamen in obliquo. Quia licet ens attingat secundum conceptum entis; ipsum tamen attingit admodum rei materialis. Eo quod species entis ab ente materiali producitur, & ita repræsēntat cum connotatione ad ipsum quidquid ipsa repræsēntat.

Tertio arguitur. Obiectum specificativum intellectus necessario debet attingi per primum actum illius. Sed ens ut sic est obiectum specificativum intellectus. Ergo debet primò attingi.

Respondent aliqui. Obiectum specificativum intellectus pro hoc statu non esse ens ut sic; sed solum ens materiale. Et ideò solum hoc debet esse primum cognitum.

Hæc tamen solutio falsissima est. Nam si obiectum specificativum intellectus pro hoc statu non esset ens ut sic; sed solum ens materiale, intellectus pro hoc statu esset potentia essentialiter distincta ab intellectu secundum se, cuius specificativum est ens ut sic. Eo quod per specificativa formaliter distincta potentia etiam distinguuntur formaliter. Sed talis diversitas essentialis in intellectu non est admittenda. Ergo solutio admittenda non est. Et ideò aliter

Respondetur. Dist. mai. Debet attingi, ut quo: concedo mai. Ut quod: nego maior, & concessa min.

min. nego consequ. Quia obiectum specificatum potentie debet attingi, *ut quod*, & ut ratio formalis attingendi per actum primum illius; non tamen est necessarium, quod attingatur, *ut quod*. Instantia est in potentia viviva, cuius obiectum est coloratum in communi, vel communiter, quod in omni colorato reperitur. Et tamen coloratum, pro ut sic, non attingitur per primum actum potentie predictæ.

Sed instabis. Obiectum specificativum intellectus est proportionatum cum intellectu proportionatione accidentali. Ergo per primum actum debet attingi, *ut quod*. Probatur antec. Est magis confussum inter omnia predicata. Quia est universalius. Ergo est proportionatum proportionatione accidentali, & magis proportionatum inter omnia. Probatur consequ. Cum intellectu procedente de potentia ad actum predicatum magis confussum est proportionatum proportionatione accidentali, & maiori proportionatione, quam alia predicata. Ergo si obiectum specificativum intellectus est magis confussum, erit proportionatum proportionatione accidentali, & magis proportionatum inter omnia. Probatur antec. Cum materia procedente de potentia ad actum gradus magis confussum est etiam proportionatus proportionatione accidentali, & magis proportionatus. Et ideo materia

prius recipit gradum corporis, quam viventis. Ergo idem de predicato magis confussum in ordine ad intellectum dicendum est.

Respondetur negando ultimam consequentiam. Et ratio discriminis est. Quia materia ratione sui recipit gradus, provenientes à forma: & cum ratione sui, & in se ipsa sit pura potentia maiorem proportionem habet cum gradu, qui est magis potentialis, qualis est gradus magis confussum. Et ideo ante alios illum recipere debet: intellectus verò proportionatur cum obiecto media specie. Et ideo quod per speciem non representatur primò, non est proportionatum cum intellectu in prima cognitione proportionatione accidentali, nec magis proportionatum: & tale est predicatum confussum entis. Nam species à phantasmate abstracta solum potest per se primò representare entia materialia; non tamen ens secundum rationem entis. Instantia est in sententia plurium contrariorum asserentium: obiectum magis proportionatum, & primum cognitum esse solum ens commune ad omnia entia realia; non verò ens commune ad ens reale, & rationis, quamvis universalissimum sit. Eo quod tale ens non specificat intellectum. Ergo proportio accidentalis, & maior proportio ex maiori universalitate desumenda non est.

Quarto arguitur. Ex immersione intellectus in materia non infertur primum cognitum non esse ens ad materiale, & spirituale commune. Ergo tale ens potest esse primum cognitum. Prob. antec. Voluntas nostra est immersa in materia. Et tamē primum volitum voluntatis est bonum, vt sic, ad materiale, & spirituale commune. Ergo ex immersione intellectus in materia nō infertur primum cognitum non esse ens ad materiale, & spirituale commune.

Resp. neg. ant. & ad probationem dist. mai. Immersa in materia in esse entis: concedo mai. In ratione principij volitionis: neg. mai. & concessa min. neg. conseq. Intellectus namque est immersus in materia formalitèr in ratione principij intellectivi. Eo quod in ratione talis constituitur per speciem abstractam à phantasmatis, quæ quidem in esse representativo adæquatè materialis est. Voluntas verò, licet cognitionem, & speciem abstractam à phantasmatis præsupponat; nō tamen per talem speciem constituitur in ratione principij. Quia voluntas non est potentia apprehensiva, quæ trahit res ad se. Et ita in ratione principij præsupponit species; per illas tamen non constituitur.

Et aliter, & aliter esse immersum intellectum in materia, & potentiam voluntatis debent adversarij concedere. Siquidem

intellectus Deum, & alia spiritua-
lia cognoscit per fidem admo-
dum rei materialis, & cum con-
notatione ad phantasmata. Vo-
luntas verò per charitatem amat
prædicta objecta sine tali conno-
tatione, & tendit in Deum provt
in se ipso est.

Sed instabis. Si ex immersione
provenit primum cognitum
intellectus non esse ens ad mate-
riale, & spirituale commune,
etiam primum volitum volunta-
tis non erit bonum commune ad
materiale, & spirituale. Sed hoc
negamus. Ergo ex immersione
intellectus non poterit provenire
objectum primò cognitum ab il-
lo non esse ens ad materiale, &
spirituale commune. Minor cum
consequentia tenet. Et mai. simi-
liter constat. Quia voluntas nihil
potest amare, nisi quod intelle-
ctus proponit, & cognovit iuxta
commune proverbium: *nihil vo-
litum quin præcognitum*. Ergo si ex
immersione intellectus infertur
benè primum cognitum ab in-
tellectu non esse ens in commu-
ni: inferetur etiam primum vo-
luntatis volitum non esse bonum
ad materiale, & spirituale com-
mune.

Respondetur facile. Volun-
tatem amare non posse, nisi quod
fuerit ab intellectu cognitum: ca-
terum prima operatio volunta-
tis non sequitur ad primam ope-
rationem intellectus, sed ad se-
cundam, vel tertiam. Nam opera-
ratio

ratio voluntatis sequitur ad operationem practicam intellectus, quæ quidem operatio non est prima in intellectu. Quapropter, ex quo voluntas per primam operationem attingat bonum in communi, non infertur, quod ipsum primò cognoverit intellectus; sed quod cognoverit ipsum. Quod in re ita est. Nam licet intellectus primò cognoscat ens materiale, postea tamen admodum rei materialis intelligit ens, & bonum in communi, & ipsum voluntati proponit.

Quinto poterat argui. Primum cognitum in cognitione complexa est principium universalissimum, videlicet *quodlibet est, vel non est*. Ergo primum cognitum per simplicem cognitionem erit gradus communissimus entis. Quia cognitio complexa sequitur ordinem simplicis cognitionis: & secunda operatio, quæ est compositiva, immitatur ordinem primæ operationis, quæ est apprehensiva simplicium.

Respondetur dist. ant. Universalissimum inter proportionata: concedo antec. Universalissimum absolute: neg. ant. & consequ. Prima namque cognitio complexa non attingit principium illud *quodlibet est, vel non est*, in summa universalitate, quatenus componitur ex ente, & illius negatione; sed solum attingit illud principium secundum expressionem entis materialis, & secun-

dum quod componitur ex ente materiali, & illius negatione. Et quod solum ens materiale representatur per se primò per speciem intellectus. Instantia est in eodem principio, *quodlibet est, vel non est*, quod universalissimum est, quatenus componitur ex ente abstractante à reali, & rationis. Tamen provt sic, non est primum cognitum in cognitione complexa in sententia aliquorum ex contrarijs.

Sexto poterat argui. Intellectus ad attingendum obiectum accidentaliter non proportionatum indiget elevatione. Et ideò Deus clarè visus non potest attingi ab intellectu non elevato. Quia Deus clarè visus non est obiectum proportionatum. Sed intellectus ad attingendum ens ut sic elevatione non indiget: nec ullus talem elevationem necessariam esse concedit. Ergo ens ut sic obiectum proportionatum est respectu intellectus.

Respondetur etiam facile. Intellectum ad attingendum ens, ut sic, non indigere formaliter elevatione subiectiva conferente virtutem: quia ens, ut sic, formaliter supernaturale non est; sed solum dicit conceptum entis ad naturale, & supernaturale commune; indigere tamen intellectum elevatione obiectiva ad cognoscendum, ens ut sic: quod quidem non est improportionatum defectu virtutis intellectiva; sed solum

lum defectu speciei representati-
væ illius, quæ indiget ut ab intel-
lectu cognoscatur. Eo quod spe-
cies, quæ de facto reperitur, est ab-
stracta à phantasmatis. Et conse-
quenter solum entia materialia
formaliter representat, & alia so-
lum ad modum rei materialis. In-
stantia est in anima rationali, quæ
proportionata non est cum intel-
lectu nostro proportionem acci-
dentali. Et tamen licet intel-
lectus ad illam cognoscendam in-
digeat specie superaddita, defectu
cuius proportionata non est; non
tamen indiget superaddita virtu-
te: & ita in statu separationis, ubi
intellectus utitur speciebus non
abstractis à phantasmatis, sine
virtute superaddita animam rati-
onalem quidditative cognosci

§. VI.

*Argumentis secundæ sententiæ
occurritur.*

IN favorem secundæ sententiæ
arguitur fundamēto, quo uti-
tur in illius Patroni. Ens conno-
tans materialitatem est magis
proportionatum. Ergo primum
cognitum est. Prob. ant Ens con-
notans materiam convenit cum
intellectu nostro in modo essendi:
& aliunde est magis confusum,
quàm ens materiale. Ergo est ma-
gis proportionatum. Prob. mai.
Intellectus noster non est intrin-
sicè materialis; sed solum con-

notat materiam tanquam sub-
iectum immediatè receptivum
animæ, & mediatè intellectus, &
tanquam terminum à quo ab-
trahuntur species intelligibiles. Er-
go ens connotans materiam
convenit cum intellectu nostro
in modo essendi.

Hoc argumentum, si convin-
ceret, probaret primum cogni-
tum esse ens spirituale entitative
connotando materiam. Quia in-
tellectus noster entitative spiri-
tualis est: probaret etiam acci-
dens spirituale, ut sic, esse primum
cognitum. Quia magis convenit
cum intellectu in modo essendi.
Nam intellectus etiã est accidens.
Et probaret ens explicitè mate-
riale non esse obiectum propor-
tionatum: quia intellectus enti-
tative non est materialis forma-
liter.

Respondetur tamen, quod li-
cèt intellectus noster non sit in-
trinsicè materialis in esse entis; est
tamen intrinsicè materialis in ra-
tione principij operativi, & propt
sic etiam maiorem proportio-
nem habet cum ente materiali.

Dices: quod operari sequitur
ad esse. Ergo si intellectus est im-
materialis in esse entis, erit etiam
immaterialis in esse principij
operativi.

Respondetur tamen. Quod
operari sequitur ad esse formæ,
& non ad partem materiæ. Liter
sumptam: cumque intellectus
constituatur tanquam per for-
mam

mam per speciem abstractam à phantasmatis, quæ in esse repræsentativo materialis est. Inde fit, quod intellectus in esse operativo est formaliter materialis, & cum ente materiali proportionem maiorem habet.

Sed instabis. Species, qua intellectus constituitur, non est materialis in esse repræsentativo. Ergo intellectus in esse operativo materialis non est. Probatur ant. Repræsentatio speciei debet proportionari cum intellectu, in quo recipitur. Quia vnumquodque recipitur ad modum recipientis. Sed intellectus, quamvis in re sit coniunctus cum materia; intrinsicè tamen materialis non est. Ergo species in esse repræsentativo materialis non erit.

Respondetur tamen negando ant. ad probationem, dist. mai. Proportionari cū intellectu tantum: neg. mai. Cum intellectu, & phantasmatis simul: concedo mai. & dist. min. Intellectus solus: concedo min. Simul cum phantasmatis: neg. min. & conseq. Illa namque species recipitur in intellectu; producitur tamen secundum determinationem phantasmatum, & cum ipsis proportionari debet: cumque phantasmata materialia sint; etiam species in esse repræsentativo debet esse materialis.

Angelicus D. q. 10. de veritat. art. 6. ita ad simile argumētū respondet ad 7. per hæc verba:

In receptione, qua intellectus possibilis species rerum accipit à phantasmatis, phantasmata se habent, ut agens instrumentale: intellectus vero ut agens principale, & primum. Et idè actionis effectus relinquitur in intellectu possibili secundum conditionem utriusque, & non secundum conditionem alterius tantum. Et idè intellectus possibilis recipit formas ut intelligibiles à se ex virtute intellectus agentis; sed ut similitudines determinatarum rerum ex cognitione phantasmatum. In quibus clarissimè docet D. Th. speciem in esse repræsentativo debere proportionari cum phantasmatis, & repræsentare naturam materialem in communi, quam phantasma in singulari repræsentat.

Sed instabis: Species non debet proportionari cum phantasmatis. Ergo solutio nulla est. Prob. ant. Species in esse repræsentativo potest esse spiritualis, quamvis phantasmata in esse repræsentativo materialia sint. Ergo non debet proportionari cū illis. Prob. ant. 1. Species in esse entis spiritualis est. Et phantasma materialia sunt. Ergo poterit esse spiritualis in esse repræsentativo, quamvis phantasmata in repræsentando materialia sint.

Secundo probatur ant. Phantasmata in repræsentando singularia sunt. Et tamen species in repræsentando est universalis. Ergo poterit esse spiritualis in repræsentando, quamvis phantasmata

in representando materialia sunt.

Respondetur negando duo antecedentia prima. Et ad primam probationem negatur consequentia. Quia entitas speciei provenit ab intellectu agente, ut à causa principali: & cum intellectus agens, sit spiritualis in esse entis: etiam species in esse entis debet esse spiritualis. Representatio verò non provenit ab intellectu solum, sed ab illo ex determinatione phantasmatum. Cumque phantasmata in representando materialia sint, etiam species hoc debet habere.

Respondetur secundò præbendo aliam disparitatem consistentem in eo. Quod phantasma est causa principalis representationis speciei, cuius signum est, quod species in representando assimilatur phantasmati. Unde si phantasmata in representando materialia sunt, talis etiam erit species. Cæterum phantasma non est causa principalis entitatis speciei, sed solus intellectus, in quo etiam recipitur. Et ita in esse entis debet esse spiritualis, & assimilari cum intellectu, à quo producitur, & in quo etiam recipitur: & debet habere esse iuxta modum recipientis.

Addimus: paritatem de genere entis ad genus representativum rectam non esse. Quia species in esse entis est accidens, & ens reale, & in esse representativo potest esse subs-

Mag. Froylan.

stantia, & ens rationis. Species insuper in esse representativo non est spiritualis intrinsicè. Si quidem rem spiritualem per se primo non representat. Et tamen in esse entis intrinsicè spiritualis est. Habet ergo species in esse representativo maiorem convenientiam cum phantasmate, quam in esse entis.

Ad secundam probationem antecedentis principalis neg. consequentia. Et ratio disparitatis est. Quia species debet proportionari cum phantasmate modo possibili: impossibile autem est proportionari cum illo in representando primò, & per se singulare. Eo quod singulare non est intelligibile in actu, sed potius intellectus abstrahit naturam à singularitate, & alijs conditionibus individuantibus, ut intelligat: non tamen abstrahit à materia communi. Quia species abstracta à phantasmatibus representat naturam materialem, quam phantasma in singulari representat. Et ita quantum ad hoc possunt proportionem habere.

§. VII.

Difficile argumentum solvitur.

TAndem arguitur, in favorem eiusdem sententiæ. Quidquid species à phantasmatibus abstracta representat, est obiectum cum intellectu pro-

C

por-

portionatum. Sed species representat gradum entis, ut connotans materiam. Ergo ens connotans materialitatem est obiectum proportionatum. Probat. min. Illum gradum representat species, cuius singulare phantasma representat. Sed phantasma representat singulare entis. Ergo species abstracta gradum entis representat. Probat. min. Phantasma non solum representat hoc ens materiale; sed etiam representat hoc ens. Quia hoc ens includitur in hoc ente materiali, & de illo predicatur. Ergo phantasma etiam singulare entis representat.

Resp. neg. 1. & 2. min. & ad prob. diit. ant. Hoc ens identice, & materialiter: conc. antec. Formaliter: nego antec. & consequent. Quia phantasma est adequatè materiale. Et ita representare non potest nisi obiectum, ut materiale formaliter: cumque singulare entis non sit formaliter materiale. Aliàs non esset singulare entis; sed esset singulare entis materialis formaliter. Inde est non posse singulare entis representari formaliter in phantasmate, sed solum materialiter, & identice: quatenus singulare entis in obiecto phantasmatis, in esse rei, & identice continentur.

Sed instabis Vt possit à phantasmatis abstracti species repre-

sentativa entis, necessarium non est, quod ens in phantasmate representetur formaliter. Ergo quavis singulare entis formaliter, & explicitè in phantasmate non sit, poterit abstracti species representativa entis. Prob. ant. 1. Singulare substantiæ non representatur formaliter in phantasmate: quia phantasma est adequatè materiale, & sensibile, & ita solum potest representare formaliter singulare sensibile accidentis, non tamen singulare substantiæ. Eo quod substantia ratione sui non est sensibilis. Et tamen à phantasmatis abstracti species representativa substantiæ. Ergo poterit etiam abstracti species representativa entis, quamvis singulare entis non representetur in phantasmate formaliter.

2. Prob. ant. Per speciem sensus Ovis non representatur inimicitia lupi. Et tamen per speciem affirmativam, quæ potentia superior est, representatur inimicitia predicta. Ergo, ut possit à phantasmatis abstracti species representativa entis, necessarium non est, quod singulare entis representetur in phantasmate formaliter.

Illustris. Herrera in manuscripto brevi ad artic. istum resp. singulare substantiæ explicitè in phantasmate representari, & formaliter à phantasia cognosci. Quia licet phantasia ratione sui non possit formaliter, & explicitè,

cognoscere singulare substantiæ; potest tamen phantasia, vt subordinata intellectui, ad talem cognitionem pertinere.

Hęc tamen solutio argumentum insolutum relinquit. Quia si phantasia, vt subordinata intellectui, potest cognoscere formaliter singulare substantiæ, cum eadem subordinatione poterit formaliter cognoscere singulare entis. Consequenterque assignata disparitas nulla erit.

Insuper etiam solutio vera non est. Quia phantasia, etiam vt subordinata intellectui, non potest formaliter attingere quod non continetur intra eius obiectum specificativum, vt latè probamus in 2. Logicæ lib. Sed obiectum specificativum phantasię est materiale sensibile. Ergo phantasia, etiam vt subordinata intellectui, non potest cognoscere formaliter nisi sensibile singulare, quod non habet singulare substantiæ formaliter. Et ideo aliter

Resp. dist. antec. Ens, vel virtus illius: neg. antec. Ens præcisse: concedo antec. Et ad primam prob. disting. mai. Singulare substantiæ in se: conc. mai. In sui virtute: nego mai. & concessa min. neg. conseq. Licet namque singulare substantiæ explicitè, & formaliter non representetur in phantasmate; representatur tamen formaliter in phantasmate accidens sensibile, quod quidem

est virtus substantiæ, & entis materialis, non verò entis. Quia accidentia sensibilia non sunt virtutes entis, secundum quod ens. Alias essent virtutes cuiuscunque entis; sed tantum sunt virtutes substantiæ, & entis materialis. Et ideo sicut accidens in virtute substantiæ potest producere substantiam, ita accidens sensibile, quod est virtus substantiæ, & entis materialis speciem representativam vtriusque producere potest.

Ad 2. prob. ant. Nego mai. quamvis namque sensus Ovis propter sui materialitatem non percipiat inimicitiam lupi; revera tamen inimicitia illa representatur per speciem sensus exterioris, saltem virtualitè in accidentibus sensibilibus lupi, in quibus talis inimicitia continetur. Et ideo æstimativa, quæ perfectior est, talem inimicitiam cognoscit.

Addimus tamen æstimativam posse formare tertiam speciem representantem inimicitiam lupi. Quia non cognoscit inimicitiam illam statim, & in prima cognitione; sed in secunda, vel tertia. Ex quo solum sequitur, quod ens possit cognosci in secunda, vel in tertia cognitione, media specie ab intellectu formata representante ens ad modum rei materialis.

Sed instabis. Accidens in esse representativo non est virtus substantiæ. Ergo a singulari accidentis non poterit abstrahi species

cies representativa substantiæ, vel poterit etiam abstrahi species representativa entis. Prob. antec. Accidens non representatur vt virtus substantiæ. Ergo non est virtus substantiæ in esse representativo. Probatur anteced. Non representatur vt simile substantiæ. Ergo nec vt virtus illius. Consequent. videtur bona. Et ant. probat. Potentia, cui representatur vnum, vt alteri simile, potest vtrumque cognoscere: cum similitudo sit quædam comparatio, & connexio, quæ non potest cognosci, quin vtrumque extremum attingatur. Sed phantasia non potest substantiam cognoscere. Ergo in specie illius non potest accidens, vt simile substantiæ, representari.

Secundo vrgetis. Quia in solutione data, videtur admitti, phantasmata instrumentaliter concurrere ad speciem intellectus, secundum esse representativum. Sed hoc ipso possunt producere speciem, quæ in esse representativo intrinsicè materialis non sit. Ergo poterunt producere speciem representantem gradum entis, vt connotantis materiam. Probatur min. Quia phantasmata instrumentaliter concurrunt ad speciem in esse entis, possunt producere speciem, quæ in esse entis materialis non sit. Ergo propter similem concursum ad speciem secundum esse representativum poterunt producere speciem, quæ

in representando intrinsicè materialis non sit.

Tertio replicabis. In phantasmate reperiuntur accidentia materialia, quæ sunt virtutes rei spiritualis. Ergo poterit ab illis abstrahi species representativa entis, quod formaliter materiale non sit; sed solum materiam connotet. Probatur anteced. In phantasmate representantur sensus externi, & potentia materialia, quæ sunt virtutes animæ rationalis, medijs quibus ipsa operatur. Ergo verum est antecedens.

Resp. tamen neg. antec. ad prob. dist. ant. Vt virtus substantiæ signatè: conc. antec. Exercitè: nego ant. ad prob. dist. ant. Vt simile signatè: conc. ant. Exercitè: nego ant. Et ad prob. sub eadem distinctione neg. mai. Potentia namque, cui representatur vnum vt simile alteri exercitè, necessarium non est, quod vtrumque formaliter attingat; sed satis est, quod attingat exercitè extremū similitudinis, qualiter phantasia attingit substantiam. Eo quod attingit ipsum accidens in concreto, & in substantia. Et idè exercitè attingit formaliter ipsam rationem virtutis in accidenti: quavis non attingat signatè accidens, secundum rationem virtutis; sed solum secundum rationem sensibilis. Sicut notitia attingens obiectum vt præsens, quamvis non attingat signatè præsentiam

vt plures affirmant, semper tamen illam attingit exercitè.

Ad 2. replicam, admissa mai. vt conformi doctrinæ D. Thom. nego min. & ad prob. neg. causalem. Quia non ideò præcisè illud contingit, sed insuper quia phantasma ad speciem in esse entis concurret iuxta dispositionem, & capacitatem intellectus, in quo species accipitur. Cumque vnum quodque recipiatur ad modum recipientis: & intellectus spiritualis sit: inde fit, quod species producta spiritualis debet esse. Ad speciem verò in esse representativo concurret phantasma secundum representationem propriam determinando intellectum: & cum representatio phantasmatis materialis sit: etiam species producta debet esse in representando materialis.

2. Resp. neg. mai. Quia nos non admittimus phantasma instrumentaliter concurrere ad speciem in esse representativo, sed potius satis probabiliter dicimus concurrere tanquam causam principalem. Sicut namque species in esse entis minùs perfecta quam obiectum potest ipsum adæquare in esse representativo, sicut patet in specie substantiam representante: ita similiter accidens, quod est virtus instrumentaria substantiæ in esse entis, potest in esse representativo esse virtus principalis, & speciem substantiæ principaliter producere.

Mag. Froylan.

Ad 3. replicam, neg. antec. Quia sensus, & omnes potentiae materiales non dimanant ab Anima vt spiritualis est; sed secundum gradum corporis formis corporeis communem. Et ideò non sunt virtutes entis spiritualis formaliter.

Sed instabis. In phantasmate reperitur virtus entis spiritualis formaliter, vt talis. Ergo poterit ab illo abstrahi species representativa entis spiritualis, vel non materialis formaliter vt connotantis materiam. Prob. ant. Sententia probabilis est intellectum agentem illuminare phantasmata communicando illis virtutem spiritualem intrinsecam, qua redduntur illustrata, vt possint producere speciem. Ergo in phantasmate reperitur virtus entis spiritualis formaliter vt talis.

Respond. dist. ant. Reperitur subiectivè: conc. ant. Obiectivè: neg. ant. & conseq. Quamvis namque in phantasmate reperiat subiectivè virtus ab intellectu agente producta; non tamen ibi est per modum obiecti representati: sicut accidens sensibile, quod est virtus substantiæ, representatur in phantasmate, & hoc erat necessarium, vt à tali virtute posset abstrahi species representativa entis non materialis formaliter. Quia phantasma ad abstractionem specierum intellectum determinat secundum representationem, quam in se ipso habet.

Et replica ista, si probaret, convinceret etiam posse abstrahi à virtute prædicta speciem propriam repræsentativam Angeli, & alterius rei spiritualis; licet connotando materiam.

§. Ultimus.

Corollaria ex dictis.

EX dictis in articuli discursu, infertur primo, quod licet intellectus noster semper intelligat per speciem abstractam à phantasmatibus, quæ primò, & per se repræsentat ens materiale; hoc tamen non obstante, in cognitionibus quæ sequuntur ad primam, potest attingere res spirituales admodum rei materialis, per cognitionem, quæ non absoluta, sed connotativa est.

Secundo infertur, quod ens connotans materiam, quamvis conveniat cum intellectu nostro in eodem gradu generico immaterialitatis, non potest ab illo quidditative cognosci. Quia ad cognitionem quidditivam requiritur ultra convenientia in modo essendi.

Sed instabis, Ideò Angelus inferior potest Angelum superiorem quidditative cognoscere, imò, & attingere comprehensive, in probabili sententia, quia convenit cum illo in gradu generico immaterialitatis. Ergo idem in nostro casu dicendum.

Resp. neg. causalem ant. vt adæquatam, sed vltra causam assignatam requiritur convenientia in modo essendi, quàm habent omnes Angeli univoce convenientes in abstractione à materia physica, & quorum intellectus per speciem spiritualem formaliter constituitur in ratione principij ad propriam intellectionem.

Tertio colligitur ex dictis, materiam communem non esse rationem formalem proportionandi obiectum, nisi secundum modum aliquem immaterialitatis, quem importat; quatenus videlicet abstrahit materia singulari.

Dices, ex hoc sequi, prædicatum magis univèrsale magis etiam esse proportionatum. Quia magis abstrahit à materia singulari.

Sed facile Resp. Rationem formalem proportionandi esse abstractionem à materia singulari secundum propriam rationem, in qua omnia sic abstrahentia conveniunt; maiorem autem, vel minorem abstractionem de materiali tantum se habere. Sicut ratio formalis proportionandi Angelos superiores cū intellectu inferioris ad cognitionem quidditivam, est abstractio ab omni materia physica, intra quam maior, vel minor elongatio à materia de materiali se habet, & hæc de articulo isto ad Philosophum, ubi articulus præcedens applicanda.

QVÆSTIO SECUNDA.

De Obiecto, & unitate Phylosophia.

NATVRALIS Phylosophia, diffusione variegata, & varietate diffusa, mira pulchritudine lata, latitudine mirabili pulchra, sinum vastissimum periculosa intrat, quando rerum exercitum, quem natura format, intrepida calcatur. Quæ tamen, dum totum Orbem per ambulare cernitur, quasi lux emissa, procul diffunditur. Cum omni generabili, & corruptibili, cum Cœlo, mundo, cum plantis, & animalibus officiosa laborat: & omnia candida lustrat. Quorum Doctrina, sensum demum licet, Animam pascit. Quia tamen tam diversis obiectis delectata conspicitur, merito queritur. Quodnam ex illis primum sit? Et an scientia, quæ fertur ad tanta, perseveret una? Ad quod dirigitur quæstio ista. Adiuvet ergo nos Angelicus Doct. totius vniversi Magister, quem laudare nequit quisque, quamvis illi linguæ centum sint, oraque centum: quia Cœlo affinis, & famam terminat Astris. De cuius luce sit

ARTICVLVS I.

Verum ens mobile substantiale sit obiectum primum quod adæquatum Phylosophie?

§. I.

Quibusdam suppositis statuitur nostra conclusio.

AD intelligentiam istius difficultatis, quæ levis non est, quædam supponenda sunt. Quorum primum est, nos in præsentem non disputare de ratione formali, sub qua, vel de obiecto formali quo. Nam de hoc articu-

lo sequenti dicemus; sed solum de obiecto formali quod inquirimus in præsentem.

Secundo notandum est, quod proprie, & in rigore loquendo, non est idem obiectum scientiæ, atque subiectum illius. Quia scientia, ut distinguitur ab habitu principiorum, habet pro obiecto veritates mediatas: habitus autem primorum principiorum pro obiecto respicit immediatas veritates: subiectum verò scientiæ illud est, quod radicat passiones, & proprietates, quæ in scientia demonstrantur, & hoc subiectum, cuius proprietates scientia demonstrat, cuiusque perfectam,

cognitionem intendit, communiter Phylosophi obiectum appellant, & quodnam tale obiectum sit? articulus noster inquirat.

Tertio supponendum est, obiectum Phylosophiæ esse ens mobile motu sensibili. Qua propter Deus, & Angeli non per se pertinent ad Phylosophiam, sed tantum per accidens, & secundariò: quatenus Deus est prima causa omnium motuum sensibilium: & Angeli movent Cœlum, cuius motus etiam sensibilis est.

Quarto supponendum est, scientiam Phylosophiæ esse scientiam naturalem: & consequenter obiectum illius esse etiam ens mobile motu naturali. Vnde motus violentus, & præter naturalis, & alij motus sensibiles tantum secundariò attinguntur à Phylosophia. Eo quod conducunt vt ipsa melius proprium obiectum intel- ligat.

Tandem supponendum est, duplex dari ens mobile naturale: vnum quidem substantiale, & accidentale aliud Substantiale, illud est, quod componitur ex partibus substantialibus: sicut homo componitur ex materia, & forma, quarum quælibet est substantia. Accidentale verò est illud, cuius aliqua pars accidentalis est: sicut album, cuius forma est accidens, licet habeat pro materia substantiam; & vtrumque horum dividitur in ens mobile subiectivum, quod est proximè, vel remotè re-

ceptivum motus, & ens mobile terminativum ad quod motus terminatur.

His igitur præsuppositis, difficultas est, an solum mobile substantiale, & accidentale simul sit obiectum primum, quod adæquatam Phylosophiæ? Prima namque sententia asserit vtrumque mobile primariò ad Phylosophiam pertinere. Huius Princeps Caietanus in opusculo de obiecto Physicæ. Quem etiam sequuntur Ferrara, i. physicorum q. 2. lavellus, Prado, R.R. Mag. Sancto Thoma, & noster SS. Lince: & plures in manuscriptis. Secunda sententia affirmat: solum ens mobile substantiale ad obiectum primum pertinere. Ita Magister Soto, Venerandi Patres Carmelitæ Complutenses, Hortiz, Parra, Lerma, & nostrum, semper insigne Collegium Complutense, quod pro millibus poterat computari. Cum quibus sit

§. II.

Nostra Conclusio.

Solum ens mobile substantiale est obiectum primum Phylosophiæ.

Sententiam istam docet expressè D. Th. libro de Cœlo ad cap. 1. textu 1. & 6. Metaphysicæ, textu 1. vbi quædam verba Phylosophi exponit, per ea quæ sequuntur: Dicit ergo, quod scientia

ria naturalis non est circa ens simpliciter; sed circa quoddam genus entis, scilicet circa substantiam naturalem, quæ habet in se principium motus, & quietis. Quæ verba ponderatione non indigent.

Ratione verò prob. conclusio nostra. Quia obiectū Philosophiæ est ens mobile. Sed solū ens mobile substantiale est ens naturale. Ergo solum hoc est obiectum Philosophiæ. Mai. cum conseq. tenet. Et prob. min. Ens naturale illud est, quod ex principijs naturalibus constat. Sed solum ens mobile substantiale ex principijs naturalibus constat. Ergo solum mobile substantiale est ens naturale. Prob. min. Principia naturalia sunt primum, & radicale principium motus, & quietis. Sed solum principia entis mobilis substantialis sunt prima, & radicalia principia. Ergo solum ens mobile substantiale ex principijs naturalibus constat. Prob. min. Principia entis mobilis non sunt prima, & radicalia. Ergo solum principia entis mobilis substantialis sunt prima, & radicalia principia. Prob. ant. Principia entis mobilis accidentalis supponunt alia priora. Siquidem supponunt principia entis mobilis substantialis. Ergo non sunt prima, & radicalia principia. Quia principium supponens aliud prius, nequit esse primum. Iuxta regulam namque Dialecticorum, hæc propositio, *hoc est primum principium*, sic exponenda

est, hoc est principium, & non est aliud ante ipsum. Sicut Adam est primus homo, exponitur per istam, Adam est homo, & non est alius ante ipsum. Et hæc, Deus est prima causa determinans, idem est ac dicere, Deus determinat, & nullus determinat ante Deum.

Respondent contrarij. Principia entis mobilis accidentalis supponere alia priora in esse entis; non tamen formaliter, & in ratione principij. Quia materia entis mobilis accidentalis, videlicet totum substantiale in ratione totius compositi ex partibus substantialibus, ipsas quidem præsupponit; in ratione tamen subiecti receptivi formæ accidentalis primum principium est. Eo quod nō supponit aliud prius, in quo forma accidentalis recipi possit. Et idem de forma accidentali discurrunt, quæ absolutè formam substantialem supponit; in ratione tamen constituentis compositum accidentale non supponit alteram formam. Et ideo in hac linea primum principium est.

Hæc solutio turris Davidica est, ex qua contrariorum Clypei pendent; non tamen ita firma, ut exillimant adversarij: quia potius supra arenam facile mobilem fabricata consistit. Unde rejicitur primò. Quia principia mobilis accidentalis, etiam in ratione principij motus naturalis, supponunt principia substantialia. Ergo solutio nulla est. Probatur

ant. Naturalitas, vel violentia motus non sumitur per ordinem, & conformitatem ad accidens; sed solum ad principia substantialia. Ergo principia mobilis accidentalis, etiam in ratione principij motus naturalis supponunt substantialia principia. Ant. probatur primò. Ideò motus deorsum in lapide naturalis est: quia conformis est substantiæ lapidis, quæ in centro exigit conservari. Et ideò motus sursum violentus est: quia est contra substantiam lapidis oppositum exigentem. Ergo ant. verum est.

2. Prob. ant. Ideò intensio caloris in igne naturalis est, non verò in aqua: quia est conformis substantiæ ignis, nõ verò aque, quæ paulatim per calorem ad propriam corruptionem disponitur. Et similiter, si Cœlum moveretur motu augmentationis, vel alterationis, talis motus non esset violentus: quia oppositus quantitati, vel qualitati cœli: sed quia substantiæ opponeretur. Quia quantitas ex se augmentabilis est vsque in infinitum: & quæcumque qualitas ex propria ratione semper intensibilis est. Ergo idem quod prius.

2. Reijcitur data solutio. Nam intellectus est primum principium in linea accidentalī respectu intellectiōnis, & voluntas respectu volitiōnis. Et tamen: quia supponunt aliud prius in linea substantialī, non dicitur intellectus primum, & radicale principium

intellectiōnis, nec voluntas volitiōnis. Ergo, si principia mobilis accidentalis supponunt alia priora, quamvis in linea accidentalī prima sint; non dicentur absolute prima, & radicalia principia.

3. Impugnatur. Quamvis accidens sit separatum à substantia, sicut contingit in Sacramento Eucharistiæ, semper tamen est principium motus naturalis dependenter à substantia. Ergo in ratione principij semper supponit substantiam. Prob. ant. Motus deorsum in accidentibus Eucharistiæ est naturalis: quia conformis substantiæ panis, vel vini. Ergo accidens, etiam separatum, est principium motus naturalis dependenter à substantia.

4. Impugnatur. Quia in definitione naturæ absolute, & sine addito dicitur, quod sit primū principium motus, & quietis. Et consequenter ly *primum* de primo absolute intelligendum est. Sed principia mobilis accidentalis non sunt absolute prima. Siquidem supponunt principia substantialia. Linea autem substantialis absolute dicitur prima. Ergo principia mobilis accidentalis principia naturalia non sunt.

5. Impugnatur. Ut principia mobilis accidentalis non sint prima, & radicalia satis est, quod in eodem genere causæ supponant alia priora. Sed ita de facto contingit. Ergo prima, & radicalia non sunt. Patet minor. compo-

positum substantiale in genere causæ materialis, & receptivæ supponit materiam primam, quæ est primum subiectum: & forma accidentalis in genere causæ formalis formam substantialem, quæ est prima causa formalis. Ergo principia accidentalia supponunt alia in eodem genere causæ.

Respondebis fortassè. Talia principia supponere alia in eodem genere causæ subalterno divisibili per varios modos causandi; non tamen supponere alia in eodem genere causæ infimo. Et hoc erat necessarium, ut prima, & radicalia non essent.

Sed contra est. Quia intellectus tantum supponit aliud principium intellectiōnis in eodem genere causæ subalterno. Eo quod supponit animam, quæ est principium radicale, non verò proximum sicut intellectus est. Et tamen intellectus non dicitur primum, & radicale principium intelligendi. Ergo idem in præsentibus dicendum.

Secundo respondent alij. Quod, ut aliquid habeat rationem naturæ, sufficit esse primum principium passivum motus: forma autem accidentalis licet non sit primum principium activum: est tamen primum passivum: quatenus est ratio formalis, ut compositum substantiale recipiat motum intensiōnis, & remissionis. Et ideo forma accidentalis est naturale principium.

Contra tamen est. Quia quamvis, ut aliquid sit natura, sufficiat esse primum principium passivum; non tamen forma accidentalis potest hoc habere. Ergo solutio nititur principio falso. Prob. antec. Ideò iuxta solutionem istam forma accidentalis potest esse primum principium activum: quia supponit formam substantialem, quæ in linea activa est primum principium. Sed etiam supponit materiam primam, quæ in linea passiva est primum principium. Ergo forma accidentalis nequit esse primum principium passivum.

2. Impugnatur. Licet forma accidentalis sit ratio proxima recipiendi motum intensiōnis. Ratio tamen prima, & radicalis est sola materia. Ergo forma accidentalis, in linea passiva, prima non est. Prob. ant. Ratio prima, & radicalis recipiendi est prima potentia, à qua oritur omnis mutabilitas. Sed sola materia est prima potentia. Ergo ratio prima, & radicalis recipiendi est sola materia.

Addimus: Quod si accidens esset primum principium passivum, Physica demonstraret motum naturalem de ipso accidente secluso respectu ad substantiam, & independentem ab illa. Et consequenter non differret à Metaphysica, quæ accidentia omnia, & illorum propria demonstrat independentem à substantia formaliter.

Ultimo respondent. alij. Quod naturalitas motus non solum à subiecto ; sed etiam à termino de sumenda est. Et accidens ratione sui , & independenter à substantia habet terminare motum. Quantitas namque ratione sui terminat augmentationem , & qualitas alterationem. Et ita ad obiectum primarium Physicæ pertinere debent.

Contra tamen est. *Quia D. Th. q. 6. de potent. art. 8. incorp. ait : quod actio propriè speciem habet à termino , à principio autem propriè habet, quod sit naturalis. Motus namque naturalis dicitur à principio intrinseco. Ergo naturalitas motus non sumitur à termino.*

2. Impugnatur. Si naturalitas motus à termino sumeretur, augmentatio hominis vsque ad Cœlum esset naturalis. Siquidem esset conformis termino , videlicet quantitati, quæ ex propria ratione vsque in infinitum sine thegorematicè augmentabilis est. Et intensio caloris in aqua esset naturalis, sicut est in igne. Quia terminus, scilicet calor idem terminat utrumque motum. Ergo naturalitas motus à termino de sumenda non est.

§. III.

Argumentis contrariorum responderetur.

Contra conclusionem nostram, arguitur primo ex D. Thom. 1. & 3. Metaphysi-

cæ, lect. 6. & lib. 4. lect. 5. & in 6. lect. 1. asserente : quod, si non esset aliqua alia substantia præter eas, quæ consistunt secundum naturam, de quibus est Physica, Physica esset prima scientia : & si non essent substantiæ spirituales, scientia naturalis esset Philosophia prima. Sed si obiectum Philosophiæ esset ens mobile substantiale, quamvis non darentur substantiæ spirituales, adhuc tamen Physica naturalis non esset Philosophia prima. Ergo obiectum Philosophiæ. Non est tantum ens mobile substantiale. Prob. minor. Si obiectum Philosophiæ esset solum ens mobile substantiale, quavis non essent substantiæ spirituales, daretur alia scientia, quæ per se primo ageret de ente mobili abstrahente à mobili substantiali, & accidentali. Ergo adhuc Physica naturalis prima non esset.

Hoc tamen argumentum à contrarijs solvendum est. *Quia* si aliquid probaret, convinceret etiam Philosophiam non fore primam scientiam, quamvis obiectum illius esset ens mobile prout abstrahit à substantiali, & accidentali. Eo quod adhuc posset dari altera scientia prior, quæ ageret de mobili abstrahente à mobili motu naturali, & mobili motu præternaturali, & violento. Quod ergo ipsi ad hoc respondere debent, nos etiam ad eorum argumentum respondemus : & aliquid sequi contra nostram sententiam,

tiam ex autoritate D. Thom. negamus, & pro omnibus

Resp. neg. min. Quia licet substantiæ spirituales deficerent, non esset necessaria scientia, quæ primario ageret de ente mobili abstractante à substantiali, & accidentali. Eo quod Philosophia per se primò agit de ente mobili substantiali, secundario verò, & ex consequenti agit de mobili accidentali, & de mobili abstractante, tanquam de ratione communi, & quoddam parte metaphisica, ex qua componitur ens mobile substantiale, quod per se primo considerat Philosophia.

Sed instabis. Ex quo mobile accidentale secundario consideretur à Physica, non infertur, quod non possit ab alia scientia primario considerari. Sed illa scientia esset prior Philosophia. Ergo Philosophia naturalis in illo casu prima scientia non esset. Prob. mai. 1. Ens rationis secundario à Metaphisica attingitur. Et tamen primario consideratur à Logica. Ergo quamvis ens mobile accidentale secundario consideretur à Physica, non infertur, quod non possit ab alia scientia primario considerari.

2. Prob. mai. Theologia secundario attingit creaturas. Nam obiectum primarium Theologiæ est solus Deus sub ratione Deitatis. Et tamen creaturæ primario per Metaphisicam attinguntur. Ergo idem quod prius.

Resp. tamen ad primam prob. mai. neg. conseq. & ratio discriminis est. Quia enti rationis correspondet specialis abstractio, sub qua à Logica attingitur formaliter distincta ab ea, per quam attingitur à Metaphisica. Et ideo licet secundario à Metaphisica consideretur; potest tamen à Logica primario considerari. Ceterum ens mobile, provt abstractit, non potest specialem abstractionem habere, sub qua ab aliqua scientia attingeretur primario. Si namque aliquam habere posset, maximè abstractionem à materia singulari, quæ est propria entis naturalis: quæ tamen abstractio essentialiter illi repugnat. Si quidem ens mobile accidentale convenire non potest cum mobili substantiali in radicanò motum naturalem. (Vt probabimus.) Et consequenter non potest cum illo in ratione entis naturalis formaliter convenire.

Ad 2. Prob. mai. similiter resp. Creaturas per Theologiam attingi lumine divinæ revelationis, & per principia fidei: per Metaphisicam verò attinguntur sub alia ratione formali, abstractione, videlicet, ab omni materia, cuius creaturæ sunt capaces. Et ideo dispar est ratio. Solutio est D. Thom. 1. p. q. 1. art. 1. ad 2. & 3. & art. 3. ad 1. vbi simile argumentum proponit.

2. Arguitur. Accidens est primum, & radicale principium
mo-

motus naturalis. Ergo ens mobile accidentale intrat obiectum primum Philosophiae. Prob. ant. Motus intensiōis radicatur in qualitate. Ergo accidens est principium radicale motus naturalis. Prob. antec. In illo principio radicatur motus naturalis, quod denominatur intensibile, & remissibile. Sed qualitas, & non substantia, intensibilis, & remissibilis est. Ergo motus naturalis radicatur in qualitate. Prob. min. Forma intensibilis, & remissibilis debet habere latitudinem gradualem, & suscipere magis, & minus. Sed sola qualitas habet latitudinem gradualem, non verò substantia, quae non suscipit magis, & minus. Ergo sola qualitas intensibilis, & remissibilis est.

Resp. neg. duo antec. prima, & ad prob. dist. mai. Quod est intensibile, & remissibile radicaliter: conc. mai. Proximè: neg. mai, & dist. min. Intensibilis, & remissibilis proximè: conc. min. Radicaliter: neg. min. & conseq. Licet namque qualitas sit intensibilis, & remissibilis proximè, non tamen radicaliter; sed hoc solum competit substantiae, in qua motus radicatur. Nec ad hoc necessaria est latitudo gradualis, sed tantum requiritur in ea forma, quae proximè intensibilis est: principium verò radicale solum radicaliter importat latitudinem gradualem, & eodem modo suscipit magis, & minus.

Sed instabis 1. Si substantia radicaret intensiōem, & remissionem, diceretur absolute intensibilis, & remissibilis. Sed substantia non dicitur absolute intensibilis, & remissibilis. Ergo non radicatur intensiōem. Prob. mai. Quia anima rationalis radicatur intellectiōem, dicitur absolute intellectiva. Ergo si substantia radicaret intensiōem, diceretur absolute intensibilis, & remissibilis.

2. Instabis. Intendi, & remitti est proprium quarto modo qualitatis, sicut conitatur ex his, quae dicuntur in praedicamento ipsius. Sed proprietates radicatur in essentia cuius est. Ergo intensio radicatur in qualitate.

Resp. ad primam instantiam, neg. mai. & ad prob. neg. conseq. Ratioque discriminis est. Quia sicut intelligibile, & amabile non significant principium intelligendi, & amandi; sed potius terminum intellectiōis, & amoris: Ita intensibile, & remissibile non denotant principium intensiōis, & remissionis; sed illius terminum. Cumque terminus intensiōis, & remissionis non sit substantia, sed qualitas. Inde fit solam qualitatem intensibilem, & remissibilem absolute dominari. Intellectivum verò significat principium intelligendi. Et cum anima sit principium primum, & radicale intelligendi, debet denominari absolute intellectiva.

Alia est etiam ratio discrimi-

minis. Quia forma, quæ in se habet denominationem oppositâ, non debet denominari ab eo, quod radicat. Sicut Anima rationalis, quæ est intrinsicè spiritalis, non denominatur corporea, quamvis corporeitatem radicet, nec appellatur quanta, & extensa, licet sit radix extensionis, & quantitatis. Habet autem Anima denominationem oppositam cû denominatione intensibilis. Eo quod Anima indivisibilis est, & ita non potest absolutè, intensibilis denominari: cum denominatione verò intellectivâ nihil oppositum habet. Et ideò potest dici absolutè intellectiva.

Adest etiam alia disparitas. Quia non oportet causam equivocam denominari ab eo, quod causat. Sicut sol non denominatur formaliter calidus, quamvis sit causa æquivoca caloris. Substantia verò causa æquivoca est respectu intensiois, & remissionis. Et ita necessarium non est intensibilem absolutè denominari.

Ad 2. inst. resp. dist. conseq. Motus intensiois, quatenus physicè naturalis est: neg. conseq. Absolutè, & metaphysicè sumptus: conc. conseq. Licet namque motus intensiois absolutè, & metaphysicè consideratus, sit proprietatis qualitatis; Philosophicè tamen, & vt naturalis est, non radicitur in illa; sed in ipsa substantia, per ordinem ad quam motus dicitur naturalis.

Sed instabis 1. Ratio motus, & ratio naturalis realiter identificantur in motu naturali intensiois. Ergo, si quatenus motus est, radicitur in qualitatè, etiam radicitur in illa quatenus naturalis est. Prob. conseq. Quando duo prædicata identificantur realiter, utrumque reducitur in idem principium, & in eadem causam. Unde: quia in visione beata ratio vitalitatis, & supernaturalitatis realiter identificantur, utraque reducitur in idem lumen gloriæ: & quia intellectus non potest supernaturalitatem producere, nequit etiam propria virtute producere vitalitatem. Ergo, si ratio motus, & formalitas naturalis identificantur in motu intensiois: si intensio, quatenus motus est, radicitur in qualitate, etiam quatenus naturalis radicitur in illa.

2. Inst. Quando duo identificantur realiter, ex independentia vnius ab aliquo principio, bene infertur alterius independentia. Et ita, quia in anima rationali gradus vegetativus, & sensitivus identificantur cum gradu rationali: & anima, quatenus rationalis non dependet à materia, etiam quatenus vegetativa, & sensitiva à materia non dependet. Sed ratio motus, & formalitas naturalis identificantur realiter in motu intensiois. Ergo si intensio, quatenus motus est, non dependet formaliter à substantia,

nec radicatur in illa : etiam quatenus naturalis est non radicabitur in substantia , nec ab illa formaliter dependebit.

Ad utramque impugnationem eadem doctrina resp. Quod ea quæ realiter identificantur, licet non possint in esse entis reduci in principia radicalia diversa: quia radicatō rei in esse entis tendit ad illius entitatem, quæ nō potest in diversis principijs radicaliter contineri; possunt tamen prædicata realiter identificata reduci in esse scibilis, ad principia radicalia diversa. Sicut hæc conclusio, *terra est rotunda*, radicatur in principijs diversarum scientiarum, à quibus attingitur propositio prædicta. Et veritas accidentis, & illius bonitas in esse scibilis à Metaphysica radicatur in accidenti, quamvis in esse rei, radicaretur in substantia. Quod, & univèrsaliter contingit. Et ideo motus intensiōnis in esse scibilis potest secundum diversas considerationes in qualitate, & in substantia radicari.

2. Resp. Alij. Quod in visione beata vitalitas trahitur ad esse supernaturalitatis: & similiter omnes gradus in anima trahuntur ad esse gradus rationalis. Et ita in quocumque principio continetur vnus gradus, debet alter contineri. Secus autem contingit in ratione motus, quæ non trahitur formaliter ad esse naturalis in motus intensiōnis.

Sed contra est. Ideò in visione beata trahitur vitalitas ad esse supernaturalis: & omnes gradus in anima ad esse gradus rationalis: quia identificantur realiter. Sed etiam in motu intensiōnis prædicata supradicta, & motus, & naturalis identificatur realiter. Ergò idem in utroque casu dicendum. Et consequenter disparitas nulla erit.

Resp. Tamen solutionem traditam ad mentem nostram explicando: quia doctrina illius deservit ad plurima. Et intelligentia doctrinæ consistit in eo, quod prædicata aliqua possunt identificari quantum ad substantiam, & modum: quando videlicet vnū prædicatum subinduit modum alterius: & quæ sic identificatur ad idem principium reducuntur. Sic autem identificatur prædicata, quæ in instantijs adducuntur. Quia vitalitas fit formaliter supernaturalis, & omnes gradus animæ subinduunt etiam modum gradus rationalis. Omnes namque fiunt per se subsistentes.

Aliquando verò prædicata solum identificantur quantum ad substantiam vel in esse rei; non verò quantum ad modum: & tunc possunt bene ad diversa principia reduci. Sicut entitas peccati identificata cum malitia reducitur in Deum, in quem malitia non reducitur: quia entitas non subinduit modum deformitatis. Et Pater Divinus producit realiter filium.

tionem; non tamen naturam divinam. Quia natura non subinduit modum relativum filiationis. Et quia gradus corporis in homine non fit formaliter vivens, vel non subinduit modum viventis potest Cœlum producere rationem corporis: quin rationem viventis formaliter producat. Talem igitur identitatem habent ratio motus in intensione, & formalitas naturalis. Quia ratio motus non fit formaliter naturalis, adhuc identificata cum motu. Et idè mirum non est, quod ad principia diversa, videlicet ad substantiam, & accidens, possint reduci, & in diversis radicari.

Cæterum, quamvis hæc omnia satis probabilia sint, placet tamen aliter respondere negando rationem motus identificari realiter cum ratione naturalis. Quæ solutione adhibita, vñ non habent replicæ factæ. Ratio verò solutionis ea est. Quia divisio motus in naturalem, & violentum, est divisio subiecti in accidentia; non tamen est essentialis divisio. Eo quod divisio essentialis fit per intranea, & essentialia divisi. Cūque motus habeat à termino speciem, & essentiam; fit inde, quod essentialis divisio motus solum potest fieri penès ordines diversos, & ad terminos distinctos. Naturalitas autem, & violenta motus non à termino, sed à subiecto sumuntur. Et consequenter divisio motus in naturalem, & violentum,

accidentalis est, & ratio motus realiter à naturalitate distincta. Sicut subiectum realiter à suo accidenti distinguitur.

Sed instabis. Divisio motus in naturalem, & violentum fit per ordinem ad terminum. Ergo divisio essentialis est. Prob. ant. Naturalitas motus, vt motus est, sumitur à termino. Ergo divisio motus in naturalem, & violentum fit per ordinem ad terminum. Prob. ant. Naturalitas motus, vt actio est, sumitur à principio. Ergo naturalitas illius, vt motus est, sumitur à termino. Prob. conseq. Idè primum contingit: quia actio, vt actio, specificatur à principio. Sed vt motus specificatur à termino. Ergo habet ab illo naturalitatem, sicut actio à principio.

Resp. dist. mai. A principio intrinseco: conc. mai. A principio, tanquam ab aliquo extrinseco: neg. mi. Et dist. min. A termino extrinseco: conc. min. Tanquam ab aliquo intrinseco: neg. min. & conseq. Motus namque, licet habeat speciem essentialem à termino; non tamen habet naturalitatem. Hanc enim non debet habere à termino extrinseco, à quo habet speciem; sed à principio intrinseco in ipsum motum inclinante. Motus autem, vt actio respicit principium tanquam quid intrinsecum, à quo intrinsicè procedit. Et ita mirum non est, quod à principio habeat naturalitatem.

Et quidem, si motus haberet naturalitatem à termino, nullus motus esset violentus. Siquidem omnis motus est via ad terminū extrinsecum, cui non potest non esse conformis, quando quidem essentialiter ordinatur ad ipsum.

Sed inst. Generatio substantialis non solum est naturalis ratione materiæ; sed etiam ratione formæ substantialis: & motus lapidis ad centrum idè naturalis est: quia in centro reperiuntur aliquæ qualitates conservatiue ipsius lapidis. Ergo naturalitas motus etiam à termino sumitur.

Resp. dist. ant. Ratione termini considerari absolutè: neg. ant. Ratione termini vt conformis est inclinationi subiecti: conc. ant. & neg. conseq. Licet namque motus sit naturalis ratione termini generationis; non tamen est naturalis ratione illius absolutè, sed solum ratione illius, quatenus conformis est subiecto generationis, scilicet materiæ inclinatæ ad novam formam. Et similiter motus lapidis naturalis est ratione qualitatum sensibilium, quatenus tales qualitates sunt conformes substantiæ lapidis, & eius inclinationi. Et idè naturalitas motus per se, & radicaliter determinatur à subiecto.

3. arg. Accidens in esse scibilis à Philosophia nō dependet à substantia. Ergo intrat obiectum primum Philosophiæ. Prob. ant. Accidens in esse scibilis à Metha-

physica non dependet à substantia. Ergo in esse scibilis à Philosophia à substantia non dependet.

Resp. neg. conseq. Quia Metaphysica est vniuersalissima scientia, & agit de rebus secūdam vniuersalissimam rationem entis, vt radicatem vnitatem, bonitatem, & veritatem: in ratione autem entis radicantis passiones prædictas accidens non dependet à substantia: quia, si per impossibile substantia ipsa redderetur impossibilis, adhuc accidens passiones assignatas radicaret. Et idè accidens in esse scibilis à Metaphysica non dependet à substantia. In radican- do verò motum naturalem à substantia dependet, vt vidimus. Et propterea in esse scibilis per Philosophiam dependet à substantia.

Sed inst. 1. Accidens dependet à substantia in esse entis, quod est obiectum Metaphysicæ. Et tamen in esse scibilis à Metaphysica non pendet à substantia. Ergo, quamvis accidens in ratione radicis motus naturalis, quæ specificat Philosophiam, dependeat à substantia, poterit in esse scibilis à substantia non dependere.

2. inst. Etiam accidens in radican- do motum philosophicum non dependet à substantia. Ergo disparitas nulla est. Prob. antec. Motus sensibilis absolutè consideratus radicatur in quantitate, sicut antecedenter concessimus. Sed motus ille pertinet ad Philosophiam. Ergo accidens

in radicãdo motum philosophicum non dependet à substantia. prob. min. Philosophia demonstrat augmentationem de quantitate, & probat illi cõvenire: quia quãtitas est accidēs materiale habēs partes divisibiles, quod totum concernit materiã sensibilem. Et consequentèr continetur sub abstractione Philosophiæ, Ergo motus iste pertinet ad Philosophiã.

3. inst. Motus naturalis Cœli reducitur vltimò in privationem accidentalem, *vbi*, vel *loci*. Ergo accidens habet radicare motum naturalē independentèr à substantia. Prob. ant. Motus localis Cœli non reducitur in privationem substantialem, quæ in Cœlo non potest reperiri: cum Cœli materia nunquam fuerit sine forma. Ergo solum vltimò reducitur in accidētālē privationē.

Resp. dist. mai. In esse entis pro implicito: conc. mai. In esse entis pro expresso, & secundum rationem radicis proprietatum: neg. mai. Et conc. min. neg. conseq. Licèt namque accidens in ratione entis, pro implicito considerata, dependeat à substantia, sicut ens in alio ab ente per se, in ratione tamen explicita entis nō explicatur dependentia ista; sed solū exprimitur conceptus essendi, & radicis veritatis, & bonitatis, in quo accidens à substantia non dependet, sed implicita dependentia purè de materiali se habet. Secus autem depē-

dentia accidentis à substantia in ratione scibilis per Philosophiã. Quia dependentia accidētis à substantia exprimitur in ipsa ratione radicis motus naturalis formalitèr. Inlãtia est in depēdētia, quã creatura habet à Deo in ratione entis: quæ tamē, quia nō exprimitur in ratione entis, nō tollit creaturã simul cum Deo pertinere ad obiectū Metaphysicæ primariū.

Ad 2. inst. resp. Motum augmentationis absolutè consideratum pertinere ad Metaphysicam, quæ licèt primariò non possit agere de rebus concernentibus materiam sensibilem; secundariò tamen propter vniversalitatem suam potest agere de illis per ordinem ad suum obiectum primarium, quod abstrahit ab omni materia positivè. Sicut secundariò agit de ente rationis, quod non potest abstrahere ab omni materia positivè: quia Metaphysica ipsum considerat per ordinem ad ens reale, quod positivè abstrahit ab omni materia.

Et si dicas. Quod concernit materiam sensibilem, & non abstrahit ab omni materia, non continetur sub abstractione Metaphysicæ. Ergo non potest ab illa etiã secundario attingi. Quia nulla scientia etiam secundario potest excedere suam rationē formale.

Resp. dist. ant. Non continetur subiectivè: conc. ant. Terminativè, neg. ant. & conseq. Licèt namque obiectum, quod nō ab-

trahit ab omni materia positivè, non contineatur subiectivè sub abstractione Metaphysicæ, potest tamen ordinem dicere ad ipsam. Et hoc satis est, vt per Metaphysicam attingatur. Sicut attingitur ens rationis à Metaphysica per ordinem ad ens reale, quamvis ens rationis non possit abstrahe- re positivè ab omni materia.

2. resp. ad 2. replicam prin- cipalem. Motum augmentatio- nis secundum rationem commu- nem motus sensibilis in quanti- tate radicari per se primò, & in- dependentè à substantia forma- liter subiectivè: & simul etiam pertinere ad Philosophiam; non tamen per se primò, sed solum ex consequenti, & secundario: quatenus illius cognitio condu- cit ad perfectam intelligentiam obiecti primarij, entis videlicet substantialis, & illius proprietatis, scilicet motus naturalis, qui formalitèr, vt naturalis solum in substantia radicatur. Nec doctri- na nova est. Scientia namque, quæ agit de ratione particulari, potest agere de ratione commu- ni conducente ad perfectam intel- ligentiã rationis particularis, quã per se primò respicit sciëntia. Sicut Logica primariò respicit modum sciëdi, & secundariò etiã attingit rationem communem entis rationis, cuius cognitio cõducit ad modum intelligendũ perfectè: ita physica primariò agit de motu sensibili, vt naturali, & secundariò attingit ra-

tionem communem motus sensibilis, cuius notitia ad perfectam cogni- tionem motus naturalis requiritur.

Ad 3. inst. resp. Motum non dici naturalẽ, vel violentum per ordi- nem ad privationem, quæ extrinsi- cè tantum comparatur ad motum; sed solum dici motum naturalẽ, vel violentum per ordinem ad prin- cipia intrinseca in motum positivè influentia. Et ideò, ex quo in Cœ- lo solũ detur privatio accidentalis, non infertur naturalitatẽ motus in principium accidentale redu- ci. Siquidem in privationem non reducitur naturalitas motus.

Poterat etiam dici ad veram privationem non requiri priori- tatem temporis; sed sufficere præ- cedentiam naturæ: quæ præce- dentia fuit de facto in materia Cœli respectu formæ substantia- lis. Et ita fuit privatio substantia- lis, in quam reducitur motus.

4. arg. Motus localis ultimo re- ducitur in quantitatem. Ergo accidens est principium radicale motus. Et consequenter pertinet ad obiectum primarium. Prob. ant. Ideò corpus potest moveri localitèr: quia est divisibile, & extensum in ordine ad locum. Sed divisibilitas, & extensio in ordine ad locum reducitur vlti- mò ad quantitatem. Ergo etiã motus localis vltimo in quantitatem redu- citur. Mi. cū cons. constat, & prob. mai. Ideò corpus potest moveri localitèr: quia potest mutare locum. Et ideò locum mutare potest: quia po- test etiã esse partim in termino à quo

quo, & partim in termino a d generans, proles sequuta attribuitur quem. Et ideo hoc vltimum potest habere: quia est diuisibile, & extensum in ordine ad locum. Ergo ideo potest moveri localiter: quia est diuisibile, & extensum.

Resp. sicut ad alia argumenta. Motum localem vt diuisibilem, & sensibilem in quantitatem reduci; non tamen vt naturalem.

Sed contra. Motus localis deorsum in Hostia Consecrata naturalis est. Sed talis motus vt naturalis non reducitur in substantiam, quæ in Hostia Consecrata non est, sed potius conversa est in substantiam Corporis Christi. Ergo ille motus vt naturalis, vltimo in quantitatem reducitur.

2. inst. Si Deus auferret gravitatem à lapide, ipsamque poneret in igne, motus deorsum in igne esset naturalis. Sed illa naturalitas non reduceretur in substantiam ignis. Siquidem ille motus esset oppositus cum ignis substantia. Ergo idem quod prius.

3. inst. Calefactio in aqua est naturalis. Sed naturalitas ista non reducitur in substantiam aque, sed potius tendit calefactio ista ad destructionem aque. Ergo idem.

Ad 1. resp. Motum naturalem deorsum in Hostia Consecrata vltimò reduci in substantiam panis, quæ licet ibi non sit formaliter, est tamen virtualiter ibi: quatenus ibi remanent accidentia, quæ sunt virtutes substantiæ: sicut, quando semine decisso moritur

generans, proles sequuta attribuitur generanti, quod quamvis formaliter iam non sit, in semine tamen decisso virtualiter perseverat.

Ad 2. resp. Ignem in illo casu non fore movendum motu naturali deorsum. Quia motus iste esset verè contra naturam ignis.

Possent etiam dici probabiliter: motum illum fore naturalem; non per ordinem ad substantiam ignis, sed per ordinem ad substantiam lapidis virtualiter existentem in ipsa gravitate, quæ in illo casu esset igni communicata. Melior tamè est prima solutio.

Ad 3. resp. Quod, si calefactio non producit calorem vt octo, est quidem violenta aquæ. Quia tendit ad illius destructionem, cui aqua per suam formam resistit: si verò calefactio calorem vt octo producit, erit naturalis aquæ, propter conformitatem ad materiam, quæ vltimò per illam calefactionem disponitur ad habendam formam novam, quam materia naturaliter appetit.

Sed inst. Si conformitas cum materia sufficit ad naturalitatem motus, quilibet motus disponens ad introductionem novæ formæ, erit motus naturalis. Siquidem est conformis materiæ, quæ semper appetit novam formam. Sed hoc est contra experientiam manifestantem aquam pati violentiam, quando incipit calefieri. Ergo conformitas cum materia

non sufficit, vt motus sit naturalis.

Hæc replica solvenda est à contrarijs. Ipsi namque asserunt, motum augmentationis esse naturalem per ordinem ad quantitatem. Sed omnis augmentatio est conformis quantitati. Ergo omnis est naturalis. Quam consequentiam concedere non possunt. Et consequenter tenentur ad replicam respondere in simili forma.

Pro omnibus tamen dicimus. Motum alterationis disponentem ad novam formam in principio esse violentum. Quia prædominatur inclinatio formæ, quæ est pars principalis in composito, & naturaliter appetit propriam conservationem, & in materia perseverare. Quando verò alteratio plures dispositiones introducit, vel saltem ultimam dispositionem est calefactio naturalis. Quia non est contra inclinationem materiæ, quæ iam prædominatur. Eo quod forma in via corruptionis exiit.

§. IV.

Ultimum argumentum solvitur.

TAndem arg. Ens mobile accidentale est ens naturale.

Ergo pertinet ad obiectum primarium Philosophiæ. Prob. ant. Ens naturale illud est, quod ex principijs naturalibus constat, videlicet materia, for-

ma, & privatione. Sed mobile accidentale habet hæc tria. Ergo est ens naturale.

Resp. Quod principia naturalia sunt materia, forma, & privatio non reducibilia in alia priora: & talia sunt materia, forma, & privatio de linea substantiæ; non autem illa, ex quibus mobile accidentale componitur.

Contra est 1. Forma constitutiva mobilis accidentalis, v. g. albedo, qua constituitur album, & frigiditas, qua constituitur frigidum, in ratione radicis alicuius proprietatis Philosophiæ non supponit aliam priorem: & idem de materia talis compositi dicendum. Ergo verè constituit ens mobile accidentale in ratione entis naturalis. Prob. ant. Proxima intensibilitas naturalis frigiditatis non est proprietas substantiæ. Et consequenter non radicatur in illa, sed in sola frigiditate. Ergo forma ista constitutiva mobilis accidentalis in ratione radicis proprietatis philosophicæ non supponit aliam priorem. Prob. ant. Proprietas prædicatur de subiecto, & de essentia cuius est. Sed proxima intensibilitas naturalis sumpta complexivè non prædicatur de substantia. Quia hæc propositio est falsa, *substantia est proximè intensibilis naturaliter*. Ergo proxima intensibilitas naturalis, sumpta completivè formaliter, non est proprietas substantiæ.

2. inst. Vt principia aliqua naturalia sint, sufficit esse prima in sua linea. Sed principia mobilis accidentalis hoc habent. Ergo naturalia sunt. Min. patet. Quia compositum substantiale in ratione subiecti proximè receptivi accidentium non supponit aliud. Siquidem ante ipsum non datur aliud proximè receptivum accidentium. Et forma accidentalis in linea accidentali est prima forma. Mai. verò prob. Sicut natura diffinitur per esse primum principium motus: ita causa efficiens diffinitur, *esse id, à quo primò incipit motus.* Sed ly *primò* in diffinitione causæ efficientis intelligitur de primo in sua linea. Siquidem principium proximū, quod non est primum absolutè, est vera causa efficiens. Ergo eodem modo intelligendum est ly *primum* in diffinitione naturæ. Et consequenter, vt aliqua principia sint vere naturalia, sufficit esse prima in sua linea.

Resp. ad 1. replic. neg. duo ant. & ad prob. dist. mai. Proprietas, quæ non reduplicat pro substracto, quod est proprium principij proximū, vel alterius ab essentia diversi: conc. mai. Si talem reduplicationem involvat: neg. mai. & conc. mi. neg. conseq. Proxima namque intensibilitas naturalis reduplicat pro substracto naturalitatis rationē proximæ. Et ideo quamvis in substantia radicetur, non potest predicari

de illa. Sicut risibilitas est proprietas naturæ humanæ. Et tamen risibilitas proxima non potest predicari de natura. Quia reduplicat pro subiecto aliquid, quod est proprium principij proximū ridendi.

Ad 2. inst. neg. mai. & ad prob. neg. conseq. Ratioque discriminis est. Quia diffinitionum intelligentia ex Antiquorum explicatione desumenda est: & omnes ly *primum* in diffinitione naturæ intelligunt de primo, quod est absolutè primum, nec ullus principium proximū, vt tale radicale principium appellavit. E contra verò ly *primum* in diffinitione causæ efficientis omnes intelligunt de principio, quod est primum comparativè ad alias causas, à causa efficienti distinctas, hoc autem convenit tam proximo, quam radicali principio efficienter influenti.

Sed instabis 1. Quamvis principium accidentale supponat aliud prius, potest esse primum, & radicale principium. Ergò solutio nulla est. Prob. antec. primò. Principia scientiæ subalternata supponunt principia scientiæ subalternantis. Et tamen sunt prima, & radicalia principia respectu conclusionum, quas scientia subalternata demonstrat. Ergo pariter, quamvis principium accidentale supponat aliud prius, potest esse

primum, & radicale principium.

2. prob. ant. Veritas prima in dicendo supponit naturam divinam, & in illa radicatur. Et tamen est prima, & radicalis ratio credendi, in quam ultimò resolvitur assensus fidei. Ergo idem, quod prius.

3. prob. ant. Forma totalis v.g. humanitas habet rationem naturam, in probabili sententia. Et tamen supponit alia principia priora, videlicet materiam, & formam, ex quibus componitur. Ergo idem quod antè.

2. inst. Ut compositum accidentale sit ens naturale, sufficit habere vnam partem, quæ sit radicale principium motus. Siquidem Cælum est ens naturale. Et tamen motus Coeli solù in materia radicatur, vt videbimus infra. Sed compositum accidentale habet vnâ partem radicantem motum, videlicet compositum substantiale, in quo omnis motus radicalitèr continetur. Ergo mobile accidentale est ens naturale.

Resp. ad 1. repl. neg. ant. & ad 1. prob. diit. mai. Supponit materialitèr, & in esse rei: cõc. mai. Formalitèr in ratione radices, vel principij conclusionũ sciẽtię subalternatę: neg. mai. & conc. min. neg. conseq. Principia nãq̃ scientiæ subalternatæ, in esse rei, supponunt principia scientiæ subalternantis: formalitèr tamẽ, vt stãt sub abstractione sciẽtię subalter-

nata, sunt prima, & radicalia: & sub hac ratione non supponunt alia formalitèr. Eo quod principia subalternantis non continentur sub abstractione scientiæ subalternatæ, sed sub alia formalissimè diversa: sicut & ipsæ scientiæ formalitèr diversæ sunt.

Ad 2. similiter resp. Veritatem in esse rei ad naturam divinam reduci; non tamẽ in ratione moventis ad assensum infallibilẽ fidei, ad quẽ sufficit cognoscere Deum esse Summè veracẽ, & primam veritatẽ in dicendo, vnde cuiq̃ hoc illi copetat.

Ad 3. resp. Humanitatem, vel formam totalem verè, & propriè fieri ex alijs, nempe ex materia, & forma: & ita falsũ est, quod habeat rationẽ naturæ. Admissa tamẽ probabilitate sententiæ, resp. formam totalem supponere alia materialitèr; non tamen formalitèr, & in ratione principij. Quia humanitas, v. g. radicat aliquas proprietates, & operationes non potentes convenire materiæ, vel formæ, sicut ridere, & flere; & alias huiusmodi. Accidēs verò in ratione principij motus naturalis supponit substantiam, & ab illa dependet formalitèr, vt probatũ relinquimus. Et ita dispar est ratio.

Ad 2. repl. resp. Mobile accidentale non habere aliquam partem verè, & propriè radicantem. Quia compositum substantiale, quatenus componit accidentale, non radicat ratione sui, & vt pars compositi accidentalis; sed

tantum radicat ratione materiæ, vel formę substantialis, ex quibus ipsum componitur. Materia verò Cœli ratione sui exigit motum, vt in proprio loco dicemus. Et ideo mirum non est, quod Cœlum ex tali materia compositum sit ens naturale.

§. Vltimus.

Corollaria ex dictis.

EX his, quę in art. discursu dicuntur, colligitur 1. quod mobile substantiale idem est iure, quod corpus mobile, substantia mobilis, & ens naturale. Quia mobile substantiale illud est, quod habet in se principium radicale motus; & hoc idem est corpus mobile, substantia mobilis, & ens naturale, vt per se manifestum est. Vndè licet omnia ista differant in modo significandi, in re tamen significata conveniunt, & supponunt pro eodem.

2. Infertur. Obiectum Philosophiæ melius explicari, per hoc complexum, *ens mobile*, quam per quodlibet aliud. Quia illud nomen convenientius explicat obiectum Philosophiæ, de quo omnes vnanimiter asserunt, esse Philosophiæ obiectum. Sed omnes vnanimiter affirmant, ens mobile esse obiectum Philosophiæ: aliqui tamen negant solam substantiam mobile esse obiectum, asserē-

tes, obiectum Philosophiæ abstrahere ab ente substantiali, & accidentali: & alij etiam dicunt: obiectum Philosophiæ non esse determinatè corpus mobile; sed etiam substantias in corporeas, & spirituales esse obiectum primum Philosophiæ. Ergo obiectum Philosophiæ melius explicatur per hoc complexum, *ens mobile*, quam per quodcumque aliud.

Prob. in super. Quia nulla scientia probat ex proprijs dari suum obiectum. Nam subiectum, vel obiectum scientiæ est præcognitum ad demonstrationem scientiæ necessarium, vt habemus in posterioribus Logicę. Sed Philosophia probat ex proprijs omne mobile esse corpus; non tamen omne mobile esse ens. Nam in 6. physicorum prob. omne mobile debere esse partim in termino à quo, & partim in termino ad quem. Et consequenter esse divisibile, & corpus. Ergo obiectum Philosophiæ melius explicatur per nomen assignatum, quam per aliud quodcumque.

Deinde prob. Illud explicat melius subiectum, vel obiectum Philosophiæ, quod ponitur in definitione primæ passionis, quam Philosophia demonstrat. Sed in definitione primæ passionis, quam Philosophia demonstrat, ponitur ens; non verò corpus, substantia, vel aliud. Ergo obiectum Philosophiæ melius explicatur per ens mobile: prob. min. Prima pas-

passio, quam physica demonstrat, est mobilitas, vel motus. Sed motus diffinitur, *actus emissus in potentia, secundum quod in potentia*; non verò diffinitur actus corporis, vel alterius. Ergo in diffinitione primæ proprietatis, quam Philosophia demonstrat, ponitur ens, nō verò corpus, substantia, vel aliud. Addimus Præcep. Ang. quoties loquitur de obiecto Philosophiæ, illud significare per assignatum nomen, quod signum est per tale nomen congruentius explicari.

Dices. Illud est obiectum Philosophiæ, quod est radix omnium passionum; quæ in ea demonstrantur. Sed ens mobile non est radix omnium passionum, quæ demonstrantur in Physica. Nam quiescibile in Physica demonstratur. Et ens mobile non dicit radicem quietis; sed motus: ens verò naturale importat utrumque. Ergo melius explicatur obiectum Philosophiæ per ens naturale, quam per ens mobile, vel quocumque aliud.

Resp. neg. min. Quia motus tendit ad quietem; & ita ens mobile, quod importat radicem motus, sufficiens etiam explicat radicem quietis. Et consequenter ex impugnatione non probatur, melius per ens naturale significari obiectum Philosophiæ.

Dices 2. illud nomen melius explicare obiectum Philosophiæ, quod exprimit subiectum, cui per se primo competit motus philo-

sophicus. Sed subiectum cui per se primo competit motus, philosophicus est corpus; non verò ens. Quia ens movetur motu physico, non quia ens, sed quia corpus. Ergo melius explicatur obiectum per corpus mobile, quam per aliud.

Resp. dist. mai. Si illi per se primo convenire apud omnes supponatur, & in scientia non probetur: conc. mai. Si talis convenientia in scientia probatur: neg. mai. & dist. min. Conventia supposita: neg. min. Conventia probata: conc. min. & neg. conseq. Obiectum namque scientiæ non debet in scientia expressè probari, sed ad scientiam præsupponi. Motum verò corpori convenire probat, ut vidimus, Philosophia. Et idè licet motus philosophicus per se primo competat corpori, obiectum Philosophiæ melius explicatur per ens mobile, cui motum philosophicum convenire non probatur in Philosophia, sed supponitur ad ipsam. Et hæc de articulo isto, ad Philosophum applicanda in physic. capit. 1. ad illa verba: *Manifestum quidem est, quod que sunt circa principia scientiæ, qua de natura est, prius determinare tentandum.*

§§

§§§§

§§§§§§

§§§§§§§§

ARTICVLVS II.

Virium Philosophia sit vna secundum speciem a thomam?

§. I.

Referuntur sententiæ, & aliqua supponuntur.

ANte conclusionem nostram breuiter notandum est contra Heraclium, & Cratillum Philosophiam esse verè, & propriè scientiam. Quia scientia est habitus certus, & evidens, per demonstrationem acquisitus. In Physica autem plures fiunt demonstrationes, sicut mixtum esse corruptibile: quia componitur ex qualitatibus contrarijs. Viventia à se moveri: quia habent animam, & constant partibus atheoregenijs, quarum vna potest esse principium movendi aliam: & omnia naturalia moveri: quia in se habent naturam, quæ est primum principium motus. Per quas demonstrationes aliquis habitus generari debet, qui alijs esse non potest, nisi habitus Philosophiæ. Contra quam doctrinam, quæ poterant opponi, ex his, quæ in Logica dicuntur, solutionem facilem habent.

2. Not. est. Philosophiam esse verè speculativam. Quia non ordinatur ad res naturales efficiendas, sed ad illas contemplan-

das. Et ordinari, non ad opus, sed ad contemplationem veritatis solum potest competere scientiæ, quæ verè speculativa est. Si tamen aliquando rerum naturalium cognitio excitat ad opus aliquod bonum, vel ad amorem Dei, hoc non habet talis cognitio per se. Siquidem Philosophia non tradit regulas, & præcepta ad agendum quod erat necessarium, vt per se ordinaretur ad opus; sed illa motio, & excitatio ad amorem, vel aliud opus provenit à cognitione philosophica occasionaliter, & per accidens: quatenus ex illa originatur cognitio practica, quæ proponit Deum vt amandum, vel aliquod opus faciendum.

His breuiter prælibatis, duplex in puncto difficultatis, sententia reperitur 1. quidem asserit: Philosophiam, quatenus extenditur ad omnes libros, & ad omnes partes, esse tantum genericè vnam. Quam defendit Caietanus in 1. physicorum q. 2. quamvis etiam asserat, oppositum esse probabile, eandem sequuntur Capreolus, & Ferrara, quorum autoritas sententiæ probabilitatem ostendit.

2. Affirmat: Philosophiam esse vnam in specie a thoma. Quam defendunt Mag. Soto, R.R. Sancto Thoma, Venerandi PP. Carmelitæ, & Thomistæ recentiores communiter.

Cum quibus

fit

§. II.

*Nostra conclusio.**Philosophia est unica scientia specie.*

Conclusio ista breviter ratione prob. Quia unitas scientiæ sumitur ab unitate obiecti; non quidem in esse entis, sed formaliter in esse obiecti. Sed obiectum Philosophiæ, quatenus extenditur ad omnia obiecta, quæ per Philosophiam attinguntur, est idem formaliter in esse obiecti. Ergo etiam Philosophia, ut ad omnes partes extenditur, est una in specie a thoma. Prob. min. Ratio formalis sub qua constitutiva obiecti Philosophiæ in esse talis, videlicet abstractio à materia singulari cum concernentia materiæ sensibilis est eadem formalissimè. Ergo ipsum obiectum est idem formaliter in esse obiecti, patet conseq. Quia unitas obiecti formaliter in esse talis sumitur à differentia illius constitutiva. Consequenterque, si talis differentia eadem est, etiam obiectum erit idem formaliter. Ant. verò prob. Illa abstractio est eadem formaliter, quæ determinatur per eadem principia formaliter. Sed abstractio ab omni materia singulari cum concernentia sensibilis determinatur per eadem principia formaliter, videlicet, per principia entis mobilis naturalis, quæ

sunt formaliter eadem in omni obiecto Philosophiæ. Ergo differentia constitutiva obiecti Philosophiæ, quæ est abstractio à materia singulari cum concernentia sensibilis est eadem formalissimè.

Resp. Principia entis mobilis naturalis in omni obiecto Philosophiæ non esse formaliter eadem. Quia inter obiecta Philosophiæ non invenitur eadem immaterialitas; sed maior, vel minor secundum obiectum diversitatem.

Sed contra est. Ea principia sunt eadem formaliter, quorum unum derivatur ex alio, vel utrumque ex vno tertio, sicut docet Angel. Præc. 1. post. cap. 13. lect. 41. & ratio etiam suadet. Quia si unum derivatur ex alio, vel utrumque ex vno tertio habent ordinem ad invicem, & unitatem in esse sensibilis. Et consequenter non possunt esse diversa formaliter. Sed principia naturalia derivantur ex vno tertio, videlicet ex conceptu communi naturæ, qui omnibus communis est. Siquidem omnia hæc principia attinguntur per Philosophiam, quatenus conveniunt in ratione communi naturæ, & in ratione radiceis motus, & mobilitatis naturalis, quas proprietates Philosophia demonstrat. Ergo principia entis mobilis naturalis, & totius Philosophiæ sunt formalissimè eadem: ita ut maior, vel minor abstractio, & maior, vel minor concernentia

materiae sensibilis de materiali se flabeat. Certè namque si maior, vel minor concernentia materiae sensibilis de formali se haberet, plures darentur habitus Philosophiae specificè distincti quàm contrarij recognoscunt. Nam in quocumque particulari tractatu maior, vel minor concernentia materiae sensibilis reperitur V. C. in octo lib. Phys. partes compositi substantialis concernunt aliquam materiam sensibilem, à qua abstrahit motus localis Coeli. Et in tract. de Anima magis concernit de materia sensibili, Anima vegetativa, quam anima sensitiva: & hac, etiam magis, quam anima rationalis.

Respondebis. Conceptum communem naturae, vel radice, non esse univocum, sed tantum analogicè communem ad principium activum, & principium passivum, scilicet ad materiam, & formam. Quia, si esset univocum, esset quidem per modum generis, vel per modum speciei. Consequenterque materia esset verè composita ex genere, & differentia, haberetque verum actum metaphysicum, quod negat sententia inter Thomistas communior. Et ideò principia naturalia non habent convenientiam univocam in aliquo tertio communi, neque illi subordinantur formaliter. Et consequenter principia entis mobilis naturalis non sunt eadem prin-

cipia formaliter.

Sed contra est. Admissio rationem naturae, & radice esse praedicatum analogum, quod infra negabimus; in conceptu tamen expresse radice, & naturae nulla explicatur diversitas. Sed Philosophia motum, & mobilitatem naturalem demonstrat per principia naturalia secundum conceptum explicitum radice, & naturae. Ergo talia principia comparative ad habitum Philosophiae diversitatem non explicant. Consequenterque licet ratio communis naturae in esse rei sit analogae; in specificando tamen Philosophiam univoca est. Sicut ratio entis in esse rei est analogae ad inferiora, & in specificando Metaphysicam univoca est. Quia in conceptu explicito entis radicantis veritatem, & bonitatem, quem respicit Metaphysica, nulla explicatur diversitas.

Conf. conclusionis nostrae doctrina. Eadem specificè scientia, quae agit de ratione communi, agit etiam de ratione inferiori, & speciebus sub illa contentis, quando utrumque continentur sub eadem abstractione: & attingitur per eadem principia. Sicut eadem specificè logica, quae agit de modo sciendi in communi, agit etiam de definitione, divisione, & argumentatione, quae sunt species illius. Sed ens mobile naturale, & omnes species eius continentur sub eadem abstractione.

ne à materia singulari : & attinguntur per eadem principia naturalia. Ergo eadem specificè Philosophia agit de omnibus illis.

Explicatur confirmatio prædicta. Quando aliqua scientia attingit rationem communem secundum conceptum radicis alicuius proprietatis, attingit omnia illa, in quibus invenitur eandem proprietatem radicare. Sicut eadem Logica, quæ attingit rationem communem modi sciendi, ut ostensivam veritatis, attingit etiam diffinitionem, Divisionem, & Argumentationem, quæ modo peculiari veritatem ostendunt. Et eadem Metaphysica, quæ attingit rationem entis, ut radicem veritatis, attingit etiam omnia entia particularia, ut conveniunt in radicans veritatem. Sed Philosophia attingit ens mobile naturale secundum quod in se habet radicem motus naturalis. Ergo eadem specificè Philosophia attingere debet omnia entia naturalia, ut conveniunt in habendo radicem motus, & mobilitatis naturalis. Et consequenter Philosophia, ut extenditur ad omnia entia naturalia, erit specificè una, & formaliter distincta.

§. III.

Argumentis contrariorum occurritur.

Contra conclus. nost. arg. I. auth. SS. Præc. in I. post.

lect. 41. vbi loquendo de corpore naturali, & mathematico ait: *Aliud genus scibilium est corpus naturale, & corpus mathematicum: & utrumque horum generum dividitur in diversas species scibilium.* Sed corpus naturale est obiectum Philosophiæ naturalis. Ergo obiectum Philosophiæ dividitur in diversas species scibilium, & consequenter Philosophia non est una scientia specie.

Scio aliquos respondere corpus naturale non dividi in diversas species scibilium formaliter, sed solum materialiter distinctas, & hoc solum intendere D. Tho. Sed hanc solutionem non approbo. Quia tam de corpore naturali, quam de corpore mathematico affirmat D. Thom. dividi in species diversas scibilium. Sed divisio corporis mathematici fit in species scibilium distinctas formaliter. Ergo hoc idem sentit D. Th. de corpore naturali. Et ideò aliter.

Resp. ad arg. D. Th. loqui de corpore naturali in esse rei, & materialiter sumpto; non tamen loqui de corpore naturali formaliter accepto.

Contra tamen est, D. Tho. loquitur de corpore naturali formaliter sumpto. Ergo nulla est solutio: prob. ant. In eadem acceptione loquitur de corpore naturali, & de corpore mathematico. Sed loquitur de corpore mathematico formaliter sumpto. Ergo etiam

etiam loquitur de corpore naturali formaliter accepto.

Resp. tamen, dist. ant. De corpore naturali formaliter, sub illis terminis, quibus ibi ponitur: conc. ant. De illo formaliter in ratione mobilis naturalis: neg. antec. & conseq. Corpus namque naturale, sub his terminis, *Corpus naturale* est indifferens ad corpus naturale sanabile per artem, quod est obiectum Medicinæ, & ad corpus mobile motu physico naturali, quod est obiectum Phylosophiæ. Et sicut Phylosophia, & Medicina differunt specie: ita corpus naturale formaliter sub his terminis est divisibile in diversa scibilia formaliter, & de illo sub hac ratione sumpto formaliter, loquitur D. Th. non tamen de illo formaliter accepto in ratione mobilis motu naturali, sub quibus terminis non ponitur ibi.

Poteramus etiam dicere, quod inter Phylosophiam, & Mathematicas inveniuntur quædam scientiæ inter mediæ participant aliquid ab extremis, qualis est Musica, quæ participat à Phylosophia aliquid sensibile, scilicet, rationem sonori, & ab alia participat partem obiecti, videlicet numerum. Et perspectiva participat ab obiecto Phylosophiæ aliquid sensibile, scilicet rationem visivalem, & ab alia partem obiecti, scilicet lineam: & ideò corpus naturale secundum quod commune est ad obiecta harum scientiarum

dividitur in diversa scibilia formaliter, & de illo provt sic sine ullo inconvenienti poterat explicari D. Th.

2. Arg. auth. etiam D. Th. in eodem lib. lect. 25. asserentis: *Quod animal est species corporis naturalis. Et ideò scientia de animalibus est substantia naturali.* Sed hoc salvari non potest, nisi scientia de animalibus, sit species scientiæ naturalis: sicut animal est species corporis naturalis. Ergo Phylosophia naturalis diversas species habet.

Resp. explicando causalem, *ly ideò* dicente continentiam tractatus particularis sub tractatu communi: conc. causalem. Dicente continentiam speciei sub genere suo: nego causalem mai. & conseq. Ad eandem namque scientiam Phylosophiæ, ad quam pertinet agere de ratione communi entis mobilis naturalis, pertinet etiam agere de particularibus sub illa contentis. Et sicut mobilia particularia continentur sub mobili naturali in communi: ita tractatus de mobili particulari continetur sub tractatu de mobili in communi: non quidem vt species diversa; sed vt tractatus particularis, & de obiecto particulari intra eandem rationem formalem, qua tractatur de ratione communi. Et hoc, & non aliud D. Th. intendit.

Sed contra. Quia D. Th. ideò probat scientiam de animalibus

contineri sub scientia naturali: quia animal est species corporis naturalis. Sed animal est vera species corporis naturalis. Ergo scientia de animalibus est vera species scientia naturalis.

Resp. neg. conseq. Nam ex quo animal sit species corporis naturalis solum intendit D. Th. inferre in Philosophia debere dari tractatum particularem de animalibus; non tamen tractatum specificè distinctum. Eo quod ad eandem specificè scientiam pertinet agere de ratione communi, & de speciebus illius. Et quidem si diversitatem specificam tractatus intenderet D. Th. consequentia ipsius bona non esset. Quod non est asserendum. Consequentiam autem non forè bonam patet. Quia substantia continetur sub ente, tanquam sub ratione analogâ. Ergo tractatus de substantia in Metaphysica analogicè continetur sub tractatu de ente in communi. Non est bona consequentia. Et etiam iuxta adversarios Anima vegetativa continetur tanquam vera species sub anima in communi. Ergo tractatus de Anima vegetativa eodem modo continetur sub tractatu de Anima in communi. Bona consequentia non est. Siquidem ipsi negant tractatum de anima esse tantum genericè vnum.

3. Arg. Physica agit de corpore corruptibile, & etiam de cœlo, quod incorruptibile est. Sed

corruptibile, & incorruptibile non habent univocam convenientiam, teste Arist. 1. Metaph. in ultimo textu. Ergo objecta Philosophia non habent univocam convenientiam. Consequenterque physica specificè vna non est.

Conf. Motus Cœli terminatur ad ubi: alij verò motus terminantur ad alias qualitates sensibiles, sicut motus alterationis. Sed motus specificè distinguuntur per terminos species distinctos. Ergo mobile motu locali, & mobile motu alterationis specificè differunt. Et consequenter physica, quæ de illis disputat vna non est.

Resp. dist. min. Univocam in esse physico: conc. min. In esse scibilis: neg. min. & conseq. Quæ namque in genere entis univocè non conveniunt, possunt in alio genere univocè convenire. Sicut substantia, & accidens in esse scibilis à Metaphysica conveniunt univocè, & in esse entis tantum habent analogam convenientiam. Et eodem modo corruptibile, & incorruptibile conveniunt univocè in esse scibilis à Philosophia, licet in esse entis analogicè conveniant. Addimus tamen, quod secundum rationem corruptibilis, & incorruptibilis conveniunt analogicè; in ratione tamen corporis, & substantia, & mobilis naturalis habent univocam convenientiam.

Ad conf. resp. objectum Philosophia esse ens mobile motu sens.

fenfibili naturali, in quo conveniunt univocè mobile motu locali, & mobile motu alterationis: quod autem talis motus terminetur ad ubi, & alius ad qualitates sensibiles de materiali se habet comparativè ad habitum Philosophiæ, quamvis tales motus inter se specificè distinguuntur. Sicut diffinitio, divisio, & argumentatio distinguuntur specificè inter se; & tamen comparativè ad habitum Logicæ habent convenientiam univocam.

4. Arg. Obiecta Philosophiæ habent inæqualem abstractionem à materia. Ergo specie distinguuntur. Quia diversa abstractio constituit obiecta specificè diversa. Ant. prob. Anima rationalis magis abstrahit à materia, quam obiecta sensibilia. Siquidem Anima rationalis spiritualis est. Ergo obiecta Philosophiæ habent inæqualem abstractionem.

Resp. dist. 2. ant. Magis abstrahit excessù materialiter se habente: conc. ant. Formaliter se habente: neg. ant. Quia illa maior abstractio competit Animæ materialiter, & in esse entis? formaliter tamen provt à Philosophia consideratur etiam concernit materiam sensibilem. Philosophia namque considerat Animam rationalem, quatenus in format corpus, & à sensibus in intelligendo dependet: & quamvis in consideratione ista magis abstrahat, & minus concernat de materia

fenfibili; hæc tamen abstractio determinatur per eadem principia formaliter propria aliorum obiectorum. Et ita comparative ad philosophiam de materiali se habet.

Dices. Physica agit de Anima rationali, ut intellectiva est. Eo quod agit de illa, quatenus est forma, qua vivimus, sentimus, loco movemur, & intelligimus. Sed anima rationalis, ut intellectiva est, non concernit materiam sensibilem; sed potius abstrahit ab omni materia, & supra omnia sensibilia elevatur. Ergo illius abstractio de formali se habet comparativè ad habitum Philosophiæ.

Resp. dist. mai. Ut intellectiva est dependenter à sensibus: conc. mai. Ut intellectiva absolute: neg. mai. & dist. min. Ut intellectiva absolute: conc. min. Ut intellectiva dependenter à sensibus: neg. min. & conseq. Quia Anima rationalis intelligit dependenter à sensibus. Et ita concernit maturiam sensibilem formaliter præsuppositivè, secundum quam considerationem attingitur à Philosophia: quamvis etiam attingatur à Philosophia formaliter, quatenus est radix aliorum motuum naturalium vitalium, qui in homine reperiuntur. Et hæc replica solvenda est à contrariis asserentibus, animam rationalem contineri sub abstractione generica Philosophiæ. Et tamen in eorum sententia abstractio ge-

nerica Philosophiæ est à materia singulari cum concernentia materiæ sensibilis. Ergo anima rationalis materiam sensibilem concernere debet.

5. Arg. Ad diversam scientiam pertinet agere de quantitate in communi, & de illa in particulari. Siquidem quantitas in communi pertinet ad Metaphysicam, & quantitas in particulari pertinet ad Mathematicas. Ergo etiam ens mobile in communi, & mobile particulare pertinet ad scientias specificè diversas. Consequentia à paritate nota est.

Confirmatur primo. Ens in communi specificat habitum Metaphysicæ: & entia particularia specificant aliàs scientias. Ergo idem de mobili in communi, & in particulari dicendum.

Confirmatur secundo. Sensibile commune specificat potentiam diversam ab ea, quam specificat sensibile particulare. Nam sensibile commune specificat sensum communem: alia verò sensibilia pertinent ad sensus particulares. Ergo idem quod prius.

Respondetur ad argumentum negando consequ. Ratioque discriminis ea est. Quod ratio communis, & particularis pertinent ad eandem scientiam, quando continentur sub eadem abstractione formali: sicut ens mobile in communi, & ens mobile in particulari continentur sub

eadem abstractione Philosophiæ, sub abstractione, videlicet, à materia singulari cum concernentia sensibilis. Et ideo pertinent ad eandem specificè Philosophiam. Quantitas verò particularis, & communis important abstractiones diversas, vt §. seq. dicemus. Et etiam ens in communi, & entia particularia habent formaliter abstractiones distinctas. Et ita ad diversas pertinent scientias. Per quæ patet ad 1. confir.

Ad 2. confir. neg. consequ. Et disparitas est. Quod sensibile commune, & sensibile particulare habent diversas rationes formales, & distinctam abstractionem à materia. Nam sensibile commune perfectius est, & modo perfectiori habet immutare potentiam sensitivam. Et ideo mirum non est, quod specificet potentiam distinctam formaliter. Oppositum autem in ente mobili in communi, & in particulari reperiri probavimus.

§. III.

Fundamentum principale contrariorum diluitur.

TAndè arg. Tractatus de Cœlo, & tractatus de Generatione specificè distinguuntur. Ergo physica, vt ad omnes partes extenditur, specificè vna non est. Prob. ant. In obiectis horum tractatū reperitur abstractio
di-

diversa. Siquidem tractatus de Generatione plures cōcernit qualitates sensibiles, à quibus abstrahit tractatus de Cœlo. Quia ens generabile respicit qualitates sensibiles alterantes, & corrumpentes, quas non habet Cœlum, quod est in corruptibile. Ergo tractatus de Cœlo, & tractatus de Generatione specificè distinguuntur.

Resp. abstractiones illas Cœli, & entis generabilis, & aliorum obiectorum ad Physicam pertinentium non esse distinctas formaliter; sed tantum esse materialiter diversas.

Contra tamen est. Ideo talis abstractio non esset diversa formaliter: quia continetur intra abstractionem à materia singulari, quæ est ratio sub qua Philosophiæ. Sed hoc non tollit diversitatem formalem. Ergo talis abstractio formaliter diversa est. Probat minor. Intra eandem abstractionem à materia singulari est dabilis abstractio distincta formaliter. Ergo continentia prædicta non tollit diversitatem formalem. Probat antec. Intra eandem abstractionem à materia sensibili datur abstractio formaliter distincta, videlicet abstractio Geometriæ, & Arithmeticæ, quarum utraque abstrahit à materia sensibili, & utriusque abstractio est distincta formaliter: sicut etiam istæ scientiæ formaliter distinguuntur. Ergo etiam erit dabilis abstractio formaliter diversa intra

eandem abstractionem à materia singulari.

Solutionem tamen huius argumenti, & discrimen paritatis assignavit Angel. Doct. 1. post. lect. 4. ubi loquens de scientiarum diversitate, hæc verba subiungit: *sicut autem formalis ratio visibilis sumitur ex lumine, per quod color videtur, ita ratio formalis scibilis accipitur secundum principia ex quibus aliquid scitur. Et ideo quamvis sint aliqua diversa scibilia per suam naturam, dummodo per eadem principia sciuntur, pertinent ad unam scientiam. Quia non erunt iam diversa, in quantum sunt scibilia. Sunt enim per sua principia scibilia. Et paulo infra addit: si vero aliqua sint eadem secundum naturam, & tamen per diversa principia sciuntur, manifestum est quod ad diversas pertinent scientias. Ex quibus constat abstractiones, & obiecta esse distincta formaliter, quando determinantur per diversa principia; secus autem quando per eadem principia determinantur. Cumque abstractiones Geometriæ, & Arithmeticæ determinantur per diversa principia; non autem abstractiones obiectorum Philosophiæ. Consequens fit illas abstractiones esse diversas formaliter; non tamen in Philosophia.*

Sed instabis. Abstractio non potest determinari per principia. Ergo nulla est solutio. Probat antec. Abstractio est ratio formalis specificativa scientiæ,

& constitutiva obiecti. Sed vna ratio formalis non determinatur per aliam. Ergo abstractio non determinatur per principia.

2. Inſt. Etiam in Philoſophia dantur principia diſtincta formaliter. Ergo abſtractiones in obiectis Philoſophiæ erunt diſtinctæ formaliter, ſi ſolutio data vera eſt. Prob. ant. 1. Diffinitiones ſunt media, & principia de monſtrandi proprietates. Sed in Philoſophia dantur definitiones formaliter diſtinctæ. Nam definitio materiæ, ſicut, & ipſa materia eſſentialiter diſtinguitur à forma, & eius diſſinitione. Et idem in pluribus alijs obiectis. Ergo dantur in Philoſophia principia diſtincta formaliter.

2. prob. antec. Intra eandem abſtractionem à materia ſenſibili dantur principia diſtincta formaliter. Ergo etiam in Philoſophia intra eandem à materia ſingulari poterunt dari principia formaliter diverſa.

Reſp. ad 1. repl. diſt. antec. Determinari formaliter, & quantum ad rem, ſicut per formam diverſam: conc. ant. Quantum ad explicari: nego. antec. & conſeq. Abſtractio namque ſpecificativa ſcientiæ eſt ipſa immaterialitas principiorum, & non eſt forma diverſa. Aliàs (vt benè probat argumentum) non poſſet per principia determinari. Quia vna ratio formalis per aliam determinari non poſſet. De hac tamē abſtrac-

tione, vel immaterialitate principiorum aſſerimus per principia determinari quantum ad explicari, & quoad nos. Nam talem immaterialitatem eſſe vnam cognoviſcimus ex eo, quod principia eadem ſint. Quando autem principia eadem ſint, ſtatim infra dicemus.

Ad 2. repl. reſp. Diffinitiones dictorū Philoſophiæ eſſe tantum materialiter diverſas; non tamen formaliter in ratione principij inferendi conſuſiones. Quia omnia iſta principia non inferunt, niſi quatenus derivantur ex vno tertio, videlicet principio communi naturæ, cui ſubordinantur, & in quo conveniunt ad inferendas conſuſiones Philoſophiæ.

Dices. Non eſſe dabile tertium, ex quo proprietas materiæ, & formæ ſimul inferantur. Quia non eſt dabile tertium, in quo omnes proprietates iſtæ radicentur. Aliàs proprietates formæ poſſent in materia: & proprietates temporis poſſent radicari in eſſentia loci. Ergo non eſt dabile tertium, ex quo principia demonſtrandi proprietates deriventur, & in quo conveniant formaliter. Præterquam quod diffinitiones ſunt veritates immediatæ. Ergo non ſubordinantur alicui tertio communi. Aliàs veritas immediata poſſet probari per aliud. Et conſequenter immediata non eſſet.

Reſp. tamen facilè, diſting. ant.

anteq. Ex quo inferantur *ut quod*: conc. antec. *Ut quo*: neg. antec. & conseq. Licet namque non sit dabile aliquod tertium, quod sit tertium continentia, & radice, *ut quod* proprietates cuiuscumque obiecti Philosophia, nec diffinitiones peculiare subordinentur tali tertio: aliàs non essent veritates immediatæ; est tamen dabile tertium convenientig, & quod inferat *ut quo*, vel sit ratio formalis, in qua diffinitiones inferentes convenientiam habent. Quia diffinitiones peculiare non inferunt peculiare proprietates, nisi quatenus conveniunt in ratione communi naturæ, & radicis, quæ formalitas per se primò inspicitur à Philosophia, & tollit diversitatem formalem obiectorum comparative ad habitum, licet inter se formalitèr diversa sint. Et quidem si replica convinceret, in quocumque tractatu particulari darentur plura principia distincta formalitèr, & habitus etiam diversi. Siquidem in quocumque tractatu dantur plura obiecta, & plures diffinitiones, quæ non subordinantur alicui tertio, ex quo proprietates diversorum obiectorum inferantur.

Ad 2. prob. ant. repl. principalis, neg. conseq. Nam principia sunt formalitèr diversa, quando vnum non derivatur ex alio, nec vtrumque ex vno tertio: & hoc contingit intra abstractionem à materia sensibili respec-

Maz, Froylan.

tu Arithmetica, & Geometria; non tamen intra abstractionem à materia singulari, quæ est propria Philosophia. Et idè intra primam abstractionem dantur principia distincta formalitèr, non tamen intra secundam.

Sed inst. Principia Arithmetica, & Geometria derivantur ex vno tertio, & in ipso conveniunt. Et tamen sunt distincta formalitèr. Ergò quamvis principia contenta intra abstractionem à materia singulari propria Philosophia deriventur ex vno tertio, poterunt distingui formalitèr. Mai. prob. 1. Nam quantitas continua, & discreta, quæ sunt obiecta Arithmetica, & Geometria subordinantur quæritati in communi, & ex illa derivantur. Ergò principia Arithmetica, & Geometria derivantur ex vno tertio.

2. prob. mai. Hoc principium, *si ab equalibus equalia demas, quæ remanet, sunt equalia.* Est principium commune Arithmetica, & Geometria. Ergò principia utriusque scientiæ derivantur ex vno tertio, & in ipso conveniunt.

Resp. neg. mai. & ad 1. prob. dist. ant. Quantitati in communi materialitèr, & in esse entis: conc. ant. Formalitèr: nego ant. & conseq. Quia quantitas continua, & discreta non considerantur ab Arithmetica, & Geometria materialitèr secundum rationem extensionis, secundum quam consideratione subordinantur quantitati

in communi, & ipsa est communis ad vtramque; sed potius considerantur ab Arithmetica, & Geometria secundum rationem mensuræ continuæ, & discretæ: in qua ratione formaliter distinguuntur, & reducuntur ad prima principia diversa. Eo quod primum principium mensurans discrete est vnitas, quæ est principium numeri: primum verò principium mensurandi continuè est punctum, quod est primum principium in quantitate continua: quæ principia secundum rationem istam mensurandi continuè, & discretè prima sunt. Secus autem principia Philosophiæ, quæ considerantur ab illa secundum rationem naturæ, in qua omnia principia naturalia habent convenientiam formalem.

Ad 2. prob. maior. resp. dist. ant. Commune remotum: conc. ant. Commune proximum, & in

quod fit resolutio intra genus particulare scibilis: nego ant. & consequ. Licet namque prædictum principium sit commune Arithmeticae, & Geometriæ; est tamen valdè remotum: prima verò principia intra genus particulare scibilis per scientias prædictas sunt vnitas, & punctum, & alia ex his derivantur. Vnde principia Arithmeticae, & Geometriæ non derivantur ex aliquo principio proximo respectu vtriusque scientiæ; sed tantum ex aliquo principio remoto, à quo vnitas, vel diversitas scientiæ non sumitur. Alias omnes scientiæ essent eiusdem speciei. Siquidem ad omnem scientiam dantur principia communia remota, *ut quæ sunt eadem vnitertio, &c. & quodlibet est, vel non est.* Et hæc de articulo isto, & de Procœmialib. Philosophiæ, vbi articulus præcedens ad Philosophum applicanda.



LIBER PRIMVS.

PHYSICORVM.

ANTIQVIORRES Philosophi, quibus propter excellentiam ingenij orbis revelavit occulta, apperta sunt secretiora, quibusque vniversi conditor dedit mysteriorum intellectum, & non negavit ipsa natura tributum, plura dixerunt circa principia naturæ sine ordine doctrinæ. Aristoteles verò illorum Princeps primus omnium modum procedendi ordinavit, & ordinem

ab omnibus observandum assumpsit. Nam in hoc primo libro per novem capita de principijs entis naturalis in communi, & postmodum in particulari, de materia videlicet, forma, & ipsius privatione latissimè disputavit, & Philosophiæ naturali initium felicissimum dedit: quem modum scribendi observare intendimus, dum nos ad ingressum Philosophiæ præparamus. Quia notitiam rerum in communi præmittendam esse cognoscimus, antequam de particularibus differamus. Horum namque intelligentiam necessariam esse ad cognitionem claram, & distinctam entis mobilis sufficienter scimus. Per partes enim obscuritas in lucem transit, & lux obscuritatem excludit: itaque umbrarum terminum supergressi dictabimus claritate præcincti. Si tamen non desit Thomas, cuius lux alma Ecclesiam cingit, tenebrasque resolvit: ad cuius præsentiam Hæreticorum ingemiscunt silvæ, tremunt toto pulvere campi, qui semper inter sapientes canit victorias, & fert ad sydera palmas. De cuius fortitudine sit:

QVÆSTIO VNICA.

De Principijs in communi.

ARTICVLVS I.

Verum principia entis naturalis sunt plura, quàm tria?

§. I.

Aliquibus suppositis statuitur negativa conclusio.

IN art. præsentî ante omnia præmittenda est differentia inter principium, & causam, & elementum. Nam principium est illud, à quo aliquid procedit. Sicut Pater in divinis est principium respectu filij procedentis ab ipso, de quo D. Tho. 1. p. q. 33. Causa verò supra rationem principij addit veram dependentiâ, Et

idè Pater in divinis causa non est respectu filij. Quia filius non verè dependet à Patre. Elementum autè suprâ vtrumque superaddit esse aliquid intrinsecû. Undè elementum est intrinsecû principium, & intrinseca causa. Ex his constat latius patere principium, quàm causam: & causam, quàm elementum. Quia plùs ad causam, quàm ad principium, & plùs ad elementum, quàm ad vtrumque requiritur. Privatio namque est principium entis naturalis; non tamen causa. Et finis, & causa efficiens sunt: verè causæ; non tamen sunt elementa. Eo quod non intrinsecè, tantum comparantur ad effectum. Modo autem solùm loquimur de principio, in quadam determinata acceptione, & quatenus ex illo fit ens naturale. Et in hoc sensu principia

Aristoteles diffinivit, esse illa: *Quæ non fiunt ex alijs, neque ex alterutris, sed omnia fiunt ex ipsis.*

2. not. est, diffinitionem prædictam esse bonam. Quod suadet authoritas Aristotelis 1. Physicor. textu 24. talem diffinitionem assignantis.

Prob. tamen particulas explicando. Per primam namque particulam, *quæ non fiunt ex alijs*, denotatur talia principia esse prima. Quia si fierent ex alijs prima non essent. Sicut omnia composita non sunt prima principia: quia semper ex alijs fiunt. Per alteram particulam, *neque ex alterutris*, significatur vnum principium ex alio fieri non posse, ad distinctionem aliorum, quæ ex alijs componuntur. Per ultimam denique particulam, *sed omnia fiunt ex ipsis*, indicatur omnia entia naturalia fieri ex prædictis principijs. Ex qua quidem explicatione constat esse bonam diffinitionem traditam principiorum.

Dices 1. Diffinitionem istam competere Deo, qui tamen non est principium entis naturalis. Ergo competit alijs à definito. Et consequenter bona non est. Prob. ant. Deus ex nullo fit, & omnia fiunt ex Deo. Ergo conuenit illi diffinitio.

Resp. tamen faciliè. Omnia fieri ex Deo tanquã à quo. Quoniam ex ipso sunt omnia; non tamen ex ipso tanquã ex quo, vel ex parte componente, aut termi-

no à quo fieri, aut mutationis ipsorum. In quo sensu intelligitur illa particula ex indiffinitione posita. Et ita Deo non competit assignata diffinitio.

Dices 2. Forma materialis est principium entis naturalis. Et tamen fit ex materia. Quia ex illa educitur, & in ipsa recipitur. Ergo illa particula *neque ex alterutris* non competit omni definito. Ac proinde diffinitio bona non erit.

Rursus etiam forma fit ex privatione. Nam vnumquodque fit ex non tali, sicut ignis ex non igne, vel ex privatione ignis. Sed privatio etiam est principium. Ergo vnum principium ex altero fit. Et consequenter non bene ponitur prædicta particula.

Resp. tamen formam fieri ex materia, tanquam ex subiecto, in quo recipitur, & ex quo educitur; non tamen fit ex materia, tanquam ex parte intrinseca componente: in quo sensu intelligitur assignata particula. Similiter etiam forma fit ex privatione tanquam ex termino à quo; non tamen tanquam ex parte intrinseca componente. Et ita nunquam fit ex alio eodem modo, quo fieri ex alijs per diffinitionem principiorum excluditur.

2. resp. Ad utramque. Quod forma propriè loquendo non fit. Nam fieri ordinatur ad esse. Et ideò sicut forma propriè non habet esse: ita propriè loquendo

non fit ; sed solum constituit compositum factum. Et propterea fieri ex alijs proprie , quomodo intelligitur in diffinitione principiorum, non competit formæ in ordine ad privationem, vel in ordine ad materiam. His ergo præsuppositis.

§. II.

Statuitur nostra Conclusio.

Principia entis naturalis in fieri non sunt plura quam tria.

Conclusionem istam probamus. Quia ad generationem entis naturalis sufficit terminus à quo, & terminus ad quem, & subiectum vtriusque. Ergo ad fieri entis naturalis non concurrunt plura principia, quam hæc tria, privatio videlicet, quæ est terminus à quo, & forma, quæ est terminus ad quem, & materia, quæ est vtriusque subiectum. Antec. probatur. Ad quamcumque mutationem sufficiunt terminus à quo, & terminus ad quæ, & subiectum vtriusque. Nam hæc tria sufficiunt, vt subiectum mutabile verè transeat de non esse, vel de privatione formæ ad formam habendam. Ergo etiam ad generationem entis naturalis sufficiunt terminus à quo, & terminus ad quem, & subiectum vtriusque, quod verè per generationem mutatur.

Respondebis. Generationem non esse per se mutationem. Quia plures asserunt eductionem formæ elementorum, quæ potuit contingere in prima eorum productione, futuram esse generationem; non tamen futuram esse veram mutationem. Eo quod ibi non intercederet vera privatio. Et consequenter, ex quo ad omnem mutationem sufficiant tria principia assignata, non infertur eadè sufficere ad generationem, quæ solum per accidens mutatio est.

Contra tamen est. Quia licet iuxta sententiam admittam generationem ex conceptu communi fit per accidens mutatio; generatio tamen, quæ fit virtute naturalis agentis, est mutatio per se. Ergo tria principia, quæ sufficiunt ad mutationem, etiam sufficiunt ad generationem, quæ fit virtute agentis naturalis, de qua tantum loquimur in præsentibus. Probatur antec. Generatio, quæ fit virtute naturalis agentis per se, connectitur cum alteratione. Sed per alterationem disponitur materia ad receptionem vnius formæ præ alia. Et consequenter in ipsa materia pro priori ad generationem subsequutam invenitur vera privatio. Ac proinde vera reperitur mutatio in ipsa materia, dum per generationem transit de tali privatione ad formam habendam. Ergo generatio, quæ fit virtute naturalis agentis, per se, & essentialiter est mutatio.

§. III.

*Argumentis, contra conclusionem istam
occurritur.*

Arg. 1. Alia principia præter assignata, requiruntur ad fieri entis naturalis. Ergo principia entis naturalis in fieri sunt plura quam tria. Probatur ant. primò. Ad fieri entis naturalis requiritur ex parte termini ad què privatio formæ corruptæ: & etiam vt fiat ens naturale, requiritur generatio. Sed hæc non assignantur inter principia. Ergo alia præter assignata, requiruntur.

2. Prob. ant. Partes ex quibus materia componitur, in probabili sententia, requiruntur ad fieri entis naturalis, & in ipso iam factò, permanet: & rursus modus vnionis, qui requiritur in sententia probabili, vt vniantur forma, & materia, per se etiam ingreditur ad fieri entis naturalis. Deinde in sententia etiam probabili, forma totalis habet rationem naturæ. Et consequenter est verè principium. Ergo alia principia ultra assignata requiruntur.

Resp. ad arg. neg. antec. & ad 1. prob. dicimus: quod sicut est per accidens, quod in materia præcesserit forma; ita privatio formæ corruptæ, se habet per accidens ex parte termini ad quem. Et idè per se nec ad mutationem, nec ad generationem requiritur.

De generatione autem concedimus necessariam esse, sed solum se habet vt motus, & via vt medium necessarium, vt vniantur, & cauent materia, & forma: illud autem quod tantum se habet vt motus, & via non est verè principium entis naturalis.

Ad 2. prob. ant. resp. Partes materiæ esse eiusdem speciei constituentes vnã, & eandem materiam per modum vnus receptivam formæ, & materiam per ipsas non constitui in ratione mobilis. Et ita tales partes rationem principij, non habent. De modo etiam vnionis asserimus esse medium, & nexum, vt vniantur partes, & principia; non tamen esse partem. Et idè non esse principium.

In tertio exemplo maior est difficultas. Quia forma totalis verè sit ex alijs, quod est contra rationem principij: & insuper est quid distinctum realiter tam à materia, quam à forma divisivè. Consequenter si pro principio assignatur, videntur plura quam tria. Quia tamen sententia saltem extrinsecè probabilis est.

Respondetur. Formam totalem non ponere innumero cum principijs assignatis. Quia tantum importat materiam, & formam unitas, & ab illis simul sumpris realiter distincta non est. Si autè comparatur ad illas divisivè, realiter ab illis distinguitur: sed à forma distinguitur ratione mate-
ria,

riæ, & à materia ratione formæ. Qua propter ab vno principio solum differt ratione alterius. Et propterea non ponit in numero cum principijs assignatis.

Secundo, & facilius poterat responderi, nos in præsentia non determinare omnia principia, quæ habent rationem naturæ, inter quæ admiffa sententia numerat formam totalem; sed solum determinare principia illa, quæ per se requiruntur ad fieri, & ex quibus resultat ens naturale, tanquam ex partibus intrinsicè componentibus, & vt ex termino à quo mutationis, & fieri. Cum que forma totalis nec sit pars respectu sui ipsius, nec terminus à quo mutationis. Inde fit principia entis naturalis, de quibus loquimur, non esse plura quam tria.

2. arg. Ad fieri entis naturalis per se requiruntur dispositiones ad formam introducendam: per se etiam requiritur ex parte termini à quo forma corrupta; eo quod generatio vnius est corruptio alterius. Ergo alia principia præter assignata requiruntur.

Respondent aliqui. Dispositiones non ponere in numero cum materia. Quia ex parte materiæ se habent illam præparantes ad novam formam. Et ita licet dispositiones habeant rationem principij, non inde infertur, quod dentur plura quam tria.

Hæc tamen solutio, quam-

vis sufficienter argumento satisfaciatur; vera tamen non est. Quia principia entis naturalis tantum sunt forma, & privatio, & subiectum vtriusque. Sed dispositiones non sunt forma, vel privatio, nec subiectum vtriusque. Nam in dispositionibus nec forma, nec privatio recipitur. Ergo dispositiones rationem principij non habent.

2. Doctrinæ falsitas suadetur. Quia dispositiones præparantes ad formam ignis v.g. sunt verè, & propriè accidentia. Sed forma accidentalis non potest esse principium. Quia non habet rationem naturæ. Ergo idem quod prius. Vnde tali solutione relicta

Resp. Dispositiones necessario requiri ad fieri entis naturalis; solum tamen requiruntur tanquam conditiones ad fieri: & vt materia determinetur potius ad hanc formam, quam ad alteram habendam; non tamen ex illis fit ens naturale tanquam ex partibus, vel termino à quo. Et ita non debent inter principia numerari. Sicut ex parte causæ efficientis requiritur applicatio ad agendum; non tamen verè, & propriè numeratur inter causas efficientes effectus.

Ad aliam autem prob. imbitam in principali arg. resp. Corruptionem non esse per se intentam à natura. Et quod ignis generetur ex ligno, vel palea esse per

per accidens. Nam ignis per se solum petit fieri ex non igne. Et ideo forma corrupta per accidens se habet ad mutationem. Et consequenter inter principia numeranda non est. Si enim per impossibile daretur generatio absque corruptione, adhuc esset vera mutatio, & principia veræ mutationis haberet.

Sed inst. Datur generatio, quæ per se, & formaliter supponat corruptionem alterius formæ. Ergo forma corrupta per se ad fieri entis naturalis requiritur. prob. antec. Generatio cadaveris per se supponit corruptionem viventis: & generatio aceti per se supponit corruptionem vini. Ergo antec. verum est.

Resp. tamen facile negan. utrumque ant. Quia forma cadaveris per se solum fit ex non cadavere: & acetum per se solum fit ex non aceto, Aristotele dicente: quod unumquodque fit ex non tali. Quia propter generatio aceti, & cadaveris solum ex conceptu individuali, & materiali supponit formam vini, vel viventis, & non ex conceptu individuali per se (ut occurramus replicæ, quæ poterat fieri, sed ex conceptu individuali præsuppositivè, & ut quid antecederet requisitum. Hic autem solum assignamus principia, quæ per se, & formaliter requiruntur. Et ideo formam corruptam inter principia non ponimus.

ARTICVLVS II.

Utrum principia entis naturalis in fieri sint tria?

S. I.

Statuitur affirmativa conclusio.

P Principia entis naturalis in fieri esse tria. Materiam videlicet, & Formam, & ipsius Privationem docuit Arist. in præsentis capit. 6. & Angelicus Præceptor ibidem lect. 13. & hoc idem nos.

Ratione sequenti probamus. Ea sunt principia entis naturalis in fieri, quæ per se, & formaliter requiruntur ad quacumque veram mutationem. Sed ad veram mutationem tria principia assignata requiruntur. Ergo tria sunt principia entis naturalis in fieri. Prob. mi. Vera mutatio est verus transitus de non esse formæ ad formam. Sed in tali transitu verè importatur non esse formæ, vel privatio illius, & subiectum, quod mutatur: quod quidem est materia: & etiam ipsa forma, quæ antecederet in materia non erat. Ergo ad veram mutationem tria principia assignata requiruntur.

Conf. Ad fieri entis naturalis secundum doctrinam Philosophi requiruntur principia contraria, qualia sunt forma, & illius privatio, quæ simul esse non possunt. Sed contraria hæc debent habere

bere aliquod subiectum commune, a quo se expellere possint. Ergo ad fieri entis naturalis requiruntur tria principia, forma videlicet, & privatio formę, & subiectum, vel materia, in qua forma, & privatio recipiuntur.

Respondebis Principia entis naturalis esse in linea substantiæ. Et consequenter non posse esse contraria. Quia substantiæ nihil est contrarium, sicut dicitur in eius prædicamento.

Respondebis. 2. Aliqua non fieri ex suo contrario; sed potius ex suo simili: sicut quando ex homine pallido generatur cadaver pallidum, & ex alimento nigro corpus nigrum excrementi generatur, & huiusmodi alia. Sed tali principio probat Aristoteles principia esse contraria: quia videlicet vnumquodque fit ex non tali, vel ex suo contrario. Ergo principia entis naturalis contraria non sunt.

Vtraque tamen solutio inefficax est. Quia contrarietas in præfenti non accipitur strictè, in quo sensu substantiæ nihil est contrarium; sed accipitur latè, pro incompatibilitate rerum. Sed principia substantialia in hoc sensu sunt contraria. Quia forma, & eius privatio incompatibiles sunt. Ergo principia entis naturalis in sensu, quem intendimus, sunt contraria.

2. Etiam solutio rejicitur. Quia illud principium, Vnumquod-

que fit ex non tali, vel ex suo contrario, intelligendum est de eo, quod primario fit; non autem de illo quod solum fit secundario. Sed forma substantialis, quæ primario fit, semper producitur ex privatione contraria. Ergo ex illo principio benè inferitur principia esse contraria.

Addimus. Quod accidentia licet secundario producantur ad productionem substantiæ, etiam per se sunt ex non tali. Quia sicut forma substantialis per se fit ex privatione, & solum materialiter, & præsuppositivè supponit formam corruptam: ita accidentia quandoque supponunt accidentia sibi similia; per se tamen, & formaliter solum privationem propriam requirunt. Ideò sicut forma cadaveris solum materialiter supponit formam corruptam: ita pallidum solum materialiter fit ex pallido: & rubrum de rubro, idemque in omnibus alijs.

§. II.

Solvuntur Argumenta contra conclusionem istam.

ARg. 1. Arist. numerat privationem inter principia per accidens. Ergo privatio nõ est principium per se requisitum ad fieri entis naturalis. Rursus etiã, in fieri cœlorum, & elementorũ fuit simul creata materia cū forma. Quia vtraque fuit per eandẽ actio.

actionem producta. Ergo ibi non fuit vera privatio, ad quam requiritur materiam præcedere formam. Consequenterque privatio non requiritur ad fieri omnis entis naturalis.

Resp. Privationem vocari ab Aristotele principium per accidens comparativè ad ens naturale in facto esse, ad quod privatio non intrat; non tamen esse principium per accidens comparativè ad ipsum in fieri, vel ad eius mutationem, quæ per se, & formaliter est transitus de non esse, vel de privatione formæ ad formam habendam.

Ad alteram prob. ibi indutam resp. Nos in præsentî solum assignare principia, quæ per se requiruntur ad fieri entis naturalis, quod per generationem producitur; non autem entis naturalis, quod per creationem fit, qualia fuerunt Cælum, & Elementa in prima sui productione. Et ratio est. Quia creatio est productio entis ex nihilo. Et ideò non fit ex præsupposito subiecto, in quo privatio reperiri possit.

Sed inst. Dabile est ens, quod per creationem non fiat. Et tamè in sui fieri privationem non habeat. Ergo ad fieri entis, etiam per creationem non facti, nõ requiritur per se privatio. Probatur anteced. Si ex materia non disposita educeretur virtute divina forma, compositum resultans non esset per creationem productum.

Quia non esset de nihilo factum. Et ideò Adamus creatus non fuit: quia de limo terræ formatus. Et tamen in materia illius entis ita producti non daretur vera privatio. Eo quod materia non præcessisset cum carentia privativa formæ. Siquidem antecederet, quo tempore poterat esse privatio, non erat materia disposita ad talem formam habendam. Ergo dabile est ens etiam per creationem non factum, ad cuius fieri privatio requisita non fit.

Resp. tamen facile. Nos in præsentî solum loqui de ente producto, non virtute divina; sed virtute naturalis agentis: illud autè ens, de quo replica procedit, non esset factum virtute agentis naturalis. Nam agens naturale solum de materia antecederet disposita potest educere formam.

2. Arg. Forma substantialis non est principium entis naturalis in fieri. Ergo non requiruntur tria principia assignata. Prob. ant. Forma substantialis est terminus ad quem generationis. Ergo non est principium entis naturalis in fieri. Nam ideò compositum principium non est: quia est terminus ad quem generationis. Et consequenter, si hoc idem habet forma, non erit principium.

Resp. Compositum esse terminum ad quem, non quidè simplicem sicut forma; sed compositum ex alijs tanquam ex partibus: quod forma non habet. Et ideò

Ideò excluditur à ratione principij, non verò forma.

3. Arg. Privatio est aliquid rationis. Sed ens rationis non potest esse principium entis realis, qualis est generatio substantialis, vel compositum in fieri. Ergò privatio principium generationis non est.

Resp. dist. mai. Privatio sumpta formalitèr : conc. mai. fundamentalitèr sumpta : nego mai. & conc. min. neg. conseq. sub dist. mai. Licèt namque privatio formalitèr sumpta sit ens rationis, & ideò provt sic non possit esse principium; fundamentalitèr tamen sumpta privatio est carentia realis formæ in subiecto apto ad illam habendam : & secundùm istam rationem est principium entis naturalis in fieri.

Sed inst. Privatio fundamentalitèr sumpta non ponit in numero cum materia. Ergò si provt sic est principium, non erunt tria principia. Prob. ant. Materia est principium generationis, vt excludit omnem formam. Quia provt sic est proximè capax novæ formæ. Sed materia, vt excludit omnem formam non ponit in numero cum privatione formæ fundamentalitèr sumpta, neque è contra. Ergò privatio fundamentalitèr sumpta non ponit in numero cum materia.

Resp. neg. ant. Ad prob. dist. mai. Exclusionè connotata necessario : conc. mai. Exclu-

sione constituyente materiam in ratione principij : neg. mai. & sub eadem dist. min. neg. conf. Licèt namque materia non sit principium generationis, nisi quatenus excludit omnem formam; exclusio tamen formæ solum de connotato requiritur, vt materia sit principium: quatenus vnum principium essentialitèr connotat aliud: ipsa verò materia per suam solam entitatem tanquam per rationem formalem constituitur in ratione principij. Instantia est in ipsa forma, quæ non est principium, nisi quatenus connotat privationem ex qua fit; & tamen est principium à privatione diversum.

4. Arg. Privatio opponitur cum generatione. Ergò non est principium ipsius generationis. Quia principium nequit opponi cum eo, cuius est principium. Sicut punctum indivisibile, quod est principium lineæ, non opponitur cum ipsa. Prob. ant. Privatio destruit generationem. Ergò opponitur cum illa. Prob. ant. Privatio destruit formam constituentem inadequatè generationè in ratione mutationis. Nam mutatio essentialitèr constituitur per formam, tanquam terminum ad quem. Ergò destruit generationem. Quia destruens constitutum destruit etiam constitutum.

Conf. Motus non dicitur naturalis per ordinem ad privationem. Ergò privatio non est principium

cipiū entis naturalis. Aliās motus diceretur naturalis per ordinē ad ipsam. Eo quod motus in tantum est naturalis, in quantum conformis est suo naturali principio.

Conf. 2. & præcedens doctrina explicatur. Qui a principium debet esse in eodem instanti cum principiatio. Sed privatio in instanti generationis non est. Ergo non potest esse principium illius. Prob. min. In instanti, in quo est generatio, est etiā forma substantialis. Sed privatio, & forma non possunt esse simul. Ergo privatio in instanti generationis non est.

Resp. dist. Ant. Cum generatione quantum ad simultatem essendi: conc. ant. Quantum ad essendi necessitatem: neg. ant. & conseq. Privatio namque, cum sit terminus à quo per generationē de relictus, & exclusus, non potest esse simul cum ipsa generatione, sed opponitur cum illa quantum ad simultatem essendi; necessario tamen requiritur privatio, vt ipsa generatio existat. Et ideo quantum ad necessitatem essendi non opponitur cum illa.

Ad prob. Verò eodem modo resp. Privationem destruere generationem, & formam quantum ad simultatem essendi: quia simul esse non possunt; non tamen illas destruere quantum ad necessitatē essendi, sed potius, vt existat generatio, & producatur forma per veram mutationem, privatio necessaria est.

Dices. Si semel privatio destruit generationem quantum ad simultatem essendi, principium verè destruit principiatum. Sed principium verè destruere principiatum est principium non esse principium, & initium sed destructionem, & finem. Ergo privatio non erit principium ipsius generationis.

Resp. Principium pro instanti in quo principij: conc. mai. Pro duratione sequenti: neg. ma. & dist. min. Non esse principium rei exituræ pro eodem instanti: conc. min. Pro duratione sequenti: neg. min. & conseq. Licet namque principium intrinsecum non possit destruere principiatum: aliās se ipsum destrueret; principium tamen extrinsecum, quod quidē principiat per modū termini necessario de relictis, destruit principiatū, ipsumque tollit pro tempore vel instanti principij; non tamen pro duratione sequenti: sed potius principium ipsum requiritur, vt pro duratione sequenti existat principiatū. Cumque privatio sit principium extrinsecum per modum termini de relictis consequens fit modo prædicto posse destruere generationem, & simul ipsam principiare.

Ad 1. Conf. Facile resp. Motum solum dici naturalem per ordinem ad principia intrinseca; non verò per ordinem ad extrinseca. Et ideo mirum non est, quod non dicatur naturalis per ordi-

ordinem ad privationem, quam non asserimus esse principium intrinsecum, sed solum esse extrinsecum principium.

Ad 2. conf. resp. neg. mai. vniuersaliter intellectam. Quia principium, quod est tale per modum termini à quo de relictis, nō debet esse simul pro aliquo instanti cum ipso principiatio; sed satis est, quod immediatē antea præcesserit: & huius generis est privatio, quæ se habet tanquam terminus à quo derelictus per ipsam generationem. Et ideo non debet esse simul cum ipsa, neque cum forma producta in instanti generationis; sed vtramque præcedit, & ad vtramque requiritur.

2. resp. Principium per modum termini à quo derelicti per ipsam generationem non posse esse simul cum ipsa, & cum forma producta per modum afficientis subiectum. Alias privatio, & forma essent simul afficientes subiectum, & præstantes illi proprium effectum formale vtriusque. Quod implicat. Sicut implicat subiectū, vel corpus aliquod esse simul lucidum, & tenebrosū. Potest tamen privatio in expelli esse simul cum ipsa generatione, & forma producta. Quia forma non præstat effectum formalem expellendi privationē, nisi dum est. Et consequenter in instanti, in quo est forma, expellit privationem: si autem forma expellit, ipsa etiam privatio expellitur.

Mag. Froyla n.

Qua propter privatio, quæ entitativè, & in genere causæ materialis iam non est, expellitur modo formalitè. Quia antecedentè adhuc forma non præstaverat effectum formalem expellendi. Sicut forma de novo introducta expellit etiam formam præcedentem, quæ licet iam entitativè non sit; modo tamen terminat expulsionem formale novæ formæ: & ita modo est in expelli. Et eodem modo peccatum, vt sæpè asserit D. Th. expellit gratiam, quæ fuit, non gratiam, quæ est. Quod intelligendum est de gratia sumpta entitativè. Nam de gratia sumpta quantum ad expelli formalitè, affirmare modo non esse nihil aliud est, quam asserere modo de præsentī non expelli, quod expellitur de præsentī. Quam solutionem eandem cum præcedenti, licet non ita claram, iudicamus. Ex quo constat, quàm sine fundamento solutio ista à pluribus impugnatur.

§. III.

Argumentum difficile solvitur.

TAndem arg. Quia, quando vermis generatur ex speciebus Sacramentalibus, nō intervenit aliqua privatio. Ergo datur ens per generationē productum, ad cuius fieri non concurrat privatio. Prob. ant. In tali generatione non datur aliquid instans, in quo materia vermis

F

non

non fuerit sub eius forma. Ergò in illa generatione privatio non est. Prob. antec. Quando forma verm̄is prodegitur, vel in illo eodem instanti creatur materia, vel quantitas in materiam convertitur. Ergò non datur ali- quod instans, in quo materia verm̄is non fuerit sub eius forma. Quia si materia creatur, in eodem instanti, quo creatur, recipit formam. Et si quantitas in materiam convertitur, in eodem etiam instanti conversionis recipit formam. Et consequentèr non datur instans, in quo materia verm̄is non fuerit sub eius forma.

Respondent aliqui Thomistæ, quod quando verm̄is generatur ex speciebus Sacramentalibus creatur de novo materia substantialis, quæ pro aliquo priori præcedit formam, pro quo priori intelligitur formæ carentia, quæ tamen est aliqua privatio; licèt non ità stricta, licèt ea, quæ tempore præcedit formam. Et ità nunquam verificatur dari generationem naturalitèr factam non involventem aliquam privationem

Quid autem sentiamus circa veritatem privationis à signatæ, infra dicemus, de formis Cælorum, & elementorum disputantes. Modò verò solùm intendimus persuadere solutionem istam esse expressam contra doctrinam D. Th. Quia 3. p. q. 77.

art. 5. in corp. propè finem refert. Ang. Doct. opinionem aliorum assèrentium. Quòd quando verm̄is generatur, creatur de novo materia; & talem opinionem sequentibus verbis impugnat: *Ve um quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculosè aliquid accidat in hoc Sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est, quod materia recreetur, vel redeat, melius videtur dicendum. Quod in ipsa consecratione miraculosè datur quantitati dimensivæ panis, & vini, quod sit primum subiectum subsequenium formarum, hoc autem est proprium materia. Et idè ex consequenti datur prædicta quantitati dimensivæ, omne illud, quod ad materiam pertinet. Et idè quidquid posset generari ex materia panis vel vini si adesset, totum potèst generari ex prædicta quantitate dimensivæ panis, vel vini; non quidem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti. Quibus verbis, & materiam non creari, & simul quantitatem recipere formam verm̄is geniti de novo apertissimè docèt D. Thon.*

Resp. adversarij, D. Th. solum intendere non creari eandem materiam, quo prius erat materia panis, & vini; non tamen negare, quod alia materia creetur.

Sed contra est, Quòd ratio qua D. Th. suadet, materiã panis, vel vini non creari, excludit etiam creationè cuiuscumque materiæ, vt verba, & articulũ consideranti conf.

constabit. Nè tamen hæc via ma-
neat adversarijs fugiendi, audiant
modò Ang. Præcep.

Ipsè namque quodl. 9. art. 5.
ad 3. prædictâ solutionem attin-
gens, & illam esse probabilem di-
cens, hæc verba subiungit: *Vnde si
debet ista opinio sustineri, intelligenda
est per substantiam panis materia panis:
non quod redeat, quæ prius erat; sed
quod destruitur speciebus, aliqua mate-
ria à Deo ibi pro videatur, vel per crea-
tionem, vel quocumque alio modo, ex
qua possint huius modi corpora generari.
Alia verò opinio est planior, ut di-
catur, quod illis accidentibus, sicut
datum est per se subsistere divina vir-
tute, similiter datum est, ut agant,
& ex eis fiat quidquid fieret ex subst-
tantia panis, vel quidquid ageret si
maneret; & hac virtute nutriunt, &
vermes, vel cineres exinde generantur.*
In quibus manifestè explicat se
ipsum sentire nullam materiam,
nec panis, vel vini, nec alteram
de novo creari.

2. resp. alij, materiam de novo
non creari, ut docet D. Th. sed ip-
sam quantitatem panis, vel vini, in
materiam converti, & ita conver-
sam recipere formam vermis.

Sed hæc solutio eadè via im-
pug. Quia D. Th. asserit rationa-
bilitè nõ dici, quod aliquid acci-
dat miraculosè in hoc Sacramen-
to præter id, quod est ex ipsa con-
secratione, ex qua non est, quod
materia creetur. Sed etiam ex ip-
sa consecratione non est, quod
quantitas in materiam converta-

tur. Ergò quantitas non conver-
titur in materiam.

Insupèr etiam Ang. Præc. in
auth. 2. cit. impugnat sententiam
asserentem, materiam ibi provide-
ri, vel per creationem, vel quocum-
que alio modo. Sed pro videri
materiam ibi per conversionem
quantitatis in materiam, est ma-
teriam de novo provideri aliquò
modo. Ergò D. Th. impugnat
conversionem quantitatis in ma-
teriam. Et consequenter hanc se-
cundam solutionem impugnat.

Ex quibus, quia clarissima
sunt constat, quod quãdo D. Th.
affirmat quantitatem in materiam
converti, intelligendus est, de cõ-
versione quantùm ad effectum, &
modum: quatenus quantitas ex
vi præcedentis miraculi recipit
formam substantialem de novo
advenientem, & facit quidquid
materia faceret, si adesset.

Et similiter ex his manifesta
est nostra solutio: videlicet in ge-
neratione vermis ex speciebus Sa-
cramentalibus, neque materiam
creari, neque quantitatem in mate-
riam converti, sed ipsam quantita-
tem gerere vices substantiæ, & esse
substantiam in munere, & reci-
pere formam substantialem, sicut
illam materia panis reciperet, &
in ipsa quantitate tempore ante-
cedenti generationem esse etiam
privatõnem formæ substantialis in-
troducendæ, sicut esset in quacum-
que materia, si ibi materia inve-
niretur. Per quæ argumentum fac-

tum nullam difficultatē confer-
vat. Et quamvis doctrina imagi-
nationem non transcendentibus,
difficillima sit, est tamen sustinē-
da, quia traditur expressè ab An-
gelico Magistro, cuius intelligen-
tia, in omnibus, & maxime in si-
milibus difficultatibus, imbecili-
tati nostræ præferenda est.

§. IV.

*Solvuntur plura, quæ contra so-
lutionem nostram oppo-
nuntur.*

CONTRA doctrinam istam, tam
D. Thomæ, quam nos-
tram, arguunt adversa-
rij 1. Quia nullum agens natu-
rale potest educere formam sub-
stantialem de potentia quantita-
tis. Ergo quando vermis natura-
liter generatur ex speciebus Sa-
cramentalibus, forma vermis
non in quantitate recipitur. Prob-
ant. Agens naturale non potest
educere formam de potentia su-
iecti, nisi talis potentia sit natu-
ralis. Eo quod sola potentia na-
turalis subijcitur virtuti natu-
ralis agentis. Sed potentia quanti-
tatis ad formam substantialem
naturalis non est, sed tantum
obediētialem, & soli subdita Deo.
Ergo nullum agens naturale po-
test educere formam substantia-
lem de potentia quantitatis.

Resp. ad arg. neg. ant. ad
prob. dist. min. Naturalis non est

in quantitate secundum se: coney
min. In quantitate per se substi-
tente, & ex suppositione mira-
culi: neg. min. & conseq. Licet
namque potentia ad formam
substantialem non sit naturalis
in quantitate secundum se; est
tamen naturalis quantitati, sup-
posita consecratione, ex qua ha-
bet quantitas, quod gerat vices
materiæ, & faciat quidquid ma-
teria faceret, si ibi esset. Et ideo
agens naturale, supposito mira-
culo præcedenti, potest educere
formam substantialem de poten-
tia quantitatis.

Dices. Etiam supposito
miraculo præcedenti quantita-
tem esse verum accidens. Ergo
nequit recipere formam substan-
tialiam. Quia forma substantialis
non potest in accidenti recipi, ne-
que ex illo educi.

Resp. tamen. Quantitatem
supposito miraculo præceden-
ti esse de linea accidentis ma-
terialiter, & entitative; forma-
liter tamen, & in munere esse
materiam substantialem. Et ideo
potest formam substantialem re-
cipere.

Sed inst. Quantitas non po-
test esse in munere primum su-
biectum receptivum formæ sub-
stantialis. Ergo non potest esse
in munere materia. Probatur
ant. Esse primum subiectum re-
ceptivum formæ substantialis est
de essentia materiæ. Ergo quan-
titas non potest esse in munere
pri-

primum subiectum receptivum formæ substantialis. Quia quod est de essentia materiæ nullo modo potest quantitati convenire.

Resp. neg. ant. & ad prob. dist. ant. Primum subiectum connaturaliter, & ex natura rei receptivum formæ: conc. ant. Primum subiectum, tam ex natura rei, quam in munere, vel alio modo: neg. ant. & conseq. Quia de essentia materiæ est esse primum subiectum connaturaliter, & ex natura rei receptivum formæ substantialis, & ad talem finem ordinatum à natura. Et ideò esse subiectum tali modo nullatenus potest quantitati convenire. Non tamen est de essentia materiæ esse subiectum primum substitutivè, & in munere, & ex vi alicuius miraculi præsuppositi. Et ita esse subiectum hoc modo potest competere quantitati.

Sed inst. Esse subiectum primum ex natura rei, & connaturaliter receptivum est de essentia materiæ. Ergò quantitas nec in munere potest esse primum subiectum. Prob. conf. Quia esse primum actum ex natura sua est de essentia formæ substantialis non potest aliqua forma accidentalis etiam in munere esse primus actus. Ergò si esse primum subiectum connaturaliter receptivum est de essentia materiæ, non poterit quantitas esse primum subiectum etiam in munere.

Resp. neg. ant. & ad prob. neg.

Mag. Froylan.

causalem vt adæquatam. Quia non ideò præcisè forma accidentalis non potest esse in munere primus actus. Quia esse primum actum ex natura sua sit de essentia formæ substantialis; sed insuper: quia primus actus dat esse simpliciter substantiale, & speciem essentialem composito substantiali, quod tamen formæ accidentali convenire non potest.

Dices. Formæ accidentali convenire non potest dare primum esse simpliciter. Ergò quantitati accidentali convenire non poterit recipere primum esse simpliciter substantiale. Quia in utroque eadem repugnantia videtur.

Resp. neg. conseq. Et ratio discriminis est. Quia esse subiectivum receptivum formæ substantialis est prædicatum imperfectum in linea substantiæ. Eo quod est prædicatum magis potentiale inter omnia substantiaalia. Et ideò potest competere quantitati, quæ in linea accidentis est perfectissimum prædicatû: & supremum infimi, potest attingere infimum supremi. Esse verò primum actum est perfectissimum in linea substantiæ. Et ideò non potest competere alicui accidenti. Quia supremum supremi nullum prædicatum ex inferioribus potest attingere.

2. arg. Si forma substantialis in quantitate reciperetur, illud cõ-

positum non esset vnum numero. Quia in rebus materialibus sola materia est principium individuationis. Et consequenter, si ibi non esset materia, sed sola quantitas, compositum illud non posset habere numericam unitatem. Sed hoc admittendum non est. Ergo forma vermis non recipitur in quantitate.

non Conf. Si forma vermis reciperetur in quantitate, non posset à tali forma dimanare aliqua quantitas. Quia in præsentia primæ recipientis formam, secunda superflua est. Sed hoc etiam non est dicendum. Quia accidentia sequuntur ad formam: & inter ea primario sequitur quantitas. Et propterea in viventibus quantitas semper est determinata: quia sequitur ad formam determinatam. Ergo forma vermis in quantitate recipi non potest.

Resp. tamen neg. mai. Quia in rebus materialibus principium individuationis, quod est tale ex natura sua, est sola materia; ex suppositione tamen alicuius miraculi præcedentis, sicut quantitas gerit vices materiæ ad recipiendas dispositiones præparantes ad novam formam, & per eas sigillatur: ita etiam determinata, & sigillata per illas, est principium individuationis. Et ideò illud compositum erit vnum numericè, quamvis forma in quantitate recipiatur.

Ad conf. etiam neg. mai.

Quia illa quantitas secundum rationem propriam quantitatis purè de materiali se habet, & solum habet de formali genere vices materiæ. Et ideò non communicat composito extensione, quam habet: sed ultra illam propria quantitas à forma dimanat, per quam tota substantia vermis extenditur; non tamen totaliter. Quia quantitas receptiva formæ per se ipsam extensa est. Et consequenter alia extensione non indiget; sed tantum indiget illa totum, & alia, ad quæ quantitas formalitèr non comparatur vt extensa, sed solum vt materia comparatur.

Dices. Si vera est data doctrina, erunt duæ quantitates in eodem composito. Et consequenter erunt in eodem composito. Duo accidentia solo numero distincta. Quod Thomistæ nunquam admittimus. Ergo solutio admittenda non est.

Resp. tamen. Illa accidentia materialitèr, & in esse entis solo numero distinguuntur: formalitèr tamen specificè distinguuntur. Quia quantitas receptiva formæ in munere, & formalitèr est substantia, vel materia. Et ideò formalitèr diversa est à quantitate consequuta ad formam substantialem, quæ formalitèr considerata intra lineam accidentis existit.

3. arg. Vermis genitus ex speciebus Sacramentalibus est totum sub-

substantiale formaliter. Sed partes compositi substantialis debent esse de linea substantiæ. Ergo subiectum receptivum formæ substantialis non potest esse quantitas, quæ est de linea accidentis. Prob. in. 1. Compositum substantiale est totum per se. Sed ex accidenti, & substantia non potest resultare vnum ens per se. Quia substantia, & accidens pertinent ad diversa prædicamenta: & ex rebus pertinentibus ad diversa prædicamenta vnum ens per se resultare non potest. Ergo ambæ partes compositi substantialis debent esse de linea substantiæ.

2. prob. min. Totum, cuius vna pars non est substantia, nequit esse substantiale. Ergo ambæ partes compositi substantialis debent esse de linea substantiæ. Probatur antec. Esse substantiale est de genere boni. Sed bonum debet esse ex integra causa. Ergo totum, cuius vna pars non est substantia, nequit esse substantiale.

Resp. neg. min. Quia secundum doctrinam Arist. & D. Th. *Ab optimo in quocumque venit denominatio.* Cumque forma in composito substantiali pars perfectissima sit: ut ipsum compositum sit substantiale, sufficit formam esse de linea substantiæ. Sicut propositio, cuius copula formalis est, dicitur propositio formalis. Quia copula est pars principalis in ipsa propositione.

Ad 1. verò prob. dicimus:

quantitatem formaliter, & in munere non pertinere ad prædicamentum accidentis; sed esse de linea substantiæ. Et ideò ex illa, & forma potest resultare vnum per se substantiale.

Ad 2. probat. min. eodem modo resp. Quantitatem formaliter, & in munere esse de genere boni, & de linea substantiæ. Et ideò ex forma substantiali, & ex tali quantitate potest totum de genere boni, vel totum substantiale resultare.

Ex doctrina tamen antecedenter explicata, & tradita ad utramque prob. manifestum fit quantitatem futuram esse subiectum subsequentium formarum usque ad finem mundi: & quod si homo longo tempore solis speciebus sacramentalibus nutritur, decursu temporis tota materia, vel maxima pars illius esset ipsa quantitas, in qua anima rationalis, sicut in propria materia inveniretur: & cum qua etiam superaddita materia propria, in qua homo sicut genitus ab initio resurget in die iudicii. Quod quidem incredibile non est, & maximè nobis, qui cum D. Th. credimus: & quem alloquentes usurpamus illud Tertuliani affatum. *Domine si error est, quod credimus, à te decepti sumus.*

Sed contra doctrinam datam ulterius instabis. Actus, & potentia per se ad actum ordinata debent esse entitative in eodem genere. Quia ratione probant Tho-

mista substantiam etiam ex suppositione miraculi, & de potentia absoluta non posse esse immediatè operativā. Sed primum subiectum receptivum formæ substantialis est potentia per se ad formam substantialem ordinata: & specificatur ab ea. Ergò non solum in munere, sed etiam entitativè debet esse in genere substantiæ, in quo est ipsa forma substantialis. Et consequenter quantitas manendo entitativè in linea accidentis non poterit esse in munere materia, & ad formam substantialem recipiendam ordinari.

Resp. dist. mai. In eodem, vel in genere inferiori: conc. ma. In eodem determinatè: neg. mai. & conc. min. nego. conf. Potentia namque per se ad actum ordinata debet esse in eodem genere cū actu, vel genere inferiori. Nā si in genere inferiori reperitur, absque vilo inconvenienti potest specificari ab actu, & ad ipsū ordinari. Et sic intelligenda est ratio, & doctrina Thomistarum. Et efficaciter probat intētum. Quia si substantia esset immediatè operativa, esset in eodem genere accidentis cum operatione, vel in genere inferiori. Et ita iam in genere substantiæ nō esset. Cumque quantitas, licet non sit entitativè substantia; sit tamen in genere inferiori, videlicet accidentis: consequens fit quantitatem posse in munere esse substantiam, vel materiam, & ad

formam substantialem recipiendam ordinari.

§. Ultimus.

Corollaria ex dictis.

EX his, quæ diximus in art. discursu, colligitur 1. Principia entis naturalis in fieri esse tantum tria, cuius propositionis utramque exponentem iam probatam relinquimus, videlicet esse tria, & non esse plura quàm tria.

2. infertur ex dictis. Principia entis naturalis in fieri esse prima contraria, contrarietate latè accepta pro ipsorum incompatibilitate. Quia talia principia non supponunt alia priora. Et incompatibilitas ipsorum est prima in genere substantiæ. Ergò contrarietas illorum prima est. Nam omnis alia, vel non est prima in genere substantiæ, vel est in genere accidentis, quod genus substantiale supponit.

Dices. Antecedentè ad assignata principia dantur alia priora contraria, scilicet forma communis abstrahens à substantiali, & accidentali, & privatio opposita cum forma prædicta. Ergò principia assignata prima contraria non sunt.

Resp. Formam communem ad substantialem, & accidentalem esse priorem in prædicando. Quia de forma tam substantiali, quàm acci-

accidentia si prædicatur; non tamen esse priorem in causando, & in essendo. Nam in rerum natura prior est forma substantialis, & prius causet, quam accidentalis forma. Nos autem impræsentis solum loquimur de principijs in essendo, & secundum ordinem, quem in rerum natura habent, in qua consideratione principia substantialia sunt priora, & prima contraria sunt.

3. Colligitur ex dictis. Principia entis naturalis in facto esse solum duo. Quia illa sunt principia entis naturalis in facto esse, quæ in ipso iam facto perseverant per modum partis. Sed in ipso iam facto perseverant materia, & forma tamquam partes componentes, non verò aliud. Ergo principia illius in facto esse tantum sunt duo.

Resp. In composito etiam perseverare elementa, & ex illis ens naturale componi. Et consequenter esse plura principia.

Contra tamen est. Quia Elementa sunt composita ex alijs. Ergo non possunt esse principia, quamvis in composito maneat. Quia principia debent esse simplicia, & non ex alijs composita.

2. Impug. data solutio. Quia elementa remanent in mixto præcisè ratione suarum qualitatum, ex quibus resultat temperamentum. Sed qualitas non est principium, nec pars compositi substantialis, sed illud constitutum

supponit, sicut substantia, & existentia, quæ propterea rationem principij non habent. Ergo ex modo quo elementa manent in mixto, non inferitur in ipso manere plura quam duo principia.

Sed inst. Modus unionis, in sententia illum admittente, permanet in composito. Sed etiam illud constituit per modum partis. Ergo manent plura, quam duo principia. Prob. minor. Copula unionis inter prædicatum, & subiectum constituit propositionem per modum partis. Ergo modus, qui unit materiam, & formam, ipsum compositum constituere debet.

Resp. neg. conf. Quia copula est terminus a subiecto, & prædicato distinctus, & ita habet significationem partialē diversam, ratione cuius componit per modum partis signum totale, vel ipsam propositionē. Insuper etiam dat speciem propositioni, & illā constituit in ratione enuntiative, & ideo debet esse pars, & principalior inter partes. Modus verò unionis non dat esse composito; sed est pura applicatio partis materialis, & formalis, & purè nexus inter utramque, & ita dispar est ratio. Et hæc de articulo isto à capite primò usque ad nonum, ubi pluries materiam istam repetit ad Philosophum applicanda.

(9)

QVÆSTIO SECVNDA.

De materia Prima.

ARTICVLVS I.

Virum detur à parte rei Materia prima realiter à forma distincta?

§. PRIMVS.

Sensus difficultatis aperitur, & assignatur Conclusio.

PER Materiam primam intelligimus in præsentī quandā entitatem substantialem purè potentiam, ex qua simul cum forma compositum substantiale resultat. De qua quidem entitate inquirimus, an in rerum natura detur?

Talem igitur entitatem Aristoteles textu 82. per hæc verba diffinit: *Materia est primum subiectum, ex quo aliquid fit, cū in fit non secundum accidens.* Quæ diffinitio per particulas explicatur. *Subiectum* namque ponitur loco generis, in quo conveniunt materia prima, & compositum substantiale, quod dicitur materia secunda receptiva accidentium. Particula *primum* distinguit materiam à subiecto accidentium, quod quidem primum non est. *Ex quo aliquid fit*, excludit causam efficientē, à quo fit effectus, non tamen ex illa: & similiter causam finalem propter

quam effectus fit: & formalem, qua constituitur effectus. *Cum in fit* excludit privationem, quæ non manet in composito sicut materia. Et propter eandem rationem excludit formam corruptam, & etiam ipsa elementa, quæ non manet in mixto formaliter, sed solū virtualiter, & ratione qualitatum. *Non secundum accidens* denotat compositum, in quo materia perseverat, esse vnum per se, ex forma, & materia constitutum. In qua diffinitione aliquæ particule ponuntur solum ad maiorem explicationem; vt entitas ita imperfecta, qualis est materia clarius nobis innotescat.

Sed instabis. Quia diffinitio ista non convenit materiæ hominis. Ergo non convenit omni diffinito. Et consequenter bona non est. Prob. ant. Ex materia hominis nihil fit. Ergo illi non convenit diffinitio. Prob. ant. Ex materia hominis nō fit anima rationalis, quæ non educitur ex potentia materiæ. Deinde non fit compositum. Quia nihil aliud est quàm materia, & forma simul unitæ. Et consequenter, si forma non fit, non potest fieri compositum. Ergo ex materia hominis nihil fit.

Resp. Quod licet anima rationalis non fiat ex materia tamquam ex subiecto educationis: quia nō educitur de potentia materiæ: fit tamen ex materia tamquam ex subiecto receptionis. Eo quod verè in materia recipitur.

2. Resp. Quòd licèt concederemus Animam rationalem non fieri ex materia, semper tamen compositum ex materia fit. Quia licèt compositum nihil aliud sit quam materia, & forma simul vnita; ipsa tamen materia est vera pars, compositumque ex illa verè fit tamquam ex parte.

Sed inst. Si compositum fieret ex materia esset incorruptibile. Sed hoc non est concedendum. Ergo ex materia non fit. Prob. mai. Compositum cuius vna pars est incorruptibilis, est etiam incorruptibile. Sicut compositum, cuius vna pars est materialis, dicitur absolute materiale, vt patet in homine, qui materialis est propter materiam ipsam, quamvis forma spiritualis sit. Sed materia est incorruptibilis. Ergo, si compositum ex illa fieret tamquam ex parte, esset etiam incorruptibile.

Resp. facile. Quòd corruptibile, & materiale sunt de genere mali: malam autem ex quocūque defectu. Et ita sufficit vna pars, vt compositum sit absolute corruptibile, & materiale. Denominatio verò incorruptibilis est de genere boni: bonum autem debet esse ex integra causa. Et ideò vt compositum incorruptibile sit, requiritur omnes partes esse incorruptibiles, & incorruptibiliter, vel inamissibiliter vniri. Statuta igitur, & explicata diffinitione materiae, de exis-

tentia illius, & diffinitione à forma manet difficultas discutenda. Pro qua sit

§. II.

Nonstra conclusio.

Datur à parte rei materia realiter à forma distincta.

DVplicem partem in volvit conclusio ista, videlicet dari in rerum natura materiam: & ipsam realiter à forma distingui. Et primam partem probamus. Quia à parte rei datur generatio substantialis. Nam homo producens hominē non producit ipsum per creationē, nec per conversionem alterius in ipsum. Eo quod creatio est actio propria Dei: & similiter conversio vnus in aliud est actio miraculosa, & virtutem infinitam requirit. Et consequenter homo, qui alium hominem producit, solum per generationem potest producere ipsum. Nam ultra actiones enumeratas alia actio præter generationem in homine assignabilis non est. Sed generatio sine materia dari non potest. Ergo datur interum natura materia. Prob. min. 1. Per generationem transit subiectum de non esse sub forma ad essendum sub illa. Sed subiectum, quod ita transit, est verè materia. Nam subiectum, quod ita transit, est subiectum in quo forma

forma substantialis recipitur. Quod quidem, & non aliud per materiam intelligimus. Ergo generatio sine materia dari non potest.

2. Prob. min. Si generatio fieret sine materia, non esset generatio, sed creatio. Ergo generatio sine materia dari non potest. Prob. ant. Creatio est productio entis ex nihilo. Sed si generatio fieret sine materia, esset productio entis ex nihilo. Nam esset productio ex nullo præsupposito subiecto. Siquidem ante formam non potest alterum subiectum præsupponi quam materia. Ergo si generatio fieret sine materia, non esset generatio, sed creatio.

2. Partem conclusionis efficaciter etiam probamus. Quia quæ realiter separantur, realiter distinguuntur, ut per se manifestum est. Quia unum, & idem non potest à se ipso separari. Aliàs esset idem, & non esset idem, sed à se ipso diversum: siquidem esset à se ipso separatum. Sed materia realiter separatur à forma. Ergo realiter à forma distinguitur. Prob. min. Quando moritur canis, desinit esse forma illius. Quia forma Canis est corruptibilis. Et ideo composito pereunte non manet. Sed in illo eventu materia non desinit esse. Ergo materia realiter separatur à forma. Prob. min. Si desineret esse materia, corruptio canis esset à nihilatio. Quia desinerent simul esse materia, & forma. Et consequen-

ter in nihilo canis maneret. Ac proinde corruptio canis esset à nihilatio. Nam desinitio totius entis in nihilum vera à nihilatio est. Sed hoc non est admitendum. Ergo quando moritur canis, non desinit esse materia.

Conf. Quando moritur homo, anima rationalis transit in Purgatorium, in Coelum, vel in Infernū. Sed materia, quæ erat sub illa, transit ad formam cadaveris. Ergo anima rationalis realiter à materia separatur, & realiter ab ea distinguitur. Cumque de materia, & forma rationali, & de quacumque alia materia eadem ratio sit, idem etiam est de quacumque materia, & forma dicendum.

Urgetur ista doctrina. Nam in resurrectione forma unietur iterum cum materia, ut fides docet. Sed quæ realiter non sunt separata, reuniri non possunt. Nam reunio est reconiunctio duorum. Ergo idem quod antea. Et eandem doctrinam in alijs rebus experientia suadet, qua cognoscimus ex aere generari ignem, & ex alimento nutriri hominem, & vermes ex terra putrefacta generari. Quod quidem esse non potest, nisi forma ignis introducatur in materia aeris: & in materia alimenti forma hominis. Et consequenter materia est subiectum commune, quod de vna forma transit in aliam. Quod esse non valet, nisi realiter sit ab omni forma distinctum.

§. III.

Argumentis contra primam, & secundam partem occurruntur.

Arg. 1. contra 1. partem conclus. In equo, leone, & alijs nulla invenitur materia. Ergo nulla datur materia in rerum natura. Prob. ant. Si in equo, & alijs reperiretur materia, pars nobilior in illis non esset forma, sed potius eorum materia. Quia forma eorum corruptibilis est, materia verò, si datur, est incorruptibilis. Et res incorruptibilis rem corruptibilem excedit. Sed hoc non est asserendum. Ergo in equo, & alijs nulla materia reperitur.

Resp. facile. Quod incorruptibile ex conceptu communi perfectius est corruptibili; ex conceptu tamen specifico potest ab illo superari. Nam homo Cœlum excedit in perfectione specifica: & ex eadem, forma etiam equi superat materiam. Et ita nobilior pars semper est forma.

2. Poterat argui. Quia materia est ingenerabilis: & insuper non potest per creationem produci. Eo quod creatio per se terminatur ad totum: & materia totum non est. Ergo non potest per generationem, vel creationem produci. Consequenterque in rerum natura non erit.

Resp. tamen facile. Quod

creatio per se primò terminatur ad totum; ex consequenti verò, & ratione totius terminatur ad partes. Et ita materia ex consequenti per creationem produci- tur. Et propterea magis dicitur concreata, quam creata. Sicut 1. p. q. 7. art. 2. asserit Ang. Doct.

Ex his intelliges, quod quando in Sacra Scriptura homo appellatur Spiritus, & anima, per ea verba non excluditur materia; sed intelliguntur verba per figuram synecdochem, secundum quam pars accipitur pro toto; sicut etiã eodem modo intelliguntur alia verba Scripturæ, quibus aliquando homo caro nominatur.

Contra 2. partem arg. Homo componitur ex corpore, & anima tanquam ex materia, & forma. Sed hæc duo sunt idem entitative. Ergo materia non est realitè à forma distincta. Prob. min. Ratio corporeitatis est effectus formalis, & intrinsecus animæ, à qua proveniunt omnes gradus à ratione corporis usque ad ultimam differentiam. Sed effectus formalis, & intrinsecus forme non est à forma entitative diversus, sed est ipsa forma subiecto communicata. Ergo illa duo sunt idem entitative.

Conf. Si materia, & forma realiter essent distincta, totum resultaret ex ipsis simul sumptis, & unitis. Sed compositum ex partibus unitis non est unum simpliciter, sed plura licèt unita. Ergo

compositum substantiale non esset vnum simpliciter, si daretur materia realiter à forma distincta. Quod cum non sit admittendum, non erit etiam admittenda materia realiter distincta à forma.

Rcsp. Quod homo non componitur physicè ex anima, & ex corpore, quod est gradus. Nam gradus corporis non est realiter à forma distinctus; sed componitur homo physicè ex corpore, quod non est gradus sed quaedam substantia purè potentialis realiter receptiva formæ: quidē substantia nihil est aliud, quam materia realiter à forma distincta.

Ad conf. verò respondetur, negando minor. Quia partes substantiales vt vnità, & ordinatæ ad totum componendum, licet non faciant vnum simpliciter vnitate simplicitatis; faciunt tamen vnum simpliciter vnitate compositionis. Sicut natura humana, & Personalitas diuina constituunt in Christo vnum simpliciter vnitate personæ. Et hæc sufficiant in materia leui in hoc textu 82. ad Philosophum applicanda.

ARTICVLVS II.

Verum materia prima habeat actum metaphysicum?

§. Primus.

Quibusdam suppositis statuitur affirmatiua conclusio.

AD intelligentiã difficultatis primò supponendū est ma-

teriam primam essentialiter importare ordinem transcendentalem ad formam tanquam ad actum proprium, ad quem per se, & ex natura sua ordinatur, & à quo habet speciem. Et idè intelligi non posse nisi ex parte termini forma etiam intelligatur. Et propterea non inquirimus in presenti, an materia habeat verum actum metaphysicum independentem ab ordine ad formam? Sed solum quærimus, an pro priori ad formam, ante quam illam recipiat, habeat aliquem actum verum? In quo puncto satis Thomistæ diuiduntur, pluribus assentientibus talem actum non habere: & paucioribus affirmantibus habere talem actum.

2. not. est materiam primam, antequam recipiat formam, nullum habere actum physicum, quod convincit ratio communis. Quia materia est primum subiectum receptivum actus primi, qui est forma substantialis: vt constat ex eius definitione. Sed ante primum actum physicum non supponitur alius actus in genere physico. Quia hæc propositio, *forma substantialis, est primus actus*, exponitur sic: *forma est actus, & non est alius actus ante formam*. Sicut dicitur de alia Adam est primus homo. Ergo materia ante formam nullum habet physicum actum.

Eadem doctrina explicatur. Pura potentia in genere physico non

nō potest habere physicum actū. Quia potentia pura in aliquo genere non habet admixtionem in eodem genere alicuius actus. Aliās non esset pura potentia. Sicut ab opposito, Deus non esset actus purus, si haberet admixtionem potentia. Sed materia in genere physico est pura potētia. Si quidem est potentia receptiva primi actus: & potentia receptiva primi actus immediatē proportionata cum illo debet esse pura. Aliās non esset immediatē proportionata, sed mediante alio, videlicet mediante proprio actu, si semel illum importat. Ergo materia ante formam nullum habet physicum actum.

Contra suppositionem istam plura poterant opponi, quæ probant materiam habere propriā, & partialem existentiam: sed de his infra dicemus de partiali existentia disputantes. Modo tamen arguitur. Quia secundum D. Th. q. 3. de veritate art. 5. ad 1. Materia prima assimilatur Deo. Sed Deo assimilari non potest, nisi ratione alicuius actus. Ergo habet aliquem actum physicum. Prob. mi. Deo assimilari non potest, nisi habeat aliquam convenientiam cum ipso. Sed non potest cum Deo convenire nisi ratione alicuius actus. Si quidem in Deo nulla invenitur potentia, qua cum materia conveniat; sed quidquid reperitur, est actus. Ergo materia prima non potest Deo assimila-

ri nisi ratione alicuius actus.

Expli. argumenti doctrina. Ut duo homines habeant convenientiam in aliquo prædicato, debet tale prædicatum in utroque reperiri: & idem de omnibus extremis in aliquo convenientibus dicendum est. Ergo, ut materia cum Deo habeat aliquam convenientiam, necessarium est aliquod prædicatum, quod in Deo simul, & materia reperiat: quod prædicatum, cum non possit esse aliqua potentia, quæ in Deo non est, debet esse aliquis actus. Et consequenter materia aliquem actum habebit.

Eandem doctrinam conf. Ex eo quod materia prima est actu bona. Et consequenter est actu ens. Quia bonitas est passio entis. Et aliunde bonitas est actualitas, & perfectio: ac proinde, si materia est actu bona, habebit aliquem actum.

Resp. 1. Materiam primam assimilari Deo ratione actus metaphysici. Quia Deus physice, & metaphysice est purus actus.

2. Resp. Materiam primam Deo assimilari propter rationem entis, in quo actus purus, & pura potentia analogice conveniunt. Quæ quidem ratio entis in Deo, licet implicite sit actus purus, pro expresso tamen solum dicit esse, in quo Deus, & creatura conveniunt.

3. Resp. Quod sicut materia prima non est cognoscibilis

per propriam ideam, sed per ideam totius; ita ratione totius assimilatur Deo.

Ex his constat, materiam primam ratione sui esse bonam bonitate transcendentali, quæ consistit in integritate prædicatorum essentialium, & non consequitur solum ad entitatem actualem; sed etiam consequitur ad entitatem potentialem materiæ: quæ etiam habet propriam essentiam distinctam ab essentia formæ. Quamvis etiam posset dici materiam primam esse bonam solum ratione totius.

Dices. Si semel materia ratione totius est similis Deo, erit materia prima pars totius verè, & propriè. Sed pars totius debet habere aliquem actum. Ergo materia habebit aliquem actum. Prob. min. Pars totius componit ipsum totum actuale. Sed totum actuale ex partibus actualibus constat. Ergo pars totius aliquem actum habebit.

Facile resp. Totum actuale habere partes actuales actualitate compositionis, id est, actualiter componentes; non tamen necessarium est quod totum actuale habeat partes actuales secundum suas entitates. Imò totum per se substantiale necessario requirit unam partem esse potentiam. Eo quod totum per se substantiale ex actu, & potentia resultare debet. Quibus suppositis ad actum metaphysicum deveniendo.

§. II.

Statuitur nostra conclusio.

Materia ante formam verè, & propriè habet metaphysicum actum.

Conclus. istam probant aliqui Thomistæ. Quia in materia prima reperitur ratio substantiæ, in qua convenit cum forma: & ratio potentiæ, vel substantiæ potentialis per quam à forma distinguitur. Sed illa differentia puræ potentiæ, per quam à forma distinguitur, est verè actus metaphysicus. Ergo materia prima actum metaphysicum habet. Prob. min. Illa differentia distinctiva materiæ à forma determinat rationem communem. Sed forma, quæ metaphysicè determinat rationem communem est actus metaphysicus. Quia determinare est proprium actus. Et consequenter quod metaphysicè determinat, erit actus metaphysicus. Ergo illa differentia puræ potentiæ, per quam materia distinguitur à forma, actus metaphysicus est.

Sed rationem istam non possumus approbare, & Authores illa videntes maxima æquivocatione laborant. Quia per actum metaphysicum intelligere videntur omnem differentiam essentialiter distinctivam, in quo sensu nullus negare potest materiam habere actum metaphysicum, nisi negando

do ipsam habere predicata essentialia, & essentialem differentiam, per quam ab omnibus alijs rebus, & ab ipsa forma distinguitur: & in hoc æquivocationem patiuntur. Nam actus metaphysicus verè talis est illa differentia solum, quæ contrahit veram potentiam metaphysicam, & cum ea facit compositionem metaphysicam veram ex pluribus distinctis penes includens, & exclusum; quod cum solum habeat differentia contractiva prædicati superioris univoci, sola hæc erit actus metaphysicus verus. Si tamen aliquis actum metaphysicū prohibito suo appellare velit omnem differentiam essentialiter distinctivam, de sola vocis differentia disputabit.

Rursus rationem istam non esse veram exempla vrgentissima probant. Quia in Deo invenitur ratio substantiæ, in qua convenit cum creatura: & ratio substantiæ diviniæ, per quam à creatura distinguitur. Et tamen in Deo non invenitur vera potentia metaphysica, neque verus actus metaphysicus. Aliàs Deus haberet compositionem metaphysicam verè talem. Ergo licèt in materia detur ratio substantiæ, in qua convenit cum forma: & ratio puræ potentiæ, vel talis substantiæ per quam à forma distinguitur, non inde infertur materiam verum actum metaphysicum habere.

Deinde, In supremo gene-

re substantiæ invenitur ratio entis, in quo convenit cum alijs: & ratio entis substantialis per quam essentialiter ab alijs distinguitur: & in supremo genere quantitatis ratio communis accidentis, & differentialis talis accidentis. Sicut, & in genere supremo relationis ratio accidentis, & differentia accidentis relativi. Et tamen hæc omnia generalissima sunt, & compositionem metaphysicam non habent, nec actum metaphysicum verum. Ergo idem quod prius. Quia propter sola differentia essentialis, quæ obiectivè præscindit à ratione communi, vel quæ verè contrahit rationem univocam verus actus metaphysicus est, & talem actum, vel differentiam habere materiam defendimus, & in hoc sensu.

Concl. nostra efficaciter probat. Quotiescumque in aliquo reperitur differentia contractiva, & essentialiter divisiua prædicati superioris univoci, reperitur etiam in eo verus actus metaphysicus. Nā talis differentia verè determinat rationem communem potentialem metaphysicè, & obiectivè à differentia præscindentem. Et ita ex illa, & differentia resultat compositio metaphysica vera. Et consequenter differentia contrahens verus actus metaphysicus est. Sed in materia reperitur differentia contractiva, & essentialiter divi-

siva prædicati superioris univoci. Ergo materia verum actum meta physicum habet. Min. in qua difficultas est, prob. 1. Ratio partis potentialis est differentia essentialis, per quam materia essentialiter à forma distinguitur. Sed ratio partis potentialis contrahit rationem univocè communem ad materiam, & ad formam. Ergo in materia reperitur differentia contrahiva prædicati superioris univoci: prob. min. Ratio partis potentialis contrahit rationem partis communem. Sed ratio partis univoca est ad materiam, & ad formam. Ergo ratio partis potentialis contrahit rationem univocè communem ad materiam, & ad formam. Probatum min. Ratio partis simpliciter, & equaliter participatur à materia, & forma. Quia materia est pars simpliciter compositi substantialis. Ergo ratio partis univoca est ad materiam, & formam.

Respondent fortasse adversarij materiam non esse partem simpliciter, sed solum secundum quid compositi substantialis. Et ideo rationem partis non univocè participari, & equaliter à materia cum forma.

Hæc tamen solutio ad monstrum in metaphysica confugit. Quia nullus sine metaphysica determinatè affirmare poterit materiam non esse partem simpliciter compositi substantialis.

Deinde solutio data impug. Compositum resultans ex materia, & forma est tale simpliciter. Sed totum simpliciter debet resultare ex partibus, quæ sint simpliciter partes. Ergo materia erit pars simpliciter compositi substantialis. Prob. min. Totum essentialiter est de genere boni. Sed bonum est ex integra causa. Ergo totum simpliciter debet resultare ex partibus, quæ sint simpliciter partes: & si aliqua fuerit pars secundum quid, totum non erit tale simpliciter. Sicut si aliqua pars compositi est materialis, totum non est spirituale simpliciter, ut in homine constat.

2. impug. solutio. Nam ita se habet materia in genere physico, sicut terminus in genere logico vel dialectico. Quia materia est primum principium, in quod fit ultima resolutio in genere physico, sicut terminus est primum principium, in quod omnia resolvuntur in dialectica sed terminus est pars simpliciter totius dialectici. Ergo materia est simpliciter pars totius physici.

3. In composito accidentali v. g. in albo, materia est pars simpliciter, & etiam ipsa albedo, quæ est forma accidentalis, est simpliciter pars. Ergo etiam in composito substantiali utraque pars materia videlicet, & forma erunt simpliciter tales. Non enim videtur neganda

ganda materiæ ratio partis simpliciter, quæ formæ accidentali, & materiæ compositi accidentalis conceditur.

Aliter etiam resp. poterunt adversarij. Rationem partis non esse univocam ad materiam, & formam; non quia inæqualiter ab illis participetur, sed quia transcendit usque ad ultimas differentias. Nam differentia constitutiva materiæ est verè pars.

Sed contra est. Quia si ratio partis transcenderet usque ad ultimas differentias, ratio pura potentia, quæ determinat rationem partis ut sic, esset etiam pars ut quod. Sicut, quia ratio entis transcendit usque ad ultimas differentias rerum, quæcumque differentia est ens ut quod. Sed differentia constitutiva materiæ non est pars ut quod. Ergo ratio partis ut sic, non transcendit ultimam differentiam materiæ. Prob. min. Ultima differentia materiæ non componit ut quod compositum, sed solum habet constituere materiam; & ipsa materia constituta componit ut quod; & idem de formæ differentia dicendum. Aliàs materia componeret ut quod, & etiam differentia materiæ. Et ita darentur quatuor componentia, ut quod compositum substantiale. Ergo differentia constitutiva materiæ non est pars ut quod.

Secundò probatur conclusio. Quia materia verè componitur ex genere, & differentia. Er-

go actum metaphysicum habet. Prob. ant. Ratio principij naturalis per modum generis prædicatur de materia, & forma. Ergo materia verè componitur ex genere, & differentia. Prob. ant. Ratio principij naturalis prædicatur de materia, & forma tanquam de pluribus differentibus specie. Nā materia est principium passivum, & forma essentialiter est principium activum. Et principium activum, & passivum specificè distinguuntur. Sed aliundè prædicatur univocè. Ergo per modum generis prædicatur. Prob. min. Ratio principij naturalis simpliciter, & æqualiter participatur à materia, & forma. Ergo de illis univocè prædicatur. Antec. constat. Quia principium passivum est simpliciter principium entis naturalis. Et ideo motus alterationis, quo producitur calor ut ostendit, est motus naturalis simpliciter, quamvis sit solum conformis materiæ, cuius inclinatio tunc prædominatur. Proptereaque dū Aristoteles assignavit principia entis naturalis, materiam, & formam æqualiter enumeravit. Ergo ratio principij simpliciter, & æqualiter participatur à materia cum forma. Et certè contra veram metaphysicam videtur asserere rationem naturæ non esse univocam ad materiam, & formam.

Tertio probatur conclusio. Materia Cœlestis, & mate-

ria sublunaris specificè distinguuntur secundum differentias particulares, & per ordinem ad formas essentialiter diversas. Et aliunde conveniunt univocè in ratione communi materiæ. Ergò quæcumque ex illis componitur ex genere, & differentia. Et consequenter actum metaphisicum habet.

Ex prædictis rationibus solum ultima attingit nostrum Collegium Complutense, & respondet ad illam. Quod materia cœlestis, & sublunaris non conveniunt univocè, sed analogicè in ratione communi materiæ. Habent quippè convenientiam proportionalem consistentem in eo quod, sicut materia sublunaris recipit formas amissibiliter, ita cœlestis formas inamissibiliter recipit.

Sed contra est. Quia ratio communis materiæ simpliciter, & equaliter participatur à materia sublunari, & à materia cœlesti. Nam materia sublunaris est materia simpliciter, & primum subiectum simpliciter, & sicut materia cœlestis. Ergò materia sublunaris, & cœlestis in ratione communi materiæ habent univocam convenientiam.

Fortasè poterat responderi rationem communem materiæ simpliciter participari; esse tamen rationem transcendentem imbibitam in ultimis differentijs ræ materiæ cœlestis, quam materiæ sublunaris, & propterea esse

analogam ad utramque.

Contra tamen est. Quia si ratio materiæ communis, & ratio primi subiecti transcenderet ultimam differentiam materiæ, iam ultima differentia materiæ esset materia ut quod. Et consequenter ipsa ultima differentia non solum constitueret primum subiectum ut quod receptivum formæ, sed etiam ipsa ultima differentia esset subiectum receptivum ut quod. Sicut ultima differentia cuiuscumque entis est ens ut quod. Quia ens transcendit usque ad ultimas differentias. Quod tamen admittendum non est.

2. impug. eadem solutio. Quia differentia constitutiva formæ substantialis sublunaris in specie determinata non est actus primus ut quod: neque imbibit rationem communem formæ. Aliàs etiam forma substantialis non prædicaretur univocè de quacumque forma quod est falsum. Ergò etiam differentia constitutiva primi subiecti sublunaris in specie determinata non est primum subiectum ut quod, nec imbibit rationem communem subiecti, sed potius ab illa præscindit. Quia quantum ad hoc de differentia materiæ, & de differentia formæ eadem ratio videtur.



§. III.

Argumentis contrariorum
occurritur.

Contra concl. istam arg. 1.
ex doctrina D. Thom. 1.
part. q. 105. artic. 1. ad 2.
asserentis, materiam primam esse
puram potentiam, sicut Deus
est actus purus. Sed Deus ita est
actus purus, ut nullam habeat
potentiam metaphysicam. Ergo
materiam ita est pura potentia,
ut actum metaphysicum non
habeat.

Conf. doctrina D. August.
q. 54. in libro 83. quaest. asserentis
etiam: Quod materia, ex qua
fiunt corpora, dicitur nihil: quia
omni specie caret. Sed quod caret
omni specie, non habet actum
metaphysicum: vel differentia
constituit speciem. Ergo materia
non habet actum metaphysicum.
Cui doctrinae aliam etiam
similem tradit 12. conf. cap. 7.
ubi dicit: *Duo fecisti Domine, unum
propè te*; scilicet naturas Angelicas,
Aliud propè nihil, scilicet
materiam, quae ideo vocatur
nihil: quia nihil est in actu, sed
solum est in potentia. Propterquam
causam antiqui Poetae materiam
primam chaos, & tenebras vocant:
quia perfectionem, & actualitatem
non habet.

Resp. dist. vel explic. mai.
Ita parificante in genere phy-

Mag. Froylan.

co: conc. mai. In genere metaphysico: neg. mai. & conc. min. neg. conseq. Sicut enim Deus in genere physico est actus purus, ita etiam materia in genere physico est pura potentia, & non est in actu, neque perfectionem, & actualitatem habet, ut asserit Augustinus: in genere vero metaphysico, licet Deus non habeat potentiam metaphysicam; materia tamen habet metaphysicum actum propter dicta antecedenter. Et ideo D. Th. in tali genere non parificat materiam cum Deo.

Ad conf. ex D. August. sumptam, resp. Materiam ex se carere specie extrinseca, quam non habet nisi per formam; habere tamen intrinsecam speciem per propriam, & intrinsecam differentiam, qua constituitur in specie partis potentialis, & principij passivi, & determinatae naturae. Unde primam speciem, & non secundam Augustinus in verbis suis exclusit.

Dices. Quando materia recipit formam, trahitur ad speciem formae. Ergo ex se nullam habet speciem etiam intrinsecam. Alias esset in duplici specie in vna intrinseca, & propria, & alia extrinseca, quam habet à forma.

Resp. materiam in se ipsa habere speciem intrinsecam, quae species tamen est incompleta.

Quia est species entis potentialis physice, & per modum partis ordinati ad totum substantiale componendum. Habet insuper materia aliam speciem extrinsecam à forma, quam recipit. Et ideo materia in composito habet duplicem speciem: vnam quidem intrinsecam propriam, per quam à forma essentialiter distinguitur: & aliam extrinsecam à forma desumptam, à qua etiam accipit extrinsecam unitatem. Qua propter quando D. Th. 1. p. q. 16. art. 7. ad 2. asserit materiam esse vnam negativè, loquitur de unitate extrinseca, quam materia ex se negativè habet, quatenus illam non excludit, & solum positivè eam habet per formam.

2. arg. Materia prima essentialiter est pura potentia, sicut constat ex eius diffinitione. Sed pura potentia essentialiter excludit omnem actum. Ergò materia actum metaphysicum nò habet.

Conf. In materia prima non est dabile prædicatum magis potentiale, quam ratio puræ potentiæ. Sed actus metaphysicus non est prædicatum magis potentiale, quam potentia metaphysica, quæ contrahitur per illum. Ergò ratio puræ potentiæ non se habet vt actus metaphysicus comparativè ad aliquam rationem communem in materia repertam. Alias prædicatum magis potentiale non esset.

Resp. ad argum. Materiam primam essentialiter esse puram potentiam in genere physico, in quo genere nullum actum includit; non tamen est pura potentia in genere metaphysico: sed potius ex vera potentia metaphysica, & actu metaphysico componitur, vt probavimus.

Per hæc patet ad conf. argum. Quia physice loquendo nò est dabile prædicatum magis potentiale, quam ratio puræ potentiæ, & primi principij passivi: Metaphysice tamen magis potentialis est ratio communis partis abstrahentis à materia, & forma, & ratio principij communis ad activum, & passivum, & per vtrūque metaphysice contracta.

Sed in it. Si semel materia est pura potentia in genere physico, in tali genere composita non est. Ergò non potest esse composita in genere metaphysico. Patet consequ. Quia compositio metaphysica physicam compositionem supponit, & supra illam fundatur. Et propterea Deus in doctrina D. Th. 1. p. q. 3. art. 5. non est compositus in genere metaphysico: quia in genere physico nullam habet compositionem.

Resp. dist. ant. Composita vt quod: conc. ant. Vt quo: neg. ant. & conf. Materia namque in genere physico est pura potentia, & ita non est composita vt quod; est tamen composita vt quo. Quia est pars physica compositi
subl.

substantialis, & ad ipsum componendum ordinatur. Et ideò actum metaphysicum habere potest. Eo quod ad compositionem metaphysicam satis est materia esse physicè compositam vt *quo*: Deus autem in genere physico nec vt *quod*, nec vt *quo* compositionem habet. Non enim ordinatur per se ad aliquod totum physicè componendum. Et ita mirum non est, quod compositionem metaphysicam non habeat.

Instantia arg. est in anima rationali, quæ non est composita vt *quod* in genere physico; & tamen metaphysicè composita est: quia est pars physicè compositionis. Et in forma Angel, quæ non est composita vt *quod* in genere physico, sed solum vt *quo*, quatenus recipit subsistentiam, & cum illa physicè componit, & tamen metaphysicè composita est.

3. arg. Materia sine forma non est in aliqua specie determinata, vt asserit D. Th. q. 4. de Potent. art. 1. vbi probat, quod si materia existeret sine forma, esset sub determinato aliquo genere: & non esset sub specie determinata. Quod implicat. Et rursus materia specificatur à forma. Et consequenter materia sine forma non est in aliqua specie. Ergo actum metaphysicum non habet. Quia actus metaphysicus constituit speciem.

Resp. tamen. Materiam sine forma non esse in aliqua specie

physica, & completa, & extrinseca; quam habet solum per formam; esse tamen in specie metaphysica, & intrinseca, quam habet antecedenter ad formam. Vnde si materia existeret sine forma, esset sub determinato genere, & non esset sub aliqua specie physica, & completa. Quod implicat. Quia repugnat aliquid existere physicè sub genere determinato, & non esse in aliqua specie physica, & in aliquo individuo constituto per physicam formam. In quo sensu D. Th. intelligendus est.

Sed inst. Materia ex se, & antecedenter ad formam nullam habet speciem etiam intrinsecam. Ergo actum metaphysicum non habet. Prob. antec. Nulla species potest in materia reperi nisi per ordinem ad formam, à qua materia specificatur. Ergo ex se, & antecedenter ad formam nullam habet speciem etiam intrinsecam.

Resp. dist. ant. Nullam habet speciem independentè à forma tanquam à specificativo extrinseco: concedo antec. Tanquam ab intrinseco specificativo: nego antec. Sic namque potentia specificatur à forma. Et ideò materia non habet speciem intrinsecam nisi per ordinem ad formam, vt terminantem habitudinem, & relationem transcendentalem materiæ. Est tamen illa species in ipsa materia antequam recipiat formam. Eo

quod forma non est intrinsecum specificativum, sed solum extrinsecum respectu materiae. Et ideo ut materia habeat speciem, sufficit formam respicere; non tamen requiritur formam actualiter habere. In quo quidem apparet æquivocatio aliquorum existimantium nos ponere actum metaphysicum, & speciem intrinsecam metaphysicam in materia, non solum ante formam, sed etiam independentem ab illa tanquam à termino extrinseco: nos autem solum primum concedimus, secundum verò negamus.

§. Ultimus.

Corollaria ex dictis.

EX dictis in art. discursu colligitur 1. Materiam habere unitatem specificam licet incompletam antecedenter ad formam. Si quidem habet actum metaphysicum, & actus metaphysicus constituit speciem.

2. infertur, materiam ex proprijs solum habere unitatem numericam negativè, quatenus materia ex proprijs plures non est, & illi non repugnat fieri unam numero positivè per ipsam formam: non tamen habet materia ante formam numericam unitatem positivè. Quia principium individuationis est materia signata per quantitatem radicaliter antecedenter præhabitam: &

materia antè formam solum inchoativè; non verò formaliter, & completè radicat quantitatem determinatam. Consequenterque ante formam non est una numero positivè. Et propterea dicitur etiam gradum individualement provenire à forma tanquam à causa formali, & non esse ab alijs gradibus metaphysicis realiter entitativè distinctum.

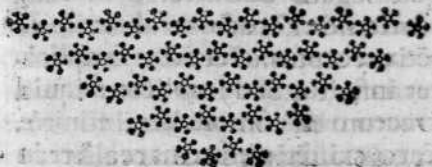
3. colligitur ex dictis contra aliquos, & Durandum in 2. dist. 12. Materiam cœlestem, & sublunarem specificè distingui. Ratio autem ea est. Quia materia specificatur à forma secundum eam rationem, qua respicit ipsam tanquam actum adæquatum: & per eam sic inspectam debet à materia distingui. Sed forma cœlestis, quæ est actus adæquatus materiae cœlestis, & forma sublunaris, quæ actus est adæquatus materiae sublunaris specificè distinguuntur. Ergo materia sublunaris, & cœlestis etiam specificè differunt.

Dices. Quod etiam formæ sublunares distinguuntur specie. Ergo etiam materiae sublunares, specificè distinguuntur, si ratio facta aliquid probat.

Resp. Formas sublunares specificè differre secundum rationes particulares, & inter se; non tamen comparativè ad materiam, quæ respicit omnem formam sublunarem secundum conceptum communem formæ ammissibiliter informantis. Et ita

omnem formam sublunarem respicit tanquam actum adæquatum. Quia omnem potest habere. Et ideo alia diversitas de materiali se habet. Materia verò cœlestis satiatur per formam quam habet secundum rationem particularem. Et ita respicit illam formam tanquam actum adæquatum, & per eam à materia sublunari distinguitur.

Ex hac eadem doctrina colligitur materias cœlestes esse etiam inter se specificè distinctas. Nam materia Cœli Lunæ, v. g. respicit suam formam tanquam actum adæquatum, quem solum potest habere: quia per illum satiatur. Et ideo specificè distinguitur à materia Cœli Solaris, quæ etiam respicit propriam formam tanquam actum adæquatum secundum rationem particularem: non verò respicit ipsam secundum rationem communem ad omnem formam cœlestem. Alias posset materia Solis recipere formam Lunæ, & alias formas cœlestes. Consequenterque Cœlum incorruptibile non esset. Et hæc de articulo isto ad Philosophum cum articulo præcedenti applicanda.



QVÆSTIO TERTIA.

De existentia Materia primæ.

ARTICVLVS I.

Verum existentia creata realiter distinguatur ab essentia?

§. I.

Aliquibus suppositis sententiæ referuntur.

GRavissima est in præsentia, & inter omnes Phylosophos controversa difficultas de distinctione existentia ab essentia creata. Ad cuius intelligentiam, & aliarum, quæ sequuntur 1. suppon. est. Quod sicut in quacumque linea, ita etiam in linea entis datur aliquis vltimus actus: qui tamen alius esse non potest, quam existentia. Eo quod existentia est actus secundus in linea entis. Sed actus secundus cuiusque lineæ in eadem linea vltimus est. Sicut operatio est vltimus actus in linea operativa, in qua est actus. Et hoc idem in quacumque linea cerne re licet. Ergo existentia in linea entis vltimus actus est.

2. not. est. Effectum formalem existentia esse constituere rem extra omnes suas causas. Nam existere secundum nominis ethimologiam idem est, quod extra causas sistere. Vnde exist.

existentia sic accepta diffiniri potest, *Actus ultimus entis, quo res complete ponitur extra causas.* In qua diffinitione particula *actus* ponitur loco generis. Quia in ratione actus convenit existentia cum substantia, & cum substantiali forma, quæ habent rationem actus. Per particulam verò *ultimus* distinguitur existentia à forma substantiali, quæ est actus primus. Per particulam autem *entis* distinguitur à substantia, quæ quamvis sit ultimus actus; non tamen ultimus est in linea entis, sed solum in linea substantiæ, sicut in fine articuli dicemus.

3. sup. est. Quod essentia, cuius existentia est ultimus actus, est illud, quod primò intelligitur in quacumque re, & per eius diffinitionem quidditativam physicam, vel metaphysicam explicatur. Quæ quidem essentia in duplici statu considerari potest. Primo in statu possibilitatis, in quo statu essentia est in potentia ad habendam existentiam, & non est aliquid actu actualitate existentia, licet aliquid actu actualitate essentia. Secundo potest essentia considerari in statu existentia, quatenus videlicet existit exercitè extra omnes suas causas.

4. sup. Quod existentia à parte rei exercita distinguitur ab essentia intra statum possibilitatis considerata, tanquam ens participiter ab ente nominaliter sumpto. An verò ab essentia extra cau-

sas constituta distinguatur realiter existentia in præsentia dubitatur. In qua parte, prima sententia negat, quam communiter defendunt Authores extra scholam D. Thom. Alia quidem sententia affirmat, quam tenent omnes Thomistæ cum Angel. Doct. Cum quibus sit

§. II.

Nostra Conclusio.

Existentia realiter ab essentia distinguitur.

Conclusionem istam est mentem expressam Sancti Præcept. solum ille potest dubitare, qui potest in meridie cœcurire; & idè autoritatibus omisis, efficaci ratione conclusio nostra prob.

Inter recipiens namque realiter, & realiter receptum necessario cœcedenda est distinctio realis. Quia idem realiter non potest realiter recipere semet ipsum. Alias esset idem realiter, & non esset: sicut adversarij fatentur. Sed existentia est actus realiter in essentia receptus. Ergo realiter ab essentia distinguitur. Prob. min. quæ negatur à contrarijs. Si existentia non esset actus realiter in essentia receptus, esset actus simpliciter infinitus. Sed implicat aliquid creatum esse simpliciter infinitum. Ergo existentia est actus realiter in

ef-

essentia receptus. Prob. mai. Si existentia non esset actus realiter in essentia receptus, esset simpliciter actus purus. Ergo esset actus simpliciter infinitus. Prob. antec. Careret existentia potentialitate. Ergo esset simpliciter actus purus. Nam solus actus purus omnem potentialitatem excludit. Prob. ant. Omnis potentialitas provenit ex eo quod forma receptiva est alicuius, vel in altero recepta. Aliud namque principium potentialitatis excogitabile non est. Sed existentia non potest esse alicuius receptiva. Ergo si non esset etiam in altero receptibilis, vel recepta, omni potentialitate careret. Prob. min. Ultima actualitas rei non potest esse alicuius receptiva. Alias non esset ultima actualitas, sed ulterius actuabilis per aliam, quam reciperet. Sed existentia ultima actualitas est. Ergo non potest esse alicuius receptiva. De quo iterum artic. seq. dicemus. Et hac ratione probat D. Th. 1 p. q. 3. art. 6. Deum non posse recipere aliqua accidentia: quia Deus est suum esse, & ipsum esse nihil adiunctum habere potest.

Hac est ratio, qua Thomistarum Acies armata, & invincibiliter ordinata procedit: cui tamen contrarij plures solutiones adhibere conantur. Primo namque respondent aliqui, quod quavis existentia non sit alicuius receptiva, nec in altero recepta, ad huc tamen potest esse limitata per

ordinem ad causam efficientem, à qua producitur. Nam omne quod habet causam efficientem, finitum, & limitatum est.

Hac tamen solutio in efficacissima est. Quia si existentia non recipitur in essentia, nec est potentia alicuius receptiva, non poterit villo modo per causam efficientem produci. Ergo solutio nulla est. Prob. ant. Implicat essentialiter actum purum per causam efficientem produci. Sed si existentia non recipitur in essentia, nec est potentia alicuius receptiva, est formaliter actus purus, & caret omni potentialitate. Eo quod omnis potentialitas provenit in re ex quo receptibilis est, vel alterius receptiva. Ergo si existentia non recipitur in essentia, nec est potentia alicuius receptiva, non poterit villo modo per causam efficientem produci.

2. impug. data solutio. Nam ideò effectus à causa efficiēte producitur: quia ex se, & ab intrinseco limitatus est. Ergo existentia ante causam efficientem intelligitur limitata. Et consequenter non ideò, saltim à priori, limitata est: quia causam efficientem habet. Prob. antec. 1. à paritate. Nam homo v.g. ideò producitur per causam efficientem compositus ex materia, & forma: quia ex natura sua homo talem exigit compositionem. Et ideò Angelus simplex producitur per causam efficientem: Quia ex natura sua

simplicitatem requirit. Ergò ideò effectus per causam efficien-
tem producitur: quia ex se, & ab
Intrinfeco limitatus est.

2. Prob. ant. Ratione. Ideò effectus producibilis est per causam
efficientem. Quia eius esse est de-
pendens à causa efficiēti. Sed ideò
est dependens: quia est limita-
tum. Ergò ideò effectus est pro-
ducibilis per causam efficientem:
quia est ab intrinfeco limitatus.
Prob. min. Dependētia à causa
efficiente fundatur supra esse li-
mitatum, potentiale, & diminut-
um. Ergò ideò esse à causa effi-
cienti dependet: quia limitatum
est. Prob. ant. Quia independētia
à causa efficiēti fundatur supra
esse illimitatum, & purum. Et ità
Deus, qui est actus purus, & es-
sentialiter immutabilis non po-
test ab aliquo dependere tāquam
à causa efficiente. Ergò ab oppo-
sito dependētia à causa efficien-
te fundatur supra esse limitatum,
potentiale, & diminutum.

3. impug. solutio. Esse limi-
tatum, & finitum est prædicatum
transcendens, & imbibitum in
quacumque te creata. Sicut ratio
entis infiniti est prædicatum
transcendens ad omnia prædica-
ta divina. Sed prædicata transcē-
dentia intelliguntur in creatura
ante causam efficientem. Sicut
ratio entis, ratio veri, & boni
transcendentalis intelliguntur
ante causam efficientem: quia
sunt prædicata transcendentia.

Ergò esse finitum, & limitatum
intelligitur in quacumque crea-
tura ante causam efficientem.

Explicatur eadem doctrina.
Limitatio est prædicatum intrin-
secum cuiuscumque creaturæ, ut
per se manifestum est. Sed causa
efficientis, cum intrinseca sit, non
potest intrinsecam limitationem
præbere. Ergò ante causam effi-
cientem intelligitur in creaturis
intrinseca limitatio. Et conse-
quentèr existentia creata est li-
mitata formaliter ante causam
efficientem.

Respondent contrarij.
Existētia ante causam efficiē-
tem intelligi limitatam, & fini-
tam ab intrinfeco: non tamen
hoc habere, quia recipitur in es-
sentia; sed quia componitur ex
genere, & differentia.

Hæc tamen solutio impug-
n. ad hominem contra Vazquez,
qui concedit Deo compositionē
ex genere, & differentia, ob idque
asserit Deum in prædicamento
substantiæ collocari. Et tamen
ratione huius compositionis Deus
limitatus non est. Ergò ex vi so-
lius compositionis generis, &
differentiæ existentia creata non
poterit ab intrinfeco limitari.

2. impug. solutio ad homi-
nem contra Suarez. Quia si esset
identitas inter intellectum, & in-
tellectionem Angeli repugnaret
illi compositio ex genere, & dif-
ferentia in sententia huius autho-
ris. Ergò data identitate inter es-
sen-

sentiam, & existentiam repug-
nabit existentia compositio ex
genere, & differentia.

3. impug. solutio. Quia ubi
non est compositio ex esse, & es-
sentia, compositio ex genere, &
differentia non habebit funda-
mentum in re, & consequenter
erit chimerica. Et propterea in
via D. Th. 1. p. q. 3. art. 5. quia in
Deo non datur compositio ex es-
sentia, & existentia: sed quia Deus
est suum esse, non potest in Deo
dari compositio ex genere, & dif-
ferentia. Ergo si semel existentia
non distinguitur realiter ab es-
sentia, non poterit ex genere, &
differentia componi.

2. respondent alij ad ratio-
nem principalem. Quod licet
existentia non recipiatur in es-
sentia; est tamen ipsa receptiva
subsistentia. Et ideo limitata, &
finita est.

Hæc tamen solutio etiam
inefficax est. Quia repugnat es-
sentialiter ultimum actum per
alterum actuari, sicut articulo se-
quenti dicemus. Sed existentia est
ultimus actus, vt ibidem proba-
bimus. Ergo existentia non potest
recipere subsistentiam, & ex tali
capite limitari.

2. impug. data solutio. Nam
prædicatum, quod est posterius,
nequit recipere quod est prius,
sed contra contingere debet. Sed
existentia supponit subsistentiam.
Nam per subsistentiam redditur
natura ultimo capax recipiendi

existentiam: & existere non est
nisi rei subsistentis. Ergo existen-
tia nequit recipere subsisten-
tiam.

Ex eadem ferè doctrina im-
pugnata manet solutio aliorum
asserentium, quod licet essentia
identificet existentiam, recipit ta-
men subsistentiam, & ex hoc ca-
pite limitatur. Manet inquam
impugnata. Quia implicat essen-
tiam identificare ultimam actua-
litate absque identitate cum
actualitate inter media, quæ mi-
nus ab essentia distat, & minus
debet distingui. Sed existentia est
ultimus actus; subsistentia verò
est actualitas intermedia. Ergo
implicat essentiam identificare
existentiam, & simul subsisten-
tiam recipere.

3. resp. alij ad rationem nos-
tram. Existentiam formæ v. g. li-
mitari: quia recipitur in materia:
& existentiam materiæ limitari:
quia recipit formam, sicut, &
ipsa materia: & existentiam com-
positi limitari, quia dependet à
partibus, & existentiam acciden-
tis, quia recipitur in eodem su-
biecto accidentis receptivo.

Hæc tamen solutio ad im-
possibilia recurrit, & implicatio-
nem involvit; omnia videlicet
suprà dicta esse suum esse, &
identificare existentiam, & allu-
dè limitari. Nam ideo Deus non
potest aliquid recipere, nec in alio
recipi, nec a partibus dependere:
quia in Deo idè est esse, & essen-
tia

tia. Ergò si supra dicta identificant existentiam, nec materia poterit recipere, nec forma recipi: & idem de accidenti dicendum: nec poterit compositum à partibus dependere. *Impug. data solutio.* Primum limitativum existentia est ipsa essentia. Quia existentia est actus proprius essentia, & hæc se habet tamquam prima potentia in ordine ad existentiam. Prima verò potentia est primum limitativum in ordine ad proprium actum. Ergò si semel conceditur omnia supra dicta identificare existentiam, non poterunt ex alio capite limitari. Quia deficiente primo limitativo omnis alia limitatio deficere debet.

2. prob. conclusio. Quæ realiter separantur, realiter distinguuntur. Sed existentia creata realiter ab essentia separatur. Ergò realiter ab essentia distinguitur. Prob. min. Nam in via D. Th. 3. p. q. 17. art. 2. Humanitas Christi Domini caret existentia creata, & per existentiam in creatam verbi tantum existit. Ergò minor verà est.

Conf. Si essentia identificaret existentiam, esset simpliciter infinita. Ergò essentia creata existentiam identificare non potest. Prob. ant. Quia intellectio est ultima actualitas in linea intellectiva, & perfectio simpliciter simplex, si semel intellectus identificaret intellectio, esset simplici-

ter infinitus. Sed existentia est ultimus actus in linea entis, & perfectio simpliciter simplex. Siquidem formaliter reperitur in Deo. Ergò si essentia identificaret existentiam, esset simpliciter infinita. *Addimus.* Quod si essentia identificaret existentiam, identificaret etiam omnem actum de linea entis. Quia existentia est ultimus actus de linea entis: & quod identificat ultimum actum in aliqua linea, omnem alium actum identificare debet. Et consequenter essentia esset infinita in linea entis. Siquidem intra talem lineam tota esset actus. Quod autem in linea entis est infinitum, simpliciter infinitum est.

3. prob. conclusio. D. Th. quod 1. 2. art. 3. & 4. Quia quidquid de aliquo in singulari accidentaliter prædicatur, realiter ab eo distinguitur. Ex quo enim albedo accidentaliter prædicatur de homine in singulari bene infertur, quod realiter distinguatur ab illo. Et idem contingit in omnibus prædicatis, quæ dicuntur accidentaliter de subiecto. Sed existentia accidentaliter prædicatur de essentia in singulari. Ergò realiter ab ea distinguitur. Prob. min. Hæc propositio Petrus existit, est accidentalis, & quinti prædicabilis, ut logici communiter dicunt. Rursus existentia non ingreditur in diffinitione physica, nec metaphysica Petri, & consequenter accidentaliter advenit

illi. Et tandem solus Deus est suum esse, iuxta illud, ego sum qui sum. Creaturis autem contingenter advenit existentia. Ergo existentia de essentia in singulari accidentaliter prædicatur.

§. III.

Solvitur argumentum contra ultimam rationem.

Contra ultimam rationem probativam conclusionis arg. Stat aliquid accidentaliter prædicari de aliquo, a quo realiter non distinguitur. Ergo ratio ultima nititur principio falso. Prob. ant. 1. Vnio materiæ, & formæ accidentaliter prædicatur de illis. Quia materiæ, & forma contingenter uniantur. Et tamen unio non distinguitur realiter ab illis in sententia probabili negante modum unionis realiter à materiæ, & forma distinctum. Ergo antecedens verum est.

2. Representatio intuitiva accidentaliter prædicatur de specie Angeli, quæ modo intuitivè representat oblectum præsens, quod antea intuitivè non representabar, quando oblectum erat futurum. Et tamen intuitiva representatio non distinguitur ab specie realiter. Ergo idem quod prius.

3. Esse actuale exercitum essentia accidentaliter prædicatur de essentia. Nam tale esse competit essentia per hoc quod termi-

nat actionem agentis, quæ terminatio est accidentalis essentia. Et tamen illud esse non distinguitur realiter ab essentia. Ergo.

4. Hæc propositio, Nullus est aureus, est accidentalis. Et tamen inter prædicatum, & subiectum non est distinctio realis. Ergo.

5. Hæc propositio, actio est passio, est accidentalis. Et tamen actio, & passio non distinguntur realiter. Ergo.

6. Hæc propositio, animal est rationale, est accidentalis. Et tamen non distinguntur realiter. Ergo idem.

Resp. ad arg. neg. ant. & ad 1. prob. aliquid resp. Vnionem sumptam exercitè esse accidentalem respectu materiæ, & formæ; non tamen unionem consideratam signatè. Sic enim essentialis est tam materiæ, quam formæ, & de utraque non accidentaliter, sed essentialiter prædicatur.

Hæc tamen solutio principium quarit nisi melius explicetur. Et idèd pro intelligentia ipsius, & aliarum huiusmodi, notandum est. Quod prædicata contingentia possunt esse in duplici differentia. Aliqua enim sunt, quæ in suo conceptu formalino connotant aliquid extrinsecum: sicut quantitas, & albedo, & huiusmodi alia simul cum existentia creata, quæ licet ex ratione generali formæ creatæ connotet actionem creantis, talè tamè con-

notationem in conceptu formali non explicat. Alia prædicata sunt, quæ in formali conceptu connotant aliquid extrinsecum: sicut unio, quæ intelligi non valet absque extremis, & agente per cuius actionem uniuatur. Inter hæc autem prædicata talis differentia est, quod prædicata primi generis, si semel accidentaliter prædicantur, signum est, quod à subiecto realiter distinguuntur. Quia talia prædicata ratione sui conueniunt contingenter, & non ratione alicuius connotati: & ita accidit in existentia creata. Vndè necessum est, quod ab essentia realiter distinguatur. Prædicata verò secundi generis possunt ratione connotati accidentaliter conuenire. Et ideò vt accidentaliter prædicantur, sufficit, quod connotatum distinguatur realiter à subiecto: & necessarium non est, quod ipsa prædicata in se ipsis, & ratione sui à subiecto distinguantur.

Iuxta hanc ergo doct. ad argum. nego. antec. & ad 1. prob. conc. mai. & min. Distin. conf. Si tale prædicatum in conceptu formali connotatiuum sit: conc. conf. Si sit absolutum: neg. consequ. per quæ patet ad primam probationem clarissimè. Quia unio est prædicatum connotatiuum in conceptu formali. Patet etiam ad 2. & 3. prob. Quia representatio intuitiva secundum conceptum formalem connotat extrinsecum, scilicet præsentiam

obiecti. Et similiter esse actuale, & exercitū essentia connotat actionem agentis, per quam essentia extrahitur à statu possibili, & tendit ad existentiam.

Ad 4. prob. resp. Quod esse aureum accidentaliter prædicatur de annulo ratione figuræ. Eo quod annulus est artefactum constans ex subiecto, & forma artificiali. Cumque forma artificialis realiter distinguatur à substantia anuli: fit inde quod prædicatum etiam realiter à subiecto distinguatur ratione figuræ.

Ad 5. resp. aliqui. Quod actio, & passio, quamvis accidentaliter prædicentur inter se; essentialiter tamen prædicantur de aliquo tertio, scilicet de motu cum quo vtraque identificatur realiter. Et ideò mirum non est, quod inter se non distinguatur realiter. Existentia verò accidentaliter prædicatur de essentia: nec tamen vtraque essentialiter prædicatur de aliquo tertio. Et ita realiter distinguuntur. Quæ solutio satis probabilis est.

Melius tamen resp. Quod hæc propositio actio est passio, est propositio essentialis propter realem identitatem vtriusque. Sicut hæc propositio iustitia est misericordia est essentialis in Deo propter realem identitatem misericordiae, & iustitiæ.

Ad 6. prob. resp. Rationale accidentaliter prædicari de animali sumpto logicè, & in cōmu-

ni; non tamen de animali physice, & in singulari. Nam animal in singulari necessario determinatum est, & constitutum per aliquam differentiam. Nostra autem ratio de illis, quæ accidentaliter prædicantur de aliquo in singulari, intelligenda est.

Poterat etiam resp. Quod animal, & rationale essentialiter prædicantur de aliquo tertio, videlicet de homine. Et ita necessum non est, quod realiter distinguatur.

Aliter etiam poterat dici: Rationalem esse prædicatum inadæquatum respectu animalis, sicut individuum respectu speciei: sicut hæc propositio, homo est Petrus, est accidentalis: ita etiam altera, animal est rationale. Existentiæ verò est prædicatum adæquatum essentiæ, & ita dispar est ratio.

§. III.

Ceteris argumentis occurritur.

Secundo arg. contra nost. conclus. Fundamento principali, in quo sententiæ contrariæ maximè fidit. Quia existentiæ non recipitur realiter in essentiæ. Ergo realiter ab essentiæ distincta non est. Prob. ant. Essentiæ nec ut est intra causas, nec ut extra causas est potest recipere existentiam. Ergo existentiæ non recipitur realiter in essentiæ, ant.

Mag. Froylan.

quantum ad 1. partem constat. Quia essentiæ intra statum possibilitatis nequit facere compositionem cum existentia. Existentiæ namque statum possibilitatis essentialiter excludit. Ergo essentiæ intra statum puræ possibilitatis nequit existentiam recipere. Quantum ad 2. verò partem prob. ant. Essentiæ quando est extra causas intelligitur cum effectu existentia. Ergo ut est extra causas nequit existentiam recipere. Prob. ant. Quando essentiæ est extra causas, intelligitur cum effectu existentia. Quia effectus existentia est constituere rem extra causas. Ergo essentiæ quando est extra causas, cum existentia intelligitur.

Resp. ad argum. neg. duo antec. 1. Et ad prob. dist. ant. Quoad secundam partem. Quando est extra causas complete, & in facto esse: conc. antec. In completè, vitaliter, & in fieri: nego ant. & consequ. Essentiæ namque potest considerari extra omnes suas causas complete, & in facto esse: & propterea nequit existentiam recipere: sed potius iam intelligitur cum illa. Siquidem intelligitur iam cum effectu existentia, qui est constituere rem completè, & in facto esse extra omnes suas causas. Potest insuper essentiæ considerari extra causas incomplete, vialiter, & in fieri: quando videlicet essentiæ incipit pas-

H. sive

sive moveri per actionem causæ efficientis, & illius influxum incipit terminare: in quo statu solum est in via ad habendam existentiam, & non dum intelligitur cum illa. Consequenterque in hoc statu medio existentiam recipere potest.

Instantia argum. Invenitur in substantia creata, quæ in sententia contrariorum non recipitur in substantia, provt est intra statum possibilitatis, nec provt est extra causas completè, & in factò esse. Et tamen in substantia recipitur, quando substantia incipit passivè moveri, & ponitur extra causas incompletè, vialitè, & in fieri.

Sed inst. Essentia in illo statu medio, & pro illo priori, quo ponitur in via ad habendam existentiam, intelligitur iam cum aliqua existentia. Ergo provt sic non potest existentiam recipere. Prob. antec. 1. Essentia dum est in via ad essendum extra causas, existit saltim incompletè, vialitè, & in fieri. Ergo intelligitur cum aliqua existentia. Prob. conseq. Benè valet, essentia pro illo priori existit vialitè. Ergo existit. Sed existere est effectus existentia. Ergo si pro illo priori saltim vialitè existit, pro eodem priori intelligitur cum existentia.

2. prob. ant. Essentia pro illo priori intelligitur cum aliquo esse actuali exercitè. Ergo cum ali-

qua existentia intelligitur. Prob. conf. Quia essentiam esse constitutam in actu exercitè est effectus existentia. Ergo si pro illo priori intelligitur essentia cum aliquo esse actuali exercitè, etiam cum existentia intelligitur.

Resp. neg. ant. & ad 1. prob. neg. conf. Quia existere vialitè, nihil aliud est, quam esse in via ad habendam existentiam. Et ideo quod existit vialitè non dum existit. Vndè consequentia in argumento illata bona non est. Nam vt ait D. Th. opusc. 39. de fallacijs syllogism. cap. 10. in illa consequentia arguitur à secundum quid ad simpliciter. Eo quod arguitur ab existere vialiter ad existere absolutè, & simpliciter. Vndè procedit ab antecedenti cum addito, ad consequens absolutè, & simpliciter: qui modus arguendi, bona consequentia non est.

Dices. Hæc est bona consequentia, homo velocitèr currit. Ergo homo currit. Et tamen arguitur ab antecedenti cum addito. Ergo etiam altera consequentia bona erit.

Resp. dist. m. in. Cum addito nõ diminuente: cõc. m. Cũ addito diminuente: neg. m. & cõf. Quandoq; namque additum nõ diminuit de ratione illius cui additur, sicut in consequentia facta. Eo quod velocitas non diminuit de ratione cursus, & tunc consequentia bona est. Quandoque verò addi-

additum diminit de ratione eius cui additur : sicut in his, Cessar est in memoria hominum. Ergo Cessar est. Petrus est bonus latro. Ergo est bonus. Essentia priori ad existentiam existit vialiter. Ergo existit : in quibus omnibus bona consequentia non fit.

Ad 2. prob. ant. resp. dist. ant. Cum aliquo esse actuali, actualitate exercita essentia: concedo ant. Actualitate existentia: neg. ant. & conf. Quando namque essentia incipit terminare actionem agentis habet aliquam actualitatem exercitam essentia. Quia hoc quod est terminare actu actionem causa efficientis aliqua actualitas est, quam quidem essentia non habebat intra statum possibilitatis, in quo statu non terminabat essentia actionem causa efficientis. Hec tamen actualitas non est existentia; sed est ipsa essentia vt terminat actionem agentis. Et ideo pro illo priori nondum habet existentiam, cuius effectus est tribuere esse actuale completum, & vltimatum.

Sed inst. Illud est esse existentia, per quod essentia distinguitur a suis causis. Sed per illud esse, quod habet essentia, dum incipit terminare actionem agentis, differt essentia a suis causis. Ergo illud esse est esse existentia.

Resp. dist. mai. Distinguitur completè, & in facto esse : conc.

mai. Vialiter, & incompletè: neg. mai. & secundum eandem dist. min. neg. conf. Eo namque modo, quo essentia est extra causas, a suis etiam causis distinguitur. Cumque per illud esse assignatum solum essentia sit extra causas vialiter, & incompletè, solum etiam incompletè a suis distinguitur. Instantia est in doctrina Suarez distinguentis virtualiter essentiam ab existentia, in qua doctrina essentia priori virtuali ab existentia differt a suis causis. Et tamen non differt ab illis per esse existentia, & completè. Ergo idem in nostro casu dicendum.

Poterat, alijs terminis responderi. Essentiam videlicet intra statum possibilitatis esse in potentia ad duplex esse actuale exercitium: vnum quidem essentia, & alterum existentia, per quorum primum tollitur eius potentialitas solum quantum ad vnam partem. Et ita tantum inadæquatè, & quantum ad illam partem per illud esse a suis causis distinguitur. Vt tamen adæquatè distinguatur a causis, Vtrumque esse, tam essentia, quam existentia debet habere.

Sed inst. Essentia per illud esse assignatum fit ens participialiter sumptum. Sed esse ens participialiter sumptum est effectus existentia. Ergo illud esse est esse existentia.

Resp. dist. mai. Ens participia-

cipialitèr incompletè, & vialitèr: conc. mai. Completè, & in facto esse: neg. mai. & sub eadem dist. min. neg. conf. Sicut namque essentia pro illo priori est in via ad habendam existentiam, ita etiam est ens participialitèr vialitèr, & incompletè; non tamen est ens participialitèr completè, & in facto esse: hoc enim solum ab existentia praestatur.

3. arg. Essentia creata per se ipsam terminat actionem agentis. Ergo per se ipsam existit. Quia actio causae efficientis terminatur ad existentiam. Et ideo si essentia creata per se ipsam terminat actionem agentis, per se ipsam debet existere.

Resp. dist. antec. Terminat incompletè, & inadèquatè: conc. ant. Completè, & adèquatè: nego ant. & conf. Quia essentia creata per se ipsam solum inadèquatè terminat actionem agentis. Eo quod actio causae efficientis non solum tendit ad essentiam; sed etiam ad existentiam communicandam. Et ita vsque quo existentiam producat, actio completa non est.

Sed inst. Essentia vt terminat actionem agentis per se ipsam habet quiddam requiritur, vt sit à parte rei. Ergo per se ipsam completè, & adèquatè terminat actionem agentis. Prob. ant. Essentia vt terminat actionem agentis per se ipsam habet esse temporale, quod est novum,

& non erat ab aeterno. Ergo per se ipsam habet quiddam requiritur, vt sit à parte rei.

Respondebis. Essentiam pro vt sic habere esse temporale incompletè, & vialitèr; non tamen in facto esse, & completè.

Contra tamen est. Essentia creata, vt per se ipsam terminat actionem agentis, est completè, & in facto esse extra causas. Ergo habet esse temporale completè, & in facto esse. Prob. ant. Essentia, cum indivisibilis sit, vel totalitèr est intra causas, vel totalitèr est extra illas. Nam indivisibile, sicut vel totum attingitur, vel nihil illius attingitur, ita totum est intra causas, vel totalitèr est extra illas. Sed essentia, vt terminat actionem agentis, non est totalitèr intra causas. Ergo totalitèr est extra suas causas.

Resp. neg. ant. ad prob. dist. mai. Quantum ad esse essentiae, & ex parte rei: conc. mai. Quantum ad vltimum esse existentiae: nego mai. & concess. min. neg. conf. sub dist. mai. Essentia namque indivisibilis est secundum praedicata essentialia, & quantum ad esse essentiae. Et ideo pro illo priori, quo terminat actionem agentis, est totalitèr extra causas quantum ad esse essentiae, & ex parte sui: non tamen est totalitèr extra causas, quantum ad esse vltimum existentiae. Eo quod nondum habet in facto esse existentiam, quamvis sit in via ad existentiam habendam,

4. arg. Ex identitate existentiae cum essentia nulla sequitur infinitas. Ergò quamvis existentia cum essentia identificetur, infinita non erit. Prob. antec. 1. Existentia, & essentia creata sunt aliquid limitatum, & finitum. Sed finitum additum finito non facit infinitum. Ergo ex identitate existentiae cum essentia creata nulla sequitur infinitas. Prob. min. indivisibile additu alteri indivisibili non facit divisibile, & extensum. Ergo finitum additum finito non facit infinitum. Conf. à parit. bona est.

2. Existentia creata realitèr eadem est cum sua essentia. Nam ipsa existentia creata habet etiam sua praedicata essentialia realitèr ab ipsa indistincta. Et tamen existentia creata infinita non est. Ergo idem, quod priùs.

3. Ex identitate essentiae cum ultima actualitate de linea entis nulla sequitur infinitas. Ergo ex identitate illius cum existentia propria infinitas non sequitur. Prob. antec. Ex identitate causae finalis cum sua causalitate, quae est ultima actualitas in linea finis, nulla sequitur infinitas. Si quidem in probabili Thomist. sent. causalitas finis consistit in allicientia appetitus voluntatis, quae tamen allicientia realitèr distincta non est, sed potius identificata cum ipsa bonitate finis absque vlla infinitate. Ergo paritèr

ex identitate essentiae cum ultima actualitate de linea entis infinitas inferenda non est.

Resp. ad arg. neg. antec. & min. & ad prob. neg. conf. Ratioque discriminis est. Quia in divisibile ex conceptu formali est indivisibile, & illi secundum formalem conceptum repugnat divisibilitas, & extensio. Ideòque licet cum alio indivisibili coniungatur, adhuc tamen indivisibile manet. Et consequentèr nequit praestare extensionem. Finitum verò, quod ex conceptu formali limitatum non est, si semel identificatur cum alio, à quo limitari debebat, totalitèr infinitum, & illimitatum evadit. Quia nullum relinquitur principium limitationis. Et propterea cum existentia creata ex conceptu formali limitata non sit, sed per essentiam limitari debeat; si cum essentia identificata conceditur, erit simpliciter infinita.

Instantia argumenti invenitur in anima, & gratia iustificante, quarum quaelibet finita est. Et tamen si anima identificaret gratiam iustificantem, esset infinita simpliciter. Hoc idem etiam haberet intellectus, si intellectio-nem creatam identificaret. Et substantia creata, si identificaret supernaturalitatem creatam, quamvis omnia ista de facto limitata, & finita sint.

Sed inst. Data identitate

existentiæ cum essentia, posset adhuc existentia per causam efficientem limitari. Ergo maneret adhuc principium limitationis. Et consequenter infinita non esset. Probatur antec. Potest aliquid ex se non limitatum per causam efficientem limitari: sicut constat in specie expressa creata quidditativa Dei, quæ in probabili sententia Thomistarum possibilis est, quæ quidem ex se non est limitata per causam tamen efficientem limitaretur: quia ab intellectu creato esset producta. Ergo data identitate existentiae cum essentia, posset adhuc existentia per causam efficientem limitari.

2. inst. Existentiæ creata prius intelligitur creata, & ab alio producta, quam intelligatur receptibilis in essentia. Ergo quamvis receptibilis non esset, sed eadem realiter cum essentia, adhuc esset limitata. Prob. ant. Esse creatum, & ab alio productum est prædicatum analogicè commune ad omnem formam creatam, sive receptibilem, sive receptam, &c. Esse verò receptibilem est prædicatum proprium, & particulare formæ receptibilis. Sed prædicata communia, priora sunt, quam prædicata particularia. Ergo prius existentia intelligitur creata, & ab alio producta, quam intelligatur receptibilis in essentia.

Resp. ad 1. replicam neg. ant.

& ad prob. dicimus: quod species illa pro priori ad causam efficientem intelligitur receptibilis in intellectu creato. Et ideo ante causam efficientem intelligitur ex se limitata per ordinem ad intellectum creatum, in quo receptibilis est.

Ad 2. replicam respondetur. Prædicata superiora esse priora in essendo, & prædicando absolute; non tamen in constituendo: sed potius differentia propria cuiuscumque rei in constituendo speciem prima est. Nec species ipsa intelligitur usque quo differentia intelligatur. Et ideo existentia creata intra speciem propriam prius intelligitur receptibilis, quam ab alio producta. Et si differentiam receptibilis non haberet, non esset in tali specie, nec tali modo rationem communem contraheret. Quia si differentia esset differentia formæ irreceptibilis, species non esset ab alio.

Ad prob. 2. ant. princ. neg. conf. Quia existentia est actus verè, & propriè essentiae còpletæ, illamque respicit ut potentiam, & proprium limitativum. Undè si cum illa identificaretur, careret limitativo, & evaderet infinita. Non tamen existentia respicit eodem modo suam essentiam incòpletam, nec tanquam verus actus còparatur ad se ipsam ut potentiam. Et ideo quamvis propriam essentiam identificet, limitata manet per ordinem ad essentiam com-
ple-

pletam, in qua receptibilis est. Sicut intellectio creata absque vlla infinitate identificat suam essentiam; non tamen identificare potest essentiam, & substantiam agentis. Quia ad istam comparatur tanquam verus actus secundus. Et ideo limitatur: quia immediate in intellectu, & mediate in substantia operantis receptibilis est.

Ad 3. prob. ant. resp. Sententiam oppositam probabiliolem esse. Illa tamen admissa, in qua argumentum procedit, dicimus: existentiam ex conceptu formali importare positivè perfectionem. Et ideo absque infinitate cum essentia identificari non potest: causalitas verò finis ex conceptu formali non dicit imperfectionem: quia reperitur in Deo formaliter; non tamen dicit positivè perfectionem, sed solum permixtivè. Quia contrahibilis est per causalitatem divinam summè perfectam, & etiam per causalitatem creatam, quæ imperfectionem importat. Eo quod causa finalis creata causat, vt in apprehensione existens, & solum intentionaliter movet. Et ita ex idètitate causæ finalis cū sua causalitate infinitas inferenda nō est.

Tandem arg. Que realiter distinguuntur, possunt saltem per absolutam Dei potētiam realiter separari. Sed essentia, & existentia creata realiter separari nō possunt etiā de potentia absolu-

ta. Quia si existentia tollitur, essentia vltra non existit, nec est in rerum natura. Ergò existentia creata realiter ab essentia distincta non est.

Conf. Non est assignabilis effectus formalis, quem existentia superaddita possit essentia præstare. Ergò existentia creata non potest esse aliquid superadditum essentia, & realiter ab ea distinctū. Prob. ant. Existentia superaddita non potest præstare essentia, quod sit terminus actionis. Quia essentia ratione sui terminat actionem vt quod, & immediate producitur: vt quo verò constituitur in ratione termini per ipsam actionem causæ. Rursus existentia non potest essentia tribuere esse per se. Eo quod esse per se est proprius effectus subsistentia. Tandem existentia nequit præstare esse in alio receptivè, vel inhæsiuè. Hoc enim à receptione, vel educatione præstatur. Sed præter hos effectus alius assignabilis non est. Ergò non est assignabilis effectus formalis, quem existentia superaddita possit essentia præstare.

Conf. & vrgetur 2. Dùm Petrus existit in rerum natura cum existentia, quam superaddimus, deficit à Petro carentia essentia, & carentia ista formaliter, & immediate excluditur per essentiam Petri, vt ab existentia distincta. Eo quod cū sola essentia opponitur contradictoriè immediate. Sed

defectus formalis, & exclusio immediata vnius contradictorij est formalis existentia alterius. Ergo dum Petrus existit in rerū natura, essentia Petri, vt distincta ab existentia superaddita, per se ipsam existit. Sicut etiam immediatē per se ipsam non essentiam, vel carentiam essentiaē sibi contradictoriā excludit.

Hæc tamen omnia plus quam facilia sunt, & ad ea resp. ad arg. quidem neg. mai. Quia totum, in plurium contrariorum sententia, realitèr distinguitur à suis partibus à quibus tamen etiam de potentia absoluta separari non potest. Et in sententia Thomist. & aliorum, totum realitèr dist. à materia, à quo tamen non potest separari. Et relatio prædicamentalis realitèr differt à termino, & ab illo separari non potest.

Ad 1. conf. resp. Plura falsa cōtinere videlicet, essentiaē constitui in ratione termini quo per ipsam actionē productivam. Nam terminus quo, vel producit, vel communicatur per actionē, & in reproducta manet: actio verò nec se ipsam cōmunicat, vel producit, nec in termino manet, vt per se manifestum est. Rursum etiam falsum est esse in alio prætari formalitèr ab educatione, à qua solū provenit efficientèr. Et tandē prætèr numerata, est assignabilis effectus proprius, quem existentia superaddita possit essentiaē prætare, videlicet constituere ip-

sam extra omnes suas causas completè, & in facto esse, & vltimò in linea entis completā, & actuatam, quem effectum formale non potest essentia per se ipsam habere, vt relinquibus probatum.

Ad 2. conf. resp. Exclusio-nem formalem, & immediatam vnius contradictorij ex terminis, & absolutè non esse existentiam alterius. Nam essentia hominis in statu possibilitatis excludit carentiam essentiaē. Quia eo modo, quo ibi invenitur essentia, non datur carentia illius: & idem de quacumque essentia in illo statu dicendum. Et tamen essentia in statu possibilitatis nō existit per se ipsam. Loquendo verò de rebus, quæ in rerū natura existunt, dicendū est exclusionem formalem, & immediatam vnius contradictorij esse alterius existentiam tanquam conditionē necessariò requisitā; non tamen tanquam formam formalitèr expellentē. Albedo namque per se ipsam vt connotantem existentiam exercitā excludit in rerū natura carentiaē sui ipsius. Et relatio relationis carentiaē. Et essentia Petri per se ipsā excludit formalitèr nō essentiaē: non quidē per se ipsam absolutè, sed per se ipsam vt exercitè existentem, vel vt connotantem exercitam existentiam.

Initia manifesta invenitur in sentent. contrarior. Ipsi nāq; asserū, existentia virtualitèr ab essentia distingui, in qua sētētia, essentia vt vir-

tualiter ab existentia distincta per se ipsam excludit non essentiam, vel carentiam essentiae. Et tamen essentia ut sic virtualiter ab existentia distincta non existit per se ipsam. Alias ut virtualiter ab existentia distincta haberet etiam aliam existentiam virtualiter distinctam, de qua idem fiet argumentum, & dabitur processus in infinitum. Intellectus etiam Divinus ut virtualiter a voluntate distinctus excludit carentiam sui: & idem de voluntate dicendum. Et tamen intellectus divinus ut sic a voluntate distinctus non existit per se ipsum. Alias haberet existentiam virtualiter distinctam ab existentia aliorum attributorum: & quodcumque attributum haberet existentiam ab existentia alterius attributi virtualiter adaequate distinctam.

§. Ultimus.
Corollaria ex dictis.

EX dictis infertur 1. Quod quando D. Th. q. 21. de ver. art. 5. asserit: *dato quod creatura esset suum esse, adhuc tamen creatura non haberet rationem boni, nisi praesupposito ordine ad creatorem*, loquitur dato impossibili, quod videlicet creatura esset suum esse, & simul maneret in ratione creaturae. Si namque in illa hypotesi creatura maneret, necessario diceret ordinem ad creatorem.

2. inf. Ea quae in inferiori-

bus sunt dispersa, posse in superioribus adunari, quando non adest specialis repugnantia. Sicut practicum, & speculativum adunantur in habitu Theologiae, & in habitu fidei: qui tamen habitus ex conceptu formali imperfectiorem important receptibilis formae. Ex quo tamen essentia, & existentia in aliqua creatura, quavis superiori adunentur, sequitur specialis repugnantia, & infinitas, quam supra probavimus.

Inf. 3. Etiam substantiam esse realiter a substantia distincta. Pro cuius intelligentia notamus. Quod sicut in quacumque linea datur aliquis actus ultimus: ita etiam in linea substantiae datur aliquis ultimus actus, qui dicitur substantia, quae eadem non est cum singularitate, sed ab ea realiter distincta. Sicut constat in mysterio Incarnationis, in quo quidem humanitas singularis sine propria substantia fuit assumpta ad substantiam divinam.

Nota 2. effectum formalem substantiae esse reddere substantiam, vel naturam independentem ab alio tamquam a sustentante, & incommunicabilem alteri supposito: quae quidem substantia naturam irrationalem constituit suppositum: naturam vero rationalem de non inat personae: & ita persona diffinitur: *rationalis naturae individua substantia*.

Modo autem doctrina illata prob. Nam quod identificat vlti-

mam actualitatem dicentem perfectionem simpliciter simplicem, est infinitum simpliciter. Sed subsistentia est vltima actualitas in linea substantiæ, & perfectio simplex, sicut ipsa existentia, & propter similem rationem. Ergò si substantia identificaret subsistentiam, esset simpliciter infinita. Et consequenter illam identificare non potest. Contra quam doctrinam non obstat, D. Th. 1. p. q. 3. art. 3. affirmare, quod *in his, quæ non sunt composita ex materia, & forma, non differunt suppositum, & natura.* In quibus verbis appertè significare videtur, in Angelis substantiam constituentem suppositum non esse realiter distinctam à natura.

Non inquam obstant verba ista D. Th. Quia suppositum potest accipi radicaliter pro ipsa natura individua, ad quam consequitur subsistentia; & potest accipi formaliter, pro ipsa natura vt incommunicabili alteri vt supposito sustentanti, secundum quam considerationem natura involvit formaliter subsistentiam. Ang. autem Præc. loquitur de supposito solum in prima acceptione; non tamen in acceptione secunda. Nam 3. p. q. 4. artic. 1. ad 3. expressè faterur: naturam Angelicam potuisse assumi ad subsistentiam divinam: quia potuit ita præveniri, vt propria personalitate, & subsistentia careret. Et hæc de articulo isto in hoc lib. text.

17. ad Philosophum applicanda.

ARTICVLVS II.

Vtrum materia habeat propriam existentiam?

§. I.

Sensus difficultatis apperitur, & statuitur nostra conclusio.

IN præsentii difficultate vnum iam probatum supponimus: & inquirimus aliud. Supponimus quidem existentiam materiæ realiter ab illa distingui. Et inquirimus, an ipsa materia, & forma vnica, & indivisibili existentia totius existant? an verò tã materia, quam forma habeant proprias, & distinctas existentias? Quod sub alijs terminis à pluribus disputatur: Vtrum videlicet in composito datur existentiaë partiales? In qua parte duplex versatur sententia. Prima concedit materiæ propriã, & partialem existentiam. Illam tuentur PP. Societatis, quibus extra scholam D. Th. plures adhæssere sequaces. Secunda sententia multitudinem existentiarum, tamquam innanem excludit, solumque concedit vnã existentiam dimanantem à forma, qua compositum, & eius partes existunt. Consequenterque materiam propriam existentiam non habere. Ita vniversi Thomistæ cū Ang. Doct. Cum quibus sit.

§. II.

Nostra Conclusio.

Materia non habet propriam, & partialem existentiam.

Conclusionem esse mentem D.Th. nullus debet dubitare. Ipse namque 1. 2. q. 4. art. 5. ad 2. asserit: *Quod idem est esse formæ, & materiæ, & hoc idem est esse compositi.* Quæ verba pro conclusione nostra expressissima sunt. Prob. tamen ex doctrina D. Th. Quia quidquid habet existentiam, est ens in actu. Eo quod effectus existentia est rem in actu constituere. Sed materia prima antecedenter ad formam non est in actu. Ergo propriam existentiam non habet. Prob. min. ex D. Th. 1. p. q. 7. art. 2. ad 3. dicente: *Quod materia prima non existit in rerum natura per se ipsam, cum non sit ens actu, sed potentia tantum.* Ergo minor vera est.

Respondebis. D. Thom. non negare materiam esse ens in actu, sed solum esse in actu completo.

Contra tamen est. Quia D. Th. illud affirmat tanquam proprium, & speciale materiæ. Sed non existere in actu completo non est proprium materiæ, sed etiam convenit formæ, quæ antequam vniatur materiæ, & sit in ipso composito, non est in actu completo.

Ergo solutio ad mentem D. Th. non est.

2. impug. solutio ex D. Th. opusc. 31. approbante, quod asserit Averrois 2. de Anima, quod videlicet: *Materia nullum esse habet.* Unde simpliciter loquendo, *forma dat esse materiæ.* Sed quod nullum habet esse, non habet etiam esse incompletum, & partiale. Ergo materia ante formam non est in actu, etiam incompleto.

Ex his etiam impugnata manet solutio aliorum asserentium, D. Th. non negare materiam esse ens in actu ante formam; sed tantum negare esse ens in actu per se ipsam, vel per existentiam secum identificatam.

Manet inquam impugnata doctrina ista. Quia D. Thom. 4. contragentes cap. 81. rat. 3. asserit: *Quod materia non habet esse in actu, nisi per formam.* Ergo ante formam non est ens in actu: sicut corpus non potest esse coloratum ante colorem. Quia non nisi per colorem habet esse coloratum.

2. Impug. Quia D. Thom. ut vidimus, asserit; quod idem est esse formæ, & materiæ. Sed esse formæ non est ante formam. Ergo materia ante formam non habet esse. Et consequenter ens in actu non est.

Ratione autem conclusio nostra prob. Quia de conceptu formalissimo existentia est esse ultimum actum, quo res ponitur extra causas.

fas. Sed existentia materiae hoc totum repugnat. Ergo materia non potest propriam existentiam habere. Mai. patet ex D. Thom. q. vnica de Anima. art. 6. ad 2. asserente, & diffiniante, existentiam esse vltimum actum, qui est participabilis ab omnibus, & ipsum non participare, id est, omnia ad existentiam ordinari, & per ipsam actuari, illam tamen ad alterum non ordinari, nec per alterum actuari posse. Ergo existentia est vltimus actus, quo res ponitur extra causas. Mi. autem princ. prob. Existentia materiae esset potentialis, & actuabilis per existentiam formae. Ergo non esset vltimus actus. Quia vltimum in aliqua linea essentialiter repugnat ad alterum ordinari. Post vltimum namque in aliqua linea non datur aliud. Sicut non datur aliud ante primum. Antec. prob. Existentia totius, quae in sententia Iesuitarum ex partialibus existentibus resultat, est vna per se. Ergo existentia materiae erit potentialis, & actuabilis per existentiam formae. Quia totum per se debet habere partes, quarum vna ad alteram ordinetur.

Ad rationem istam aduersarij auli sunt negare maiorem asserunt namque de conceptu formali existentiae in communi non esse, quod sit vltimus actus, sed hoc dumtaxat existentiae complete convenire. Vnde pro inconuenienti non habent quod existen-

tia materiae, quae in eorum sententia, partialis, & incompleta est, per existentiam formae, actuabilis, & determinabilis sit.

Hoc est principium inexpugnabile contrariorum, in quo omnes vnanimiter conveniunt, in negando videlicet diffinitionem existentiae. Quod quidem impugnatur

1. ex D. Th. qui q. 7. de pot. art. 2. ad 9. asserit: quod esse nihil addi potest, quod sit eo formalius, ipsumque determinet, sicut actus potentiam. Sed si aliqua existentia non esset vltimus actus, sed potius esset ad alteram ordinabilis, & actuabilis per aliam, iam vna existentia esset altera formalius, ipsamque terminaret: sicut actus determinat potentiam. Ergo repugnat aliquam existentiam non esse vltimum actum.

2. reijcitur. Existentia in communi ex conceptu formali est actus vltimus ad alium non ordinabilis. Ergo repugnat existentia aliqua, quae non sit vltimus actus. Prob. antec. Existentia in communi ex conceptu formali est actus secundus in linea entis. Sed actus secundus cuiuscumque lineae in eadem linea vltimus actus est, vt per omnes discurrenti constabit. Ergo existentia in communi ex conceptu formali est vltimus actus.

3. efficacissime impug. data solutio. Quia existentia in communi contrahibilis non est per
exis-

existentiam partialem, & potentialem. Ergo non est dabilis existentia potentialis, & partialis ad alteram ordinata. Prob. ant. Existencia in communi contrahibilis non est per illud, quod secundum ultimam differentiam est extra lineam actus secundi. Si quidem existentia essentialiter est in linea actus secundi. Et consequenter non poterit contrahi per illud, quod secundum ultimam differentiam est extra lineam actus secundi. Sed existentia partialis, & potentialis secundum ultimam differentiam est extra lineam actus secundi. Ergo existentia in communi per existentiam partialem, & potentialem contrahibilis non est. Prob. min. Existencia potentialis secundum ultimam differentiam est extra lineam actus. Ergo etiam est extra lineam actus secundi. Conf. evidens est. Et ant. prob. Existencia potentialis secundum ultimam differentiam est in linea potentie. Si quidem secundum ultimam differentiam potentialis est, & ad alteram ordinata. Ergo secundum ultimam differentiam extra lineam actus est.

4. impug. Si semel vna existentia per alteram actuatur, debet per aliam existere. Nam si vna actuatur alteram, communicabit illi proprium effectum formalem. Et consequenter illam reddet existentem. Sed vna existentia nequit per aliam existere. Ergo non potest vna ad alteram ordinari. Prob. min. Quod existentia habet a se in genere causae for-

malis non potest habere ab alio in eodem genere causae. Sicut patet in forma substantiali, quae non potest habere speciem ab alia forma, quia illam habet a se in genere causae formalis. Et propter eandem rationem non potest quantitas extensionem ab alia forma desumere. Sed existentia habet a se in genere causae formalis existere. Ergo existeret poterit per alteram existentiam.

Respondet fortasse. Quod existentia potentialis habet a se existere incompletum. Et ita poterit complete existere habere per alteram existentiam.

Contra tamen est. Quia forma substantialis habet a se in genere causae formalis esse actum primum, & quantitas extensionem, non possunt ab alijs formis similes effectus nec complete, nec incomplete participare. Sed existentia habet a se in genere causae formalis existere. Ergo nec complete nec incomplete poterit existere per alteram existentiam.

2. impug. Vnius rationis formalis non datur alia. Sed existentia est ratio formalis existendi. Ergo nec complete, nec incomplete potest per aliam existere.

3. Existencia ex conceptu formali est completa in genere existendi, vel faciendi formaliter existere. Ergo vna existentia nec complete poterit existere per alteram existentiam. Prob. ant. Primum in quocunque genere debet esse ex conceptu formali in eodem genere comple-

um. Nam primum in quocumque genere est illud à quo cætera sunt talia. Et consequenter omnia participant ab illo; ipsum vero non participat ab alijs, ac proinde completum est. Alias ab alijs participaret completionem. Sed existentia ex cõceptu formalis est primum principium in genere existendi, sicut forma substantialis est primum principium in genere dandi speciẽ, & quantitas in linea extendendi, & ratio in genere referendi. Ergo existentia in genere existendi cõpletissima est.

2. prob. conclusio. Effectus formalis existentiaẽ est constituere rem extra omnes suas causas. Sed materia ex se, & antecedenter ad formam extra omnes causas non est. Siquidem ante formam non est extra causalitatem ipsius formæ. Ergo ante formam nequit habere existentiam. Prob. mai. Effectus formalis existentiaẽ est. Constituere rem completè extra statum possibilitatis. Sed quando res non est extra omnes suas causas, non est completè extra statum possibilitatis, sed adhuc manet in potentia suæ causæ. Ergo effectus formalis existentiaẽ est constituere rem extra omnes suas causas.

3. prob. concl. Partes totius fiunt extensæ per quantitatem, & existentiam, qua totum extensum est, & per eandem albedinem omnes partes redduntur albæ. Ergo per existentiam totius poterunt

existere omnes partes. Consequentèrque vt materia existat, non erit necessaria existentia diuersa ab existentia totius.

Conf. Si materia propriam existentiam haberet esset composita ex potentia, & actu: & consequenter non esset primum subiectum, nec esset pura potentia: & forma similiter non esset primus actus. Siquidem alium actum superponeret. Ergo materia non potest propriam existentiam habere.

2. conf. & vrgetur. Eadem actione, qua producitur totum, producantur eius partes. Ergo per eandem existentiam existunt. Quia productio ponit terminum sub existentia. Ex quo etiam habetur, quod si materia priori ad formam existeret, pro priori etiam ad formam esset ultimo completa. Eo quod esset in ultimo termino productionis. Nam ultimus terminus productionis est ipsa existentia, ad quam actio productiva ultimè terminatur.

4. prob. concl. Quia ex duobus entibus in actu non potest vnũ ens per se resultare. Sed si materia propriam existentiam haberet, & similiter forma, essent duo entia in actu. Nam effectus existentiæ est rem in actu constituere. Ergo ex materia, & forma non posset fieri vnum ens per se, quale est compositum substantiale. Mai. Prob. 1. Propterea namque in doctrina Arist. 8. Metaph. tex. 13. Ex subiecto, & accidenti non potest vnũ per

per se resultare: quia accidens advenit subiecto iam in actu constituto per formam videlicet substantialem. Ergo ex duobus entibus in actu non potest vnum per se resultare. Et propterea D. Th. opusc. 15. c. 7. approbat consequentiam veterum Philosophorum, qui ex quo materia est ens in actu, inferebant per se solam esse rerum omnium substantiam, & formam illi advenientes esse omnino accidentales non constituentes vnum per se cum materia.

2. Ens per se solum fit ex actu, & potentia. Sed duo entia in actu non se habent ut actus, & potentia, sed tantum se habent ut vnum in actu, & alterum in actu. Ergo ex illis non potest vnum per se resultare. Et ideo ex humanitate, & verbo resultat vna persona per se: quia humanitas comparatur ad subsistentiam divinam tanquam potentia actuabilis, & complebilis per ipsam; non tamen ex natura divina, & humana resultat vna natura totalis, propter rationem oppositam. Nec ex intellectu divino, & humano resultat vnus intellectus totalis: quia intellectus humanus non se habet ut potentia actuabilis per intellectum divinum.

§. III.

Argumentis contrariorum occurrunt.

Contra cōcl. istam arg. 1. Materia antè formam verè, & propriè existit. Ergo habet

propriam, & partialem existentiam: prob. ant. Omnis causa priori quo causat, debet existere. Sed materia priori ad formam causat formam ipsam in genere causæ materialis, in quo genere formam præcedit. Ergo materia ante formam verè, & propriè existit.

Resp. aliqui Thomistæ materiam ante formam iam intelligi existentem: non per illud, per quod est prius natura tam forma, quam existentia; sed per ipsam existentiam, à qua non potest pro illo priori præscindere. Nam quod solum prioritate à quo alterum præcedit, semper cum alio intelligitur. Sicut Pater semper intelligitur cum Filio què antecedit prioritate à quo. Et actus liber semper intelligitur cum termino producto, quem tamen prioritate à quo antecedere debet. Et substantia, quæ est subiectum quantitatis, semper cum quantitate, & extensione intelligitur.

Hæc tamen solutio doctrinam Thomistarum firmiorem, & magis principijs Metaphysicæ cōformem, & simul causarum prioritatem evertit. Causarum namque prioritatem tollit. Quia si materia ante formam intelligitur existens formalitèr, & complete, non potest formam præcedere prioritate nature. Ergo tollitur causarum prioritas. Prob. ant. Si ante formam intelligitur existens complete, & formalitèr, ante formam etiam intelligitur cum ultimo actu, quæ est existentia. Sed si ante formam intel-

intelligitur cum ultimo actu, etiam intelligitur cum actu primo, qui est ipsa forma. Ergo ante formam intelligitur cum forma. Et consequenter non precedit ipsam prioritate naturæ, nisi simul verificetur, precedere, & non precedere formam. Præcedere quidem, vt supponimus. Et non præcedere. Quia ante formam intelligitur cum forma.

Explicatur, & vrgetur impugnatio. Implicat materiam pro priori ad formam intelligi cum effectu formæ. Ergo implicat intelligi existentem ante formam. Patet conseq. Quia non potest intelligi existens, vel cum effectu existentia, quin intelligatur cum effectu formæ, qui essentialitèr prior est. Ant. verò prob. Effectus formalis formæ est ipsa forma communicata formalitèr. Sed implicat materiam ante formam intelligi cum forma pro illo priori. Aliàs intelligeretur prior, & non prior forma. Ergo implicat intelligi cum effectu formalis formæ.

3. impug. solutio. Pro illo priori, quo materia præcedit formam, præcedit etiam existentiam prioritate naturæ, vt per se manifestum est. Sed pro illo priori quo materia præcedit etiam effectum existentia. Ergo implicat materiam pro illo priori existentem intelligi. Aliàs intelligeretur existens ante effectum existentia.

4. Implicat subiectum ante

formam intelligi cum effectu formalis formæ. Sicut implicat subiectum intelligi album, antequam intelligatur albedo: & intellectum intelligentem in actu secundò completè, & formalitèr, antequam intelligatur intellectio: & substantiam, quantificatam, & extensam, antequam quantitas intelligatur. Sed materia pro illo priori quo præcedit tam formam, quam existentiam, intelligatur ante existentiam, & formam. Ergo implicat intelligi existentem pro illo priori.

5. Solutio prædicta in aquivoco laborat. Nam aliud est materiam pro illo priori intelligi sine existentia; aliud verò non intelligi cum illa. Primum quidem falsum est. Quia materia nequit intelligi sine illo, quod habet pro instanti reali temporis, qualitèr materia habet existentiam, dum recipit illam. Secundum autem est verum. Quia materia pro illo priori non dum intelligitur completè, & formalitèr cum forma, quã antecedit prioritate naturæ. Et consequenter non dum intelligitur cum existentia completè, sed solum incompletè, & vialitèr, quatenus pro illo priori causat, & recipit formam. Ac proinde est in fieri, & in via ad habendam existentiam.

Exempla verò quibus vtitur prædicta solutio ad propositum nõ veniunt. Nam illud, quod prioritate naturæ alterum antecedit,

non intelligitur cum alio vt existente formalitèr pro eodè priori. Alias non intelligeretur vt antecedens ipsum. Quamvis verum sit non posse intelligi, quin intelligatur aliud vt pro alio posteriori consequutum. Sicut actus liber, & scientia practica Dei non possunt intelligi, quin intelligatur effectus vt consequutus pro posteriori natura; non tamen intelligitur effectus vt præcedens in eadem prioritate suæ causæ. Neque Filius in divinis intelligitur vt præcedens in eadem prioritate originis, in qua intelligitur Pater, quamvis non possit Pater intelligi, quin intelligatur Filius vt pro alio posteriori originis extiturus. Circa eandem solutionem, & doctrinam plura facillimè occurrunt, quæ tamen examinare non licèt, nè tempus inuanitèr consumatur. Relicta igitur solutione ista, alitèr

Ad argum. resp. neg. ant. & ad prob. dist. mai. Existere vialitèr, & in fieri, vel in facto esse: conc. mai. Existere in facto esse: neg. mai. & conc. min. neg. conseq. Licèt namque causa efficiens pro illo priori, quo causat, debeat existere completè. Eo quod causa efficiens agit in quantum est in actu, & tendit ad communicandam existentiam. Et ita debet existentiam habere. Causa tamen materialis prima non causat, quia est, sed vt sit. Non dat esse, sed potius accipit illud à for-

ma. Et quando causat, tendit ad esse acquirendum, & existentiam recipiendam. Et idèd proprièr, quo causat, solum existit vialitèr, & in fieri, quatenus est intendentia, & via ad existentiam habendam.

Solutionem istam nostram, & communem Thomist. difficultatem magnam involvere, & difficultèr intelligi affirmat quidam ex nostris: & illam impugnat 1. Quia si materia pro illo priori verè tendit ad acquirendam existentiam, hoc quod est materiam tendere existentiam, verè existit in rerum natura. Quia sicut Petrum currere est cursum Petri existere: ita materiam tendere est tendentiam materiam existere. Ergo etiam ipsa materia pro illo priori verè existit. Nam implicat materiam pro illo priori exerceri exercitio existenti, & eam non existere simul.

2. Si materia per solam subiectionem ad causam efficientem transit de statu possibilitatis ad statum accidentalem vialitèr existendi, per eandem subiectionem poterit ad formalem existentiam transire. Hoc admittendum non est. Ergo materia pro illo priori verè existit, & non solum est in via ad existentiam per subiectionem ad causam efficientem incipientem producere.

3. Materia in illo statu viali habet aliquid, per quod distinguitur à nihilo. Ergo habet existentiam, vel existentia necessaria

non est, vt res aliqua à nihilo distinguitur.

4. Si doctrina vera est, materia pro illo priori habet adu rationem puræ potentia; & subiecti receptivi. Ergo pro illo priori distinguitur à se ipsa intra statū possibilitatis. Ergo est ens simpliciter pro illo priori, & verè existens. Nam secundum D. Th. 1. p. q. 5. art. 1. ad 1. *Secundum hoc aliquid simpliciter dicitur ens, secundum quod primo discernitur ab eo, quod est in potentia tantum.*

5. In illo statu viali materia est iam extra causam efficientem. Ergo est etiam extra omnes alias causas. Et consequenter existit. Nam causa efficiens non aliter agit, & producit effectum, quam extrahendo illum extra suas causas. Eo quod causa efficiens effectui extrinseca est, & non dat illi esse per se ipsam, sed media causa formali. Sicut album non producit effectivè, nisi quatenus efficitur albedo, quæ est causa formalis albi.

6. Implicat formam, quæ educitur de potentia materia, intelligi pro aliquo priori vt à causa efficiente, & non intelligi educam. Ergo implicat materiã intelligi pro aliquo priori vt à causa efficiente, & non intelligi vt habentē esse à forma. Et consequenter extra causam formalem. Patet cons. Quia non minus materia pendet à forma, quam forma pendeat à materia.

7. Materia vel accipit illud esse viale à forma, vel habet aliundè. Si aliundè habet. Ergo causa formalis illius non est forma. Et consequenter effectus ille non dependet à forma, sed potius ante illam erit completè productus extra omnes suas causas. Si verò illud esse venit à forma, non potest esse ante formam. Quia effectus formalis formæ ante formam non est. Ac proindè materia non habebit esse viale antecedentè ad formam.

Hæc tamen faciliora sunt, quam à viro docto sperarem. Et ad 1. resp. dist. ant. Verè existit secundum quid, & in via: conc. ant. Absolutè, & simpliciter: neg. ant. & cons. Illud namque esse viale non est distinctum ab ipsa materia, sed potius est materia ipsa vt primo incipit terminare actionem cause efficientis. Cumque materia, vt primo incipit terminare actionem cause efficientis, solum existat vialiter. Indè est, quod illud esse viale solum vialiter existit, sicut & ipsa materia. Ad eum modum quo materia pro priori ad formam causat formam, & refertur ad illam relatione transcendentali: & materiam ita causare, & referri existit in rerum natura. Et tamen illa relatio, & causalitas materia non existit completè, sed solum vialiter, sicut materia ipsa.

Dices. Illud esse viale advenien-

niente forma non erit. Ergò modo completè existit, vel nunquam existit completè.

Resp. Quod illud esse viale, quantum ad denominationem non erit adveniente forma. Quia quantum ad denominationem dependet à præcissione, & ab hoc statu incompleto, qui incapax est, ut aliquando sit completus. Illud tamen esse viale adveniente forma erit quoad entitatem, sicut etiam ipsa materia, à qua illud esse quantum ad entitatem diversum non est.

Ad 2. resp. Statum vialem nihil aliud esse, quam ipsam materiam ut incipientem moveri, & terminare actionem causæ efficientis. Et ideò mirum non est materiam per subiectionem ad causam efficientem ad hunc statum pervenire. Existencia verò formalis provenit ab existentia tanquam à causa formali: & propterea non potest materia per solam subiectionem ad causam efficientem, & sine existentia formali transire ad existendum formalitèr.

Ad 3. resp. Materiam in illo statu viali incipere iam moveri, & connotare actionem causæ efficientis, per quod distinguitur à nihilo, non quidem consumativè, & completè, sed incompletè, & vialitèr. Ad quam distinctionem existentia in recto necessaria non est, sed solum de connotato, quatenus materia tendit ad ipsam.

Ad 4. resp. Materiam pro illo priori habere actu rationem puræ potentie actualitate viali ipsius essentia, ut connotantis actionem causæ efficientis, & vialitèr à se ipsa intra statum possibilitatis distingui, & ita non esse ens simpliciter. Quia esse simpliciter est illud per quod res ipsa completè, & in facto esse primò discernitur ab eo, quod est in potentia tantum, quod quidem esse solum præstatur ab existentia formali. Et in hoc sensu intelligendus est D. Thom.

Ad 5. resp. Materiam in illo statu viali esse etiam extra causam efficientem, & extra omnes alias causas vialitèr, & incompletè. Quia incipit moveri per causam efficientem, & est in via, ut ponatur extra formam, & existentiam completè, & in facto esse: non tamen esse materiam pro illo priori extra causam efficientem completè. Eo quod nondum est completè extra formam, & existentiam, quibus completetur actio causæ efficientis, quæ non dat esse completum vsque quod effectus sit completè extra omnes suas causas.

Ad 6. resp. Materiam priori, quo intelligitur cum prima dependentia exercita à causa efficiendi, nò dum intelligi educatam completè; & in facto esse, sed solù vialitèr, & in fieri. Quia actio educativa completa non est vsque ad ipsam existentiam, &

eodem modo intelligi materiam vt habentem esse à forma vialiter, & in fieri.

Ad 7. resp. Materiam habere illud esse viale à se ipsa vt connotante actionem exercitam causæ efficientis, & incipiente moveri, & tendere ad formam, & existentiam. Et consequenter ipsam materiam esse causam formalem talis esse quantum ad denominationem, quam præstat; non tamen illius quantum ad entitatem, quæ distincta non est ab entitate materiæ. Et ideo illud esse quantum ad entitatem non esse completè ante formam extra omnes suas causas. De quo ante dictum est.

Sed inst. Materiæ pro priori ad formam debetur concursus ad formam recipiendam. Quia causæ proximè dispositæ debetur concursus. Et materia pro illo priori proximè disposita est ad formam recipiendam. Sed concursus non debetur causæ possibili, sed causæ existenti. Ergò materia pro illo priori existit.

2. inst. Eodem proportionali modo se habet materia respectu formæ, quo se habet essentia completa respectu existentia. Sed essentia completa est causa efficiens respectu existentia. Quia est principium dimanationis illius. Et principium dimanationis reducitur ad genus causæ efficientis. Ergò etiam materia est causa efficiens respectu for-

mæ. Et consequenter pro priori ad formam existit.

3. Intellectus est causa materialis intellectionis. Et tamen pro priori ad illam intelligitur existens. Ergò idem de materia comparative ad formam.

Resp. ad 1. repl. Quod, vt concursus debeatur materiæ pro priori ad formam, sufficit materiam esse proximè dispositam, & ad hoc satis est, quod pro illo priori sit proximè capax habendi formam, & vialiter existendi. Vndè si materia nullam haberet dispositionem ad hanc formam potius quàm ad aliam, non deberetur illi concursus, nisi tantum ad aliquam formam vagè. Eo quod materia non potest existere sine vlla forma.

Ad 2. Essè duplicem dimanationem: vnam quidè strictam, & propriam, qua passionibus ab essentia dimanant, & consequenter ex principijs specificis, vel communibus: quæ dimanatio reducitur ad genus causæ efficientis. Aliam autem esse dimanationem latam, qua omnia quæ fiunt per eandem actionem, dicuntur ab essentia dimanare, qualia sunt omnia prædicata logicè contingentia pertinentia ad quantum prædicabile, inter quæ existentia numeratur: & hæc dimanatio non reducitur ad genus causæ efficientis. Et ita paritas adducta nulla est.

Ad 3. Intellectum respec-

tu intellectioſionis non ſolum eſſe cauſam materialem, ſed etiam eſſe cauſam efficientem. Et ita mirum non eſt, quod pro illo priori exiſtat.

Sed inſt. Intellectus reſpectu ſpeciei intelligibilis ſolum eſt cauſa materialis. Et tamen præviè ad illam intelligitur exiſtens. Ergò de ratione cauſæ purè materialis eſt exiſtètia pro illo priori, quo cauſat.

Reſp. intellectum in ordine ad ſpeciem intelligibilem eſſe cauſam materialem ſecundùm quid talem, quatenùs ab illa ſolum habet eſſe tale ſecundùm quid. Et ità pro priori ad ipſam intelligitur cum exiſtètia ſimpliciter. Sicut compoſitum ſubſtantiale intelligitur cum exiſtètia ſimpliciter pro priori ad accidentia, à quibus tantùm accipit eſſe ſecundùm quid tale. Materia verò eſt cauſa ſimpliciter reſpectu formæ. Et ideò diſpar eſt ratio.

Dices. Cauſa materialis ſimpliciter talis fundat relationem prædicamentalem ad formam, vt modò ſupponimus ex doctrina D. Th. Sed ratio prædicamentalis exiſtètia extremorum requirit. Ergò etiam cauſa materialis ſimpliciter talis debet habere exiſtètia pro eo priori, quo cauſat.

Reſp. facile. Relationem prædicamentalem requirere extrema exiſtètia pro eodem inſ-

tanti reali temporis, & in quo, non tamen pro omni priori à quo. Sicut 1. p. q. 14. dicitur de notitia intuitiva, quæ non requirit præſentiam obiecti, niſi pro eodem inſtanti reali temporis, & in quo. Nam notitia intuitiva quam Deus habet de rebus, prioritate à quo rerum exiſtètia præcedit, ſiquidem illam efficienter producit.

2. arg. Materia eſt ingenerabilis, & incorruptibilis. Ergò non poteſt exiſtere per exiſtètia formæ. Aliàs adveniente forma acquireret exiſtètia: & forma deficiente exiſtètia amitteret. Quod eſſet verè generari, & corrumpi.

Conf. 1. Si materia exiſteret per exiſtètia formæ, cauſaret ſe, quando cauſat formam. Quia ſaltè mediatè cauſaret exiſtètia ſui proveniètà à forma. Hoc non eſt dicendum. Ergò materia non poteſt exiſtere per exiſtètia formæ, ſed propriam, & partialem exiſtètia debet habere.

Conf. 2. Materia eſt cauſa efficiens ſuarum proprietatum antecedenter ad formam. Sed cauſa efficiens ſupponitur exiſtens. Ergò materia pro priori ad formam exiſtit.

Reſpondebis materiã habere proprietates metaphyſicas, ſicut eſſe ingenerabile, & incorruptibile, & appetitum formarũ, & huiusmodi alias, quæ efficienter à materia non procedunt; nõ ta-

men habere aliquas proprietates physicas, physicè à materia dimanantes, & physicè efficienter à materia productas.

Sed contra est. Quia quantitas est proprietas physica materiae, cui competit soli, & semper. Et aliàs est proprietas realiter à materia distincta, quæ propter distinctionem realem potest à materia efficienter produci. Ergo materia habet proprietatem physicam efficienter producibilem ab ipsa.

Resp. ad argum. Corruptionem esse transitum de esse ad non esse. Cumque materia quando formam amittit, non transeat de esse ad non esse, sed de esse quod habeat, ad novum esse formæ advenientis: inde fit materiam non corrumpi, & propter similem rationem non generari. Quia nunquam transit de non esse ad esse, nisi quando creatur; sed transit de esse sub vna forma ad essendum sub alia.

Ad 1. conf. resp. Quod sicut materia causando formam, non causat mediatè se ipsam: quia causat formam in genere causæ materialis, à qua tamen non causatur in hoc genere, sed in genere causæ formalis: ita causando formam causat etiam in genere causæ materialis existentiam sui mediatè, sicut illam mediatè recipit, non tamen causat mediatè se ipsam. Eo quod materia ab existentia, quæ

recipit, non causatur vt à causa materiali, sed vt à causa formali.

Ad 2. conf. bona est solutio inter arguendum data, & ad repl. resp. Nullam esse proprietatem physicam à materia verè in composito immediatè dimanantem; sed omnem proprietatem etiam ipsam quantitatem à forma secundum gradum particularem, vel communem immediatè dimanantem. Et si quantitas invenitur ubicumque est materia, & non in alijs materia carentibus, hoc ideo est: quia solù in rebus materialibus invenitur forma secundum gradum corporeitatis, à quo quantitas dimanat.

3. arg. Existentia est actus essentia. Sed materia habet propriam essentiam diversam ab essentia formæ. Ergo propriam existentiam habebit.

Resp. existentiam esse actum immediatum; non quidem essentia incompletè qualis est essentia materiae; sed solum essentia completæ, quæ sola capax est vt immediatè per existentiam extra causas ponatur.

Sed inist. Ergo datur essentia incòpleta. Ergo etiã datur existentia incompleta. Nam existentia cū essentia proportionari debet.

Resp. Existentiam quantum ad hoc debere proportionari cū essentia solum, quam immediatè actuat, quamque immediatè constituit extra causas, quæ solum est essentia completa.

Dices, Existentia debet proportionari cum essentia completa, vt concedimus. Sed essentia completa componitur ex duplici essentia partiali. Ergo etiam existentia componitur ex partialibus existentijs.

Resp. dist. mai. Proportione possibili, & debita: conc. mai. Proportione repugnanti ultimo termino: neg. mai. & conc. min. neg. cons. Quia existentia est ultimus terminus: & ita proportionari non debet cum essentia, quantum ad compositionem ex pluribus. Nam de ratione ultimi termini est simplicitas: & vnus terminus ultimus sufficit ad actuandas omnes partes subiecti recipientis. Sicut vna figura sufficit ad figurandas omnes partes quantitatis, cuius est ultimus terminus. Quapropter proportio existentia cum essentia debet esse solum quantum ad alia, quatenus videlicet existentia, & essentia sunt eiusdem ordinis, & comparantur per modum potentia, & actus.

4. arg. Non implicat ultimum actum alicuius linea ad alterum ordinari. Ergo non implicat existentia partialis propria materia, & ad aliam ordinata. Prob. ant. 1. Nam in sententia probabilis, materia habet actum metaphysicum, qui in hac linea est ultimus actus. Et tamen actus iste actuatur per ultimam differentiam forma, & ad ipsam ordinatur. Ergo non

implicat ultimum actum alicuius linea ad alterum ordinari.

2. Intellectio est ultimus actus in linea intellectiva. Et tamen ordinatur ad ultimum actum de linea intelligibili passiva, scilicet ad verbum. Ergo idem quod prius.

3. Sicut post ultimum non est dabile aliud ultimum, ita ante primum non est dabile aliud primum. Et tamen potest vnus primus actus alterum supponere, & vnus ad alterum ordinari. Sicut forma Embrionis ordinatur ad formam hominis. Ergo idem.

Resp. Actum metaphysicum materia non ordinari ad actum metaphysicum forma. Quia differentia diuina generis sunt opposita inter se. Et ideo non potest vna ad alteram ordinari, nec actuari per aliam.

Sed contra: Quia actus metaphysicus materia est ratio pure potentia. Sed ratio pure potentia per formam actuabilis est, & ordinatur ad illam. Ergo actus metaphysicus materia debet actuari per actum metaphysicum forma, & ad ipsum ordinari.

Resp. dist. mai. Ratio pure potentia metaphysice considerata: conc. mai. Physice sumpta: neg. mai. & dist. min. Ratio pure potentia physice sumpta: conc. min. Metaphysice considerata: nego min. & conseq. Ratio namq pure potentia physice considerata ordinatur ad

formam, sicut & ipsa materia; considerata tamen metaphysicè solum habet esse differentiam contractivam rationis communis ad materiam, & formam differentia autem contractiva rationis communis ut talis est non ordinatur ad alteram differentiam, sed potius cum illa essentiali oppositionem importat.

Ad 2. prob. princ. antec. resp. Ultimum unius generis bene posse ad ultimum alterius generis ordinari. Sicut intellectio, quae est ultima actualitas in linea intelligibili activa, ordinatur ad verbum, quod est in linea passiva. In eadem verò linea implicat esse plures ultimos actus. Et ita in materia dari non potest existentia, quae est ultimus actus in linea entis, ordinata ad existentiam formae, quae etiam in linea entis ultimi actus est.

Ad 3. Vnum primum actum posse ad alterum ordinari ordinatione communiter accepta, qua omne imperfectum ab ipsa natura ordinatur ad perfectum: in quo sensu forma embrionis ordinatur ad formam hominis, vel per modum dispositionis, vel per modum viae, vel per modum essentialis requisiti; non tamen posse vnum primum actum ordinari ad alterum, ut actuabilem per ipsum. Undè nec forma embrionis potest per formam hominis actuari. Et ideò ex argumento non infertur esse possi-

bilem existentiam partialem in materia actuabilem per existentiam partialem formae.

Sed inst. Potest vnus primus actus ad alterum ordinari in sensu explicato, & non actuari per illum, Ergo poterit existentia materiae ordinari ad existentiam formae, quia per illam actuetur.

Resp. neg. supposit. consequentis. Quia sicut implicat dari materiam, quae per formam actuari non possit: ita implicat dari partialem existentiam in materia, quae per existentiam partialem formae actuabilis non sit.

Sed inst. Potest forma actuare materiam, quin existentia formae actuet existentiam materiae. Ergo potest dari existentia in materia, quae per existentiam formae actuabilis non sit. Prob. ant. Si Pater Divinus assumeret humanitatem, quam modo habet Filius, actuaret illam. Et tamen non actuaret subsistentiam filij. Eo quod vna subsistentia divina per aliam actuari non potest. Ergo poterit etiam forma actuare materiam, quin existentia formae actuet existentiam materiae.

Resp. neg. conseq. Quia subsistentia Verbi Divini non est ab intrinseco ipsius humanitatis. Et ita potest subsistentia Patris actuare humanitatem, non actuando subsistentiam Verbi. Existentia verò materiae esset ab intrinseco ipsius. Et ita
sicut

sicut materia per formam actuatur: ita existentia materiae esset actuabilis per existentiam formae.

5. arg. Non implicat existentia partialis. Ergo est possibilis in materia prima. Probatur antec. Existentia, qua existit anima separata est existentia partialis. Si quidem est existentia unius partis, videlicet formae, quae per se ordinatur ad totum substantiale componendum. Ergo non implicat existentia partialis.

Resp. dist. conf. Partialis ex parte rei existentis: conc. conf. ex parte existentiae: neg. conseq. Existentia namque animae separatae solum improprie est partialis, nimirum ex parte rei existentis, quae est quaedam pars; proprie tamen & ex parte existentiae totalis est. Quia potest etiam reddere materiam existentem, si forma uniat cum illa.

Dices. Existentia illa non potest facere materiam existentem. Ergo nulla est solutio. Prob. ant. Existentia illa est spiritualis, & consequenter est improporcionata materiae. Ergo materiam nequit reddere existentem.

Resp. Quod sicut anima rationalis ut quod formaliter spiritualis est ut quo tamen virtualiter est materialis: ita existentia formae ut quo materialis est. Et ideo est proporcionata materiae, ipsamque actuare potest.

6. arg. Non repugnat ultimum actum de linea intellectiva

ordinari ad alium ultimum intra eandem lineam: sicut assensus praemissarum ordinatur ad assensum conclusionis, cum quo simul reperitur. Et cognitio vespertina in Angelis refertur ad maturitatem, ut 1. p. q. 58. art. 6. & 7. docet Ang. Doct. & idem de cognitione sui ipsius, quam simul habet Angelus cum visione beatifica, sicut 1. p. quaest. 62. art. 6. docet ipse D. Th. Ergo non repugnat ultimum actum de linea entis, qualis est existentia ad alterum ordinari.

Resp. neg. conf. Et ratio discriminis est. Quia actualitas de linea intellectiva respicit aliquid extrinsecum videlicet obiectum, a quo accipit speciem: cumque sapere contingat obiecta esse inter se subordinata. Inde fit etiam una intellectionem posse ad alteram ordinari sicut in exemplis argumenti contingit. Una tamen actualitas de genere entis non respicit aliquid extrinsecum, ratioque cuius ad alteram ordinatur; sed solum respicit essentiam, quam intrinsicè actuatur. Et ita ultimus actus de linea entis ad alterum ordinari non potest.

Addimus. Quod ultimus actus de linea entis habet pro effectu formali constituere rem extra causas: posita verò quacumque re extra suas causas non potest ulterius extra causas poni. Et ideo ultimus actus de linea entis non potest ad alterum ordinari. Intellectio

actio autem actuat intellectum in ordine ab obiectum determinatum. Et ita relinquit locum, ut intellectus actuatus per vnam intellectionem actuetur etiam in ordine ad aliud obiectum per intellectionem alteram. Inintantia est in ipsa intellectione, quæ est actualitate talis in linea intellectiva, & ad alteram ordinatur. Et tamen actualitas totalis de genere entis ad alteram ordinari non potest. Ergo inter vtramque actualitatem dispar est ratio.

Sed inst. Ideò vna intellectio potest ad alteram ordinari. Quia obiectum vnus intellectionis ordinatur ad obiectum alterius. Sed etiam materia ordinatur ad formam. Ergo existentia, & actualitas materiae poterit etiam ordinari ad existentiam, & actualitatem formæ.

Resp. dist. min. Ad formam tanquam ad comparantem, ut ex vtraque vnum per se componatur: conc. min. Aliter: neg. min. & consequentiam. Materia namque ordinatur ad formam, ut ex vtraque resultet vnum per se, quod fieri non posset, si materia, & forma proprias existentias haberent. Eo quod ex duobus entibus in actu non potest vnum per se resultare.

Sed inst. Maior vnitas resultat ex intellectu, & obiecto, quam ex materia, & forma. Et tamen intellectus, & obiectum sunt duobus entia in actu, & proprias habent

existentias. Ergo quamvis materia propriam existentiam haberet, posset ex illa, & formâ vnum per se resultare. Prob. mai. Vnitas intellectus, & obiecti in esse intelligibili est vnitas per identitatem; vnitas verò compositi ex materia, & forma est vnitas per compositionem, quæ minor est. Ergo maior vnitas resultat ex intellectu, & obiecto, quam ex materia, & forma.

Resp. neg. i. consequ. Quia vnitas, quæ resultat ex materia, & forma est vnitas compositionis potens vnam partem per alteram actuari, quod fieri non posset, si vtraque pars propriam existentiam haberet. Vnitas verò obiecti, & intellectus est vnitas intentionalis, vel in esse intelligibili, quæ non requirit vnam partem per alteram actuari. Et ideò ex duobus entibus in actu, talis vnitas resultare potest.

Alijs terminis resp. Materiam, & formam ordinari ad componendum totum tanquam partes incompletæ per modum potentia, & actus. Et ideò vna ad alteram ordinatur, & per aliam actuabilis est. Vnitas verò intentionalis solum requirit vnam partem, videlicet intellectum ad alteram ordinari tanquam ad obiectum à quo habet speciem. Et propterea talis vnitas ex pluribus completis resultare potest.

7. arg. Materia terminat diversam actionem ab actione pro-

productiva formæ, & ipsius compositi. Ergò habet existentiam diversam ab existentia totius, & ipsius formæ. Prob. ant. 1. Quia materia, quæ in principio fuit simul creata cum forma, modo per eandem creationem conservatur. Sed forma, quæ de novo introducitur in materia, non per creationem; sed per generationem fit. Ergo materia terminat diversam actionem ab actione productiva totius, & formæ.

2. Quando verm̄s ex speciebus Sacramentalibus generatur, nova materia per creationem producitur, in probabili sententia. Sed forma, & ipsum compositam verm̄s per generationem fiunt. Ergo materia terminat distinctam actionem.

De hoc argumento infra dicemus, de formis cælorum, & elementorum disputantes. Modò tamen breviter resp. Materiã quandoque terminare diversam actionem ab actione productiva totius, & formæ, illam tamen actionem non communicare materiæ aliquam existentiam. Et ideo ex argumento non infertur materiam propriam existentiam habere.

Sed inst. Actio constituit, & ponit terminum propriũ sub aliqua existentia. Ergo si materia diversam terminat actionem, diversam etiã existentiam habebit.

Resp. dist. ant. Actio completa: conc. ant. Incompleta: neg. antec. & conseq. Illa namque ac-

tio solum ad materiam terminata incompleta est. Et ideo ex vi illius materia non habet aliquam existentiam: sed existentia communicatur materiæ, quando advenit altera actio, per quam actio productiva materiæ ultimo completur, & completè ponitur extra causas. Undè per hanc ultimam actionem materiæ communicatur existentia.

Sed inst. Materia potest sola actionem completam terminare. Ergo poterit propriam existentiam habere. Prob. antec. 1. Quia non videtur assignabilis ratio, quare materia non possit actionem completam terminare. Ergo potest.

2. Quando ex speciebus Sacramentalibus generatur verm̄s, in opinione probabili creatur materia. Sed illa actio, vt terminatur ad materiam, completa est. Siquidem est actio divina, quæ non potest esse incompleta. Ergo materia potest actionem completam terminare.

2. inst. Etiam actio incompleta communicat existentiam. Ergo si materia terminat actionem incompletam, ex vi illius aliquam existentiam habebit. Ant. prob. Tum quia actio ex conceptu formali habet communicare existentiam. Ergo etiã actio incompleta. Tum etiã quia actio cõpleta communicat existentiam. Ergo etiam incompleta.

Resp. ad 1. inst. neg. duo ant. prima,

prima. Ratio autem efficax saepe assignatur à D. Thom. Quia esse, & fieri primo, & per se convenit toti composito, partibus autem ex consequenti, & ratione totius. Unde actio primo, & per se terminatur ad totum, & secundario ad materiam, & formam. Consequenterque materia non potest actionem completam per se primo terminare.

Ad 2. prob. ant. neg. min. Licet namque actio divina subiectivè, & entitivè considerata completa sit; terminativè tamen incompleta est, quatenus ex voluntate divina terminatur ad materiam: consequenterque terminativè complebilis est per actionem, quae terminatur ad totum.

Ad 2. inst. neg. antec. & ad prob. dicimus: Quod actio completa ex conceptu formali habet ponere terminum sub existentia; actio verò incompleta, vel abstracta à completa, & incompleta non habet ex conceptu formali existentiam communicare. Quia actio incompleta non terminatur per se primo ad ipsum totum, sed ad aliquam partem illius. Cumque pars non possit primo, & per se fieri, & produci: inde est actionem incompletam non communicare existentiam. Ex quo constat ad utramque probationem.

Adest etiam altera ratio. Quia illa solù actio habet communicare existentiam, quae rem efficienter ponit extra omnes suas cau-

sas. Nam per existentiam constituitur res extra omnes suas causas. Cumque sola actio completa habeat constituere rem efficienter extra omnes suas causas, sola etiam actio completa habet communicare existentiam.

§. Ultimus.

Corollaria ex dictis.

EX dictis in art. discursu inferitur 1. in composito substantiali plures etiam substantias non dari. Quia substantia est ultimus actus in linea substantiae. Et impossibile est unum ultimum actum de linea substantiae ad alterum intra eandem lineam ordinari. Sicut de existentia probavimus.

Dices: In Deo substantiam absolutam ordinari ad substantias relativas. Ergo non implicat unam substantiam ad alteram ordinari.

Resp. substantiam absolutam esse in linea distincta à substantia relativa: & ita mirum non est, quod ordinetur ad illam. Vna verò substantia absoluta ad alteram absolutam ordinari non potest. Quia in eadem linea inveniuntur. Et ita in composito substantiali non possunt dari plures substantiae, qualibet namque ex illis esset in linea absoluta.

2. inferitur ex dictis quod propter eandem rationem, qua

non possunt dari plures existentie partiales in composito substantiali, non possunt etiam dari in composito integrali plures partiales existentia.

Dices: Quando aqua dividitur in duas partes, quaelibet pars ponitur in rerum natura ab altera divisa, & habet propriam existentiam. Ergo in toto quacumque pars propriam existentiam habebat. Et consequenter in toto erant existentia partiales.

Resp. neg. conseq. Quia in partibus, quando dividuntur, resultant novae existentie ex vi illius actionis, quae aquam primo produxit. Eo quod talis actio produxit aquam iuxta suam naturam. Et consequenter cum aptitudine, ut in quacumque parte ab altera separata propria existentia resultaret, sicut si humanitas separaretur a Verbo Divino, dimanaret ab humanitate propria existentia, quam tamen in composito non habebat.

Dices. Ergo quando vna pars ab altera separatur, mutatur realiter. Siquidem novam recipit existentiam. Quod inconueniens non admittendum videtur.

Resp. conc. conseq. Quod tamen inconueniens non est, sed iuxta naturas rerum, & illarum exigentiam.

Dices. Ergo saltim aqua individualiter mutatur, quando perperdit aliqua partes leues, vel guttas, quae realiter separantur ab aqua.

Resp. Aquam non individualiter per partes materialiter sumptas, sed per illas ut tali ordini, vel dispositioni subduntur. Et cum separata vna parte, vel duplici gutta eadem dispositio maneat inter caeteras partes, etiam aqua eadem individualiter manet. Et haec de artic. isto textu 81. ad Philosophum applicanda.

ARTICVLVS III.

Virum materia possit existere sine forma

§. I.

Difficultas aperitur, & statuitur conclusio.

IN praesenti difficultate supponimus materiam de lege ordinaria, & naturaliter loquendo non posse existere sine forma. Quod etiam Recentiores concedentes materiam incompletam existentiam nobiscum fatentur. Quia naturaliter loquendo generatio vnius est corruptio alterius. Unde vna forma corrupta, altera etiam introducit in materia. Consequenterque materia naturaliter nunquam invenitur sine forma.

Rursus etiam agens naturale non intendit per se corruptionem. Et ita nunquam expellit vnam formam, quin alteram introducat.

Præterea etiam. Quidquid existit

existit in rerum natura debet esse individuum, & consequenter in determinata aliqua specie. Species autem venit à forma. Ergo naturaliter saltem non potest materia existere sine forma.

Dices D. August. nobis opponi lib. 12. confess. cap. 12. & lib. 2. de Genesi ad lit. cap. 11. dum explicans illa verba Genes. 1. *Terra autem erat inanis, & vacua*, interpretatur ea de materia prima, quæ propter carentiam formarum vacua erat, & informis.

Ad hoc tamen facile resp. Terram appellari inanis, & vacuam propter carentiam formæ accidentalis, videlicet propter carentiam decoris, & ornatus, quo terra pro illo priori carebat. 2. resp. D. August. loqui de informitate materiæ per carentiam formæ substantialis non quidem per carentiam tempore præcedentem, sed solum prioritate naturæ præcedentem ipsam formam.

Difficultas autem art. in eo sita est. An videlicet etiam de potentia absoluta non possit materia existere sine forma? In quo puncto universi Patres Societatis affirmant. Qui hac de causa existimant se defensores omnipotentiae Divinae; revera tamen eadem de causa divinam omnipotentiam impugnant. Siquidem asserunt non posse Deum de sua potentia absoluta producere entitatem ita imperfectam, & quæ ita

fit pura potentia, vt sine forma non possit existere. Eandem sententiam omnes Scotista tenentur. Negant autem universi Thomista cum Ang. Præcep. 1. p. q. 66. art. 1. & q. 4. de pot. art. 1. & quodl. 3. art. 1. asserente: *Dicere quod materia sit in actu sine forma est dicere contradictoria esse simul. Unde à Deo fieri non potest.*

§. II.

Nostra Conclusio.

Ratione verò Div. Th. prob. conclusio nostra. Nam quod involuit contradictionem, non potest à Deo fieri etiam de potentia absoluta. Sed materiam existere sine forma contradictionem involuit. Ergo à Deo fieri non potest etiam de potentia absoluta. Prob. mi. Si materia existeret sine forma, esset in actu, & non esset in actu. Ergo materiam existere sine forma implicationem involuit. Quia esse in actu, & non esse in actu prædicata contradictoria sunt. Ant. quantum ad 1. partem constat ex eo. Quod si materia existeret sine forma, haberet existentiam: & consequenter esset in actu. Eo quod effectus existentie est rem in actu constituere.

Quantum ad 2. verò partem prob. 1. Materia tunc casus esset sine forma. Ergo non esset in actu. Quia forma est primus actus, vt dicitur in eius definitione. Et

consequenter si materia esset sine forma, esset sine actu. Nam ante primum actum nullus datur actus. Alias primus actus non esset primus.

2. In illo eventu materia non haberet existentiam. Ergo non esset in actu. Prob. ant. In illo eventu non haberet formam, quæ essentialiter est primus actus. Ergo non haberet existentiam, quæ est actus ultimus in linea entis. Quia implicat actum ultimum alicui communicari, quin prius communicetur actus primus. Sicut implicat quantitatem habere extensionem in ordine ad locum, & non habere extensionem in ordine ad se, quæ essentialiter prior est. Et implicat intellectiōnem alicui communicari, in quo non sit intellectus. Eo quod intellectus se habet ut potentia, & actus primus in ordine ad intellectiōnem.

Conf. & vrgetur. Implicat habere ultimum complementum in aliqua linea, & non habere esse simpliciter in eadem linea. Sed existentia est ultimum complementum in linea entis: forma verò dat esse simpliciter. Ergo implicat materiam esse in aliquo actu existendi, & non habere formam. Consequenterque materia etiam de potentia absoluta nequit existere sine forma.

§. III.

Argumentis contra conclusionem occurritur.

Contra conclus. nostram arg. 1. Quia potest existentia uniri materiæ immediate, & absque aliqua forma. Ergo potest materia de potentia absoluta existere sine forma. Prob. ant. 1. Quia secundum D. Th. q. 2. de Spirit. creat. art. 3. ad 5. existentia Verbi Divini in triduo mortis remansit immediate unita carni. Sed esse immediate unitam carni est esse immediate unitam materiæ. Ergo existentia potest uniri materiæ immediate, & absque aliqua forma.

2. Materia non habet essentialē dependentiam a forma ut existat. Ergo potest existentia immediate materiæ communicari. Prob. ant. Secundum D. Th. loco citato in incarnatione Verbi Divini anima rationalis fuit medium inter materiam, & Verbum Divinum; non quidem necessitatis, sed congruentiæ. Sed si materia dependeret in existendo essentialiter à forma, esset ipsa forma medium necessitatis, & non solum congruentiæ. Siquidem, ut uniretur materia cum verbo, forma esset essentialiter requirita. Ergo materia, ut existat, non dependet essentialiter à forma.

Resp. neg. ant. Ad prob. dist. mai.

mai. Immediatione excludente formam spiritualem: conc. mai. Excludente omnem formam: nego mai. & min. & similiter conf. Nam D. Th. solum intendit Verbum Divinum non fuisse materiae unitum mediante forma spiritali, qualis est anima rationalis; non tamen excludit formam corporalem, sed potius Verbum Divinum in triduo mortis erat unitum cum materia mediante forma cadaveris.

Inst. Iuxta commune Theologorum axioma. Verbum Divinum nunquam dimisit, quod semel assumpsit. Sed in resurrectione sua dimisit formam cadaveris. Ergo nunquam illam assumpsit. Consequenterque existentia Verbi Divini in triduo mortis non erat unita carni mediante forma cadaveris.

Resp. Verbum Divinum nunquam dimisisse, quod assumpsit permanentem: in quo sensu axioma intelligendum est; sed formam cadaveris solum transeunter, & pro illo brevi tempore assumpsit.

Ad 2. prob. princ. ant. resp. Verbum Divinum non potuisse assumere materiam absque aliqua forma; potuisse tamen materiam assumere absque anima rationali, quamvis fuerit magis congruum materiam assumere cum anima rationali propter ea, quibus probat D. Th. fuisse congruentius assumere naturam humanam, quam aliam naturam.

Et ob istam rationem asserit D. Th. animam rationalem fuisse medium congruentiae.

2. Arg. Potest materia intelligi existens absque forma. Ergo in existendo non dependet essentialiter à forma. Prob. antec. Pro illo priori, quo in morte Christi materia eius transivit de anima rationali ad formam cadaveris, intelligebatur materia existens per existentiam Verbi Divini, cui semper unita mansit. Sed pro illo priori non intelligebatur cum aliqua forma, sed in via ad formam cadaveris. Ergo potest intelligi existens absque forma.

Conf. Materia potest existere per existentiam non provenientem à forma. Ergo potest existere sine forma. Prob. ant. Humanitas Christi existit per existentiam Verbi Divini, quae non provenit à forma. Ergo verum est ant.

Resp. neg ant. ad prob. dist. mai. Existens vitaliter: conc. mai. Completè, & in facto esse: nego mai. & conc. mai. neg. conseq. Sicut namque in illo transitu non intelligebatur materia cum forma, sed in via ad illam: ita non intelligebatur cum existentia, sed in via ad existentiam. Et ideò pro illo priori tantum intelligebatur existens in completè, vitaliter, & in fieri.

Ad conf. facile resp. Materiam non dependere essentialiter à forma, ut ab ipsa forma existentia dimanet, dependere tamen

essentialiter à forma, ut per illam reddatur capax existendi. Eo quod materia est pura potentia. Et ideo sine forma non potest ultimum complementum, & existentiam habere.

3. arg. Ex quo materia existeret sine forma, solum sequeretur, quod esset in actu, & non esset in actu. Sed hæc contradictoria non sunt. Ergo non sequerentur contradictoria, ex quo materia existeret sine forma. Prob. min. Propositio affirmativa, quod materia esset in actu, verificaretur de actu existentia: negativa verò, quod materia non esset in actu, verificaretur de actu formæ, quam materia non haberet. Ergo non sunt contradictoria. Siquidem non sunt de eodem secundum idem, sed secundum diversa.

Resp. Propositionem negativam verificari de actu formæ immediatè, & mediatè de actu existentia: quia forma, cum sit primus actus dans esse simpliciter, est prior existentia: & in negatione prioris clauditur negatio posterioris. Et ita sicut in negatione rationalitatis clauditur negatio risibilitatis: ita in negatione formæ clauditur existentia: negatio. Proptereaque propositiones prædictæ sunt contradictoria: quia sunt secundum idem virtualiter, & mediatè. Sicut propter eandem rationem istæ sunt contradictoria: Petrus est ri-

sibilis: Petrus non est rationalis. Eo quod qui negat rationalitatem, risibilitatem etiam negat.

Sed inst. Secundum doctrinam istam propositiones prædictæ solum opponuntur contradictoriè mediatè. Sed prædicata sic opposita possunt simul de eodem verificari, & in eodem reperiri. Ergo prædictæ propositiones possunt esse simul veræ. Prob. min. Contraria in gradibus remissis opponuntur contradictoriè mediatè. Quia album essentialiter est non nigrum: & ita in albo clauditur essentialiter negatio nigri. Et negatio nigri, & nigrum opponuntur contradictoriè immediatè. Et tamen contraria in gradibus remissis inveniuntur simul in eodem subiecto. Ergo prædicata opposita contradictoriè mediatè possunt simul de eodem verificari.

Resp. Quod contraria physice opponuntur contradictoriè mediatè, nunquam tamen sunt in eodem subiecto formaliter, sed in illo sunt secundum diversas virtualitates; ex quo non probatur, quod eadem materia formaliter possit esse in actu, & non esse in actu. Sed ab opposito retorqueretur argumentum. Nam quia album, & nigrum saltem mediatè contradictoriè opponuntur, non possunt esse in eodem subiecto secundum eandem virtualitatè. Ergo si alia prædicata opponuntur contradictoriè me-

diatè de eadem materia verificari non poterunt.

4. arg. Materia, vt existat non dependet essentialitèr à forma. Ergò sine illa existere potest. Prob. ant. 1. Vt materia recipiat formam, non dependet essentialitèr à dispositionibus. Quia Deus de potentia absoluta potest introducere formam in materia non disposita. Ergò vt materia recipiat existentiam, non dependet essentialitèr à forma. Nam forma solum se habet vt dispositio ad existentiam habendam.

2. Quod perpetuum est, & incorruptibile non dependet essentialitèr ab alio, vt existat. Sed materia perpetua, & incorruptibilis est. Ergò non dependet in existendo essentialitèr à forma.

3. Ita dependet principium proximum, vt operetur, à principio radicali, sicut materia à forma, vt existat. Sed principium proximum, vt operetur, non dependet essentialitèr à principio radicali, sicut conitat in peccatore fideli, in quo non est gratia, quæ est principium radicale in ordine supernaturali. Et tamen in illo sunt fides, & spes, quæ proximè eliciunt actus supernaturales. Ergò idem quod prius.

4. Maior distantia est inter esse, & non esse, quàm inter puram potentiam, & vltimum actum. Nam hæc secunda distantia est inter ens, & ens, quæ non ita distant, sicut ens, & non ens,

Et tamen potest res transire de non esse ad esse, vt patet in Cœlis, & elementis, quæ de nihilo fuerunt per creationem producta. Ergò etiam poterit pura potentia transire ad vltimum actum existentiaæ absque transitu per formam.

5. In linea intellectuua intellectus est actus primus, & intellectio est vltimus actus. Et tamen potest intellectio poni in subiecto, in quo non est intellectus, v. g. in lapide. Ergò poterit etiam materia transire ad vltimum actum sine transitu per formam, quæ se habet vt primus actus.

Resp. ad arg. neg. ant. & ad 1. prob. dicimus: aliquas esse dispositiones veras, & rigurosas, quæ auferunt indifferentiam subiecti, & ipsum præparant ad formam habilitantes ad ipsam, quas Deus supplere potest, qui de potentia absoluta, potest introducere formam hominis, vel ignis absque vlla dispositione præcedente. Alias verò dispositiones, quæ communicant subiecto prædicatum essentialitèr requisitum ad formam sicut libertas essentialitèr requiritur, vt actus sit in genere moris: & quantitas, vt corpus sit in loco: & diaphanum, vt corpus sit lucidum, & intellectus ad voluntatem. Quæ quidem dispositiones latè solum dispositiones appellantur, & reuèrè sunt prædicata essentialitèr requisita: & huius generis est

est forma, quæ requiritur essentialiter ad existentiam habendam.

Ad 2. prob. resp. Quod materia licet sit incorruptibilis, est tamen pura potentia. Et ita transire non potest ad existentiam sine forma, quæ dat esse simpliciter.

Ad 3. dist. mai. Principium proximum, quod est passio radicalis: conc. mai. Quod passio non est: neg. mai. & sub eadem dist. min. neg. conf. Quia fides, & spes non sunt passionis gratiæ, nec habent cum illa indispensabilem connexionem, sed possunt ab illa realiter separari, & de facto separantur in homine peccatore: & ita mirum non est, quod sine illa operentur.

Addimus etiam, quod accidentia Eucharistiæ realiter à subiecto separata operantur, & moventur. Maior ergo est dependentia materiæ à forma, ut existat, quam principij proximi à principio radicali.

Ad 4. dist. mai. Maior materialiter, & in esse entis: conc. mai. Formaliter in ratione termini producibilis: neg. mai. & conc. min. neg. conf. Quia illa maior distantia inter esse, & non esse, est materialis tantum. Eo quod creatura à prima usque ad ultimam differentiam continetur in Deo tanquam in causa. Et ideo potest à Deo produci de nihilo. Nam Deus

quidquid continet in sua virtute, producere valet. Coniunctio verò materiæ cum existentia absque vnione cum forma essentialiter repugnat propter ea, quæ dicta sunt. Et ita distantia inter materiam, & existentiam formaliter est maior, & impertransibilis est absque transitu per formam.

Ad 5. Intellectionem materialiter, & in esse qualitatis posse poni in lapide, in quo non est intellectus, ut asserit illa sententia; formaliter tamen ut intellectio, & ultimus actus in linea intellectiva. In lapide poni non potest. Et ideo argumentum nihil probat.

Dices. Ergo poterit existentia saltim materialiter poni in materia absque aliqua forma.

Negatur conf. Quia si existentia, etiam materialiter poneretur in materia, aliquod esse substantiale, vel accidentale communicaret illi. Quod implicat. Quia ante primum actum, qualis est forma, non potest dari aliud esse substantiale: & similiter ante formam dantem esse simpliciter non potest dari esse accidentale, quod est tale secundum quid.

Sed inst. Potest intellectus recipere intellectionem formaliter, & non mediante specie, quæ se habet ut actus primus in ordine ad intellectionem ipsam. Ergo potest materia recipere exist-

tentiam formalitèr, & non mediante forma. Conf. à paritate nota est, & ant. constat. Nam intellectus efficit intellectionem mediante specie intelligibili. Et consequenter non recipit illam mediante specie. Aliàs secūdum idē esset agens, & patiens. Ergò poterit recipere intellectionem formalitèr non mediante specie.

Resp. ad arg. Quod species intelligibilis ad efficiendam intellectionem se habet vt actus primus: & ita intellectus intelligere non potest sine specie: ad recipiendam verò intellectionem non se habet species, vt actus primus, sed solum concomitantèr se habet. Et idèd necessarium non est, quod intellectio recipiatur mediante specie formalitèr. Quin potius debet recipi intellectio in intellectu nudè sumpto, qui solus constituitur per intellectionem intelligens in actu secundo. Præterquam quod, loquendo de motu intentionali, qui rigorosus, & strictus motus non est, nullum etiam est inconueniens, quod idem secundum idem realitèr sit agens, & patiens, vt in proprio loco dicimus.

5. arg. Quidquid Deus facere potest mediante causa secunda, potest facere se solo. Sed media forma potest Deus facere, quod materia existat. Ergò etiā se solo facere potest materiam existere sine forma.

Conf. Potest Deus supplere effectum speciei intelligibilis sicut patet in beatis, quorum intellectui vnitur essentia Divina per modum speciei. Ergò potest supplere Deus effectum formæ substantialis, & facere materiam existere sine forma.

Resp. Deum posse facere se solo, quod facit mediante causa secunda purè efficienti; non tamen quod facit mediante causa secunda formali. Quia supplere effectum causæ formalis imperfectionem involvit. Vndè, cum forma det esse materiæ in genere causæ formalis, non poterit Deus talem causalitatem supplere, & facere materiam existere sine forma.

Inst. forma substantialis non est causa formalis intrinseca, Ergò nulla est data solutio. Prob. antec. 1. Existentia non est effectus formalis formæ. Nam effectus formalis formæ est forma communicata: & existentia communicata non est ipsa forma. Ergò forma substantialis non est causa formalis intrinseca, vt existat materia.

2. Materia non est effectus formalis formæ. Ergò forma non est causa intrinseca formalis. Prob. ant. Effectus formalis formæ est ille, qui resultat ex vnione formæ cum materia. Sed effectus, qui resultat ex vnione prædicta, est ipsum compositum, nõ verò materia. Ergò materia

teria non est effectus formalis formæ.

Resp. ad replic. neg. ant. & ad 1. prob. dicit. causa formalis immediata: conc. conf. Mediata: neg. conf. Forma namque non est causa formalis immediata, ut materia existat. Eo quod forma se ipsa non reddit materiam existentem; sed solum est causa formalis mediata: quatenus immediatè proportionat materiam cum existentia, & reddit ipsam actuatam in actu primo, & proximè capace[m] existendi. Et ita ad effectum formæ consequitur effectus existentia. Et propterea dicitur causa formalis mediata: quatenus effectus illius debet mediare ad effectum existentia.

Ad 2. prob. ant. resp. Compositum resultans ex unione materiae cum forma esse effectum mediatum ipsius formæ; effectum verò immediatum esse ipsam materiam, ut constitutam in actu primo, vel secundum rationem entis in actu.

Ad conf. autem principalis argumenti respondetur negando conseq. Quia species intelligibilis ex conceptu formali solum exigit uniri per modum formæ representantis obiectum: ad quod sufficit unio per modum obiecti, vel termini: quæ unio nullam imperfectionem involvit. Et ita à Deo supplebilis est. Sicut Deus supplere potest unionem subst-

tantia, & existentia creatæ, quæ solum requirunt unionem per modum termini reddentis substantialiam independentem, & in communicabilem, & extra causas constitutâ. Forma verò substantialis communicat materiae esse simpliciter, quod absque informatione fieri non valet. Et ideo à Deo suppleri non potest.

Sed inst. Quia potest Deus supplere effectum causæ formalis intrinsicè informantis absque vlla imperfectione. Ergo poterit effectum formæ substantialis supplere. Prob. ant. Potest Deus supplere effectum causæ materialis, sicut patet in Sacramento Eucharistia, in quo Deus conservat accidentia sine subiecto, à quo tamen ipsa dependent in genere causæ materialis. Ergo poterit supplere effectum causæ formalis intrinsicè informantis absque vlla imperfectione. Quia causa formalis, & materialis in causando eadem, vel æqualem imperfectionem importat.

Resp. Subiectum habere duplicem causalitatem respectu accidentium. Aliam causæ materialis, quatenus recipit accidentia, & hanc Deus supplere non potest. Habere insuper subiectum causalitatem causæ efficientis in ordine ad accidentia, quatenus illa conservat, & sustentat dando illis esse, quam causalitatem solam supplet Deus in Sacramento Eucharistia in

genere causæ efficientis accidentia sustentando.

Dices: Etiam materia dependet à forma in genere causæ efficientis. Nam ipsa forma conservat etiam materiam. Ergò poterit Deus talem causalitatem in forma supplere, & facere materiam existere sine forma.

Resp. tamen facile. Quod sustentare, & conservare propriè in genere causæ efficientis solum est proprium illius, quod habet esse completum, & per se primò existit, & subsistit. Et ità solum est proprium compositi, non verò partis materialis, vel formalis, quæ ratione sui nec per se primò fieri, nec existere potest, nec verò alterum sustentare. Et ideò forma in ordine ad materiam non exercet efficientis causalitatem.

6. arg. Maior est dependentia accidentis à substantia, quàm materia primæ à forma. Sed accidens potest existere sine substantia, ergò materia sine forma. Prob. mai. 1. Totum esse accidentis est in ordine ad substantiam; totum verò esse materiae, cum substantiale sit, non est in ordine ad formam. Ergò maior est dependentia accidentis, quàm materiae à forma.

2. Dependētia posterioris à priori maior est, quàm dependētia prioris à posteriori. Sed materia est prior forma, accidens verò est posterius ad substantiam.

Ergò idem quod prius.

Resp. ad arg. neg. mai. & ad 1. prob. dicimus: Totum esse materiae esse etiam in ordine ad formam. Quia licet materia substantia sit, est tamen pura potentia per se ad formam ordinata, à qua etiam magis dependere debet in existendo, quàm accidens à substantia. Eo quod accidens est actus. Et ita immediatè capax est existēdi.

Ad 2. neg. min. quoad primam partem. Quia licet materia prima absolute, & in genere causæ materialis prior sit, quàm ipsa forma; in ordine tamen ad existentiam prior est forma, cui existentia prius communicatur, & illa mediante materiae. Aliter etiam resp. poterat, neg. mai. intellectam absolute. Quia si prædicatum prius est pura potentia magis dependet à posteriori, quàm prius à priori, si posterius obtinet rationem actus, cui potest immediate communicari existentia.

Sed inst. Maiorem proportionem habet materia cum existentia, quàm accidens habet. Ergò si accidens, ut existat, non dependet essentialitèr à substantia, nec materia depēdebit à forma. Prob. mai. Prædicatum magis perfectum in aliqua linea maiorem proportionem habet cum actu ultimo talis lineæ. Sed in linea entis perfectior est materia, quæ est substantia, quàm accidens.

Ergò

Ergo cum existentia maiorem proportionem habebit.

2. inst. Existentia immediatè recipitur in materia. Ergo poterit materia existerè sine forma. Prob. ant. Datur variatio formarum sine variatione existentia, sicut patet in materia humanitatis Christi, quæ in morte transivit de forma rationali ad formam cadaveris. Et tamen non mutavit existentiam, & subsistentiam. Ergo existentia immediatè recipitur in materia. Prob. cons. Quia in doctrina Thomistarum bene valet, datur variatio formarum sine variatione accidentis. Ergo accidens immediatè recipitur in materia. Quia ratione ab inconvenienti probant non manere in genito eadem numero accidentia, quæ erant in corrupto. Ergo si datur variatio formarum sine variatione existentia, signum est, quod existentia immediatè recipitur in materia.

Resp. ad 1. repl. Quod quamvis materia absolutè sit perfectior accidenti; comparativè tamen ad existentiam perfectius est accidens. Quia est actus: & ita potest immediatè existerè, quamvis hoc non possit habere materia.

2. Resp. Quod intellectus est perfectior alijs accidentibus, & tamen alia accidentia habent maiorem proportionem cum existentia. Siquidem alia accidentia de potentia absoluta pos-

sunt existerè sine substantia, non tamen intellectus. Consequenterque ex quo aliquod prædicatum sit magis perfectum, non inferitur indè maiorem proportionem habere cum existentia. Quæ solutio cum prima coincidit, & solum terminis diversa est.

Ad 2. inst. resp. In corrupto non manere aliud prædicatum potens sustentare accidentia præter materiam primam. Et ideo si formæ variantur, bona consequens est. Ergo accidentia in materia immediatè recipiuntur. In Christo verò, quamvis formæ variantur, manet suppositum cum alia natura, subsistentia, & existentia, quæ perseverat in illo. Et propterea licet formæ variantur, non inferitur existentia immediatè recipi in materia, sed in illa, vel in alio manere, quod verum est. Siquidem existentia perseverat in supposito divino.

Ex dictis in articuli discursu inferitur 1. quod quamvis forma materialis possit existerè sine materia; non indè inferitur materiam ipsam posse existerè sine forma. Quia forma materialis est actus; materia verò pura potentia est.

2. inferitur quod admissio naturam completam posse existerè sine subsistentia, non indè inferitur materiam posse existerè sine forma. Quia natura completa est actus. Et ideo, ut exiit, non dependet essentialiter

liter à subsistentia materia verò pura potentia est. Et ita essentialiter pendet à forma. Et hæc de art. isto in hoc libro text. 42. ad Philosophum applicanda.

QVÆSTIO QVARTA.

De Potentia materiæ.

ARTIC. VNICVS.

Vtrum materia equaliter appetat omnes formas, & etiam formam amissam.

§. I.

Quibusdam suppositis statuitur nostræ conclusio.

AD articuli intelligentiam 1. Supponendum est, quod appetitus naturalis nihil aliud est quam propensio quædam, & inclinatio naturæ substantialis in perfectionem propriam convenientem appetenti. Qui tamen est duplex. Alius quidem innatus, qui sequitur ad formam naturalem constitutivam cuiuscumque rei, & cognitionem antecedit: sicut appetitus lapidis in centrum, vel ad locum deorsum: & ignis ad locum sursum. Alius verò est appetitus elicited, qui dicitur etiam appetitus animalis, & cognitionem sensitivam, vel intellectivam consequitur, qualis est appetitus, quem

habet homo ad perfectionem cognitivam: & animal ad herbam, quam videt sibi paratam.

2. not. est appetitum innatum duplicem esse. Vnum activum consistentem in propensione naturæ, vel potentia activæ ad perfectionem suam, ut appetitus, quem intellectus habet ad intellectiorem, & ad volitionem voluntas. Alterum verò passivum consistentem in pondere, vel inclinatione potentia receptivæ ad perfectionem convenientem sibi. De quo quærimus, vtrum detur in materia? Et an æqualis sit ad omnes formas, quas materia potest habere? Et an etiam terminetur ad formam amissam, quam materia naturaliter habere non potest?

3. suppon. est (ut procedamus cum maiori claritate) materiam naturaliter appetere formas, quas nondum habet, & naturaliter habere potest. Quia quæcumque res naturaliter appetit suam perfectionem. Sed omnis forma est perfectio materiæ. Ergo materia formam nondum habitam naturaliter appetit. Prob. min. Qualibet forma substantialis actuat materiam, illique communicat esse simpliciter substantiale. Ergo quælibet forma est perfectio materiæ.

Conf. Quæcumque potentia naturaliter appetit proprium actum, sicut intellectus naturaliter appetit intellectiorem, Sed quælibet

libet forma substantialis est actus primus materiæ. Ergo materia prima naturaliter appetit formam. Quod confirmat Arist. 1. physic. text. 81. dicens: *Sed hoc est materia perinde appetens illud, atque si femina marè, & turpe appetat pulchrũ.*

Dices D. Th. 1. p. q. 80. affirmare: quod appetitus naturalis est inclinatio consequens formam naturalem. Sed materia non est forma. Ergo in materia nullus datur appetitus naturalis.

Resp. propositionem D. Th. non esse exclusivam. Quia licet ad omnem formam consequatur appetitus, non inde inferitur, quod etiam appetitus non sequatur ad materiam. Sicut ex quo omnis homo sit animal, non inferitur equum animal non esse. Quia prima propositio exclusiva non est.

2. resp. D. Th. loqui de appetitu activo, qui semper ad formam consequitur, non verò de appetitu, & inclinatione passiva. Hęc namque consequitur ad materiam.

2. inst. Quia materia non potest recipere omnem formam. Eo quod omnes formæ sunt infinitæ syncategorematicè. Ergo non appetit omnem formam. Pat. consequ. Quia appetitus materiæ terminari non potest ad actum impossibilem ipsi. Consequenterque si materia non potest recipere omnem formam, non poterit omnem appetere.

Resp. Materiam non appe-

tere omnem formam, vt habendam collectivè; sed vt habendam divisivè. Et omnem formam divisivè recipere posse. Eo quod inter omnes formas nulla est, quæ ratione sui non possit in materia reperiri. Sicut, vt intellectus noster possit appetere omnes veritates naturales speculativas divisivè sumptas, sufficit quod omnem veritatem naturalem divisivè cognoscere possit.

Sed inst. Materiam dum est sub vna forma, non appetit alias. Ergo non appetit omnes formas divisivè. Prob. ant. Quia materia non potest appetere destructionem compositi. Sed, si dum est sub vna forma, appeteret aliam, appeteret destructionem totius. Siquidem forma nova nequit in materia introduci, nisi forma prior, & compositum destruantur. Ergo materia, dum est sub vna forma, non appetit alias.

2. Prob. ant. Materia magis appetit bonum totius, quam bonum proprium. Quia bonum totius est bonum commune. Sed introductio novæ formæ bonum totius non est, sed potius illius destructio. Ergo materia non appetit novæ formæ introductionem.

3. Materia dum est sub anima rationali, non appetit aliam. Ergo dum est sub vna forma, alias non appetit. Prob. ant. Omnes formæ continentur in anima rationali. Nam hęc sola prestat gradum vegetandi, sentiendi, & in-

telligendi. Ergo dum materia est sub anima rationali non potest appetere aliàs. Quia ideò humanitas Christi, dum habet subsistentiam divinam, non appetit propriam subsistentiam, quia subsistentia propria continetur in divina subsistentia.

Resp. ad repl. neg. ant. & ad 1. prob. dist. mai. Destructionem compositi per se, & tanquam terminum primo intentum: conc. mai. Per accidens, & vt terminum consequutum: nego mai. & dist. min. Destructionem totius per accidens: conc. min. per se: neg. min. & conf. Materia namque per se solum appetit introductionem novæ formæ, & talem terminum per se intendit appetitus, & intentio materiæ. Quia tamen generatio vniùs est corruptio alteriùs: & ideò duæ formæ substantiales non possunt esse in eadem materia, propterea materia, quæ per se appetit introductionem novæ formæ, destructionem etiam compositi per accidens appetere potest.

Sed in it. Materia nec per accidens potest appetere proprium malum. Sed destructio compositi est malum materiæ. Siquidem ex vi talis destructionis animittit materia esse simpliciter, quod habebat à forma. Ergo materia nec per accidens destructionem compositi appetere potest.

Resp. neg. min. Quia destructio compositi non est malum

materiæ, sed potius illius bonum. Eo quod forma, quantumvis perfecta sit, amissibilitè informat. Et ita potest materiam non informare. Consequenterque, si materia nō appeteret aliam formam, posset materia relinqui sine aliqua forma: & propter hæc, vt tantum malum ipsi non eveniat, melius illi est aliam, & aliam formam appetere, & per formas diversas successive determinari.

Ad 2. prob. princ. ant. dist. min. Totius secundum se, & absolute: conc. mi. Totius vt est pars vniuersi: neg. min. & conf. Destructio namque compositi est bonum vniuersi, cuius bonitas, & perfectio consistit in varietate generationis, & corruptionis. Et ita etiã est bonum totius, vt totum est pars vniuersi. Et etiam parti quatenus tali bonum est, quod respectu totius est bonum. Consequenterque materia destructionem totius, modo explicato, appetere potest.

Ad 3. resp. Subsistentiam divinam continere creatam secundum vltimam differentiam ipsius, & secundum quod communicat tale esse particulare, & aliunde est perfectissimum. Et ideò humanitas Christi dum habet subsistentiam divinam nō potest appetere creatam, sed potius per divinam appetitus illius perfectè faciatus est. Anima verò rationalis nō continet aliàs formas secundum vltimas differentias illarum, nec secundum quod communicant esse

proprium, & peculiare. Vnde dum materia est sub anima rationali alias formas appetere potest. Quibus prælibatis sit.

§. II.

Prima Conclusio.

Materia æqualiter appetit omnes formas.

Conclusio ista ratione sequenti prob. Materia prima appetit omnes formas sub ratione communi formæ amissibiliter informantis. Appetit namque materia formas, ut per ipsas conservetur in esse. Et cum ipsæ possint realiter à materia separari, ne materia relinquatur sine aliqua forma, & consequenter destruat, propterea non appetit unam determinatè; sed appetit omnes ut in adequatè satiantes, & potentem materiam informare successivè. Quod est appetere illas sub ratione communi formæ amissibiliter informantis. Sed ratio formæ amissibiliter informantis æqualiter reperitur in omni forma sublunari, quarum quælibet amissibiliter informat. Et propterea omne compositum sublunare corruptibile est. Ergo materia æqualiter appetit omnes formas.

Conf. & explicatur. Nam in raturum materia prima appetit formas, in quantum illarum introductio conducit ad finem inten-

tum ab auctore naturæ. Sed ad talem finem æqualiter conducunt omnes formæ. Ergo æqualiter appetit omnes. Prob. min. Finis intentus ab auctore naturæ est pulchritudo univèrsi, quæ in varietate generationis, & corruptionis consistit. Sed ad istum finem æqualiter conducunt omnes formæ. Ergo min. vera est.

Respondebis. Quod licet omnes formæ æqualiter convenient in ratione formæ amissibilis; una tamen secundum differentiâ particularè perfectior est alia: quod sufficit, ut materia magis appetat illam. Quia appetitus elicited formatur appetitui innato: & si materia cognosceret formas magis appetet appetitu elicited eam formam, quæ secundum rationem particularem perfectior est.

Contra tamen est. Quia appetitus elicited non terminatur ad illud, quod absolute melius, & perfectius est; sed ad illud tantum, quod in ratione medij melius est, magisque ad finem conducit. Meliora namque sunt viventia, quam non viventia; tamen avarus appetitu elicited magis appetit pecunias, quam amenitatem in prout viventem. Ac proinde appetitus innatus non debet appetere magis quod absolute est perfectius; sed quod magis perfectum est in ratione medij, magisque ad finem conducit. Sed omnes formæ sublunares conducunt æqualiter

liter ad conservandam materiã,
& species rerum, & vniversi pul-
chritudinẽ. Ergò materia æqua-
liter appetit omnes formas.

§. III.

*Argumentis contra conclusionem
occurritur.*

Contra concl. istã arg. 1. Ma-
teria magis appetit formã
corpoream, quam spiritua-
lem. Ergò æqualiter non appetit
omnes. Pro. ant. Forma corporea
est magis proportionata cum ma-
teria, cum qua magis convenit in
modo essendi materiali. Sed ma-
teria magis appetit formam ma-
gis proportionatam. Ergò magis
appetit formam corpoream.

Resp. neg. & ad prob. dici-
mus: Quod forma corporea est
magis proportionata materialiter,
& in esse entis. Quia magis
convenit cum materia in modo
essendi; formaliter tamen magis
proportionata non est. Nam in
ea de formali solum se habet ra-
tio formę communicantis amif-
sibiliter esse, in quo omnes for-
mæ materiales, & spirituales con-
veniunt æqualiter. Et ideò mate-
ria æqualiter appetit omnes.

2. arg. Materia prima ma-
gis appetit animam rationalem,
quam aliàs formas. Ergò æquali-
ter non appetit omnes. Pro. ant.
Materia magis appetit perfectio-
rem formam. Sed anima ratio-
nalis perfectior est. Ergo magis

appetit animam rationalem.

Respondebis animam ratio-
nalem esse perfectiorem secun-
dum se, & absolutè; non tamen
comparativè ad materiam. Quia
materia appetit formas vt com-
municantes esse simpliciter sub-
stantiale modo amifsibili: & in
hoc omnes formæ conveniunt
æqualiter, & vna alteram non ex-
cedit.

Sed inst. Forma, quæ secun-
dum se perfectior est, perfectio-
rem terminat appetitum mate-
riæ. Sed anima rationalis secun-
dum se perfectior est. Ergo perfe-
ctiorẽ terminat appetitũ. Prob.
mai. Scientia, quæ secundum se
perfectior est, perfectiorem ter-
minat appetitum intellectus, vt
per se experientia comperimus.
Ergò forma, quæ secundum se
perfectior est, perfectiorem
etiam appetitum terminabit.

Resp. neg. conf. Quia ma-
teria non appetit formas secun-
dum rationes particulares, in qui-
bus invenitur inæqualitas, & ex-
cessus; sed appetit illas secundum
rationem communem formæ
amifsibiliter informantis, in qua
omnes conveniunt formaliter.
Intellectus verò appetit scientias
secundum rationes particulares.
Et ita quæ secundum se perfe-
ctior est, perfectiorem terminat
appetitum intellectus.

Dices. Intellectus appetit sciẽ-
tias secundum rationes particu-
lares. Ergò etiam materia appe-
tit

tit formas secundum particula-
res rationes.

Resp. neg. conf. Nam appetitus intellectus terminatur ad scientias vt intellectum perficiētes. Cumque scientiæ secundum rationes particulares intellectum perficiant, consequens sit appetitū intellectus terminari ad scientias secundum proprias, & peculiare rationes. Appetitus verò materiæ primæ inditus est ab Authore naturæ, vt per diversas generationes, & corruptiones salvetur, & conservetur vniversi pulchritudo. Consequenterque non tendit ad formas secundum rationes particulares. Aliàs materia dum habet formam perfectiorem non appeteret aliàs, ne maiorem perfectionem amitteret, & ita deficeret vniversi pulchritudo.

Sed inst. Forma secundum rationem particularem etiam est perfectio materiæ. Ergo materia debet appetere formam secundum rationem particularem. Propterea namque intellectus appetit scientias secundum rationem particularem: quia ipse secundum rationem particularem intellectum perficiunt.

Resp. Intellectum non appetere scientias secundum rationes particulares: quia ipsæ secundum rationes particulares perficiunt intellectum; sed etiã quia purè appetit illas, vt ipsum perficiant. Materia verò non appetit formas solum vt perficiant ipsam; sed po-

tius vt perficiant modo conducenti ad pulchritudinem vniversi conservandam: & ita debet appetere formas, vt convenientes in ratione communi formæ amissibiliter informantis, & non satiantis capacitatem materiæ, sed relinquentis ipsam cum aptitudine ad novam formam habendam, vt ita per diversas mutationes perseveret vniversi pulchritudo. Modò autem sit

§. IV.

Secunda Conclusio.

In materia non datur appetitus immutatus ad formam amissam.

Concl. ista prob. ratione D. Th. lib. 2. cont. cap. 60.

Quia in quocumque genere tantam se extendit potentia passiva, quantum activa potētia. Eo quod non est aliqua potentia passiva in natura, cui non correspondeat potentia naturalis activa. Nam potentia passiva connotat essentialiter agens, à quo possit immutari. Sed non est dabile agens aliquod naturale potens reunire cum materia formam amissam. Ergò non potest dari in materia in ordine ad formam amissam appetitus naturalis.

Conf. & explicatur ratio prædicta. Nam appetitus naturalis solum terminari potest ad formam naturaliter acquisibilem. Sed for-

ma semel amissa naturaliter acquisibilis non est. Ergo non est debilis in materia appetitus naturalis ad formam amissam. Minor constat. Quia de privatione ad habitum non est regressus per naturam. Unde revnio formæ ad materiam, in quo resurrectio consistit, opus miraculosum, quod solum à Deo fit supra totum ordinem, & exigentiam naturæ. Consequenterque forma amissa naturaliter acquisibilis non est.

Ma, verò conf. prob. ex doctrina communi Thomistarum 1. p. q. 12. art. 1. Quia appetitus innatus est naturalis exigentia termini, sicut appetitus elicited est elicited exigentia termini vel objecti, ad quod tendit, Sed naturalis exigentia solum est ad terminum naturaliter acquisibilem. Ergo etiam appetitus naturalis, & innatus. Prob. min. Naturalis exigentia solum est ad formam debitam naturaliter. Quia talis exigentia vel fundatur supraprivationem, vel illam essentialiter involuit: privatio autem est carentia formæ debitæ. Sed forma naturaliter impossibilis naturaliter debita non est. Ergo naturalis exigentia solum est ad terminum acquisibilem naturaliter. Prob. min. Forma naturaliter impossibilis tantum potest esse possibilis supernaturaliter. Sed forma, que solum supernaturaliter est possibilis, non est debita naturaliter, sed potius est supra debitum, & exigentiam

naturæ. Ergo forma naturaliter impossibilis naturaliter debita non est.

§. V.

Solvuntur argumenta.

A Reg. 1. contra istam conclus. Quia forma amissa est proportionata materiæ. Ergo materia naturaliter appetit illam. Nam materia naturaliter appetit formam sibi proportionatam. Ant. prob. Forma amissa essentialiter est actus primus, & materia primum subiectum. Sed actus primus, & subiectum primum essentialiter proportionantur. Ergo forma amissa est proportionata materiæ.

Resp. Formam amissam secundum se esse proportionatam negativè cum materiæ. Quia secundum conceptum communem formæ supernaturalis non est quantum ad substantiam, vel modum; ipsa tamen ut amissa supernaturalis est quantum ad modum. Et ita etiam est improporcionata positivè cum materiæ. Consequenterque non terminat appetitum naturalem illius.

Sed inst. Forma amissa ut talis naturaliter acquisibilis est. Ergo non est supernaturalis quantum admodum, & improporcionata positivè cum materiæ. Prob. ant. Quia lapis eductus extra centrum

trum naturaliter acquirere potest centrum amissum, & per virtutem naturalis agentis potest ibi iterum collocari, vt experientia quotidiana demonstrat. Ergo forma semel amissa etiam naturaliter acquisibilis est.

Resp. neg. conf. Quia formam reuniri materiae est reproducere eundem numero effectum, quod virtutem infinitam requirit. Exigit namque virtutem contentivam eiusdem numero actionis, quae primo talem effectum produxit. Et ideo forma amissa naturaliter impossibilis est. Terminus vero per motum localem de relictis sive centrum, sive aliud, vt iterum recuperetur, non requirit eundem numero effectum reproduci; sed solum exigit actionem limitatam, & finitam agentis naturalis, cui terminus ille subijcitur: & propterea naturaliter acquisibilis est.

2. arg. Ex impossibilitate naturali formae amissae non inferitur impossibilitas appetitus ad ipsam. Ergo materia appetere potest formam amissam. Prob. ant. 1. Nam secundum doctrinam D. Th. 1. 2. q. 85. art. 2. ad 3. In damnatis reperitur appetitus naturalis ad virtutem, & in homine caeco ad visum. Et tamen virtus est naturaliter impossibilis damnatis, & visus homini caeco. Ergo ex impossibilitate naturali formae amissae non bene inferitur impossibilitas appetitus.

2. prob. ant. In rebus naturalibus datur naturalis appetitus ad perpetuam conservationem. Et in anima separata datur etiam naturalis inclinatio ad unionem cum materia. Et tamen haec unio naturaliter impossibilis est. Et similiter perpetua conservatio in rebus est naturaliter impossibilis. Quia ipsae sunt corruptibiles naturaliter, vel attenda propria natura. Ergo idem quod prius.

Resp. neg. ant. & ad 1. prob. dist. mai. Appetitus naturalis radicalis: conc. mai. Proximus, & expeditus: neg. ma. & conc. mi. neg. conf. Cum enim damnati facti sint ad imaginem Dei, & secundum suam naturam sint capaces virtutis: & homo caecus secundum suam naturam sit aptus ad videndum, sit inde in damnatis reperiri appetitum radicalem, & remotum ad virtutem, & in homine caeco ad visum. Quem etiam appetitum concedimus in materia, quae remotam capacitatem habet etiam ad formam amissam. Appetitus vero proximus, quem negamus, in his omnibus impossibilis est.

Ad secundam probationem respondetur. Appetitum rerum naturalium non esse ad perpetuam conservationem, sed ad ipsam prolongandam, quod quidem naturaliter possibile est.

Ad aliud de anima separata respond. Solum habere inclinatio.

tionem, & appetitum radicalem ad unionem cum materia, quatenus materia ipsi animae secundum se non repugnat; non tamen habere proximum, & expeditum appetitum, propter dicta. Et ideo dicendum est absolute appetitum non habere. Quia appetitus absolute pro appetitu proximo, & expedito supponit.

Dices, Materia habet saltem appetitum radicalem ad formam amissam, & radicaliter capax est illam habendi. Ergo habet privationem illius. Et consequenter appetitum proximum, & expeditum habebit. Quia privatio est causa appetitus.

Resp. Materiam habere privationem radicalem, & remotam propter remotam capacitatem, quam habet ad formam amissam: & consequenter solum habere appetitum radicalem. Nam privatio eo modo, quo ipsa est, causat appetitum.

¶ Ultimus.

Corollarium ex dictis.

EX dictis in art. disc. collig. Appetitum materiae non esse realiter à materia distinctum. Quia materia appetit formam, quatenus est primum subiectum, & pura potentia receptiva formae. Ratio verò purae potentiae realiter à materia distincta non est. Et consequenter appetitus non

erit realiter à materia diversus; de connotato tamen importat formam, & actionem agentis potentis introducere illam.

Dices: quod privatio quatenus importat subiectum, ut privatum forma, est causa appetitus. Sed causa realiter ab effectu distinguitur. Ergo materia ut privata forma realiter distinguitur ab appetitu.

Resp. Subiectum ut privatum forma non esse causam appetitus, sed rationem formalem, ad quam appetitus consequitur absque vlla distinctione reali: sicut ratio boni consequitur in ente ad rationem veri: carentia verò se sola tantum est conditio, ut appetitus resultet.

Inst. 2. inclinatio hominis ad bonum alterius suppositi realiter distinguitur ab homine, & illius voluntate: & inclinatio lapidis ad centrum realiter distinguitur à substantia lapidis. Ergo inclinatio materiae ad formas realiter à materia distinguitur.

Sed neg. conf. Quia appetitus materiae est ad aliquid intrinsecum immediate proportionatum cum ipsa, qualis est forma substantialis. Et ideo talis appetitus non distinguitur realiter à materia. Appetitus verò lapidis ad centrum non est ad terminum immediate proportionatum: centrum namque proportionatur cum substantia lapidis, mediante gravitate proxima realiter à substantia

tia distincta : & bonum alieni suppositi proportionatur cum voluntate appetentis , mediante bono proprio. Et ita vterque appetitus realiter à subiecto diversus est. Et hæc de art. Isto in hoc libro textu 81. ad illa verba sicut femina marem, &c. ad Philosophum applicanda.

QVÆSTIO QVINTA.

De educatione formarum.

ARTICVLVS I.

Verum anima rationalis sit educibilis de potentia materiae.

§. I.

Natura formæ, & educationis declaratur.

DAri formam substantialem in hoc lib. & lib. 2. cap. 1. & 7. Metaphysicæ Arist. affirmavit. Quod etiam manifestè constat. Siquidem ens naturale est totum substantiale completum. Sola autem materia prima non est totum substantiale completum. Et consequenter debet dari aliqua forma substantialis, quæ simul cum materia totum substantiale componat.

Hæc igitur forma substantialis in communi diffinitur: *Actus primus materiae, ex quo fit unum per se.* In qua diffinitione
Mag. Froylan.

actus ponitur loco genitis, in quo convenit forma cum accidentibus, & Angelorum natura. Primus ponitur loco differentia, per quod ab accidentibus distinguitur, & à substantia, & existentia, quæ formam substantialem supponunt. Per aliam verò particulam *ex quo fit unum per se* denotatur compositum substantiale factum ex materia, & forma esse ens per se, & unum simpliciter ad distinctionem compositi accidentalis, quod est unum secundum quid.

Sed intt. contra definitionem prædictam. Quia actus primus materiae est aliquid simplex. Sed forma substantialis componitur ex actu, & potentia. Aliàs esset actus carens potentia. Et consequenter actus purus. Ergò forma substantialis non est actus primus materiae.

2. inst. Actus primus materiae est in illa tanquam in subiecto. Sed esse in alio vt in subiecto repugnat substantiæ: cum sit proprium accidentis. Ergò forma substantialis actus materiae non est.

3. In rebus corporeis forma corporea non est actus materiae. Ergò idem quod prius. Prob. ant. Forma corporea non potest simul existere cum materia. Quia forma corporea habet quantitatem sicut ipsa materia. Et unum habens quantitatem nequit simul esse cum alio in eodem loco. Ergò in rebus corporeis forma cor-

L poreas

porea non est actus materiæ.

4. Si forma esset actus materiæ, ipsa materia esset magis substantia, quàm forma. Nam materia pluribus substat, quàm forma. Quia substat omnibus alijs, & substat etiam ipsi formæ: substantia verò dicitur à substando. Hoc admittendum non est. Ergò forma non est actus materiæ.

Resp. Formam esse simplicem realiter entitative qualiter requiritur ad actum primum materiæ; componitur tamen per rationem ex actu, & potentia. Quia eadem entitas formæ, quæ materiam actuat, est etiam in potentia ad substantiam, & existentiam. Compositio autem per rationem non tollit simplicitatem realem.

Dices: Ergò forma realiter est actus purus. Siquidem realiter composita non est. Et quod realiter non est compositum, est actus purus realiter.

Resp. facile. Formam non esse realiter compositam ut quod ex partibus distinctis realiter; esse tamen realiter compositam, ut quo, quatenus est pars realis compositionis. Et hoc sufficit, ut realiter non sit actus purus.

Ad 2. inst. resp. Accidens esse in subiecto inhæsiuè; formam verò substantialem non inhærere materiæ; sed solum in illa recipi, quod substantiæ non repugnat.

Ad 3. resp. Formam corporeã

non habere quantitatem distinctam à quantitate materiæ, sed materiam, & formam per eandem quantitatem extendi. Et ita benè cohærent in eodem loco.

Ad 4. resp. Substantiam esse magis, vel minus perfectam à maiori, vel minori actualitate; non autem ab eo quod plura, vel pauciora recipiat. Et cum forma sit magis actualis; est etiam magis perfecta in ratione substantiæ, quam materia.

2. not. est secund. doct. D. Th. 1. p. q. 90. art. 2. ad 2. formam educi de potentia materiæ, nihil aliud esse, quàm ipsam formam fieri actu, quæ prius erat in potentia. Sic enim asserit ibi: *Actum extrahi ex potentia materiæ nihil aliud est, quam aliquid fieri actu, quod prius erat in potentia.*

Quia tamen forma, quæ erat in potentia materiæ, potest in actu fieri per creationem, propterea advertendū est, quod, ut forma educatur, debet fieri dependentè à materia: ita quod ipsa productio formæ à materia dependeat, quod solū contingit, quando per talem actionem, non fit materia, sed potius præsupponitur materia ad actionem illam producentem, & ponentem in actu formam; non quidem extra materiam, sed in ipsa ut in subiecto, in quo forma recipitur. Nam sic verificatur eductionem esse ex præsupposito subiecto, sicut creatio fit ex nullo subiecto præsupposito.

Ex

Ex doctrina ista constat aliquas formas posse esse ex natura sua educibiles, quæ tamen de facto non educantur: quia non producuntur dependenter à materia, sed per eandem actionem productivam materiae producuntur etiam formæ. Sicut constat in formis Cælorum, & elementorum, quæ de facto non fuerunt educatæ, quamvis natura sua sint educibiles.

3. not. est formas aliquas substantiales de facto esse educatas de potentia materiae. Quod probatur ex doctrina D. Th. q. 3. de Potentia art. 8. Quia ex vi actionis agentis naturalis incipit esse forma substantialis, in his, quæ fieri videmus. Sed non incipit per creationem. Eo quod solius Dei est creare. Ergo incipit per educationem.

Dices: Agens naturale v. g. ignem solum ponere ultimam dispositionem ad novam formam producendam; non tamen ipsam formam producere, sed illam à Deo creari.

Contra tamen est. Quia quando effectus virtutem causæ non excedit, si incipit ad positionem operationis causæ, si sine vlla ratione negatur causa influxus in entitatem effectus. Sed posita operatione ignis v. g. incipit etiam forma ignis geniti, quæ non excedit perfectionem, & virtutem generantis. Ergo ignis generans verè

talem formam producit.

Conf. Quando animalia producuntur, materia, in qua recipitur eorum forma, tempore præsupponitur ad formam ipsam. Sed creatio nullum subiectum præsupponit tempore præcedenti sed de nihilo formam producit. Ergo forma non creatur, sed verè educitur de potentia præsuppositi subiecti per actionem naturalis agentis.

Inst. Implicat vnum fieri ex alio tanquam ex causa, nisi illi simile sit. Nam effectus debet esse similis suæ causæ. Sed materia similitudinem non habet cum forma. Eò quod forma est actus, & materia pura potentia. Ergo forma non potest fieri per educationem de potentia materiae, & dependenter ad illa tanquam à causa.

Conf. Non potest forma educi de potentia materiae, si semel in potentia materiae non continetur. Sed revera forma non continetur in potentia materiae. Eò quod forma est actus; materia verò pura potentia. Et pura potentia excludit omnem actum. Ergo forma non potest educi de potentia materiae.

Resp. ad repl. Similitudinem tantum requiri inter causam efficientem, & effectum. Eò quod causa efficiens communicat esse per suam actionem, & intendit se ipsam communicare in quantum potest: & ita inten-

dit producere sibi simile. Causa verò materialis solum est potentia, & capacitas passiva ad formam recipiendam: non quia similem, sed quia dat esse, & materiam perficit.

Addimus. In causa materiali sufficere similitudinem, & convenientiam analogam, quam habet materia cum forma in omnium sententia.

Ad conf. verò resp. Formam contineri in potentia materiae, non quidem continentia formali: & quia formaliter in materia sit secundum esse accidentale; sed contineri in potentia materiae continentia virtuali, & prout sic contentam non esse in actu distinctam ab ipsa materia, sed solum in virtute, & in potentia. In quo sensu materia non excludit omnem actum. Sicut effectus causae efficientis re-publicativè ut contentus in causa non est distinctus ab ipsa: nec entitas causae excludit entitatem effectus, sed potius entitas causae, & effectus ut contenti virtualiter in ipsa eadem realiter est.

Dices: Ergò antequam forma fiat, non est actu in materia, sed solum in potentia. Et consequenter quando producitur, fiet de nihilo sui. Et ita non per educationem, sed pre creationem fiet.

Resp. Quod, ut forma non fiat per creationem, non requiritur quod secundum aliquod esse actuale precedat in materia, sed

fatis est, quod precedat in potentia materiae, & ex illa fiat per actionem agentis.

Dices: Creatio est productio entis ex nihilo. Ergò si forma fit ex nihilo sui, per creationem producitur.

Resp. Explicando ant. Ex nihilo absolute: conc. Antec. Ex nihilo formae productae: nego ant. Et consequenter. Creatio namque debet esse absolute de nihilo, illud verò quod fit ex praesupposito subiecto, quamvis fiat de nihilo formae productae; non tamen fit de nihilo absolute. Siquidem praesupponit subiectum, ex quo fit: & consequenter non per creationem, sed per educationem producitur. His ergò suppositis, quorum etiam intelligentia ex infra dicendis constabit, circa principalem difficultatem sit.

§. II.

Nostra Conclusio.

*Anima rationalis non potest
educi de potentiâ ma-
teriae.*

ANimam rationalem defecto non educi, ex Sacra Scriptura colligitur, in qua habetur animam rationalem esse immortalē, & per se subsistentē. Et Genes. 1. dicitur: Animam rationalē à Deo creari. Vndè opposi-

posita sententia vt erronea ab aliquibus habetur : ab alijs verò tanquam hæretica reputatur. Et esse saltim erroneam constat, ex eo quod communiter docetur à Theologis. Quia videlicet propositio erronea ea est, quæ opponitur consequentiæ deductæ ex duplici præmissa de fide, vel ex vna de fide, & altera evidentè nota lumine naturali. Talis autem est nostra sententia, vt videri potest in Mag. Bañez 3. p. q. 90. art. 2. vbi solita eloquentia præsentem difficultatem examinat, & extendit. Ergò opposita sententia saltim vt erronea reputanda est. Eandem doctrinam habet Ang. Doct. 1. p. q. 75. art. 2. & 3. & 79. art. 4. & 90. art. 2. & præcipuè 118. art. 2. & q. vnica de anima, art. 14. & 2. contra gentes, cap. 55. vbi asserit: *Quod anima rationalis non potest educi de potentia materiae. Quia habet esse elevatum supra omnem illam. Quæ autoritas etiam videtur probare animam rationalem de potentia absoluta educi non posse de potentia materiae.*

Id ipsum ratione probatur. Ea sola forma de potentia materiae educibilis est, quæ continetur in potentia materiae. Si namque in materia non continetur, non potest extrahi de potentia materiae. Sed anima rationalis in potentia materiae non continetur. Ergò de potentia materiae educibilis non est. Prob. mi. Forma cõ-

tenta in potentia materiae non est elevata supra potentiam materiae, & illius esse; sed potius talis forma dependet in esse à materia. Sed anima rationalis non dependet in esse à materia. Ergò in potentia materiae contenta non est. Prob. min. Anima rationalis est per se subsistens, & existens. Ergò non dependet in esse à materia. Aliàs per se, & sine materia subsistere, & existeri non posset. Ant. prob. Anima rationalis à materia separata intelligit, & amat, sicut fides docet. Sed operatio est rei subsistentis, & existētis. Ergò anima rationalis est per se subsistens.

2. prob. min. Anima rationalis non dependet in operari à materia. Siquidem anima rationalis à materia separata operatur intelligendo, & amando. Ergò nō dependet in esse. Patet cons. Quia operari sequitur ad esse, & cum illo proportionatur. Consequenterque forma, quæ non dependet in operari, non dependet in esse.

Eadem doct. explic. Quia intelligere, & velle sunt operationes animæ rationalis & in his nō dependet à materia. Ergò nec in esse dependet. Quia operationes elevatae, & independentes debent provenire ab aliquo esse independenti, & elevato. Ant. prob. Operationes illæ non sunt affixæ organo corporali, sicut 1. p. q. 14. art. 1. latissimè prob. à Nostris. Ergò anima rationalis in his opera-

tionibus nõ dependet à materia.

Rursus etiam, Anima rationalis potest intelligere obiectum in vniversali. Ergo in intelligendo non dependet à materia. Quia namque Phantasia, & alij sensus à materia in operari dependent, non possunt obiectum in vniversali percipere.

Ex his etiam conf. ratio nostra. Quia anima rationalis non dependet in esse à materia. Si quidem immortalis, & incorruptibilis est, & perseverat in esse à materia separata, vt Catholicè factentur. Ergo non dependet in fieri. Consequenterque educi non potest. Patet conf. Quia eo modo quo convenit fieri, convenit esse: & fieri ad esse ordinatur. Ergo si anima rationalis non dependet in esse, non dependebit in fieri. Quae doctrina amplius ex argumentorum solutione constabit.

§. III

*Argumentis contra conclusionem
suis fit.*

CONTRA conclusionem nostrã arg. 1. Eductio est productio formae ex praesupposito subiecto. Sed ad productionem animae rationalis praesupponitur subiectum. Siquidem supponitur materia. Ergo anima rationalis educitur.

Resp. Ad productionem animae rationalis supponi quidem materiam, non vt subiectum, ex quo anima producat; sed vt subiectum in quo recipitur, & cui

vnitur anima per creationem producta.

Dices: Datur potentia activa naturalis productiva animae rationalis. Sed potentia naturalis activa solum potest formam producere ex subiecto praesupposito. Ergo ad productionem animae rationalis praesupponitur materia vt subiectum, ex quo forma ipsa producitur. Prob. mai. In materia datur potentia passiva naturalis in ordine ad animam rationalem. Ergo datur potentia naturalis activa productiva talis formae. Quia cuilibet potentiae passivae aliqua potentia activa correspondere debet.

Resp. tamen facile. Quod, ex quo detur in materia potentia naturalis passiva ad recipiendam animam rationalem, solum infertur debere dari potentiam naturalem activam ad vniendam animam rationalem cum materia; non tamen ad illam producendam.

2. arg. Anima rationalis dependet in fieri à materia. Ergo de potentia materiae educibilis est. Prob. ant. 1. Anima rationalis connaturalitè fieri non potest absque materia. Eo quod est pars per se ordinata ad totum simul cū materia componendum. Ergo dependet in fieri à materia. Patet conf. Nam licet accidens de potentia absoluta possit existere, & fieri sine subiecto: quia tamen connaturalitè sine subiecto fieri

non valet, absolute dependet in fieri. Ergo si anima connaturaliter fieri non potest sine materia, ab illa dependebit in fieri.

2. prob. ant. Materia exercet suam causalitatem in animam rationalem. Siquidem recipit illam. Ergo anima rationalis à materia dependet in fieri.

3. Anima rationalis in existendo dependet à materia. Ergo etiam in fieri. Prob. ant. Anima rationalis in composito subsistit, & existet *ut quo* per existentiam, & subsistentiam totius. Sed totum absque materia non est. Imò ab illa essentialiter dependet. Ergo anima rationalis in existendo à materia dependet.

4. Anima rationalis continetur in potentia materiæ. Ergo ab illa pendet in fieri. Prob. ant. Nulla res naturaliter appetere potest perfectionem, quam in sua potentia non continet. Sed materia naturaliter appetit animam rationalem. Ergo hæc continetur in potentia materiæ.

5. ab opposito. Species intelligibilis dependet in fieri à Phantasmatibus. Et tamen non continetur in potentia illorum. Quia ipsa materialia sunt, species verò spiritualis est. Ergo quamvis anima rationalis non contineatur in potentia materiæ, ab illa dependebit in fieri.

Resp. ad arg. neg. ant. ad prob. neg. conf. & ad eius prob. dist. ant. *Ly quia* dicente principium es-

sentialiter requisitum: conc. ant. Dicente principium, & causam sufficientem: neg. ant. & conseq. Licet namque non possit connaturaliter fieri sine subiecto sit principium necessarium, ut accedens à subiecto dependeat in fieri; non tamen est principium sufficiens. Sed causa sufficiens est. Quia cum accedens esse sit in esse subiecto, non potest accedens attempta propria natura sine subiecto naturaliter existere, sed solum miraculosè, & de potentia absoluta. Anima verò rationalis, quavis absque materia connaturaliter fieri non possit: eo quod est pars per se ordinata ad totum cum materia componendum; potest tamen absolute naturaliter existere sine materia. Et consequenter in fieri à materia non dependet.

Ad 2. prob. resp. dist. ant. In formam quantum ad in esse: cōc. ant. Quantum ad esse: neg. ant. & conf. Materia namque exercet causalitatem in formam quantum ad unionem, & in esse formæ: quia recipit illam; non tamen exercet causalitatem in formam quantum ad esse. Quia non continet esse formæ. Et hæc secunda causalitas necessaria erat, ut forma à materia dependeret in fieri.

Ad 3. prob. resp. Quod, ut anima rationalis existat *ut quo*, & in composito per existentiam totius à materia dependet, non tamen

ut existat absolute, sed potius à materia separata existere potest. Et secundum erat necessarium, ut à materia dependeret in fieri.

Ad 4. quidam sapientissimus Magist. R. Quod sicut materia appetit animam rationalem secundum rationem communem formae: ita illam continet secundum rationem communem; quod tamen non sufficit, ut anima rationalis educatur. Quia educatio non ad rationem communem, sed ad totam entitatem terminatur.

Si autem obijcias illi Quod aliae formae educuntur de potentia materiae. Et tamen solum continentur in materia secundum rationem communem.

Resp. Quod anima rationalis continetur in potentia materiae secundum rationem communem formae abstrahentis à corporea, à dependenti, & non dependenti à materia; aliae verò formae continentur in materia secundum rationem communem formae corporeae dependentis in esse, & fieri à materia. Et idè aliae formae educuntur de potentia materiae; anima verò rationalis educibilis non est.

Haec tamen solutio veritatem non continet. Quia, si materia contineret formas corporeas secundum rationem communem formae corporeae, illas etiam appeteret ut corporeas, & ut à forma spirituali distinctas. Consequenterque materia appeteret

formas corporeas secundum illam rationem; in qua à forma spirituali exceduntur. Et ita non aequaliter appeteret omnes formas. Quapropter hac solutione relicta

Resp. ad 4. neg. ant. & ad prob. dicimus: Quod, ut materia appetat animam rationalem, sufficit animam rationalem posse naturaliter recipi in materia, & cum illa naturaliter uniri: contineri autem in potentia materiae minimè necessarium esse.

Dices: Idè in homine non datur appetitus naturalis ad visionem beatam: quia talis visio non continetur in potentia, & virtute naturali. Ergo si anima rationalis non continetur in potentia materiae, non erit in materia appetitus ad animam rationalem.

Resp. neg. causalem ut adequatam; sed causam adequatam est. Quia Visio Beata non continetur in potentia naturali, nec cum tali potentia naturaliter unibilis est, cuius oppositum contingit in anima rationali.

Ad 5. neg. min. Quia licet Phantasma materiale sit, recipit tamen ab intellectu agente spirituales virtutes, ratione cuius potest speciem intelligibilem continere, ut ex ipso educatur. Vel quod verius est, recipit ab intellectu virtutem spirituales, ratione cuius potest efficienter producere speciem intelligibilem de potentia intellectus possibilis. Nam spe-

species intelligibilis recipitur in intellectu possibili, & ita de potentia intellectus possibilis debet educi per virtutē causæ efficiētis.

Addimus. Species intelligibiles esse aliquid spirituale, accidentale, diminutum, & imperfectum. Et ita mirum non est, quod contineantur in potentia Phantasmatis materialis. Anima verò rationalis spiritualis perfecte est, & per se subsistens. Et ideo in potentia materię cōtineri nō potest.

3. arg. Anima rationalis dependet in operari à materia. Ergo dependet in esse, & fieri. Et consequenter educitur. Prob. ant. Vegetare, & sentire sunt operationes provenientes ab anima rationali. Sed in his à materia dependet. Ergo in operari dependet à materia.

Resp. neg. ant. & ad prob. dist. ma. Operationes principales, differentiales, & propriæ: neg. mai. Operationes minus principales: conc. mai. Et conc. min. neg. conf. secundum distinctionem mai. Quia dependentia formę à materia non colligitur ex dependentia cuiuscumque operationis, sed solum ex dependentia operationis principalis, differentialis, & propriæ. Eo quod in operatione principali explicatur esse proprium, & differentiale formæ. Et ideo forma, quæ dependet in tali operatione, etiam in esse dependet. Vegetare autem, & sentire sunt operationes minus principales

animæ rationalis, & illi cum alijs formis communes, quatenus per sentire convenit cum Brutis, & per vegetare cum Plantis. Consequenterq̄ ex dependentia prædictarum operationum non infertur animæ dependentia. Infertur tantia est in Angelo, qui habet dependentem à materia aliquas operationes, videlicet loquutiones, signa exteriora, & alia, quæ exercet in corporibus assumptis. Et tamen in suo esse à materia non dependet.

Sed inst. Si anima rationalis in intelligendo dependeret à materia, educerentur de potentia materiæ formaliter vt intellectiva est. Ergo si in vegetare, & sentire à materia dependet, crit etiam educibilis vt vegetativa, & vt sensitiva est.

Resp. neg. conf. Quia in operatione principali explicatur esse proprium, & differentiale formę. Et ideo dependentia operationis principalis connectitur cum dependentia in essendo, & arguit necessario dependentiam in esse. Cumque intellectio sit operatio principalis animæ, si in ista dependeret à materia, etiam dependeret in esse. In alijs verò operationibus non explicatur esse proprium, & differentiale formæ. Et consequenter ex illarum dependentia non colligitur, quo forma dependeat in esse.

Sed vrg. Ex dependentia in operatione principali formæ bene

nè inferitur dependentia in esse ipsius formæ, quæ est operationis principium. Sed sentire est operatio principalis animæ rationalis vt sensitiva est. Ergo ex dependentia in hac operatione inferitur etiam dependentia animæ quatenus sensitiva est.

Resp. Dependentiã formæ non inferri ex dependentiã operationis principalis animæ vt sensitiva est; sed solum ex dependentiã operationis principalis absolutè, qualis est operatio intellectiva, alia autem operatio videlicet sensitiva solum est principalis animæ reduplicata formalitate secundaria animæ vt sensitivæ.

Sed instabis. Operatio dependens sequitur ad esse dependens. Ergo si anima rationalis in sentiendõ dependet à materia, etiã in esse sensitivo dependebit ab illa.

Respondebis. Quod operatio dependens, si est primaria, sequitur ad esse dependens; non tamen si operatio secundaria sit.

Dices. Ergo saltim in esse reduplicativè vt tali anima rationalis dependebit à materia.

Sed neg. conf. Quia entitas animæ vt rationalis, & vt sensitivæ eadem realitè, & indivisibilis est. Consequenterque si in esse rationali non dependet à materia, etiam vt sensitiva non dependebit ab illa. Dependentiã namque à materia in essendo, non penes formalitates diversas, sed penes entitatem attenditur.

Sed inst. 1. Eadem indivisibilis entitas animæ in vna operatione dependet, & non in alia. Ergo eadem entitas poterit dependere, vt sensitiva, quin vt rationalis dependeat.

2. inst. Quamvis anima indivisibilis sit, illi tamen vt intellectivæ convenit aliqua operatio videlicet intellectio, quæ illi vt sensitivæ repugnat. Ergo pariter poterit illi convenire dependentia sub aliqua formalitate essendi, quin sub alia formalitate conveniat.

Resp. ad primam instantiam neg. conseq. Quia operari convenit principio etiam secundum formalitatem, sicut patet in intellectu, qui vt intellectus intelligit, & vt ratio discurrit, & voluntas vt natura elicit actum necessarium, & vt libera actum liberum producit. Sicut ergo potest principium secundum vnam formalitatem, & non secundum alteram operari: ita potest secundum vnam, & non secundum alteram dependere à materia. Dependentiã verò formæ in esse, & educi de potentia materiæ convenit formæ secundum entitatem suam. Et cum entitas animæ vt rationalis, & vt sensitivæ sit eadem realitè, & tam gradus rationalis, quàm gradus sensitivus, & vegetativus sint per se subsistens: inde fit animam rationalem non posse in esse sensitivo à materia dependere, si semel vt ratio-

nalis à materia non dependet. Per quæ constat ad secundam replicationem supra factam.

Addimus. Operationes animæ realiter esse distinctas. Et ideo potest in vna dependere, quin in altera dependeat: esse verò rationale, sensitivum, & vegetativum sunt idem realiter. Et consequenter dispar est ratio. Et argumentum in contrarios retorquetur. Quia, si operatio intellectiva, & sensitiva essent realiter idem, vtraque, vel nulla dependeret à materia. Ergo idem de esse sensitivo dicendum.

4. arg. Anima rationalis in operatione principali dependet à materia. Ergo etiam in esse à materia dependet. Prob. ant. Intellectio est operatio principalis animæ rationalis. Sed in hac dependet à materia. Ergo in operatione principali dependet à materia. Prob. min. Anima pro isto statu intelligit dependenter à sensibus materialibus. Ergo in intelligere dependet à materia.

2. prob. ant. Anima in quocumque statu, etiam in statu separationis exigit materiam, vt intelligat, vt docet. Angelicus Præceptor 1. p. q. 39. art. 1. Ergo in intelligere dependet à materia. Prob. conf. Accidens absolute potest existere, & operari sine substantia. Et tamen quia semper exigit substantiam, vt operetur, in operari dependet à substantia. Ergo si anima rationalis exigit ma-

teriam, vt intelligat in quocumque statu, signum est, quod in intelligere à materia dependet.

Rcip. neg. ant. & ad probationem nego minor. & ad illius probationem distinguo antec. Dependenter à sensibus materialibus dependentia præsupposita: conc. ant. Dependencia formalis, & tamquam ab organo: neg. ant. & conseq. Cum enim anima rationalis sit omnino spiritualis, & adhuc à materia separata potens intelligere: inde est, quod in intelligendo non dependet à sensibus dependentia formalis, & tamquam ab organo. Quia anima rationalis formaliter vt talis non vitur organo corporali, neque est ad extra operativa, sed solum à corpore præsuppositivè dependet, quatenus in isto statu semper intelligit per species à Phantasmatis abstractas.

Sed inst. Intellectus agens spiritualis est. Et tamen in principali operatione à materia dependet. Ergo etiam anima poterit à materia dependere in principali operatione, quamquam spiritualis sit. Prob. minor. Operatio principalis intellectus agentis est abstracte species à Phantasmatis. Ergo in operatione principali dependet à materia.

Resp. distinguendo vltimum conseq. A materia tamquam ab obiecto: conc. conseq. Tamquam ab organo: nego conseq. Dependencia enim intellectus agentis à Phan-

Phantasmatis solum est ab illis tanquam ab obiecto, ex quo educitur species; non tamen tanquam ab organo. Hæc autem dependentia à materia tanquam ab obiecto etiam intellectui possibili, imò Angelico intellectui convenit. Undè ex hac dependentia nullatenus inferitur intellectum educi de potentia materiæ. Consequenterque ex hac dependentia non potest à paritate probari eductio animæ rationalis.

Ad 2. prob. ant. princ. nego conf. ad probationem conc. mai. dist. min. Quia exigit præcisè: nego min. Quia exigit substantiam, & principium radicale in virtute cuius operatur: conc. min. & neg. conseq. Licet namque anima rationalis sit pars per se ordinata ad totum simul cum materia componendum: & ideo sit illi connaturale operari, ut coniuncta cum altera comparte, scilicet materia, ob hocque exigit illam; non tamen inde sequitur, quod in operari à materia dependeat. Quia cum anima rationalis, sit semisuppositum, separata à materia propria virtute existit, & operatur. Cuius oppositum in accidenti invenitur, quod quidem separatum à substantia semper operatur in virtute substantiæ: qua propter exigit illam ut principium radicale in virtute cuius operatur. Et ita semper dependet à substantia in operari.

5. arg. Eadem realiter forma

potest secundum unum gradum esse dependens à materia, & secundum alterum independens. Ergo quamvis gradus sensitivus, & rationalis identificentur in anima poterit secundum gradum sensitivæ à materia dependere, & ex illa educi; quamvis non pendeat ab illa secundum quod rationalis. Prob. ant. Eadem forma realiter entitativè potest secundum unum gradum produci ab aliqua causa, a qua secundum alterum gradum producibilis non est. Ergo eadem realiter forma poterit secundum unum gradum, & non secundum alterum à materia dependere. Conf. à paritate nota est. Ant. verò pluribus exemplis constat. Quia entitas peccati identificatur cum malitia positiva. Et tamen entitas producitur à Deo, non verò malitia. Et ratio filiationis producitur à Patre Æterno; non autem Divina Natura. Et in Sacramento Eucharistiæ ponitur ex vi verborum ratio corporis, non verò ratio intellectivi. Et Coelum producit in homine rationem corporis; non verò rationem intellectivi.

2. prob. ant. princ. Eadem realiter Gratia secundum conceptum iustificantis dependet à dispositionibus, à quibus Gratia secundum conceptum auxiliantis non dependet. Et eadem anima rationalis ut vegetativa communicatur capillis, & unguibus; non tamen ut rationalis. Ergo eadem etiam

etiam vt vegetativa poterit à materia dependere, quin vt rationalis dependeat.

Resp. ad arg. neg. ant. & ad prob. distin. ant. Quando identificantur solum quantum ad substantiam: conc. ant. Si identificantur quantum ad substantiam, & modum: neg. ant. Et conf. Si namque gradus solum identificantur quantum ad substantiam, potest vnus ab aliqua causa produci, à qua non producitur alius. Et ita entitas peccati producitur à Deo, quin inde inferatur produci malitiam: & Pater Aternus producit filiationem non producendo naturam. Quia natura non subinduit modum relativum filiationis. Et entitas peccati non subinduit modum deformitatis, & malitiæ, sed pertinet ad genus physicum formaliter. Vnde non identificatur quoad substantiam, & modum. Cuius oppositum contingit in gradibus animæ, qui identificantur quoad substantiam, & modum. Eo quod omnes gradus trahuntur ad esse gradus rationalis, & omnes fiunt per se subsistentes. Sicut calor solis non potest ab igne produci. Quia subinduit modum incorruptibilem solis. De quo plura quæst. 2. proœmiali art. 1. §. 3. diximus.

Ad aliud exemplum dicimus: quod licet ex vi verborum solum causetur formaliter ratio corporis, quatenus hæc sola formaliter significatur; realiter tamen per

concomitantiam, & propter identitatem ponitur ibi ratio intellectivi, & alia prædicata identificata realiter. Quod quidem in telligendum est, quando per concomitantiam ponitur anima rationalis. Si tamen non ponatur anima rationalis, vt in triduo mortis Christi, non ponitur etiã gradus corporis identificatus realiter cum anima rationali.

Ad aliud exemplum dicimus: Cælum ex parte rationis sub qua solum producere hominem sub ratione corporis; ex parte tamen rationis quæ etiam producere formaliter ipsam rationem vivētis.

2. poterat etiam dici: Cælum non producere formaliter ipsam rationem corporis: Sicut nec rationem viventis, sed solum producere rationem corporis per quamdam appropriationem, quatenus producit dispositiones ad gradum corporis requisitas.

Ad 2. prob. ant. neg. conf. Quia dependētia, quæ habet gratia iustificans à dispositionibus, nõ est dependentia stricta in genere causæ materialis, sed solum est dependentia, vt gratia connaturaliter recipiatur, subiecto que communitet proprium effectum formalem: quam dependentiam à dispositionibus, & vt sit connaturaliter in materia, habet etiam anima rationalis.

Ad aliud exemplum de anima vnita capillis dicimus: formam vniri subiecto secundum ca-

pacitatem illius. Cumque in subiecto possit esse capacitas ad vñū, & non ad alterum gradum, etiam forma potest illi vñū, & non alterum communicare. Dependētia verò à materia penes entitatem attenditur: & omnes gradus in anima sunt eiusdem entitatis.

6. arg. Forma, quæ in proprio effectu formali dependet à materia, educitur de potentia materiæ. Sed anima rationalis in suo effectu formali à materia dependet. Nam effectus formalis animæ rationalis est esse humanum vel homo: quod quidem nō datur sine materia. Ergo anima rationalis educitur de potentia materiæ. Prob. mai. Magis intimus, & intraneus est formæ effectus formalis, quam principalis formæ operatio. Siquidem formalis effectus est ipsa forma subiecto communicata; operatio verò est accidens realitèr à forma, & à potentia proximè operativa distinctum. Sed forma, quæ in principali operatione dependet à materia, educitur de potentia materiæ. Ergo etiam illa forma, quæ dependet à materia in proprio effectu formali.

Conf. Anima rationalis producit per generationem. Ergo educitur de potentia materiæ. Prob. ant. Per generationem hominis aliquid producit. Non materia, nec modus vnionis, in sententia negante illum. Ergo anima rationalis producit.

Resp. ad arg. dist. min. In suo effectu formali sumpto adæquatè: conc. min. In adæquatè sumpto: neg. mi. & conf. Effectus namque formalis animæ rationalis potest considerari inadæquatè, quantum ad intrinseca talis effectus. In quo sensu non dependet à materia, sed sine materia salvatur in ipsa anima rationali separata, in qua invenitur esse intellectivam, & operativam formalitèr. Potest etiam effectus animæ adæquatè considerari quantum ad intrinseca, & extrinseca, videlicet quantum ad materiam, cui forma communicatur: & totum, quod ex materia, & forma resultat; in quo sensu effectus formæ à materia dependet. Cæterum in consideratione ista non est intimior formæ, quam principalis operatio. Nam operatio principalis convenit formæ in quocumque statu sit, & procedit à primario conceptu formæ, à qua tamen non provenit materia, nec totum, quod ex materia, & forma resultat.

Ad conf. resp. Quod, vt homo per generationem alium hominem producat, non requiritur, quod formam, vel materiam producat; sed satis est, quod formam vniat cum materia. Sicut qui parietem facit album, non producit lutum, albedinem, nec materiam lapidis; sed solum albedinem cum luto, & lapidibus vnit.

Inst. Homo per generationem po-

ponit vltimam dispositionem ad animam rationalem. Ergo animam rationalem producit. Ideo namque ignis alterum ignem producit: quia ponit vltimam dispositionem ad ipsum.

Resp. Hominem ponere vltimam dispositionem ad animam rationalem; non tamen quantum ad esse, sed solum quantum ad in esse, & vnionem cum subiecto. Quia anima rationalis non requirit dispositiones, vt absolute sit, sed tantum vt vniatur cum materia: in igne vero alia ratio militat. Quia forma ignis est materialis. Et ideo in esse dependet à materia. Consequenterque qui ponit vltimam dispositionem, vt talis forma sit in materia, ponit etiam vltimam dispositionem ad esse formæ, & ad ipsam producendam. Anima autem rationalis spiritualis est, & per se subsistens. Et ita à solo Deo debet produci: & qui generat solum ponit dispositiones ad illam vniendam.

Dices: Quia homo non potest producere divinam essentiam, non potest etiam ponere vnionem essentiam Divinam cum intellectu creato, nec vltimam dispositionem ad vnionem istam, quod est lumen gloriæ. Ergo si homo animam rationalem producere non valet, nec etiam poterit producere vltimam dispositionem ad animam rationalem vniendam.

Dices secundo: Anima ratio-

nalis non producit à Deo. Ergo produci debet ab homine generante. Prob. antec. Si Deus produceret animam rationalem, non produceret illam extra materiam, sed in ipsa materia, & cum materia de facto vnitam. Sed hoc dicendum non est. Aliàs homo animam rationalem non vniret cum materia. Ergo anima rationalis non producit à Deo.

Resp. ad 1. inst. Non ideo præcisè hominem non posse ponere vnionem essentiam cum intellectu creato, & vltimam dispositionem ad illam: quia non possit producere essentiam. Sed quia essentia, & illius vnio sunt in ordine diverso, & altissimo ad quem pertinere non potest intellectus creato. Et propterea non potest intellectus ponere vltimam dispositionem ad vnionem essentiam cum intellectu creato. Oppositum autem, vt constat, in anima rationali contingit.

Ad secundam inst. resp. Deum pro priori quo creat animam rationalem, illam producere in materia negativè, id est non extra materiam: non tamen producere illam in materia positivè, id est vnitam, & coniunctam cum materia tanquam illius subiecto; sed hoc facit Deus pro alio posteriori, pro quo simul cum causa secunda vnit, & coniungit positivè animam rationalem cum materia.

6. Ultimus, non illau

Ultimum argumentum soluitur.

Vltimo arguitur argumento difficili contra nostram conclusionē. Quia homo per generationem producere potest animam rationalem. Ergo anima rationalis educibilis est de potentia materia. Prob. ant. Anima rationalis non excedit hominem in ratione generantis. Ergo homo per generationem potest producere animam rationalem. Prob. ant. Forma hominis generantis adæquat animam rationalem geniti. Siquidem forma hominis generantis est etiam alia anima rationalis. Ergo anima rationalis non excedit hominem in ratione generantis.

Resp. Animam rationalem generantis entitativè adæquatè animam geniti; non tamè in ratione causæ, & effectus. Eo quod anima rationalis est forma per se subsistens. Et ita ratione effectus excedit virtutem cuiuscunque creaturæ. Instantia est in homine iusto, qui constituitur in ratione talis per gratiam habitualem. Et tamen non potest principaliter aliam gratiam habitualem producere.

Sed inst. Ideo forma generantis non adæquaret animam rationalem in ratione causæ, & effectus: quia agit mediante semine corporeo. Sed hoc non tollit adæquationem. Ergo illam adæquat in ratione causæ, & effectus.

Prob. mi. Virtus corporea vt subordinata animæ rationali generantis potest producere aliam animam rationalem. Ergo operari mediâte semine corporeo. Nō tollit adæquationem prædictam. Prob. ant. Accidens vt subordinatum substantiæ potest producere substantiam, quamvis accidens secundum se non possit substantiam producere. Et phantasma materiale subordinatum intellectui agenti speciem intelligibilem spiritualem producit: & ipsa phantasia subordinata intellectui circa singularia discurrit, & potest in probabili sententia facere entia rationis. Et virtus ipsa corporea seminis producit modum spiritualem, quem probabilis sententia admittit inter materiam, & formam. Ergo virtus etiam corporea vt subordinata animæ rationali generantis potest producere aliam animam rationalem.

Resp. tamen. Virtutem corpoream non posse subordinari animæ rationali formaliter, vt talis est. Quia virtus corporea non est formaliter virtus animæ rationalis. Eo quod anima rationalis, vt intellectiva, & spiritalis est, non est operativa ad extra per actiones immanentes intelligendi, & amandi, & ita semen corporeum tantum subordinatur animæ in quantum est eminenter formaliter sensitiva; non tamen quatenus rationalis est. Rursus etiam anima formaliter vt spiri-
tua-

tualis non potest uti organo corporali. Et ideo non potest mediante semine corporali producere aliam animam rationalem.

Ex quo constat ad exempla. Quia accidens est virtus substantiæ formaliter ut talis. Et ideo ipsi substantiæ ut tali subordinatur. Et consequenter in virtute substantiæ, cui subordinatur, potest producere aliam substantiam. Phantasma autem non subordinatur intellectui agentis tanquam potentia, seu virtus operativa intellectus agentis; sed tanquam obiectum, vel subiectum illustratum, & perfectum per virtutem intellectus agentis: quæ subordinatio satis est, ut aliquid spirituale imperfectum, qualis est species intelligibilis, producere possit. Et cogitativa non subordinatur etiam intellectui tanquam virtus, vel organum illius, sed solum sicut potentia imperfecta coniuncta superiori potentia: quæ etiam subordinatio sufficit, ut aliquid spirituale imperfectum producere possit. Virtus etiam feminis solum subordinatur animæ sensitivæ: hæc tamen subordinatio satis est, ut modum spirituales imperfectum inter materiam, & formam producere possit.

Sed inst. Quamvis phantasma, & potentia cogitativa sint aliquid materiale; possunt tamen subordinari intellectui formaliter ut spiritualis est. Ergo etiam virtus corporea poterit subordi-

nari animæ ut rationali, & spirituali formaliter. Conseq. à paritate bona videtur.

2. inst. Virtus corporea feminis ex parte termini attingit animam ut intellectivam formaliter. Ergo etiam ex parte principij agit in virtute animæ ut intellectivæ, & illi subordinatur. Prob. antec. Virtus corporea feminis producit hominem, ut homo est. Sed homo constituitur in ratione talis per animam ut intellectivam formaliter. Ergo virtus corporea feminis attingit ex parte termini animam ut intellectivam formaliter.

Resp. ad 1. repl. neg. conf. ratioque discriminis est. Quia virtus corporea subordinari non potest animæ, nisi per modum principij proximi, vel virtutis instrumentariæ, qua mediante anima operatur: virtus verò instrumentaria cum principio radicali proportionari debet. Cuiusque virtus corporea proportionata non fit cum anima ut rationali: & quia non est ad extra operativa: & quia rationalis, & intellectiva est supra corpus in agendo formaliter elevata. Inde fit virtutem corpoream animæ ut rationali non posse subordinari. Phantasma verò subordinatur intellectui, sicut subiectum perfectibile per virtutem ab intellectu derivatam, & sicut instrumentum causæ principali. Et phantasia subordinatur intellec-

tui, sicut potentia inferior ad potentiam superiorē. Et ita similem proportionem non requirunt.

Ad 2. Virtutem corpoream attingere ex parte termini animā vt rationalē, & intellectivam specificativē; non tamen reduplicativē vt talem. Quia anima intellectiva formalitèr non est terminus formalis: nec etiam est principium generationis, sed solum anima est terminus generationis quatenus est actus corporis, & hoc modo est etiam generationis principium.

Dices: Ergo non producit homo, vt homo est per generationem. Nam homo vt homo per animam vt rationalem constituitur.

Neg. conf. Quia homo vt homo non constituitur per animam rationalem secundum se; sed per ipsam, vt est actus corporis. Et cum per generationem attingatur anima vt actus corporis est. Inde fit, quod homo vt homo per generationem producit.

Sed inst. Homo genitus procedit per generationem formalitèr, vt intellectivus, & vt rationalis est. Ergo virtus corporea seminis attingit animam reduplicativē vt talem.

Respondebis. Hominem per generationem procedere formalitèr vt rationalem, & intellectivum, ex parte rationis *que*; non tamen ex parte rationis *sub qua*.

Contra tamen est. Quia si

homo ex parte rationis *sub qua* non procedit vt intellectivus formalitèr, sed solum ex parte rationis *que*, non communicabitur illi natura vt intellectiva formalitèr. Ergo non procedit vt filius secundum quod rationalis.

Resp. neg. conseq. Quia, vt homo procedat vt filius, sufficit, quod natura rationalis communicetur illi formalitèr ex parte rationis *que*.

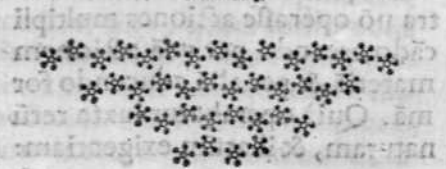
Sed inst. Quia Spiritui Sancto solum ex parte rationis *que*, communicatur Divina, propterea Spiritus Sanctus ex vi processioneis non procedit vt Filius formalitèr. Ergo si homini genito solum ex parte rationis *que* communicatur natura vt rationalis, & intellectiva, homo genitus non procedit vt filius secundum quod rationalis.

Resp. explicando causalem. Natura identicè, & concomitantèr: concedo causalem. Natura formalitèr ex parte rationis *que*: nego causalem antecedentis, & consequentiam illatam. Quia Spiritui Sancto solum identicè communicatur natura Divina propter identitatem realem, quam habet cum impulsu, qui est terminus formalis processioneis. Homini verò genito formalitèr ex parte rationis *que* communicatur natura rationalis. Eo quod homo generans ponit ultimam dispositionem ad unionem animæ rationalis, quatenus rationalis est. Et ideo ex parte rationis *que*

que vnite attingit formaliter animam vt rationalem. Ac proinde homo genitus procedit vt filius secundum quod rationalis est.

Ex dictis in artic. discursu colligitur dispositiones materiales positas ab agente naturali esse proportionatas cum anima rationali. Quia licet anima rationalis sit spiritualis vt quod, vt quod tamen corporea est. Eo quod est actus corporis, & per se ad totum materiale componendum ordinata.

2. collig. Quod qui ponit vltimam dispositionem ad gratiam, non facit sanctum, & gratiam. Quia effectiue non vnit gratiam ipsam cum anima. Eo quod accidentis esse est in esse. Et ita qui vniret effectiue gratiam cum subiecto, produceret ipsam gratiam. Quod implicat. Nam gratia à solo Deo producibilis est. Qui verò ponit vltimam dispositionem ad vnionem anime rationalis vnit ipsam effectiue cum materia. In anima namque rationali aliud est esse, & aliud esse in materia: primum fit à Deo, secundum ab homine generante, & vltimam dispositionem ponente, qua materia vltimo ad vnionem præparatur.



ARTICVLVS II.

Virum formæ Cœlorum potuerint educi.

§. I.

Statuitur prima conclusio.

Formæ Cœlorum, & elementorum de factis non fuerunt educæ.

Conclusionem istam probat illud Genesis cap. 1. *In principio creauit Deus Cœlum, & terram.* Quod conuincit formas Cœlorum, & elementorum non esse factas per educationem ex præsupposito subiecto, sed potius creatas, & de nihilo productas. Quod confirmat Clem. vnica de summa Trinit. in qua dicitur Deum vtramque de nihilo condidisse creaturam spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam.

Eandem doctrinam tradit Ang. Doct. 1. p. q. 65. art. 5. & 63. art. 4. & 2. Contr. c. 43. & in Compendio Theologiæ, c. 95. per ea verba: *Manifestum est autem quod corpora cœlestia non possunt produci in esse nisi per creationem. Non enim potest dici quod ex materia aliqua præiacente sine factu.*

Ratione autem conclusio nostra prob. Totum compositum Cœli v.g. (& idē de elemētis

dicendum) fuit productum per creationem. Sed eo ipso forma Coeli, & elementi fuit per creationem producta. Ergo formae Coelorum, & elementorum fuerunt de facto creatae. Prob. min. Si actio productiva totius fuit creatio, materia, forma simul sumptae fuerunt creatae. Quia totum aliud non est praeter materiam, & formam simul sumptas, & vnitas. Sed si materia, & forma vt vnitas, & simul sumptae, fuerunt per creationem productae, etiam entitas formae fuit facta per creationem. Ergo forma Coeli, & elementi fuit per creationem producta. Prob. mi. Si materia, & forma vt vnitas, & simul sumptae fuerunt per creationem productae, actio productiva earum non praesupponebat aliam actionem praecedentem terminatam ad illarum entitates. Alias actio, quae produceret materiam, & formam, vt vnitas, & coniunctas, non esset productio illarum ex nihilo. Siquidem illarum entitates supponeret vt aliam actionem terminantes. Et consequenter non esset creatio. Ergo si materia, & forma vnitas, & simul sumptae fuerunt factae per creationem etiam, entitas illarum fuit per creationem producta.

Conf. Quotiescumque ali- quod totum per creationem produ- citur, per creationem etiam producuntur eius partes. Eo quod

si totum creatur, partes non praesupponuntur antecedenter productae. Alias totum non posset per creationem produci. Et quando partes non praesupponuntur factae, fiunt per actionem totius. Nam totum sine partibus non est. Sed totum Coeli, & elementi fuit per creationem productum, sicut scriptura testatur, vt videmus. Et in 2. Machab. c. 7. dicitur Coelum, & terram de nihilo fuisse producta. Ergo forma Coeli, & elementi non fuit educata de potentia materiae, sed per creationem facta.

Conf. 2. Eadem actione produxit Deus materiam, & formam tam Coeli, quam elementi. Sed talis actio non fuit educatio. Quandoquidem erat creatio productiva materiae de nihilo. Et eadem actio nequit est educativa, & creativa. Ergo forma Coeli non fuit educata. Prob. mai. Deus se solo producens Coelum, & elementum frustra multiplicaret actiones, si eadem actione posset producere omnes partes. Sed Deus eadem actione potuit producere materiam, & formam: & in prima rerum productione nihil frustra egit. Ergo eadem actione produxit materiam, & formam simul.

Resp. ad conf. istam. Deum frustra non operasse actiones multiplicando, creando per vnam actionem materiam, & per aliam educendo formam. Quia operabatur iuxta rerum naturam, & illarum exigentiam:

& forma Cœli, & elementi ex propria natura exigebat per educationem produci. Eo quod forma materialis est, & à materia dependet in esse.

Sed contra est. Quia forma Cœli, & elementi solum exigit per educationem produci ab illo agente, qui ut formam producat, debet necessario supponere productam materiam, ut ita formam producat ex præsupposito subiecto. Sed Deus quando se solo operatur, non habet necessitatem præsupponendi materiam, ut ex illa educat formam. Ergo forma Cœli, & elementi non exigit per educationem à Deo primo operante produci.

Eandem doctrinam facta suadent, quæ in scriptura continentur. Quia in homine pueritia, & adolescentia antecedunt virilitatem: & in plantis virgulta antecedunt arbores, & femina parva fructus. Et tamen Deus in principio hominem in perfecta ætate produxit: & arbores cum fructibus fecit. Ergo ex quo aliqua res exigit connaturaliter fieri speciali aliquo modo per actionem naturalis agentis, non inferitur inde eodem modo etiam exigere produci per actionem Dei primo operantis. Quod etiam constat. Ex eo quod forma petit fieri per actionem naturalis agentis ex materia antecedenter disposita: & tamen Deus in contrariorum sententia formam Cœli

ex materia non disposita produxit. Alia autem ex argumentorum solutione constabunt.

§. II.

Solvuntur argumenta.

Contra concl. istam arg. 1. auct. D. Th. opusc. 42. c. 15. ubi loquens de prima productione corporis cœlesti, hæc verba subiungit. *Corpus cœleste consequum est per educationem suæ formæ de potentia propriæ materiæ, nullo motu locali, vel alteratione præcedente. Essentialiter. Ergo natura corporis sequitur educationem formæ corporalis de potentia materiæ.* Ergo forma Cœli fuit educata de potentia materiæ.

Resp. 1. opusc. illum non esse D. Th. ut stilus eius demonstrat, & propterea iussu B. Pij V. fuisse minoribus characteribus impressum, ut distinguatur à legitimum operibus D. Th.

2. resp. cum Rmo. à S. Th. educationem dupliciter sumi. Vno modo strictè pro educatione formæ de potentia materiæ per actionem antecedentem productæ. Alio quidem modo latè materialiter, & terminativè pro productione videlicet formæ, quæ in suo esse à materia dependet: & modo prædicto sumi educationem formæ in opusc. D. Th. Quod constat ex his, quæ ibi dixerat, videlicet: *Cœlum non esse genitum, sed*

per simplicem emanationem à Deo tantum processisse. Et post verba in argumento relata sequentia subiungit: *Nec hoc adhuc est, quia educitur; sed quia fit unum ex materia, & forma educta.* Et hoc confirmat doctrina. Quia in proprijs locis affirmat oppositum D. Th. Constat ergò ibi tantum de educatione latè sumpta fieri sermonem, & sensum.

2. arg. Formæ Cœlorum, & elementorum dependent in fieri à materia, & de facto sic dependebant. Ergò fuerunt eductæ. Prob. antec. 1. Formæ Cœlorum, & elementorum dependent in esse, & operari à materia. Ergò ab illa dependent in fieri. Quia fieri est via ad esse, & cum illo proportionatur. Et consequenter, si dependent in esse, dependebunt in fieri.

2. Formæ Cœlorum, & elementorum dependent in conservari à materia. Ergò ab illa dependent in fieri. Quia cōservatio est continuata productio, ac proindè, si dependent in conservari, etiam in fieri, & in produci dependent.

3. Ex dependentia in esse, & operari benè infertur dependentia in produci, & fieri. Sed formæ Cœlorum dependent in esse, & operari. Ergò dependent in fieri. Prob. mai. Ex independentia in esse, & operari benè infertur independentia in fieri. Ergò ex dependentia in esse, & operari benè infertur dependentia in fie-

ri. Quia sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio est causa negationis. Et ideò si ex independentia in esse infertur independentia in fieri, ab opposito ex dependentia in esse infertur dependentia in fieri. Ant. verò constat in anima rationali, quam probavimus non dependere in fieri à materia. Quia in esse, & operari non dependet ab illa.

Resp. ad arg. neg. ant. Et ad prob. neg. conf. Quia educatio est actio, quæ terminatur ad formam educendam de potentia materia. Et ita requirit, quod materia se habeat aliquo modo ex parte termini à quo comparativè ad formam. Quod tamen fieri non valet nisi materia supponatur prius per aliam actionem producta. Cumque in prima rerum productione materia, & forma connaturaliter debeant per eandem actionem produci, propter ea, quibus conclusionem provabimus. Indè fit formam Cœli in prima rerum productione non dependere in suo fieri à materia. Nec quantum ad hoc servandam esse proportionem inter esse, & fieri, sed solum quantum ad alia, quatenus videlicet utrumque materiale est, & connaturaliter non datur sine materia.

Ad 2. prob. resp. dist. conf. In fieri ex parte formæ productæ: conc. conf. Ex parte formæ, & actionis producentis: neg. conf.